מסכת כלים

פרק א מ"א בר"ב ד"ה ומטא מת כו' הן כמת עצמו. כ"כ אבל כלים שנגעו שם בכלים אלו לא נעשו שם כמת עצמו עיין רש"י אהלות ובתוס' כ"ק ג' רע"ב ולכן כלים שנגעו בכלים שהם אב נעשו רק ראשון אבל בנגעו באדם שהוא אב נעשו כיולא בו אב. ועיין תוס' נזיר נ"ד ע"ב והכר"ש פ"א דאהלות ובתי"ט פרי"ז מאהלות שיטת הרמב"ם ור"ש בענין זה ובכר"ב פסחים סוף פ"א מתידש דגם ראשון בראשון שהם כמותו והוא תמוה ועיין מ"ש פסחים י"ד ו"כ ושם נע' בזה בתוס' יו"ט נזיר פ"ו מ"א ד"ה וכלים וכעת אינו יודע אם בכל כלים נעשה כיולא בו ואי"כ במשנה כאן שפיכ הר"ב ומתמ מת אדם שנטמא במת אוהל אם בכל כלים נעשה כיולא בו ואי"כ במשנה כאן שפיכ הר"ב ומתמ הטומאה והא כמולבו אין רק שנעשה ראשון ואוהל בכלל יחד. ורק לשיטת הסוברים דרק מתכות נעשה כיולא בו יש לומר דכלים דסיפא מיירי באין מתכות ושם נחתוך דלא נאמר על עמוד מת רק באדם אבל א"ה בכלים שנטמאו באדם שנטמאו במת ובאלו לא הוי כיולא בהם כמ"ש כאן אבל ודאי לא משמע כן בהר"ב: **בר"ב** ד"ה ומי חטאת כו' ושאין בהם כדי הזיה ממאים אדם כו'. כ"כ לא קאי על המאמר לפני זה מדין אדם להא מבואר במשנה דבאין בו כשעור אין בו טומאת משא בכל אלא זה נאמר על טומאת מגע: **תי"ט** ד"ה אבות הטמאות כו' ואלו תולדה כו'. כ"ג וסיה יכול הגמ' לומר ג"כ דאבות הוי"ן עומאת ז' ותולדות הוי"ן אלו לא הוי כיולא בהם כמ"ש כאן אבל ודאי לא משמע דשייך רק בעומאת מת לא קאמר: **באליהו** רבא ד"ה ומטא מת כו' אלא בבנגע כשרץ ושי"ן ולא במשא כו'. כ"כ אבל מת עצמו מטמא במשא ולא באהל משמע לא מבעיא אם מת שוכב על אהל גדולה ומקרה תתהיו גם בראלו למשכב שאין שוכב מרכב ומשכב אלא גם בית אדם תחת האהל מטמא ועל האהל מת לא עומד אדם כמבואר הכל בנדה סע"ב ע"ב ובתוס' נדה ל"ה סוף ד"ה אהל ואין לעשות זה כמה שכתב הרמב"ם בפ"ח מעומאת מת דגם באהל שמשמיש שיך משא התם מיירי באהל קטן ולכבי כתב סהם אהל ובה' משכב ומושב פ"ג ה"ה כתב אהל גדולה: **מ"ב** נבלה. כ"כ נבלה בכזית ואבר בכל שהוא אהלות פ"א מ"ו נדה מ"ג ורק בשרו טולין קי"ז: **שם בר"ב** ד"ה ממאים את האדם כו' דגבי בוטאת משא כתיב לכם. כ"כ ויקרא י"ח כ"ח גבי נבלה וה"ה מי הזיה דנלמד מדרש נדה ע' ע"ח ודמו כמו נבלה: **שם** ד"ה וחשובי בגדים כו' ובמי הנדה. כ"כ עיין מ"ש בגליון הש"ע ד"ה ותשובי שכן נ"ל ומי הנדה נמי כתיב (במדבר י"ט כ"ח) ומשמע עד הערב. וי"ל עד התי"ט אין ס"ד מעיקרא דלמדין נגיעה רק מנבלה. אין פריך הגמ' ומשמ י"ד ונדה ע' שמם על מי נדה והכתיב מזה והכתיב מוגע הא מוגע לא כתיב ואפ"ל רק מנבלה: **תוי"ט** ד"ה בשאא כו' מ"ש בובים דאין בשאא כו'. כ"כ הרוחה שם ומאת דרק היכא דאמר התנא דבעי נמי מטיע כדי דאיתא אם מת שוכב על אהל גדולה ומקרה תתהיו גם בראלו למשכב שאין שוכב מרכב ומשכב אלא גם בית אדם תחת האהל מטמא ועל האהל מת לא עומד אדם כמבואר הכל בנדה סע"ב ע"ב ובתוס' נדה ל"ה סוף ד"ה אהל ואין לעשות זה כמה שכתב הרמב"ם בפ"ח מעומאת מת דגם באהל שמשמיש שיך משא התם מיירי באהל קטן ולכבי כתב סהם אהל ובה' משכב ומושב פ"ג ה"ה כתב אהל גדולה. כ"כ נבלה בכזית ואבר בכל שהוא אהלות פ"א מ"ו נדה מ"ג ורק בשרו טולין קי"ז: **שם בר"ב** ד"ה ממאים את האדם כו' דגבי בוטאת משא כתיב לכם. כ"כ ויקרא י"ח כ"ח גבי נבלה וה"ה מי הזיה דנלמד מדרש נדה ע' ע"ח ודמו כמו נבלה: **שם** ד"ה וחשובי בגדים כו' ובמי הנדה. כ"כ עיין מ"ש בגליון הש"ע ד"ה ותשובי שכן נ"ל ומי הנדה נמי כתיב (במדבר י"ט כ"ח) ומשמ עד הערב. וי"ל עד התי"ט אין ס"ד מעיקרא דלמדין נגיעה רק מנבלה. אין פריך הגמ' ומשמ י"ד ונדה ע' שמם על מי נדה והכתיב מזה והכתיב מוגע הא מוגע לא כתיב ואפ"ל רק מנבלה: **תוי"ט** ד"ה בשאא כו' מ"ש בובים דאין בשאא כו'. כ"כ הרוחה שם ומאת דרק היכא דאמר התנא דבעי נמי מטיע כדי דאיתא אם מת שוכב על אהל גדולה ומקרה תתהיו גם בראלו למשכב שאין שוכב מרכב ומשכב אלא גם בית אדם תחת האהל מטמא ועל האהל מת לא עומד אדם כמבואר הכל בנדה סע"ב ע"ב ובתוס' נדה ל"ה סוף ד"ה אהל ואין לעשות זה כמה שכתב הרמב"ם בפ"ח מעומאת מת דגם באהל שמשמיש שיך משא התם מיירי באהל קטן ולכבי כתב סהם אהל ובה' משכב ומושב פ"ג ה"ה כתב אהל גדולה. כ"כ נבלה בכזית ואבר בכל שהוא אהלות פ"א מ"ו נדה מ"ג ורק בשרו טולין קי"ז: **שם** מ"ב נבלה. כ"כ נבלה בכזית ואבר בכל שהוא אהלות פ"א מ"ו נדה מ"ג ורק בשרו טולין קי"ז: **שם בר"ב** ד"ה ממאים את האדם כו' דגבי בוטאת משא כתיב לכם. כ"כ ויקרא י"ח כ"ח גבי נבלה וה"ה מי הזיה דנלמד מדרש נדה ע' ע"ח ודמו כמו נבלה: **שם** ד"ה וחשובי בגדים כו' ובמי הנדה. כ"כ עיין מ"ש בגליון הש"ע ד"ה ותשובי שכן נ"ל ומי הנדה נמי כתיב (במדבר י"ט כ"ח) ומשמ עד הערב. וי"ל עד התי"ט אין ס"ד מעיקרא דלמדין נגיעה רק מנבלה. אין פריך הגמ' ומשמ י"ד ונדה ע' שמם על מי נדה והכתיב מזה והכתיב מוגע הא מוגע לא כתיב ואפ"ל רק מנבלה: **תוי"ט** ד"ה בשאא כו' מ"ש בובים דאין בשאא כו'. כ"כ הרוחה שם ומאת דרק היכא דאמר התנא דבעי נמי מטיע כדי דאיתא אם מת שוכב על אהל גדולה ומקרה תתהיו גם בראלו למשכב שאין שוכב מרכב ומשכב אלא גם בית אדם תחת האהל מטמא ועל האהל מת לא עומד אדם כמבואר הכל בנדה סע"ב ע"ב ובתוס' נדה ל"ה סוף ד"ה אהל ואין לעשות זה כמה שכתב הרמב"ם בפ"ח מעומאת מת דגם באהל שמשמיש שיך משא התם מיירי באהל קטן ולכבי כתב סהם אהל ובה' משכב ומושב פ"ג ה"ה כתב אהל גדולה. כ"כ נבלה בכזית ואבר בכל שהוא אהלות פ"א מ"ו נדה מ"ג ורק בשרו טולין קי"ז: **שם** בר"ב ד"ה ומטא מת כו' הן כמת עצמו. כ"כ אבל כלים שנגעו שם בכלים אלו לא נעשו שם כמת עצמו עיין רש"י אהלות ובתוס' כ"ק ג' רע"ב ולכן כלים שנגעו בכלים שהם אב נעשו רק ראשון אבל שנגעו באדם שהוא אב נעשו כיולא בו אב. ועיין תוס' נזיר נ"ד ע"ב והכר"ש פ"א דאהלות ובתי"ט פרי"ז מאהלות שיטת הרמב"ם ור"ש בענין זה ובכר"ב פסחים סוף פ"א מתידש דגם ראשון בראשון שהם כמותו והוא תמוה ועיין מ"ש פסחים י"ד ו"כ ושם נע' בזה בתוס' יו"ט נזיר פ"ו מ"א ד"ה וכלים וכעת אינו יודע אם בכל כלים נעשה כיולא בו ואי"כ במשנה כאן שפיכ הר"ב ומתמ מת אדם שנטמא במת אוהל אם בכל כלים נעשה כיולא בו ואי"כ במשנה כאן שפיכ הר"ב ומתמ הטומאה והא כמולבו אין רק שנעשה ראשון ואוהל בכלל יחד. ורק לשיטת הסוברים דרק מתכות נעשה כיולא בו יש לומר דכלים דסיפא מיירי באין מתכות ושם נחתוך דלא נאמר על עמוד מת רק באדם שהוא אב אם כלים שנטמאו באדם שנטמאו במת ובאלו לא הוי כיולא בהם כמ"ש כאן אבל ודאי לא משמע כן בהר"ב: **בר"ב** ד"ה ומי חטאת כו' ושאין בהם כדי הזיה ממאים אדם כו'. כ"כ לא קאי על המאמר לפני זה מדין אדם להא מבואר במשנה דבאין בו כשעור אין בו טומאת משא בכל אלא זה נאמר על טומאת מגע: **תי"ט** ד"ה אבות הטמאות כו' ואלו תולדה כו'. כ"כ וסיה יכול הגמ' לומר ג"כ דאבות הוי"ן עומאת ז' ותולדות הוי"ן אלו לא הוי כיולא בהם כמ"ש כאן אבל ודאי לא משמע דשייך רק בעומאת מת לא קאמר: **באליהו** רבא ד"ה ומטא מת כו' אלא בבנגע כשרץ ושי"ן ולא במשא כו'. כ"כ אבל מת עצמו מטמא במשא ולא באהל משמע לא מבעי

לאחר שהוסק כדין אחר המרוח וכן בכל המירות שלח"ר: **במשנה יא** של שיש מטא. נ"ב סיפא זו דיקב וכו' קלי נמי על כלי אבן שע"י הטפלה דין כלי חרס עליהם כמו כלי מתכות וכן משמע מבידור לשון הרמב"ם בפי' המשנה אבל בהלכות פרק ט"ו מכלים מבית"ה נה רק על מתכות וחידוש הוא דאילו כן לא היה להגה להמיר במשנה זו כלל דין של אבן כיון דבכל כלי אבן ליכא שום טומאה אבל לפי שכתבתי יש שפיר שווה למתכת דהכא לענין עזלה:

פרק ו מ"ב מבאן ולהבא. נ"ב ולא דמי למשנה שלפני זה דשם היה כבר טמא ובהוספת אבן ביטול שוב במיטל חזר לטומאתו למפרע משא"כ הכא שלא נטמאו עדיין אך אם מרחה בטיט ונטמא ולקח הטיט שנטבר ואשב בתוך המכון ולהבא הלא עדיין לא היה טומאה ואם אמר אמת דעינן שהוא אם בא עשה טומאה דבלא זה מהיכא תיתי תטמא. אלא ודאי הכונה אף שהיה כבר טמא במירות הראשון אבן קשה ומדוע לא יחזור לטומאתו על כן נראה דהוצרך אשם היה בכן עליו קודם המירות ואפילו עדיין שם ונתמרת דלא אמרינן שהיה הכירה טמאה כבר לטמא אוכלין שנגעו בו אז: **שם בר"ב** ד"ה הוי הוא תשובת ר"י כו' בפרק תנור ס"ר. נ"ב מכלי יש ראיה נמ"ש שם דהא בגמ' אבן אז לדור ניסק למעלה בהאם סמוך להכירה ואפ"ה טהור ומה חסרון יש בזה אלא מתבטל להקרקע אך הוא כמ"ש שעיין שהיה יכול לבסיק ממקום הטיקר הטיקר ששיך לזה:

פרק ח במ"ב לחומרו בכונס משקה. נ"ב ואין דמין כלל על הכלים שיהיה סתירה דלענין הכלי הפנימי דינן לחומרא בזיתים המשנה א' פ"ג ולענין לחומרא דלא הוי כלי אם רק הוא בכונס משקה ונ"ל דמתני' מיירי רק בשסברן תולה בחוץ בהכלים בלי מעמאו מטומאת אויר ודמין רק על אחוכל שבהם אך תיתא אם הארן בתנור דלא נטמאה הפנימי המבואר כאן במשנה אבל אם תולה בחוץ הפנימי נטמא הפנימי אם הוא חרס המבואר פ"ב משנה א' בסיפא וא"כ יהיה הפנימי טמא משום דלא הוי כזית שנקרא עדיין כלי ולענין האוכל שבתוך לא יהיה כלי והוי כתרתי תומרי דמהרי אהדדי בחוץן מ"ד ע"א ואין לומר שכן נכון בספק זה ליתא דמשמע דהא דמעילין לחומרא הוא ודאי דלא ממלא כמו במשנה ובהרמב"ם שאין שורפין ע"ז תרומה. וגם קשה הלא רתוק לומר דמשנה מיירי רק בחלב בחוץ אלא ודאי גם בטומאת וטבע. וגם קשה מדוע איתא במשנה מטילין לחומרא בכונס משקה משמע דתמתירין רק במה שבתנור אלא הוי למימר סתם לחומרא ונאמר דכלי פנימי טמא מחומרא דפ"ג מ"א ואוכל שבתוך טמא משום החומרא דכאן. כלל הדבר הסר כאן ביאור איך הדין בטומאת בתנור אם בפנימי לא בחולה בחוץ בפנימי בכלי חרס וכלי הפנימי ניקב פחות ממוליא זית ועי' לקמן ספ"ט וספ"י: **תוי"ט** ד"ה התנור טהור כו' ג' שפיות שאני דהא חזינן תיולה לר' יהודה כמ"ש התוי"ט פ"י מ"ח בשם הרש"ש במשנה הנ"ל ד"ה וכולן מ"ב אפשר לתלק עוד בזה ועכ"פ עדיף ראיה זו: **שם מ"ג** בר"ב ד"ה פרידה כו' ואין לה בית קיבול. נ"ב אין הכונה שהוא פשוט לגמרי כמו נסר דאין שיך שוקעת בתוכו ודאי שכל הסרידה נפל קלת למרחב והספת הכלי עודף בזה לא הוי תוך תוכו גם אם היה כלי וכמ"ש התוי"ט לעיל מזה. אך כונתו שיש מעט שקוע כמו שבארן שלנו אלא שאין בית קבול גמור ולא הוי בכלל כלי ודלהכי לא שייך ולא תוך תוכו. אבל התוי"ט לא פירש כן אלא כמו שבארתי לפני זה ומשמע משום דאיתא שזה וקשה לפ"ז למה כתב הר"ב ומבואר כן בהמשנה. מפני שאינו כלי הא בכסא"ב כלי נמי לא הוי תוך תוכו אם לא שיש נמיד פחול. ויותר אינו מוכן לשון הרא"ש דמשמע מיירי שמקלת עובי הסרידה הוא משוקעת בכלי והספת הסרידה היינו העובי התחי הבני הלא נמעלה חוץ לבתנור וקשה מדוע יהי אם הארן מונח עליו ומשמע התנור כיון שלא נא הארן בלל לאויר התנור. ואינו לא היה סרידה ואתה שם שבן לא היה בתנור ומשמע: **מ"ו** תו"ש ד"ה אם כו' אפי' כ"ש נמי כו'. נ"ב הגם שכל פלפול זה יש בתוס' שבת נ"ו אין תו"ש מביא משם דדין תנור וכן בזה שאור שהשנה הנמה כאן לתנור במ"ז ובפרק קדן בתוכו אע"ג דבית אאור כלים הוא לא דמי לתביה גדול אז קבן אלא כבנין דהוי בפותח עפת ולכן שוב אין לדמות כל זה לכלים כלל ולכן לא הבינו התוס' שם מכאן ולא התי"ט משם לכאן אבל מבית מדין תנור שבספרי זוטא לכאן דמיון גמור ולקמן פ"ט מ"א דמיירי מכלים שבתוספתא כתב רק וכיוצא בזה בספרי זוטא וגם שם מביא ראיה מרישא דמיירי לעעלה לו בלד המיד לפופא דמיירי בלד דופני הכלי שיש חילוק בין עשה מעמנו לו ע"י אדם כיון דקלי על הבנה שנאמר בו דין כלים משא"כ כאן דמיירי רק מתנור ובית שאור לא מביא מרישא דלקמן רק לגמרי מספרי זוטא שמחלק כן בתנור והתוס' בשבת מביאין מפ"י דמיירי בכלים: **מ"ז** פותח מפח. נ"ב ע' הרא"ש שהעין היה נע"ע ובודאי גם הר"ש לכן לא פירש כלום כאן שכן הוא הפשוט ומוכן מעמנו אבל דברי הר"ב קשה למה כל זה שלא הפשה ממנ"ש אי היה העין עפח על עפח די בזה ואי לא רק יצא הפשה למה נמתא התנור דבפחות מעפח לא נכנסה הטומאה: **מ"ח תוי"ט** ד"ה היה אוכל כו' אבל הר"ב. נ"ב ולמנם כונת הר"ב רק לשון המשנה דפרק פ"א מ"ז וכאן שכונר לעשות בחולין ראשון מפורש דמיירי בטומאת ידים שפטבלים את התרומה שלא נטעה לשון מטאוכלין שמלוכלן אז שנגע אחר שנטל ידיו ולא הסיח דעתו אך היה צריך ליגע בגופו במקום מכוסה או במקום עיטופת אז בכל דבסי' ד' בא"ח שנקרא מטאוב לחפלה לכן צריך ליגע דמבואר דהכא הוא מחמת סתם ידים ע"י הסח הדעת וחזינן דגם בחולין פ"ב מ"ה כתב הר"ב על מטאוכלות לומר בלא נטילת ידים דגזרו כו' בתיבת לומר ידעמו שהוא ביאור למה שהלשון אינו מבואר לחדיא וכאן ביאר יותר כיון דחזיל לעשות ראשון נכון לכניעו יותר ונקט התנאי לאיתא בזה עצמו בהמשנה. ובאלה פ"ה מ"ז הנית כפי שהוא עכ"פ אין לתמוה על מקום שפי' ובפרק שראה שגם רש"י בעירובין מצא לפרש בלא שעוו לשון מטאוכלות מה הוא. וגם הראה בתוס' שם ימצא שטוש הארוכו לומר זה ומלשון המשנה דפרק: **שם תוי"ט** ד"ה ר' יוסי כו' והג"א יש בכ"מ פט"ו מטומאת אוכלין ס"ו שלא ראה דבריו התוי"ט כאן והקשה ג"כ זאת. ויש לתמוה הלא מבואר כאן בפי' הרמב"ם ובהר"ש מבואר יותר דכונת מותלפת הוא ר' יהודה לר' יוסי וכמו לאיתא כאן הוא משקנת הגמ' דעירובין ל"ב פוסק הרמב"ם כר' יוסי ולא כר' מאיר ולא כר' יהודה. אך מה שפירש הרמב"ם שם דברי ר' יהודה המיירי בטיקר כתבתי שם טעם הדבר ע"ש וכל דברי התי"ט והג"א אינו לפי שיטת רש"י בפירוש מותלפת הטיטה וגזה סובבין דברי התוי"ט בעירובין פ"י מ"ב שמראה הכל לשם ודבריו כאן ולא הביאו דהרמב"ם פי' בפי' הר"ש הכא. וגם בלשון הרמב"ם בפירוש ניקב פחות ממוליא זית ועי' לקמן ספ"ט וספ"י: **תוי"ט** בהולה בחוץ בפנימי בכלי חרס וכלי הפנימי ניקב פחות ממוליא זית ועי' לקמן ספ"ט וספ"י: **תוי"ט** ד"ה התנור טהור כו' ג' שפיות שאני דהא חזינן תיולה לר' יהודה כמ"ש התוי"ט פ"י מ"ח בשם הרש"ש במשנה הנ"ל ד"ה וכולן מ"ב אפשר לתלק עוד בזה ועכ"פ עדיף ראיה זו: **שם מ"ג** בר"ב ד"ה פרידה כו' ואין לה בית קיבול. נ"ב אין הכונה שהוא פשוט לגמרי כמו נסר דאין שיך שוקעת בתוכו דאי שכל הסרידה נפל קלת למרחב והספת הכלי עודף בזה לא הוי תוך תוכו גם אם היה כלי וכמ"ש התוי"ט לעיל מזה. אך כונתו שיש מעט שקוע כמו שבארן שלנו אלא שאין בית קבול גמור ולא הוי בכלל כלי ודלהכי לא שייך ולא תוך תוכו. אבל התוי"ט לא פירש כן אלא כמו שבארתי לפני זה ומשמע משום דאיתא שזה וקשה לפ"ז למה כתב הר"ב ומבואר כן בהמשנה. מפני שאינו כלי הא בכסא"ב כלי נמי לא הוי תוך תוכו אם לא שיש נמיד פחול. ויותר אינו מוכן לשון הרא"ש דמשמע מיירי שמקלת עובי הסרידה הוא משוקעת בכלי והספת הסרידה היינו העובי התחי הבני הלא נמעלה חוץ לבתנור וקשה מדוע יהי אם הארן מונח עליו מעמת התנור כיון שלא נא הארן בלל לאויר התנור. ואינו לא היה סרידה ואתה שם שבן לא היה בתנור נטמא: **מ"ו** תו"ש ד"ה אם כו' אפי' כ"ש נמי כו'. נ"ב הגם שכל פלפול זה יש בתוס' שבת נ"ו אין תו"ש מביא משם דדין תנור וכן בזה שאור שהשנה הנמה כאן לתנור במ"ז ובפרק קדן בתוכו אע"ג דבית אאור כלים הוא לא דמי לתביה גדול אז קבן אלא כבנין דהוי בפותח עפת ולכן שוב אין לדמות כל זה לכלים כלל ולכן לא הבינו התוס' שם מכאן ולא התי"ט משם לכאן אבל מבית מדין תנור שבספרי זוטא לכאן דמיון גמור ולקמן פ"ט מ"א דמיירי מכלים שבתוספתא כתב רק וכיוצא בזה בספרי זוטא וגם שם מביא ראיה מרישא דמיירי לעעלה לו בלד המיד לפופא דמיירי בלד דופני הכלי שיש חילוק בין עשה מעמנו לו ע"י אדם כיון דקלי על הבנה שנאמר בו דין כלים משא"כ כאן דמיירי רק מתנור ובית שאור לא מביא מרישא דלקמן רק לגמרי מספרי זוטא שמחלק כן בתנור והתוס' בשבת מביאין מפ"י דמיירי בכלים: **מ"ז** פותח מפח. נ"ב ע' הרא"ש שהעין היה נע"ע ובודאי גם הר"ש לכן לא פירש כלום כאן שכן הוא הפשוט ומוכן מעמנו אבל דברי הר"ב קשה למה כל זה שלא הפשה ממנ"ש אי היה העין עפח על עפח די בזה ואי לא רק יצא הפשה למה נמתא התנור דבפחות מעפח לא נכנסה הטומאה: **מ"ו תוי"ט** ד"ה היה אוכל כו' אבל הר"ב. נ"ב ולמנם כונת הר"ב רק לשון המשנה דפרק פ"א מ"ז וכאן שכונר לעשות בחולין ראשון מפורש דמיירי בטומאת ידים שפטבלים את התרומה שלא נטעה לשון מטאוכלות שמלוכלן אז שנגע אחר שנטל ידיו ולא הסיח דעתו אך היה צריך ליגע בגופו במקום מכוסה או במקום עיטופת אז בכל דבסי' ד' בא"ח שנקרא מטאוב לחפלה לכן צריך לבאר

מ"א תוי"ט ד"ה כלי גללים כו' שפירש שהן כלי שיש. נ"ב רש"י שבת ק"ז ע"ב פירש שיש לחוש ל"ח ע"א ומנחות ס"ע ע"ב פירש"י בכרמב"ם כתן וע"ש בתוס' ע"ב גרלה דשיש שבהב רש"י הוא לשון נמר שכן נקראו כלי שעיבו בקר ולכן איתא בשבי יודע"ן ולא נמצא רק ביו"ד ס' כמו כתן בתוס' יו"ט ביומות כ"ב והרבה דוכתי ובד"ה ס' כ"ט ואחרי שיש לרוב ורק תוס' במנחות הנ"ל סיל להם גיכסא אחרת ברש"י בהדיא מין אחן גלל: שם במ"ז ניטל הישן. נ"ב יש לידע שאין הכונה שבחמת ניטל הישן אלא הכי שנאחר כמו שהוא אך יש לשאר שאם היה ניטל הישן שהוא בפנימי לא היה מקום לגזרת הסרידה על מוחל החדש אלא שהיה נופלות הגם עתה ע"י הפנימי מכסה ג"כ החדש עד תוך הספת הוי כלילו אינו מכסה את החדש והוא פחות ולהכי אינו מגיל משום אחל והפנימי אין נמיד ולהכי הכל עמא אבל אם הדפנות של החדש גרים לנמה שאם היה טמא הפנימי היה מקום לסרידה לנות אע"ג דהפנימי קלת גבוה יותר שהסרידה מונת רק עליה ולזה מוגעת עתה בהחדש הוי החדש מכוסה וטהור הכל מחמת הספסל אבל של חדש בין האהל שהטומאה מת כה: בתוס' חדשים סד"ה פותח שפת כו' צ"ע. נ"ב הרש"ם הבין שמייירי מאוזר תשר בלומר דשרן נמצא בגוזר שבאון ולכן גרוך לפרש הפנימי הוא נמיד פתיל בריסא ובסיפא. אולם נראה מה יהיה כונתו. ויש בהרא"ש שהמה הרבה על דברי הרש"ש. ואמנם פי' הרא"ש הוא כמו שפי' הרמב"ם וכר"ב אך תכרו מלכתוב דלפי דבריהם מייירי המשנה דהכא בחוזר דומיא דמשנה פ' פ"ב דמייתי הרא"ש לכאן ואינו מבין ודאי שם מייירי דבתנור בחוזר דאו"ב הכל עמא מחמת האהל העליון וכן פי' הר"ב שם אבל ריחות הרא"ש הוא הלא אם בשדף הוא פותח עשה הוי מחמת זה עצמו אהל ולפ"ה ביאן בסיפא שם עמא הכל מחמת זה אבל בריסא בחדש לא בעי נמיד ומגיל ולא"כ היה הכא באם התנור החדש באהל החיצון שמת בו נמי מגיל. ופנא נמה שכתב דלפי' קמא הייו לרש"ש מייירי באהל כלן והוא לריסן וגם אח"ז שכתב שהטומאה בתנור החיצון על מה קאי אם הוא באהל המת לא נרגיל ובגם לא נ"מ מיכן הוי הטומאה. אבן יש לבדר כל זה לריסן לפי' הר"ש מייירי הריסא שהטומאה בהחיצון ומייירי בחוזר ולהכי אין כאן לגגיל מדין בסר דרים פ"ו דפנימי כאן הוא ישן לזה הוצרן לומר דמייירי בנמיד רק בסיפא קאה ופי' הר"ש אם הטומאה בפנים אין מגיעות לדין המשנה עכ"ש מה שאמר בסוד דמייירי בחוזר והטומאה בין פנימי לחיצון זה ביין רק לפירוש קמא שהוא פי' הר"ש ובריסא לבד ולהרא"ש מייירי שהתנור הוא באהל: מ"ח בולו מטאות. נ"ב כאן מוכח דאמריגן ב' תומרות דשתין המהדי במקום א' וכן בסיפא כאן ועיין מ"ש לעיל פ"ח מ"ב דלענין לקבל טומאה דינו כשלם ולהלה לא: מ"ח תי"ט ד"ה כל שיש בה כו' וחבי נמי דחו"ש. נ"ב עיין הוס' חדשים דגרים העליונה ותחתונה עודפת. קשה הלא הסכן הוא בעליונה ואם בעליונה לעיל שזה עם התחתונה איך נתיק הטומאה לאותו שביבה וכן החיצונה לטמא המסקין אך ל"ל דהתחתונה עודפת על העליונה והעליונה עודפת רק על האמצעי. ולא נתמלא הטומאה מן הסכן שבעליונה אד שפת התיצונה ונתיק שפיר לכל הכלים שיש בהם משקה. ולפ"ז לא קשיא קושית הוי"ט מריבא דריבא לא שם טולם שיש ורק הקשה שפיר שבריבא זו דעליונה עודפת לגד ואחר שיש לומר נמי חידוש זה. ולא רק כאן שגם העליון עודף מהתחתונה:

פרק יא מ"ב תוי"ט ד"ה שנעשה לקרקע כו' פרים לדני דוקא. נ"ב יש קושיא ותירוץ בזה בפסחים דף מ"ג כדי שיהא רגיל ויש בזה בהוספתא שהוא בתי"ע עצמו בגעים פ"ח ריש מ"ח. אלא נמי מי יודע מה נקרא משמש אם הקרקע לכן נקע כמה לדמיון ובודאי יש גם משמש עם הקרקע ועמא אם אין שימוש ממש ועיין תוי"ע לעיל פ"ח מ"ט ד"ה פורכא והמקומות שבביא: שם מ"ד מחצה לחצה טמא. נ"ב לכאורה קשה בזה בעלמא בסיפא הוי שפך לחוריפא לומר דילמא הגלגלים רוצה לאחן דסבר בבכורות י"ז דגם בידי אדם אי אפשר לעמש אבל בריסא הוי שפך דרבנן וחסרון ידיעה לכל בעולם מהני כמ"ש הט"ו ביו"ד סי' ל"ח ס"ק ו' אך כפי שכתבו הגאון ז"ל ותלוין ל"ח בשם ברש"ש ניחא דמתלה ודאי טמא דילמא עמא מוזנה והוי ס"ס לאיסור ומטעם זה לא שייתי הגמ' בבכורות י"ז ממשנה זו דגם בידי אדם אי אפשר לעמש מפני דבלא גם במטמא עמא ויש בענין זה לקמן פ"ב מ"ג בתוס' רע"ק: שם מן החלמא. עיין מ"ש פ"ז מ"ג: מ"ז בר"ב ד"ה ומצופין מהורים כו' דבתר עיקר הכלי אזלי'. נ"ב ע' אהלות פט"ו מ"ב ובהרא"ש על כוס ועיל פ"ט מ"ו בעמ בכבר של תרומה ובתוי"ט שם:

פרק יב מ"א בר"ב ד"ה קורות החצים כו' המטרה לחץ. נ"ב כן הוא בערוך ערך קר וכפי הגראה היא קורה וכו נקב ואפשר היה מפולש והרגיל בבעלי קשת לחיות מורם בילך החץ דרך המור ולכן יש בסיפא ושל אסורין דומי לזה שנ"ב יש חור בין הבני תלגי הקור' כפי' הר"ב ע"ז אלא בריסא עמא שהחור ההוא הוי חשוב והוי כלי ובסיפא טהור. אבל במדרש שבביא הערוך משמע שלא היה חור רק קורה ליהה לו לחיתה שם איכה ג' וז' דרך קשתו וליעבי כמטרה לחץ חרין אמוראין חד אמר טרמא לאפריתא וחד אמר קטורת חציס שבבל מוריס בה והיא נגמה. ומביא ע"ז נמי אחם נגבים בחר ל"ח קלות ולפ"ז קשה הדמיון לסיפא ואבר אלא לכאן לחיתה בחתנות כאונס שם שהעורון מביא המדרש זה ולא פירשו מה הוא טרמא לאפריתא אבל לא חיפש לענין בערך טרמא וכערך אפריתא שם מתבאר דהוי כרומה קטן עגל המלוכם בגיבה מבראל. ולחיתי במוסף ערוך שכתב דגיבה נשתה ע"י התחיבה בה ברומה אבל הכבר מהם מקבל טומאת אוכלין אבל לפי' על המור לבד וגם כל הבנה בפרק זה הוא רק לענין קבלת טומאה ולכן לא צריך לפרש דין טיהר מעומאת נבלות אבל פטיעה שבדין כך הוא כמ"ש הרמב"ם: מ"ד בר"ב ד"ה יש במה שנברא כו' ובלי חרס הנעשים בחבנה. נ"ב ויותר כלי מתכת שאפשר לחבי חבות ובזה יהיה שזה ליום ג' לטיהר דבבר דבל כלי נעשה חבי חבות בנוגע בחבת ע' הר"ב פ"ח מ"ח:

פרק יח במשנה א שובי הרגלים. נ"ב בלומר לבד"ש אם בם בועים גם מבפנים ובר"ש אם הם מחוברים כתון ולר' יוסי מחדנו בכל אופן ומדויק בזה לשון אלו ולאו דלפשטי לא שייך רק דב"ה מודים דאע"ג דמודים בחון אין שובי הרגלים בחבל הוי להחבת רק לומר ומודים ב"ה אחת דלשון מודים לא שייך בב"ש הרגלים בולטים בפנים דלמי מודה בזה אך מדקתני מודים מחמת ב"ה אחיל כן לב"ש נמי אבל הכונה לאילו אמר סברי ב"ש דגם רגלים דין דפטיש להם: מ"ט בר"ב ד"ה מהורה ואפי' איבא ארוכה וב' כו'. נ"ב אין מלאתה לזה רק לר' אמתיי דלמ"ק בחבר אחד ימין לא שמאל בסלעיל עטור ועי' תוס' סוכה אהבה לעיל מ"ה בתי"ע בס"ה ר' נחמיה המשנע כן אך יהיה משנה כאן שלא אליבא דהלכתא וי"ל דכונת המשנה היא ב"ב לפ"ש מעה שנגבר וכו' עטורה לכ"ע ואמנם יש שנגבר לו אבל אין מקבה בחזרה ואין הכונה מחמת שנגבר לו אבל הוא עטור דהא לרבנן גם כפבוטו עטורה אלא המשך לעמה דמחמת זה אין מקבה בחזרה להחזירה לעומאתה קודמת:

פרק יט מ"א בר"ב ד"ה והנוגע בחבלים כו' וכגון שאין. נ"ב הרמב"ם בפשטה וכיד החזקה פכ"ו הט"ו ובהרא"ש מבואר דבריהם הנוגע בלא ו"ו ופירשו דאין דין כלל על המפרק רק שאחר שנתפרק המעה אם נגע אדם בחבלים דטהור ולפ"ז יוכל לחקוקי במעה שלמה דאין דנין על המפרק והוא בחמת עמא. אבל הר"ב דבתב והנוגע גרסי' אי"ב דנין על המפרק ועל הנוגע בחבלים קשה ממנ"ם אם היה המעה שלימה אחתי עטור ואם כמ"ש הר"ש מה מידוש דטהור הא המעה עטור הוא ולו יהא שיש עליו ע"ש מגע עמא כמו במ"י בפ' שלפני זה אם נמי אינו מעמא אחם ול"ל דבתוב הר"ב בשיבה הוא מחמת החבלים שחידש החבלא דלא מעמאין את המפרק אחר בפרוקו נדבר בחבלים אז נמי בנגע בחבלים: שם מ"ג חבב לחמור. נ"ב כל הפירושים בהר"ב ותוס' ר"ש בזה דוחק לבנין אין יומא ע"י נגיעת המעה דמזה מייירי כל הני מציות אבל המה אני מדוע לא פירשו דקאי על חמור דמשנה ג' פ"ח. אלא הטיר הוא ז' עשרים אפשר לקשור המעה לחמור אלא המעה ולהכי שייך להמעה כמו לפני זה שמשלבל בו אפשר אלא פירשו כן דהוי"ל לומר חבק לחמור כיון שיהיה

הוה על מחזיק ואין תילוק אם יש בתוכן אם לא בכל לופן נשאר כל אחד דינו שהור אז עמא: בתו"ח ד"ה בר"ב ד"ה עריבת כו' לא חשיב עריבת ב"ה. נ"ב תמה על התו"ע ופשיטא דקשה זאת על כל מאלי כלי הרמב"ם. אבל הלא יש שוד קושיא הלא ר"מ חשיב רק הטהורים. ולומר דכולהו שאר עמא וכמאמר ר' מאיר. ור' יהודה מנה רק הטמאים והרמב"ם מעתיק הטהורים והטמאים הלא זה הוי כתיבה אך ליתא דשרש הדבר נמצא בתורת כהנים פ' שמיני פ"ו וסוגתה נמי בהר"ם כאן ושם איתא מאמר החכמים במספר העבורים והטמאים רק ר"מ אמר דהטהורים דוקא והשאר עמאים ובריבא הפנדנין דאיתא בין הטמאים הי"ם אל בעל הבית רק נקעו אם הבשרם ולכן הוסיף ר"מ ואמר השאר עמאים לומר גם אל בעה"ב ור' יהודה סבר דטמאים שמנו החכמים הוא העיקר והשאר הסיגו דאל ריבא אל בעה"ב ולכן הוסיף גם הוא והשאר שהור בגיבה הרבעים. מעתה שפיר עשה הרמב"ם שמנה תרוייהו כמו החכמים עצמם כדי שיהא נקי בהם ובשמותיהם וכמ"ש לעיל בגלוין פי"ח מ"ב מעשה מה שהקשה הפר"ש על הרמב"ם קשה נמי אל ר' יהודה מדוע לא נקטו החכמים בריבא בעל הבית וגם על ר"מ קשה מדוע מנו בעל הבית הטמאים רק בריבא העבדנין. אך ליתא ר"מ סבר כמו שכתבתי לעיל ור' יהודה סבר דלעולם הסיפא דמתחר הוא העיקר וכיון דנקיטו החכמים של העבדנין הוי כמפורש אבל אל בעה"ב בגיבה הרבעים שהור ולכן הוסיף ר' יהודה והשאר וסבר כיון שמפורש כאן אל העבדנין סמכו החכמים שפירשו כאן ולא צריכי לפרש לעיל ומעתה דייק הרמב"ם שפיר נקיט מתחלה הטהורים ולא כתב בזה לשון ר"מ והשאר עמאים והדר נקע הטמאים וכתב לשון ר' יהודה והשאר טהורים וכמו לר' יהודה דהוי כלילו פירש דבריבא בעה"ב שהור כן הוי בהא דכתב הרמב"ם והשאר הייגו השאר של כולהו ובכלל זה בריבא שאין של העבדנין וי"ל דיבת המשנה היא ב"ב לפ"ש מעה שנגבר וכו' שהור לכ"ע ואמנם יש שנגבר לו אבל אין מקבה בחזרה ואין הכונה מחמת שנגבר לו אבל הוא שהור דהא לרבנן גם כפבוטו עטורה אלא המשך לעמה דמחמת זה אין מקבה בחזרה להחזירה לעומאתה קודמת:

פרק יט מ"א בר"ב ד"ה והנוגע בחבלים כו' וכגון שאין. נ"ב הרמב"ם בפשטה וכיד החזקה פכ"ו הט"ו ובהרא"ש מבואר דבריהם הנוגע בלא ו"ו ופירשו דאין דין כלל על המפרק רק שאחר שנתפרק המעה אם נגע אדם בחבלים דטהור ולפ"ז יוכל לחקוקי במעה שלמה דאין דנין על המפרק והוא בחמת עמא. אבל הר"ב דבתב והנוגע גרסי' אי"ב דנין על המפרק ועל הנוגע בחבלים קשה ממנ"ם אם היה המעה שלימה אחתי עטור ואם כמ"ש הר"ש מה מידוש דטהור הא המעה עטור הוא ולו יהא שיש עליו ע"ש מגע עמא כמו במ"י בפ' שלפני זה אם נמי אינו מעמא אחם ול"ל דבתוב הר"ב בשיבה הוא מחמת החבלים שחידש החבלא דלא מעמאין את המפרק אחר בפרוקו נדבר בחבלים אז נמי בנגע בחבלים: שם מ"ג חבב לחמור. נ"ב כל הפירושים בהר"ב ותוס' ר"ש בזה דוחק לבנין אין יומא ע"י נגיעת המעה דמזה מייירי כל הני מציות אבל המה אני מדוע לא פירשו דקאי על חמור דמשנה ג' פ"ח. אלא הטיר הוא ז' עשרים אפשר לקשור המעה לחמור אלא המעה ולהכי שייך להמעה כמו לפני זה שמשלבל בו אפשר אלא פירשו כן דהוי"ל לומר חבק לחמור כיון

שיהיה להתמור שנאותו המקח משא"כ נעיל ר"ח לא נעי רק ותמור. לא אפשר דאילו מחתת קיבור בתמור להמעה לא שייך זה בתמור אחד שעשה כן בכל רגל. אבל משמע לעיל פ"ח מ"ג שהיה רק תמור אחד לכל ד' רגלי המעה. גם הדקדוק שנאמר תמור קמה לומר. וגם אפשר שהתמור ברגל אחד היו אדוק יפה ולא ניעל בשביל זה עם המעה לו קובלין במזבן זה. וגם זה נקרא תמן. עת לתמן. ויתמקמו. ויש רק לומר שידעו רבותא דאין מתבריין בשום אופן את התמור להמלבן והמעה. אבל מגא ידעו זאת ואי משום דהתמור עהוה ולא המלבן ע"כ לא נתחבר. זה אין לחיה דילמא רק לא שכיח והוי המלבן בני לוי ובגוזר נתחבר: שם כ"ד תרע"ק אות ת' ותמוה. כ"ב והלח"מ בכלים פכ"ח ה"ט מביא ראיה לזה דבמשנה ה' איתא בטוהרות שבעה אם כרך מזבן אחר שנטמא לו כשפירש אין רק טומאת ערב ובמשנה ו' איתא בשכרך מזבן קודם גם בשפירש נשאר טומאת שבעה ודאי מעה ליבר אין לא ראו הרש"ש והרי"ב החילוק הזה במקומו. אמנם אדרבה מכאן יש ראיה לדבריהם מדנקט התנא מילתא הדש לחילוק זה ולא אמר חילוק זה לענין מיזבן אשר היה מדרס לזב שהוא במשנה ז מוכח דבזה אין חילוק אלא גם בזה שבבר היה המזבן נתבטל אח"כ ודין הוא כן דלמה יהיה מזבן ומחבלן דבמשנה ח' שנתבטלו מטומאת במדרס שקודם אחר שנתפרק ורק בטומאת שבעה שאני דהרי חזינן דגם ר' יוסי דשבר בזב עד יו"ד מודה בטומאת ז' לרבנן במ"ש הר"ש במ"ז ובהר"מ פכ"ח ה"ט בד"א במדרס אבל בשאר טומאות אפי' מלה אמה כולה מיבור ומעתה גם לענין אחר שפי' יש חילוק בין מדרס לשאר טומאות. והסברא הוא דלענין מדרס הוי המעה העקר ורק אגב המעה גם גם על הכלים ועל המזבן דעיקר כמיבת הזב הוא על המעה ולכן כשפירשה מעה מהם בטומאה וה"ה לאיסור אם שכב רק על המזבן אביית לו לשכב עם נשאר המזבן בטומאתו כשפירש ולהמעה אין רק טומאת מגע מדרס משא"כ בטומאה מת הן כשמגע בהן מת לו בהאל לענין זה טומאת שניהם שווים ונשאר בכל אחד כפי שהיה אם בטומאתו יהד. והא דתנן במ"ה דכרך אח"כ הלא גם בכרך מקודם יש חילוק בין לא פירשו לפירשו אבל ניחא דמקנו התנא העיקר לאמשעינן בבא האחשון דגם בזה המזבן עמא כמו המעה: במשנה ז' היבה שפתחה מלמעלה כו'. כ"ב הר"ש והר"ב פירשו רק הבנת הרמב"ם ועל שהלשון לא פירשו אלא ואמנם כונת המשנה הוא כרישא אמר התנא כל שפתחה למעלה דש"ש זה אין ראוי ליטיבה כיון שאריך לפתוח ולסגור דאמריגן עמוד ומעשה מלאכתו עמאה עמא מה כלומר רק טומאת מת ולא מדרס והגוף כדין דטמא טומאת מת לא צריך לאמשעינן דאמאי לא אך הטיקר הוא בשביל הדיוק דרק טמאה עמא מת ולא מדרס ואדר אמר נשברה הכסוי ההוא הייני נפתחה דהוא שיהיה בזה שברי כלי אמשעינן כיון דראוי לעמה אחרי עמא טומאת מת אבל נשברה לעמה מטומאה טהור גם מטומאת מת וכזה עמאה בהרמב"ם פכ"ה וכ"ו: במשנה ט' אר שאין לה לובז. כ"ב בכל דשם שבאיתא בעת נמצא כן וגם בגמ' ולענ"ד נראה דל"ל ושאין לה לבזבז וכן פירשו דברי ר' יוסי דמשנה ובהר"ש ותידוש על הרמב"ם בפ' כ"ה וכ"ו מבלים שהביא דין זה ולא הביא דברי ר' יוסי דמשמע שאין אלא לפרש וגם הת"ק סבר כן דשייך טומאת מת רק בגליכה יו"ד גוכה וכאין לזבז והוי להרמב"ם להביא זאת להלכה:

פרק כ מ"ב בר"ב ד"ה אע"פ שנשרו. כ"ב וע' מ"ש לעיל פ"ז סומ"ד: **במ"ה** ובנח עליו טהור. כ"ב ע' ט"ז ז"ד קס"ח ס"ק ל"ח אתמה על המהר"ם פלוגות שכתב סיהר על מה שעומדין על הנסרים לעבוד ע"ש בתוב הט"ז סתירה בדבריו וכתב ואין שכתו בכלי הדבור. דבר כזה אין לחיות שיהא גאון זה בוכה בלהו הדבור אבל על הט"ז קשה קודם כל שמביא מעור שחקקו ולבסוף קבעו דטמא אלמא דבין לא מהני זה אין במשנה רק תוספתא הובא כ"ב ס"ה ע"ב ולמה לא עדיף ממשנה בוסף שקבעו בגדנן עמא. אבל ניחא שהמים בעליו הוי כבנין ולכן אפי' הי' כלי מוחר דבטלים עתה זה ממשך לא"כ אם נתין עומדים לתדרס שדי המה שנקבעו במסמרות שכתב רק משום שאינו כלי ע"ז מחפש עוד יותר דאפי' בכלים המרים שקבעו במסמרות נמי מותר כיון שהמים הפסין עליהם הוי כבנין מ"כ הוי כבוסף דבבא זו קבעו ובנה עליו עהור וכמו מעזיבה שאוקן עליו ההוי לבנין כן הוא המים משא"כ בלאור דרק קבעו זה נלמד מהכא דלא מהני:

פרק כא מ"א בר"ב ד"ה בחוט כו' שבעשית הדקמה. כ"ב משמע מהר"ב דאין הרגתן דבאן לחיים שני עצים. כ"ב לבאורה דקאי רק בלחיין דמ"ק ולא לחיים דר' יהודה דאל"כ מהו לדבות לו לבות את הטפר דאמר ר"י הלא הוא עוגע לעבר אבל בעבור ערך לחי איתא בהדיא פי' זה על דברי ר' יהודה ולא ביאר כלל סיפא דר' יהודה אבל הר"ש מביא יש אומרים דמלהיב המעמה בזה ניחא דברי ר' יהודה ואין לומר שגם בהא דבנקבי העול היה מגיע עד למעמה אילו כן מה ר"ש מביא הר"ש והלח"ש מביא רק כדברי הש אומרים ואתה לפרש דברי ר' יהודה בסיומו שהרבה הפרד. ואין נוקום טי' רק לומר שלא היה לפני הר"ש והעיקר והר"ב מעמיד דר' יהודה רק סתם ר' יהודה מהבר בלחיים אולם זה לא שכיח ואין רק לומר שיש ג' אופנים ושניהם יהודים למעה:

פרק כב מ"ה בר"ב ד"ה כפא כו' בולטים חוץ. כ"ב בהיה הדף מכסה רק המקום המושב דאז יכול לבטות הלבד לשב על אחד מהדפנות אבל אם יוצא הדף הישיבה להדדים שהוא רחב יותר מכסוי התבל אין יכול לבטות שפיר וע' הוי"ש ריש מ"ה דלא פי' כן ובני הפי' נכונים אבל מדאיתא תפוים יוצאין משמע דדברי הבדדין לא נקראו תפוים וגם בלשון הר"ב לא משמע כדברי הרש"ש דלא הוי לומיר בולטים הון אלא בולטים למעלה ואפשר דרק בחוסן זה מהור שיותר הממהב הוא להניח על גדו ונישב כך אבל לא לבבך לעבות מהתהון למעלה לשב עליו ודברי הרש"ש תמוהים אלא מפורש במשנה מטהו על גדו ולדברי הי' לומר שכן דרכו לבבך ולא"ע דלפי הרמב"ם שהובא בהרש"ש פ"ש מ"ז הדרך גם לבבך זה הוא רק בתיבה שהוא לשימוש ולא בכבה: שם מ"ו זה בצר זה. כ"ב והנשאר לרש"ש היה טפח דאל"ב הלא בא לא בחמעא שאר אינו טמא:

פרק כג מ"ב בר"ב ד"ה מטיפון כו' נאקה אוכף שמו. כ"ב וכן בחמור ב"מ ב"ז ובמות ק"ב מ"ב: שם במשנה ג' ומושב לא חלק. כ"ב וה"ה משבב כמעבר לעיל פ"א מ"ג וכן הוא בוקרא ט"ו ד' בזב. ובזה בפסוק כ"ל במשבב וכ"ב במושב דשניהם מטמא אדם לטמא מה שעליו אז בידו בעת נגעו ולכן נקע הרש"ע בד"ה מרכב משבב המורת מושב דהיינו אך אבל לשיעור אינו שוין כי לישיבה בעפר ע' הר"מ לקמן פכ"ח מ"ד ומ"ש שם בחוש"ע: בר"ב ד"ה אר שפרצן כו' שאין ברחבה טפח. כ"ב ובקבה הא זה הוא רק לר"ש פכ"ב מ"ו והרמב"ם פסק דלא כר"ש ולפ"ז יהיה הלכה כר"ש דהוי מהלוקת ואח"כ סתם אבל אין לחיה דשם כיון שיש כבא ועבר אחין רחב עפח בחמעא די אבל בים רק עבר פהות מרוחב עפח גם לא"ק אין לחיי ליבב אך על הר"ש קשה שבותב כמו לעיל ואח"כ הוי כר"ש:

פרק כד מ"ג בר"ב ד"ה מהורה שבמבני בבית. כ"ב מתוי"ט משמע דמ"ש הר"ב במ"ד יש נמי הבא ויותר מבתר מדלא כתב כן כאן דסובר דליבת עומאת מדרס ובסבנה ע' מ"ב מ"א בר"ב הוצה נמי ומ"ש שם התוי"ט לא"ב רק בבטל העיקר בטל הטפל אבל אם הוי שניהם העיקר לא בטל זה מ"ש זה. ולהכי בעריבה שעיקר הוא לשימוש אחרינן כיון דבטל העיקר בטל הטפל משא"כ במשנה ד' תוצה שפתחה מן מלד דע"ז לבד קאי הר"ב נמיותר לישיבה דאילו לעמלה אחרינן עמוד ונעשה מלאכתו אם לאו לישיבה כמו לשימוש ובבא בחדה לא שייך דבטל אחד ע"י ביעול השני: כ"ד תוי"ט ד"ה והבאה בחדה כו' בהגך דחזו לבדרסות. כ"ב אלמא דאיתא דיש מדרס יש נמי עומאת מת בכבוטי כלי עץ דליבת עומאת מת וע"ז מסיק התוי"ט דכונה הר"ב והר"ש בלחמת כך הוא דעומאת נמי עומאת מת ואחר עומאת אבל אין לשון המשנה מהורה מכלום אמנע נמי אלא אופן ליבת שייך מכלום עכ"פ לעומאת מת וגם לשון הר"ב והר"ש לא משמע כן אבל נראה דמה דאיתא במשנה דכל שמעת מדרס עומאת עומאת מת הטעם שע"י שראוי למדרס נעשה כלי כמו ככא ופסקל שאין

מריכין תוך דאין דרכן בתוך לשמש רק הטיקר שימושו הוא לישיבה ולהכי שייר משני הגמ' בדה ל"ח שע"י שראוי למדרס נעשה כלי אבל ככא מה נאמר שע"י שנעשה למדרס נעשה כלי הלא גדול כזה אין מקבל טומאת מת. מעתה לא מריכין לא"ש הוי"ע לאמר מה בדעת הרמב"ם שבפ"ג מכלים פסק בבא בבדה ליבא רק מדרס ובפ"ח דכלים פסק בפשוטי כלי עץ בהגמ' דנדה ל"ח אבל לדברי אין כאן שהיה וע' מ"ש מלאות פ"ט מ"ב: שם מי"ד חוי"ם ד"ה של ספרין בטאה. כ"ב כן איתא בהר"ש אולם מציין ספרים וכן הוא בהרמב"ם כלים פכ"ז ה"ב אבל לא מצינו לשון זה ספרין על ספרים ולפי הגיהה זו הוי כמו בבבא ב' ע"ב מעשות של ספרין ולא מלי לפי זה בפלוגתא דפ"ב והגאון רא"ז לקמן פכ"ח בהב כמו הוי"ע והעיקר ג"כ ספרין ויש לידע למה כן וגם קשה הלא יהו ד' מעפתות של ספרין ושל ספרים ולמה נקט התנא רק ג' וג"ל דשל ספרין נקרא רק מעפות ואין בכלל מין מעפתת וזבזה בכל איתא דבכרי דע"ב היה בלשון יש מהתאים על ספרים ספרין כיון דמדבריים ולאי על של ספרים מדנקט מעפתת ולא מעפות:

פרק כה מ"ד בר"ב ד"ה שלות קודמין כו' של תלמידים שישבת. כ"ב אילו כו למה תיבת אז הוי לישיב שמא וכו' וגם קשה תיבת שמא אם היה תבובה לקוטים הוי לר' עקיבא להתליע שבמיהם אחוריים זה לזה אבל נראה דזה הוא כר' יהודע בע"ז פ"ב מ"ה דמשיך כי עוניים דודיך שאין להקשות על דברי התכמים הקודמים והוי דברי ר' עקיבא דהוי כת קודמים ואין צריך טעם אז אפשר שיש טעם שגם הרובע אחוריים לחני הרובע ומכ"ש התני להרובע. ועיין מ"ש בזה בע"ז פ"ב מ"ה סל"ו וגם לגיבא שלות קודמין ג"כ קשה תיבת אז אם אין אחר הוא הכונה תיבת שלות הוא כמו ובלוה בהרמבותיך בענין בזה הוא משלות הקודמין שלא יוכל אדם מעולם לבאות מדוע עשו כך. לכן אמר ר' יעקי אבות פ"ד מ"י משלות הרשעים שאין עליהם קבורת בלדיקים ואפשר שזה החילוק הוא בין שלוה ושלוה דשלוה מוסיף על השלום שיהא כ"כ עד גם אם עושה מה שיש לתמוה עליו לא יתמהו עליו כי יהיה מוחזק דזהלי ידע בוזבר לעשות כן הישבר בשלוה נקי. אם עושה שלא בהוגן לפי הגיהה תמהין עליו אבל אין מתקוטטין וחביב עליהם ההתנגלות שלו. אבל היושב בשלוה אין צריך לשמור עצמו אם רק האמת עמו לשם שמים ואין לו לפחוד שיתמהו עליו מה דאמרי' בתמת שבת מעומת שלוה ושלוה שיהיה כתות שיהיה להם שלום וגם עוד בתות שיהיה להם גם שלוה וזה הוא הכונה בתהלים קכ"ב יהי שלום וגו' דאיתא בעיבורין ס"פ ע"ב גג' דברים אדם ניכר בכיסו וכו' לכן אמר יהיה שלום בחילך יהיו ברכוכך כמו עוקם ידי עשה לי אם החיל הזה שיהיה לו בעניני ממון שמירה שלא יקבה עליו לבל ואז יהיה אבל בתלמודיך שלא תהיה צריך שמירה כי לא יתמיד עוד ויתחזיקו אותך לשוס הולך ואפשר להבין בזה רש"ל שבת י"א ריש ע"א ע"ש ולפירוש הר"ב גג' זו קשה בעצם דהוי לר' עקיבא לומר שלוה קודם לשון זכר דהזיון שנקלא בכל המשנה לשון זכר עמא ולא שמאה תוכו ולא תוכה אבל קאי על דורות הקודמין דשייך לשון נקבה והדר אמר לו שמא יש טעם דבבי דגם הגדול משמש לתקנון לא לו רוצה רק מעט הוי עדיף לו הקטן והגדול טפל לו. וכן כיחיד ובאומה הוי שלום אבל יש מציאות ריב ושלוה שיודע שלא יהא עליו רע ומזה ביקש יעקב לישב בשלוה כאילו אין מציאות בהלה שלבון וישב המעמ כן ותקן עליו וכו' בעוה"ב שייך שלוה. ויש לראות המובדה דבבא בתגיגה דף ה' ע"ב ונם הקב"ה נקרא רק שלום ולא שלוה מתמת הרעים שבעולם והא דברכה הרעים הוא שלום ולא שלוה כמו הא דיחזקאל ט"ז מ"ט. יען דשיקר הברכה הוא גם נגד ע"ה ע"ש ולפירוש הר"ב גג' זו קשה בעצם דהוי לר' עקיבא לומר שלוה קודם לשון זכר דהזיון שנקלא בכל המשנה לשון זכר עמא ולא שמאה תוכו ולא תוכה אבל קאי על דורות הקודמין דשייך לשון נקבה והדר אמר לו שמא יש טעם דבבי דגם הגדול משמש לתקנון לא לו רוצה רק מעט הוי עדיף לו הקטן והגדול טפל לו. וכן כיחיד ובאומה הוי שלום אבל יש מציאות ריב ושלוה שיודע שלא יהא עליו רע ומזה ביקש יעקב לישב בשלוה כאילו אין מציאות בהלה שלבון וישב המעמ כן ותקן עליו וכו' בעוה"ב שייך שלוה. ויש לראות המובדה דבבא בתגיגה דף ה' ע"ב וג

שלא הלכה כר"ש משמע דעל מה שאמר לענין אכילה ליכא מאן דפליג ואמאי לא נמנא מזה כלום בגמרא כ"ש ע"כ. ומא"מ ס"ס כ"ש בדיני אשה שמרמה על יאוש גם כיש סימן אם אמשוב :

פרק כח מ"ג בר"ב ד"ה אשאלנית תחבושת. נ"ב שבת פ"ש מ"ב איתא גם במילה ושם אם נעשה כן יש לספק : **שם** בשבשנה ר' מטמאה אחר . נ"ב הייטו דמעלית לו הקופה כיון דמעכשיו בעל המעלית להקופה ואין רק ראשון ואחר הפרישה אין למעלית שום עומאה :

פרק כט במ"ח שירי חרחור. נ"ב לעיל פ"ג מ"ג וגם שם יש אמ"ר מגריפה : בסוף המסכת גם בליקוטי כלים ע' פיכום הכ"ש וקשה הלא זה היה כיד רבי המסדר המשנה לעשות כן מסדר דסדר טהרות . אמנם לזה עלמו בפי עצם ויתברר דשייך כן רק הכא כי כל דבר מי בחייו מעכר וכשמת עומא א"כ כיסתן בעהרה ויליקתן בעומאה וכלים שבירתן הוא מיפתן ואי עסורין :

סליק כלים

מסכת אהלות

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה ואדם הנוגע כו' כ"כ הרמב"ם . נ"ב מקור זה הוא בגזיר מ"ב ע"ב ואולם בתוס' שם ובע"ז נ"ז ע"ב מבואר דתיבורין הוי דאוריתא והוא יקבר בדיקבר וע' לקמן בהר"ב פע"ז מ"א שגם הוא כתב דרק דיקבר הנשיבי אינו מעמא ויש גם שיעת ר"ת בתוס' מזיר נ"ד ע"ב לדחות ראייתם הר"י לענין שאר כלים אם המה כמסכות דגם כלים בכלים בתיבורין הוי דאוריתא והר"י שבגיא הראיה מעמע דבוכר בהרמב"ם דגם בחלדים לא הוי תיבורין דאוריתא מ"כ בכלים . ועיין תוס' שבת י"ז רים ע"א שמביאין ממשנה דכלן וכוותם למ"ג מבואר דסברי כשיעת הגיל וגם בכלים הוי דאוריתא ומייתי ר' עקיבא בשפוד בתוך ונעמא הפשוד מתמת תבורו בהאהל על פשטן שדין כלי עליו והוי כטוגע במת מתמת האהל והוי אבי אבות הטומאה מתמת זה ודמו החכמים שפיר דאין האהל מתחשב דבאמת אי היה מציאות שגם בגיעל המת ואח"כ נתחב הפשוד היה טומאתה הפשוד מתמת האהל הוי שגים אבל בזה אין הפשוד מ"א הטומאה ואין אלא מתמת תיבורין ואז הוי טומאתה הפשוד רק מתמת דהוי כטוגע במת עצמו וזה הוא הראשון ואין רק ד' מעמה הפירוש הראשון בהר"ב בסוף מ"ג הוא לדעת הרמב"ם וכן הוא בתמת בהרמב"ם שבמשנה ופ' השני הוא כדעת התוס' ז"ל הנ"ל : **במ"ח** ושמנה איברים כו' . נ"ב ע' בכורות ע"ב ע"א שיש בתשה עוד ד' אבל היתרים אינם מטמאים בהאהל : **שם** תוי"ט ד"ה בארבעה כו' חבור השוק בירך. נ"ב מי יקן לסברן לי זאת הלא אפשר לבדוק בתת ונדע מקום שיהיה עשרה הוא הקרסול דמשנה ותמם הוא תרכובה וכמו שבדקו בבכורות מ"ה ע"ב האבנים מכ"ש בטעם הזה :

פרק ב מ"ג תוי"ט ד"ה ובית הפרס כו' ושייר נמי ארץ העמים . נ"ב גם בהר"ר רק ארץ העמים והר"ש כתב דגם בית הפרס במקומו כך הוא אבל בהרמב"ם בטומאת מת פ"י ה"ב איתא להדיא דגם במקומו אינו מטמא בית הפרס בהאהל וגם ליתא בשבת ע"ז ע"ב רק מאהל העמים : **באיד** ויש לומר דהנא ושייר . נ"ב וקשה הא הרמב"ם מנה רק י"ב דאיתא במשנה בטומאת מת פ"ג ה"ח מדוע לא מנה גם אלו . והנאון רא"ן מנה י"ג במשנה וגם הוא לא מנה אלו אבל לענ"ד מתחלה לא קשה דהגם שמטמאים בהאהל אינן רק חולין ואין שורפין עליהן תרומה כמבואר בשבת ע"ז ע"ב ובכל אלו גם שאין רק מדרבנן שורפין דגם בית הפרס בנגיעה מבואר בשבת שם שאוכל בין הבשר ספיקות שבורפין . ופשיטא דגם בשרה שנאבד בו קבר דמטמא בהאהל אבל אין שורפין ויש גרסא בדפוס הנז' בפ"ח מ"ג דהאבנים דלא מטמא בהאהל הוי הכונה לענין לשרוף תרומה : מ"ב בר"ב ד"ה בגדול של לשכת גדול כו' נקב כפונדיון . נ"ב לאנו כפונדיון האיטלקי והיא כמלא גידולית אלא נקבו הראשון שבפ' י"ח מ"ב דכלים ומלא שתה שכתב הר"ר לעיל נ"ב והוא דאיתא בחולין דף ל' וביו"ד סי' ל' שלוש סלע ובסי' מ"ח הוא פחות מפונדיון איטלקי דמבואר כל זה בבכורות ל"ח בסוף הסוגיא ולזה כיון נמי שתוי"ט דיה הקבון וזה קשה לסברן שיהא סלע שהקפו טפח פחות גבולו מפונדיון איטלקי והתוי"ט שם פ"ז מ"ב כתב על פונדיון שהוא ב' איטרים כפי חשבון הר"ר במס' פרה מ"ה וזה ודאי קשה וכי שייך סלע שהם דמיירי המשנה שהם שיהיה קבון מפונדיון אלא ודאי דסלע גידולית הוא הרבה יותר מסלע שהם וגם פונדיון איטלקי הוא יותר מאיסר שהם ובס"מ אינו אבל אם בכל זה צריך עוד דיוקא :

בתוס' יו"ט ובפונדיון איטלקי לשם כלל הדבר כל זה צריך עוד דיוקא :

פרק ה במ"ד האשה והעריבה . נ"ב יש לחקור באיזה אשה מייבי לא מתבר לו מע"ה לרש"י בתגיגה כ"ב ע"ב אפשר לבאיר המשנה על פשטות המשמעות דמייבי בחשה עם האדן כמו הערינה דבפשטות היא מעם האדן וכמו הריעה דרש"י פי' שם לדברי התלמוד דב"ש לבל מה שיש לתקן ציית העם האדן א"כ שפיר תנא ג' וז' וקבילה אבל לתוס' שם שלא ציית כלל רק הכל קאי על התבר ובאשה לא שייך מה שיש בהכלי שבתבתי לעיל כלים פ"ט שיקח התבר בשאלה והר"ב פי' רק כפי דעת התוס' ואני כתבתי בתודוטי לתגיגה דגם פירש"י שובב שם רק לפי המקבן דלא ידע שגם עומאה יש וזק עבילה צריך אבל לשמקנא גם רש"י פי' בתוס' והוי דברי התלמיד שוה עם הבריתא הקודם שהביאו לי ולך אין בחשבר דמיירי בחשה עם האדן :

פרק ו במ"א טומאה תחתיו . נ"ב לכאורה היה לתמה לנקוט רבותא יותר . עומאה על גביו כל הכלים שלמעלה ממנו הנדבן כולם עמאים מאהלים אבל הכא דאם מונת הטומאה למטה כולם למעלה עמא א"כ כיון דאמרינן בסיפא דאם הטומאה על גביו הוי כאילו היתה למטה שוב עמאים כולהו למעלה ועל כרחינו לומר דהתם דסתרי לא אמרינן ביחד בדבר א' אבל זה פטיעת שאם יש שני דבכים באחד הטומאה למעלה ובאחד למטה ובזה מייבי אפשר נמי הנא אפי' כשאני הטורחות בלים באחד ולא דמי להאי דפסחים דף יו"ד דכתן הוי בכל אחד גזירת חכמים וגם כאן הוי לתומרא ושם דנין על קולא : **שם** במ"ב ומסכו בפשתה . נ"ב לכאורה תמהני מה הרעם על הט"ו ותוס' חדשים וגם על הר"י עצמו שהביאו התוס' נ"ב י"ש ע"ב כאילו יש המאלה חדשה לבן לא הוי סתימה ע"י המעגול יען דהוי כלי והלא תלמיד קטן יוכל לפרש כן דהלא יש במשנה שלפני זה כלי בגדים וכלי גלגלים שאינם מקבלין טומאה אין עושין לאהל סתיכה וע"ז קאי משנה זו ואין לומר שתשבו רבותא דלבני מעגול אינו מקבל טומאה כיון דלא נקרא כלי וא"כ גם מחמת כלי אין מעגיה זה ליתא דהא מבואר במקומו כלים פ"ח מ"ב כל כלי מתכות וכו' חוץ מן הדלת וכו' מבואר דגם אלו נקראו כלים ורק משעה דמשמשין לקרקע . א"כ אין התחלה להקשות ומה שייך שמלא הר"י מעמע כלי . אך אפשר סברי לפשיטות כיון דפרת קבלת טומאה מחמת שמשתמש עם הקרקע ולהרמב"ם גם בתלש רק מחמת שנעשה להשתמש עם הקרקע הוי בקרקע ופרח ע"י זה שם כלי ולכן הוצרכו לחדש שאינו כן דלא בטל שם כלי כל זמן שלא נגמר עליו כמבואר בפ"כ דכלים מ"ס : **שם** מ"ה בר"ב ד"ה מומאה בין הקרדות כו' ומתני' בר"י . נ"ב והא שכתב הר"ב סוף משנה לפני זה דאין הלכה כר' יהודה וסא הוי מחלוקת ואח"כ סתם כר' יהודה ול' דאכתי ר' יהודה לא פסק מדבריו ואמר הוא עלמו זאת ואע"ג דהוי משנה מיוחד ולא הוי בכלל ואח"כ סתם וזה שדייק הר"ב בכתבו אח"ז והשתא קאמר דקאי על ר' יהודה ר"ל בזה שר' יהודה עלמו אמר זאת ולא דהוי בזה סתם משנה :

פרק ז מ"ב תוי"ט ד"ה ר' יוסי כו' ר' יוסי ור"ש הלכה כר' יוסי . נ"ב ע' פ"ח מ"ו לקמן ש"ם בשם מהרי"ק ומא"ת סי' רי"ח סי"ק ג' : **שם** מ"ו תוס' רע"ק אות ט"ו . נ"ב מקשה על הרמב"ם ובבנותפא פלפול בזה וכתב סברא דלא מסתבר להרמב"ם לפרש כרש"י והר"ב כיון דבגלגלים כה"ג אסור . ובכ"ם לא תירץ על הקושיא ואין הס' תשו' הגאונים ת"י לעיין מ"ש והפשוט הוא דודאי בשד שהולך לא יצא לחוץ יש לתלות בהולך ונקרע רודף לך מיד שיצא לחשבו לא רוב לחשבו

פי כילוד לגמרי כמו שבושות מ"ב פירות העומדים לתלוש ותזין בבכורות מ"ו ונדה כ"ב דסוי כילוד לגמרי ואז אין מזג הילד כלום על האשה ורק מן השמים לבד הוא וזהו דמשני הגמ' שאני התם דמשמיה קא רדפי לה . ויש לראות בהרמב"ם שביים על הא שהוציא ראשו דאין נוגעין בו דזהו שבעו של עולם . אך קשה לכאורה על המקבן דפריך מכיפא ולהרמב"ם היה לומר ע"ז ולעומתן אימא דיש דמבואר שקבן נקרא רודף אך זה אינו קושיא דאינו הקשה כן דייתי לומר דבאה מקולין בישראל לגייר הא משום דלא נקראו נפש וכפרש"י והכ"ב עכ"פ לא היה קושיא ואולם אחר דמשני הגמ' דבכיפא לא הוי רודף רק מן השמים הוא אמרי' שוב דבריתא הוי משום רודף ויצא לרב הונא דין זה מהמשנה . ועי' מ"ש בזה בגליון הש"ס שם . **שם** בתוי"ט ד"ה יצא רובו כו' רוב ראשו . נ"ב בהרמב"ם איתא משיגת ראשו וכן הוא העתקת המשנה זו בסנהדרין ע"ב ע"ב ובכל זאת אפשר דרוב ראשו נקרא ראשו :

פרק ח מ"ד בר"ב ד"ה והסריגים כו' נקב בפותחת פפח . נ"ב והפסקת הקטן שכון הסריגות אין לפי' הר"ב שם וקשה מדוע לא כ"כ אבל ניחא דהלא יש במשנה שם שלשה מילוקים א' בשעשה למאור לו לאויר כתלון פ"ג מ"ב והייטו הך במ"ש הרמב"ם פי"ד מטומאת מת ושאין עליו תקרה ומשקוף לו שיעור קטן של שלש טפח שהוא כמלא מקדח מסציק לסכנים ולהוציא טומאה והם הוא לחמשים כגון מלון שיעורו עפח על טפח ואם גם לחמשים אינו רק במקרה הוא כראש אדם והוא כתלגרוף בן אבטיח וכאן הדבור מתלון דלכ"ע הוי טפח ופלוגתא דב"ש וב"ה הוא בנעשה לאויר . ולקמן פ"ג מ"ב בבנו מונה לה שאינו לאויר לפי' ע"ש בהר"ב : **שם** מ"ה בתוס' רע"ק אות י"ו . נ"ב לא הבנתי הקושיא הלא גם בכל פירות עזבות בעודם בוסר אינם רואים לאכול וכמ עפון מבואר בח"ת ר"ב שאין מבריכין כלל וא"כ מכ"ש בהני אפשר שבעודם בחבוסר עדיין אינם אוכלין כמו תפוחי יער שאחר שנתלבו ומוחין נעשין ראוין וא"כ בפשוטו ניחא דבשי הנעשה משום מחובר ולא משום אוכל וגם אם הם ראוין אחר בישולן גם בעודם מחובר לא הנא לאשמועי' דין מחובר ואם עדיין לא בשלו לאכילה וכמו בפוף מכשירין דכורת דפליגו תנאי תנאי מתמתי נקרא אוכל ומייתי הנא דאין מתמת אוכל ואין לאקשות וכיון שכן נאמר נמי דמייתי בתלשין אך שאתלשו קודם בישול שעדיין אינם בכלל אוכלין ואפי' בבוכשבו מייתי דאין מילוק כיון שאין אוכל זה אינו דלא הוי להתנא לחלק בפשוטו בכל האוכלין בין ראוי לאינו ראוי דהא גם אלו הם אוכלים אלא דאכתי אינן ראוויין וע' עוקצין פ"ג מ"ו הפגין וכו' :

פרק ט מ"ג על נבה . נ"ב כתוב בהר"ש וכן עומאה על נבה אין עומא אלא הבית וקשה לסבין לחתלת דבור במשנה ומא"ת דחסר מקודם להפסק הלא גם אח"כ לפני אלא הוכה ליכא מקודם : **שם** מ"ד בחזקת מ' מאה. נ"ב ע' מ"ש כלים פכ"ד מ"ד לא מבעיא לחכמים דס"ל כאן דגם בשלימה דין שבורה עליה א"כ גם במיוחד לישבה נתנו דין שבורה אך לתא"ק דדין כלי שב"ש גם בשם זה אין מקבל עומאה :

פרק י מ"ב בר"ב ד"ה אין בארובה כו' הא קב"ל . נ"ב ורש"י בסוכה י"ח כתב דנקט כן משום התילוק דיתן את רגלו דבזה עיהו ואמנם לדברי הר"ש יש הכרח קלת מדמעתתין הגמ' בסוכה גם משנה זו והיה די מן הרישא אך הוכיח דלא אמרינן כלל לבוד באמצע אפילו בפחות מטפח ואע"ג דבסוכה אין נפ"מ מ"מ מחזק יותר הראיה דבשום אופן ליכא לבוד באמצע . ויש לראות מ"ש המ"א תקי"ב ס"ק ע' על הרי"מ ומטה רבה לישב דאין אפשר שהר"מ מביא הגמ' דלא אמרינן לבוד בהחמיר מה שאין שום דבור אחר ומה רבה לישב דאין אפשר בפשוט הגמ' ואדרבה בפשוט זו הוא להדיא דאין חילוק ויש במחצית השקל לתרץ דלבוד באין האויר מצטרף רק לקרב יחד לחיות שיעור לכ"ע הוי גם להחמיר א"כ הוי שפיר סיוכם הגמ' ודבר זה תמוה הרבה א"כ קשה ממתני' גם לדברי האומר אין לבוד באמצע ולא שייך גם לגמוד ממתניתין דלא אמרינן לבוד באמצע הא כאן גם לבוד דהוי לכ"ע לא אמרינן במשנה זו . וגם לו היה כן לאחר קשה ומה הביא הר"מ מגמ' שאין מה כלום . ובלאה דשפיר כתב הר"מ שדין הראש"ל איתא בגמ' דאמר אביי אויר שלשה בכוסה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בספודין הוי מיעוט והנה זהו דין דהראש"ל דאם גם מיעטו בספודין מבני הלדין בסר וקשה לימא לבוד ופסול והא יש מילות שבשני הלדין יחד הם טפח ומשמו דהא אבי לא מתלק כלל כמה היה אויר הגם שאמר אויר שלשה היינו רק לאפוקי פחות משלשה אבל לא יתלבו שהיה נמי אויר אחרבעה ומיעט בספודין עד פחות משלשה ואפ"ה בסר וקשה נימא לבוד הא מצד לכ"ע אמרינן לבוד אלא ודאי דפשיטא דלא אמרינן להחמיר ואין לומר דלפ"ז הי' להמ"א לפשוט מכאן גם ספקו היכא שיש שני טפחים בכל לד כיון דלא מתלק אבל בכמה שפודין המשוט ואפילו בב' טפחים מכל לד זה אינו קושיא דב"ש לא צריך לפרש דידעינן אלא הא ב' טפחים מכל לד מתמת הלבוד כלי אויר דאמרי' אפי' לחומרא אבל בטפח ומשמו יחד היה לו לפרש דברו אך לבוד כזה שאין רק להכלים האויר בפיסול לא אמרינן לבוד להחמיר שנים יש גם בפלוגתא דרב אחא ורבינא באמצע וידוע דלא מצאנו אלא בעוד אלא דוחק לקולא והובא גם בהרא"ש כאן וקשה הא הוי בשניהם קולא ואומרא אם פיחת בקנים ובפיחת בספודים אלא ודאי דלחומרא לא היה מתחלה כלל הלכה למשה מסיני רק לקולא א"כ שפיר פליגי ורק אחר לקולא וא"כ שפיר כתב הר"מ דדברי הרא"ש הוי בגמ' . אך מה מביא הס"ד ראיה מהמשנה דאהלות שבכאן ומה פריך הגמ' תו ואידך אך ניחא דאם הגמ' מביא נמי הסיפא וקשה הא לדינא אין חילוק בין רישא לסיפא אך אם מונת בעלים הא דינין בנתן רגלו על האדובה וא"כ אם אפשר לתרץ בלא דוחק שלו אלא דודאי היה שעורא כיון דהר"ש לא הביא רק הגיה בספק הלכך בדין דרמ"א שכתב הש"ך בסי' תע"ב דאין אלא מדרבנן מחיצין בספק בדין אבל קשה מה חילוק הגמ' פלוגתא זו דבאמצע בדין קורה הא שבודאי יש שעור רוחב המבוי ואין לנו הכרח להפלגים האויר אלא ודאי אין חילוק ומה מסופק הרא"ש אבל קשה הרבה גם לפיקר שמבואר בהדיא בעיתוס' פי' ע"ח בגמ' דלבוד כזה שאין הכרח להפלגים האויר ודאי אמרינן בלא להחמיר דמשתמש רק עד תודו הבמימי של לחי הפנימי והייטו להחמיר וא"כ קשה על הגמ' כאן ועל הרא"ש ואין כאן המקום לחקור יותר ודי בזה : **פרק יא** במשנה א כלים שבחוץ . נ"ב בהרא"ש יש בחוץ בהסדק עיין דגול מרבבה יו"ד שע"ז סעיף ד' ולענ"ד ע"ש יש וצ"ל ובסדק חוצץ לפני כן יש תיבת בחוץ ומ"ש הוא וצ"ל בסדק דהיכי יפרש הרא"ש בריש בחוץ שאני מבחוץ דסיפא ובהר"ש איתא בהדיא דפליגו כמה יהיה הפסק שלא יהא דין עומתה אחמת סופו לאתת ויש לראה להמקולין ביו"ד שע"ז סעיף ד' : **שם** מ"ד בר"ב ד"ה והאהיל כו' על אמת . נ"ב שמעד בתוך הבית והוצא לחשו מן החלון במדור העליון והיה לחשו מגיע עד למטה לבלן מן הכותל וקוברי המת עמדו סמוך לבית עם המת והאהיל בראשו על המת מביא את הטומאה לתוך הבית ונקיו בתנא קוברי המת יען שלא שכיח שיהא מת בתוך סמוך לבית אלא בזמן

פתיל שדי כמכוסה ורק רבנן גזרו לכן מפסק ויהא מכלו רחיה למיפשט פשיקי וזהו סברת הרא"ש ולא דמי לכלי עם התכן דזה הוי כדאורייתא שתשבו מחמת רוק זב לו יושבת זבה וזב וכדאיתא בחגיגה י"ח ע"ב דהוי סרך דאורייתא אבל אלא לגאת מהפשוט י"ל לפי דברי הפו"ש כאן במ"ח ד"ה עומת דרק שם התור עומת כיון שהעומתה מסבב משא"כ כאן דאין העומתה מסבב גם התור לא נטמא ויש :ס"מ לדיעה לפי זה דכאן אין התור עומת ועי' במ"ש לעיל בעומתה דרבנן שכן הוא בהר"ש כאן פי"ג

מ"ה והובא שמי במ"ל עומת שם לך כתב בהא דעומתה ע"ה שאני וכמ"ש לעיל:

פ"ר יג מ"ה תוס' רע"ק אות י"ח . נ"ב וי"ל דמשנה לא הי' הכרח דהוי מצינו לעיתר דכיון שאינו מעיל לאחרים בפחות מכביצה חוזר . דגם להרמב"ם שעומת מן התורה אין מעומת כלים לאחר בהמשנה שהביא הר"ש והכל טהור . וכמו שהעלה הר"ש בקושיתו מן התוספתא . ומ"ש הר"ש דאין סברת מכת זה לא היה הכרח אבל לתפקנא שנשאר כשמואל כתב הרמב"ם שפיר דודאי ליכא סברת אין אלא מעומת דחוזן וכמו שדחה הר"ש אלא מיירי בלא הכשר ומשום דלא השיב פחות מכביצה ואם לא היה להר"ש תירוץ בקושיא על התוספתא ג"כ היה מוכרח לחלק כן אך קושית רבינו רע"ק יש מתבואה מ"ש רישא דתבואה חוזן וכיפא אינו חוזן ויותר קשה דפריך הגמ' שם דף כ' מעשבין דחלוטה ולא אמר ולעעמך מה עשה בתבואה דסיפא דאינו חוזן אלא ע"כ כמו דמשני רב פפא דסיפא מיירי בחלון עצמו או לרבה בתואל שאינו חורבה וישא בחורבה וא"כ מה התמיל הגמ' לפרוך על שמואל והר"ב מתלק בחתת כן וכרב פפא . הנה לא קשה מה קמ"ל שמואל דבעי ביטול הא מבואר במשנה בסיפא בתבואה די"ל דשמואל הידם רק דרקיק אין מבטלין וכמו דמשני שם דהו"א כן שם מ"ו תוי"ם ד"ה ולא כביצה כו' הישה לי . נ"ב וקשה על תמיה זו הא שפיר כתב הרמב"ם שהביא התו"ש תחלת דבריו במ"ה בד"ה ופחות מכביצה הע"ב דלא הוכשר אינו חוזן כיון דחשוב ולא מבטל והסיפא מיירי לאינו בלא הוכשר אך צריכין לפי זה לומר בגבילת עוף עדור דאע"ג דהוי בכביצה מבטל ואמאי מ"ש מכל אוכל אך י"ל דכיון דגבילת עוף עדור לא הוי בכלל אוכל עד שהשב עליו א"כ מחזקינן לא חשוב כשאר אוכל דמוחזק לאוכל א"כ ממילא מבטל ותלה זה בזה וחידוש שהרמב"ם בטו"מ פט"ו לא הביא הני דיניס דעוף עמא ועוף עדור דמשנה ל' ומ"ה ועכ"פ אין מקום לחומה דמהר"ם אחש"ם מצאתי בתוא"ד . ואולם אכתי קשה לעשים הרמב"ם דלא בטל בכביצה בגבילת עוף עמא אחר שהשב עליו לאוכלין אע"ג דלא הוכשר ומי ולמה איהא זה בהוכשר הא בכביצה לא מבטל הא הביעול דבעלים אינו חולה בהכשר כמו דאפשר לומר לענין חשב שבאמרי לעיל ופשיטא דמה דתנן כאן ולא בגבלת עוף עמא שבכביצה דקאי על כביצה כמו בראשה ולא כביצה אוכלין וזה קשה דגם בלא הוכשר אינו ממעטין מפני הטיבתן אחר שחשב לאכילה:

פרק טו מ"ד תו"ח ד"ה הר"ב ד"ה ואם לאו כו' וי"ל לפי שכבר אפשר כו'. נ"ב יש לתמוה טיבן נרמז במשנה דמיירי שיש נקב מדוע לא יהיה מעשה שבוף העומתה לגאת דרך שם דפשיטא דאין פתח במקום האוזן לתוך זולת דרך הבית הגם שיש מלאות עכ"פ אינו רק רחוק לאוקמי כן לשון הר"ב כאן דאין תגילה לעומתה כי לא משמע כן אבל אפשר לומר דזה עצמו שמביא הר"ב הוא משום כופו לגאת והכלים שנפגים עהורים הוא כיון שאין עפה בין הכותל לסיריעות ונעשה עומתה לעצה שאין עומתה מתפשט לגדדין ע' תו"ש כאן סוף מ"א וכאן במ"ז בר"ב ד"ה אינו וכן אם האוזן הוא בין הבית לקורה ואין אור הריעות עפה ולכן הכלים שאינם מכוון לעצה מהעומתה עהורים ואולם האוזן

איני פועל להבית מחמת סופו לגאת דרך שם ולא"ז דאיתי שגם להרא"ש והכ"מ נפכ"ד ממו"מ ה"ב היש פשיעות כדבכי וכונתי לדעתם כ"ה דגם העומתה אע"ג שאין מתפשט להגדיים עכ"פ המקום שבופו לגאת הוי כאלו כבר שם : שם מ"ו המתיל על המת והמוגע כו' . נ"ב לעיל ריש פ"ג איתא דגם בתאלי זמים כן הוא ונשנה כאן רק אנו אחר הדיים אלא נתפרש שם :

פרק יז במ"א נותן רובע ברשינים . נ"ב ויש להבין הא אין שונין בעהרות נדה ה' ע"ב ופלפול לפסק הלכה בזה נדה נ"ת ע"ת דלהקל אין שונין וכאן סומכין לדמות ולומר כיון שזה כלה ודאי היה כן גם בהעלמות ודאי לרש"י שם ים לאלק אולם אפשר שמטעם זה ופלפול הלכה דנדה נ"ת מוהה דלא פסקינן כמשנה זו ולהכי השמיט הרמב"ם בפ"י מהל' טו"מ שכתב בפי' המשנה בזה דגם במעלה ומוריד יש שיעור ד' סאין ורק דמוסיף התיק עוד סימן אחר וכזה אין הלכה להכי משמיט סימן זה : שם מ"ה עליה מטאה . נ"ב הכונה גם עליה עומאה וכן הוא לגדיא ביד החזקה פ"ה מע"מ ס"ו דהא יש לאוש דלמא הוי הקבר תחת מפתן פתחה ורוחה אי שכאן כל טהרי הבית הם עוליס גם עד סוף גובה העליה מעתה אם הקבר תחת יסוד הכותל לא נכנס כלל לפנים רק נוקים ושולה עד האויר למעלה עין הוי"ש כאן ד"ה עליה דרק אם הטומאה בתוך הכותל נכנס לפנים והולה אם פתח העליה למעלה היא במצב פתח דלמעה. ואם הקבר הוא תחת המפתן כשהטומאה נוקעת דרך המפתן מולא כאן אויר תחת המשקוף לא נשאר הטומאה כאן וכנכנסת לבית פנימי אבל אינו עולה לעליה כי המשקוף מפסיק אבל אם פתח העליון הוא במקום אחר באותו הכותל לא שהוא רחב יותר מפתח דלמטה הקבר הוא אלא כנגד האויר פתח דלמטה ונוקעת עד למעלה אלסקופת עליה ושם מגלה אויר תחת המשקוף ונכנס לפנימות העליה . וכן אם יש בותל בבית אחינו מגיע רק לתקרת הבית ואין עולה לעליה . נ"כ עומאה למעלה וגם למטה דחיישינן שהקבר הוא תחת הכותל שהוא שמולא אויר מיד בקרקע העליה עד התקרה העליה וגם למטה עומאה דלמא הוי הקבר תחת המפתן של פתח . והנה אסר במשנה בהלון איך הוא . בפשטות אין מילוק ובכל דין פתח יש בחלון אם החלון פחות והא דלא נקיט הנחת פתח לא מלון כיון דפחות אלון שחוס ולא שכיח מקשון רחב עופה דהחלון שומד בלמעלה משקוף אך עדיין אין לי ביאור בחלון בעת :

פרק יח מ"ה תי"ש ד"ה אם נטל מחציו כו' וכן נראה . נ"ב ע' תוס' חדשים בכס הרא"ש ואולם הכונה שנטל ובדק בכנרה ולא מגא עלס ונתן על החלי השני דטהור והחידוש הוא דלא לימא שמא לא בדק יפה לתיק דר"ש בשוזק דחיישינן לא בדק יפה כמ"ש התוי"ט שם לרר"ב ובהר"ע דנטל ובדק לא חיישינן ובהרמב"ם סוף פ' יוד שהוכא בהוי"ע ד"ה אם עיזק ומי הכוסה כן וקלי על מ"ש לפני זה בבדק ולרוב פשיטות דמיירי כן כיון דמשנה זו סליק מדין זה במשנה שלפניו לא כתב הר"ש כן בהדיא דאל"כ מה מהני וכתמיהת הרא"ש . ואמנם אפשר לתרץ כפשוטו דקשה מדוע לא מכר במשנה זו שלקח ג' עפרים עפר שנתנו למקום אחר אם נהפוך במקום אחר דהוי שוב גם שם בית הפרס וזה תמוה ממשנה ב' דשם אין בית הפרס עושה בית הפרס לא"ק כאן תמוה כיון שעתה לכאן הכל א"כ מה שהי' שם יש כאן ומדלא אמר המנא אחת אפשר סבר דבהא לא גזרו כיון דלא שכיחי וכמ"ש הר"ש במ"ג בחורש מלאמיה וכיון שכן הכא ניחא כפשוטו מיד שלקח מהחלי הראשון ממקומו את העפר שוב אין בו דין בית הפרס : שם מ"ט תוי"ט ד"ה רשב"ג כו' בשם מהרי"ק . נ"ב ע' מ"ש הפו"ש פ"ח נגעים מ"ד והא לעיל פ"ג כלים מ"ב ועיין שם בתוס' חדשים ובמ"ש נגעים פ"ח מ"ד . **סליק**

משנת רב יוסף חדושים מהג"מ יוסף ריזין (בעהמ"ח זבר יוסף).

כלים פ"א מ"ח עזרת הבמה מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת הכרחם . ע' ב"ב ותי"ט בהא דשיטת הרמב"ם ז"ל שהוא איסור דאורייתא ויש להקשות לכאורה א"כ אין קא תשיב הגמ' בזיר דף כ"ו בלשון מצוי איסור אחד ובתוספת השוף בהלה על הספק שי איסורים אלא יש איסור ג' הא הנכנס מביא אשם תלוי בעזרה לשמוך ואם הוא חולין א"כ כניסתו בחטא אחת י"ל דהגמ' לא קחשיב שם רק איסור אחילה וע' בפ"א סי' כ"ו שמתרץ ג"כ בזה האופן אמנם זה יהיה קשה מאד הא דבב"ב דף פ"ב ע"ב קא מבני הגמ' דמייתי ספק ביאורים ע"י הקדם לדמיו ואח"כ יסדה בכדי שלא יהיה חולין בעזרה ולשיטת הרמב"ם הע"ל קשה הא מ"מ יש איסור כניסתו בעזרה לאויף הבכורים דבכורי כסף לא אימעיטו רק. ממקרא ולא מתעופה ע' ברמב"ם פ"ד מה' בכורים וע"ש דכניסה שלא לעזרה בעזרה אינו רק מדרבנן רק בהיכל אסור מדאורייתא גם לכהנים לגמרם שלא לעזרך : מ"ש שאין נכנס לשם בלא רחוץ ידיים ורגלים . ע' בפי"ט מ"ב בשם הר"ש ומסיים הר"ש דלא נתנו ליהנות בהם עכ"ל והוא תמוה אדרבה הלא בסוגיא שם המסקנא דתנאו ליהנות בהם וכן מבואר בגמ' בכ"מ דבמקדש נתנו להנות אף שלא בשעת העבודה ועכ"ג :

פ"ב מ"ב הדקין בבכ"ת שיעור כדי סיכת קטן . וכפי"ד דמקואות פליג ר"י על מ"ק וסובר דבשל חרס בכ"ש וע"כ אינו כ"ש ממש דהא מבואר בכאן דבעינן כדי סיכת קטן ומקקה דהתם משמע כמ"ש בתי"ט וע"כ נאמרן דמשום דקאמר ת"ק שיעורא רבא קאמר איסו כ"ש ועי' בע"ב ד' קע בתוס' שם ולפלא שלא הזכירו דברי המשנה :

פ"ה מ"ו ומכ"ח הוא"ל והוסק מ"מ טמא. פי' הר"ב דאמר קרא עמאים יהיו לכם מ"מ וכן הרמב"ם בפי' כותב וחבמים יוציאו זה לענין אחר ויאמרו שאמרו עמאים הם יכולו הכל אכן רש"י בשבת דף קכ"ה פירש דבנן דרשי מכפילת אלשון דעמאים הם ועמאים יהיו לכם ולפלא על פירש"י דחומש

(ויקרא י"א) דפירש על הקרא דעמאים יהיו לכם שלא תאמר מלה אני לנוהגים חיל וטמאים יהיו לכם אם רוצה לקיימן בטומאתן רשאי עכ"ל וצוה נגד הדרשא הנ"ל דלפי פירש"י בשאמו דרש"י נאה מכפילת הלשון והרמב"ם דמפרש דלפותא דרבנן אינה מכפילת הלשון עוכל לומר דזה יהוא דרכו של הרמב"ם לגמות אחר הירושלמי . וגירוס' דב"ק פ"ז ובסביעית פ"ו ה"ח מבואר דלפנין איסור סחורה מהקרא דעמאים יהיו לכם וע"ש במפרש וע"כ דעמאים יהיו לכם אחי לבריות עצמן . ולזה ע"כ דבלימוד דרבנן דסוברים דמ"מ עמא אחי מזה דהיכא עמאים מבטל מ"מ אמנם ביטול רש"י שבהומש דמפרש דהקרא דעמאים יהיו לכם קאי על הקנון הוא לא כדברי הירושלמי הנ"ל ועי' בגמרא פסחים וש להאריך בזה :

פ"ט מ"ג הבדן שנמצא כו' . ע"ע מסוגיא דנדה דף ד' דכל הטומאות כשעת מציאתן בין להקל כגון במחצו שהעלתה חלודה בין להחמיר בנגע בגילה ע"ש וא"כ קשה אמאי מטהרין בכאן ואלינן דעבל מי ונ"ע לחלק בזה :

פב"ח מ"ז מטמא אחד כו' . עי' כ"ב דפי' דכ"ז דהכלי נוגע במדרס חבטינן ליה כאה"ם במחב"ת זה אינו דאינו מטמא בגדים כשנוגע בזב רק אדם ולא ד"א כמונא בא"ר כפ"ה מ"א דחכים ח"ל והנוגע בזב או נוגע בו או הזב מסיטו כו' מטמאין בגדים או כלים כו' והוא כהדם אבל בשאר דברים אין בהם טומאת בגדים עכ"ל . וכן בסוף הפרק שם כ' ג"כ ואין מטמאין בגדים אלא אדם בלבד . וגם מ"ש הר"ב בד"ה עולה על הבגד כו' כדין כלים הנוגעים בהם כו' וזה אינו כמ"ש . ומה דהקופסה מטמאה שניס הוא משום חבור והשוב כמו דהמעלים כמ"ש בא"ר ואמת דברי הר"ב שם תמוהים דא"כ הא דמטמא שניס הוא משום כדין כלים הנוגעים במדרס כ"ז שלא פירשו א"כ קשה הא דאיתא שם במשנה ז' עלאה על הבגד מדות אחד אינו חבור וקשה הא לכ"פ לא יצא מכלל שנגע וע"ש כמ"ש דהא דמטמא שניס הוא משום חבור ולהכי ברות ל' לא כדי חבור *

חידושים וליקוטים מספר זרע יצחק

מאת הרב הגאון החסיד המפורסם המקובל מהור"ר יצחק חיות זצלה"ה

מסכת כלים

פרק ג מ"ח ר' יוסי מסכר בסיפס כתב הרע"ב דלא תביבה סתימה כו' ואין לו בית קיבול. ואיכא למידק דהא ק"ל בכלי חרס ח"ל בית קיבול רק שיביה לו תוך ועי' מ"ש הרע"ב פ"ב מ"ח וי"ל דבוות הרע"ב דמאחר שנסתם ס"ב בעלי' ליה מעורת משפך ויחדו לבית קיבול ובאמת אינו חיבור שיהיו לו גם דין בית קיבול ולא הוי לא דין משפך ולא דין בית קיבול ולכן שהור וק"ל:

פרק ז מ"ו נותן לא הכנה. בחוי"ם שאין שום חידוש בזה והוא מפורסם כי מי לא ידע בכל אלה ולא יצערך ליתסן לרע"ב וגם רבינו הקדוש אלו כתב לא הסמיכו כזאת כו' עי"ש ול"ל דסמיכתו בזה דבר גדול דלפעמים בכירה היא עגולה ואשר שדרכם היה נאותו הזמן לעשות כולם עגולות ומשמע כן ממ"ד דקתני דפסקותי כירה הם שלשה ע"כ דהיו עגולות דלא מרובעות היה לריכן ד' פסקותיו דאיכה יכולה לעמוד על שלשה וא"כ הסמיכתו מיהם דאף שהם עגולות ומצלת בין פסקותיו לפסקותיו המשך הביגול של כירה לאין ואף שבמקום פסקותיו ג' אצבעות אורך מ"מ כשנותן הכנה מזה לזה בחתיכת הכנה מקום שטלא ביגול הכירה הוא פחות מג' אצבעות והחוש מעיד וס"ל שיהא משער חוץ לכנה עד שלשה אצבעות אפ"ה קמ"ל לקולא דאין משערין האויר רק במקום הכנה אף שהוא פחות מג' אצבעות באויר ודו"ק:

פרק ח מ"א נעמת. פי' הרע"ב כלומר נעמת התנור מחמת הרוק וחדס ועי' תוי"ט דהקשה דברים דברין פי' שהתנור נעמת ע"ש. ואפשר לומר דע"ש הוא וגרסי' שהיה גורפת התנור הנעמה וקאי תיבת הנעמה על הפשה וק"ל:

פרק יט מ"א והמוגע בחבלין שהור. כתב הרע"ב ואפ"ה צריך להטבילם כדי שלא התנור לטומאתה. וכגון בחיטו נמשה הרוכה ב' כרעים דמשמע שאכשרו היא שהורה רק שלא מחזור לטומאה חיבה. ובקשה לי דמאחר שרחויות להחזיק לא שהרה בטילת הרכובות. ואייני הכא דהשתברו מאי שלא התזור כו' דקאמר הא כבר שהכנה ונהרה. ואם תקנה מקבלת טומאה מכאן ולהבא כדאיתא בפי"ח מ"ה עי"ש וצ"ע: מ"ט לו שאין לה לחזר עפה וצ"ע דכתב לו התחלקת במקום ו' המזבקה וכ"ל דצ"ל ושאין לה לחזר דאז רחוי לכביסה ומעמת גם מדרס אבל אם יש לה אחד מהן לו שבנוה שהרה עפחים לו שאינה בנוה פ"ע רק שיש לה לחזר שהורה ממדרס דאינו רחוי לכביסה:

מסכת נגעים

פרק ב מ"א ר' ישמעאל אומר כו'. בחוי"ם כתב מהר"ם כ"ל לפי שרגה להזכיר נגע לרעת ביישראל מקם שלי ליבנא כו' וכ"ל משום דמחמיר יותר מתש"ק דתש"ק מתחיל בגרמני שלבן ביותר ונראה כהם והוא מחמיר לף שהוא כהם שמא לכן מקבל עליו כפרתן ולף שמיקל בכושי יותר מתש"ק מ"מ כושי לא שכיח וק"ל:

פרק ח מ"ז וכולם בחזרו בכן כו' כתב הרע"ב ומפורים כו'. ולא נסוף שנוע לחשוב מעיה בהגלו רחבי אבנים הייו חזרו בו רחבי אבנים מחוך הסגר טהור ע"כ ובחוי"ם הקשה וכי לא הוסגר רק שנוע אחד אחמי טהור ועדיין לא נעבר שריך הסגר שני ע"ש ול"ב כיון דלא חשיבי ממיה כמ"ש הרע"ב בחמילת ח"כ הייו בחמעת הנגע מכחות הייה בהסגר ראשון ולכן טהור דוקא עמד בעיניו בהסגר ראשון לריך הסגר שני אבל בחמעת טהור וכן נסוף שנוע שייה טהור לף לא בחבלו רחבי אבנים דעמד בעיניו טהור בסוף הסגר שני וק"ל:

פרק יב מי"א כלים מטמאין מיד. פי' הרע"ב כשנכנס עמהם לבית המנוגע והקשה בחוי"ם דהא הכא המנוגע שנכנס ב"ל הנכנס הוא המנוגע ולא הבית וה"ש כשנכנס עמהן לבית ר"ל המנוגע נכנס לבית וק"ל: סליק מסכת נגעים

לשון הגהות וחדושים הזהב

מהג"מ דוד טעבלי כ"ץ שי"ף זלה"ה שהיה אב"ד וד"מ בק"ק לונדון עם הגהות ב"א מהג"מ גבריאל אדלר הכהן אב"ד דק"ק מורינגן והגליל.

מסכת כלים

פרק א מ"ח עזרת ישראל מקודשת ממנו וכו'. וקשה לי אמאי לא תני שגם לענין זה עזרת ישראל מקודשת שאוכלים שם קדשי קדשים ושוחטים שם קדשים קלים. וכמ"ש רש"י ז"ל נזכרים כ"ג ע"ל בד"ה לפנים מן הקלעים ובדאמרי' נזכרים דף כ"ו ע"ב גבמ' תני תנא קמיה דר"ג וכו' עד כגון זה כהנים נכנסים לשם ואוכלים שם ק"ק ושוחטים שם קדשים קלים והייבים משום טומאה וכן יש לתמוה על הרמב"ם פ"ז רסלי בית הבחירה שבנית שם המשנה כתורתה ולא הוסיף דברים הללו וכלום לייסב לפי מה דאמרי' שם נזכרים הבנינים הנמנים בתוך ופסוחות לקודש נמי מותר לאכול ק"ק ומש"ה לא פסיקא ליה לחמי מעלה זו בעזרת ישראל כיון דחיין דגם במקומות שהוא חוץ לאורך קפ"ו על רוחב קל"ה אמה דאיתמר ג"כ מעלה זוו ממש"כ יש לתמוה על הגאון בעל מל"מ בפל' ב"ה פל' ו' דלא לסוכים ממשנה זו דאיסור ישיבה בעזרה אינו מה"מ מדלא מני המשנה מעלה זו בעזרת ישראל ולא ידעתי מה יענה לאמילת ק"ק וע"כ נ"ל כמו שאמרתי כיון דבלשכות הפחותות לקודש מותרים לאכלם מש"ה לא תני וא"כ גם איסור ישיבה דאסור נ"כ בלשכות הנ"ל כמו שכתבו תוס' ביומא דף כ"ה ע"ל בד"ה אין ישיבה ומי לא תני אבל לשון איסור ישיבה בעזרה אסור מה"ת וכן לענין שחיטת קדשים קלים י"ל לבתחלה מצוה לשחוט בעזרה כהנים בכל דקרוב לעזרה עפי עדיף. ועי' נזכרים דף ל"ה ע"ל בתוס' ד"ה קדשי קדשים דמה"ת שוחט בראש מזבח לבתחלה אלא מדרבנן פ"ש וזו"ק:

פרק ב מ"ן הרע"ב ד"ה נטמאה ר' מכן נטמאה כולן דכשנכנס הכהן בפי הקטרת כבר נכנס בתוך אלבם הפנים סביב ונטמאה כל הבגלה בתוך כלי חרס ע"כ. ולדבריו אין פשט על בית הבגלין של עץ דאייני נכסון שאינו מטמא בתוכו ואפ"ה אם לא לחזר עודף נעמת ר' מכן נעמת מבירו וע"כ נ"ל כשיש לה לחזר עודף נשאר כל הבית הבגלין ע"י הלחזר כלי ר' ומו לא מחלקינן כל הרבועים לכלי בפ"ע לחיות אחורו ס"ז מוכו של מבירו. ואי"כ גם בבגלה שהיא מלאה קערות מכל צומר אחת יש לחזר עודף משאר כל כלי אחד ומו לא מחלקינן הקערות לבחיות מוכו של זו גבו של זו ודו"ק:

פרק ח מ"ג ושוקעת לתוכו. ז"ל הר"ש ומשקעה לתוכו דבלאה בעין הוך אע"פ שכל פיות שלה מון לאמר אין מלגת בדקתני בהוספת באין מגיע מיד כלי חרס אלא כלים שיש לסם תוך עכ"ל. ומדברי התוי"ט ד"ה ושוקעת לתוכו שבלאה שבנין שבסרידים טוב ושפיות אלא סם למשה מיסו של תנור ומחוסים דבריו דא"כ מאי אריא סרידה אפי' כלי שיש לה תוך נמור אינו מגיל אם פיו לשמה מפי המנור וצ"ע:

פרק טו מ"ב אחרוכות של מחתומים וכו'. ול"ע אלא הני ר"א מעבר כהאיתא בפ"ז דעדיות לייבב דלהכי לא הביא ר"ש מעבר בחרוכות מהחומין דלא שייך כאן להזכיר דבכי הימיד בין דבכי המרובין מעשה דאיתא בפ"ח דעדיות כיון דכבר אבי בפ"ז דעדיות בן הטיבו של אחרוכות מחתומים שבן עמאות נמלא כבר הוקבע לדוחות שבלבה כך שבן טמאות וכל העדיות הם הלבה והא דבכיה לעיל פ"ה מ"י אלונתא דר"ח בנתן חול בין תולין לחוליה אע"ג דגם בזה אבי בנחיתה דעמא י"ל דאבי שם דזה הוא הבמר של עבלאי ואיידי דאבי שם התנור של בן דיבלאי אבי גם לא ח"כ ל"ע מבמה דיבים בל הלבות שבשבו בעדיות ואעפ"כ לא נחוש מלאבלתא בשאר מבלבות ולולי יש ליתן טעם בבולהו:

פרק יט מ"ט אמר ר' אימתי נזמן שאינה גבוה עבבה עפחים לו שאין לה לחזר עפה. בלשון לו שאמר הייבו אם כמו שבי' רש"י בתומם בפ' ויקרא בסוק לו הודע אלא וחיינו שאינו גבוה י' עפחים אם אין לה לחזר עפה ובהרמ"ם פכ"ו מהל' כלים ה"ו השמיע דברי ר' יוסי ולא ידעתי למה כיון דלא מלינו חולק עליו ואפשר דיבא להרמב"ם בן מומבה ר' מב"ד דקתני סתם תיבה שפתחה מלה מטאה מדרס ולא מחלק בדברי ר' וכיון דהוי מחלוקת ואח"ה סתם הלבה בסתם ואע"ג דלא מלינו בהדיא שם"ק חולק מ"מ ר"ל לפי"מ דאמרי' בסהדרין דף כ"ה בחלוגתא במקום שאמר ר' יהודה לימתי אם בא לחלוק לו לפרש פי"ש ח"כ נוכל לומר גם בשאר תנאים דלימתי בא לחלוק. ועי' בפ' כיריות ובלשון לימודים שער ג' סי' כ"ג ושער ב' סי' ל"ז שבתב דלימתי בא לפעמים לחלוק ופעמים לפרש. ועי' בתוס' גיטין דף ו' ע"ב ד"ה אר"י ובתוליג פ"ח ע"ל ד"ה רבבן ובמירוכין דף פ"ל ע"ב בתוס' ד"ה פ"ג:

מסכת נגעים

פרק יא מי"ב נטוי"ם ד"ה ואסור בהנאתו. עי' מ"ש בפ' ב"ד על קו' המפיים ותמה אחי להתוי"ט דמשיב אחת לקושיא שאין לנמוד איסור הנאה מדבעי בריפה. וכדי בלאי כרס יבאינן איסור הנאה מדבתיב בן בוקר אם כדאיתא בקידושין דף נ"ו ע"ב וכ"כ הפוי"ט עמה בפ"ח דבלאים מ"ה ד"ה ומלקתיים:

פרק יב מ"ה בהרע"ב ד"ה אבי' תבילי עצים וכו'. ואין בלבם כר' יהודה והרמב"ם בחיבורו פ"ד מהל' ט"ל הלבה ד' פסק כר"י. וע"ש בכ"מ שתתם עיון הלא ר"מ וכ"ם פליגי על ר"י והוי ליה לפסוק כרבים ומיהן ואפשר דבהא לא פליגי. וע"ש בחל"מ שתמה על הכ"מ וכתב ולא ידעתי אין יתכן לומר זה הא בפשטא דמתני' הוא דפליגי עכ"ל. ולענ"ד י"ל דמעמו של הרמב"ם דפסק כר"י ולא כר"מ ור"ש ע"פ שתמה דש"ס בפ"ז דמנחות דף ט"ו ע"ב דאמרי' התורה חסה על ממונן של ישראל וצריך היכא דמיזא דבתיב וסקתים את הפרה ואת בעיר ומדלא סביא לארן דמוכח דתורה חסה מקרא דבתיב ופנו את הבית ולא ע"כ דבלבה כר"ש דאמרי' תבילי עצים לריך לפנות ואין הפנים משום דבתורה חסה ולכן מביא דמו מקרא וסקתים ואם כן מקורן קושית הבלף משנה ועיין בספר בריתות ובלשון לימודים שער ג' סי' ס"ס: סליק הגהות לשון הזהב ממסרת וגעים

משנת רב

מהג"מ ברוך פריינקעל תאומים זצ"ל אבד"ק ליפניק.

מסכת כלים

פרק ב מ"ה תוי"ע ד"ה ביירות לא ידעגא מאי טומאה. כ"ב יעויין בסדרי טהרה סי' ק"ל ס"ק י"ט שבתב דאשמעיתיה משנה פ"ז פט"ז דאם יש לו בית קבול אף נייר טמא. אבל למחלוקת לא דמי דשאני מחלוקת דמי לשבינה:

מסכת אהלות

פרק ו מ"ג תוי"ע ד"ה ובא"ח הרמב"ם רגיל לקרות דברי סופרים. כ"ב נש"ך מי"מ סי' ל"ב ס"ק ח' מבואר שלא בחיב בלשון הרמב"ם בין בשקולה מד"ס לו מדבריהם: שם מ"ו תוי"ע ד"ה וסבי מפרש לה. כ"ב יעויין במד"ר פ' ל"ד: באר"ד ופפי' אינו מייב מיתה. כ"ב יעויין בהרמ"ם פ"ח מיסודי התורה ובעומ"ע יו"ד סי' קל"ח:

פרק יא מ"ז במשנה בעופות ובדגים. כ"ב יעויין תוס' תעיב יב ל"ז ע"ל ד"ה אמר רבא בתוס' בכורות דף ז' ע"ב ד"ה הג:

מסכת נגעים

פרק ו מ"ה הרע"ב ד"ה ואם היתה כו' דהכי קי"ל בכל הפורים. כ"ב יעויין מל"מ פי' מהלכות לרעת ד"ה:

פרק יד מ"א במשנה שתי לפרים. כ"ב יעויין בפ"ז יו"ד סי' פ"ב ובנקה"כ שם: שם הרע"ב לפי שלמורה בהגלה. כ"ב הרמב"ם פי"ח מהלכות טומאת לרעת בתב ע"ז ודבר זה קבלם מפי המסורה. ובפי' המשניות בתב בן על כל הקבלין: שם תוי"ע ד"ה דרוך הרמבין על המומם. כ"ב פרשת מלורע: סליק הגהות משנת רב על מס' נגעים

תפארת יעקב

מאת הג"מ יעקב צבי בה"ר ישכר שפירא ז"ל אבד"ק אסטרין

בהקדמה יבקש דעת אות ו כסופ . אבל חיליה כו' . אפ"ה מוקן . ל"י מכ"ל חילוק זה . ובכ"מ סע"ו הכ' ד' בשם פיה"מ להרמב"ם משמע לכדיא דאין חילוק . וע"ש בקול מחנים לא מכר חילוק זה : **שם** אות יז כסופ . בתי' אב"י כבר בהעורר הרמב"ם כו' . בטעם משום דלחטאת ממ"ע אם תבינון כספלים כמו שם בחמת . א"כ אינם מי חטאת . ואם נחמיר להשנם בכבדים . כרי הנוסח מי חטאת כשר למי חטאת . ותא כונת הרמב"ם : אות יח בחידושי אב"י כרי הזה רק כמסיע לגימור . לא הבנתי דבא הזה היא סיוע לפשלת הרמב"ם : **שם** אות הכ"ל בחידושי אב"י חוץ מפר ושניר וכו' . וחוץ מפרת חטאת : אות כב בין שהיה הטבא אדם טעות סיפר וכ"ל הנוסח : **שם** עכ"פ אוכלין ומשקין בעצמו בכן אז בעשין לאשון לטומאה . מהרמב"ם נראה דנעשה רק שני לטומאה ע"ש : אות לד י"ל דלקי לח"ד הבדי עכו"ם א"מ בלבל אפ"ה גזרו טומאה עליה . לא ידעתי בא מ"מ אסרו מפני גזרת דטמאת מיתה בטעם ומשא לכו"ע . ובלא"ה אין דבריו מוכנים : **שם** סימן ז' עצם כשעורה שנתלש מעצמה בטבא ולא בטבע „ובלבל" מיותר : אות ט בחידושי אב"י וה"ם עכו"ם וכו' . לא ידעתי מה הוסיף על דברי אביו : אות טז אבל בעומיהן אינם מקבלים טומאה וכו' . חוץ מטומאת בעיות . עי' רמב"ם פרי"ג מטו"ל הל"ד . ובמל"מ שם . ועיו"ש בבח"מ ע"ב ד"ה אחיה . ופי' מל"מ פ"ח מכלי כלים הל"ו : אות נב ואין שום אוכל מקט"ו עד שיוכבר בלי מז' משקין . מלבד לזבלי קודם שת"ל הכשר דמיבת הקודם מבכיהן כרמב"ם פי"ב מהט"ט הל' י"ג : אות נג בחידושי אב"י הדין הזה מפורש ברמב"ם פ"ח מהל"ט ה"ח לא נמצא שם : **שם** אז רק לתורי הכלי שמאיס לקודם בלבד כרמב"ם שם"ז מאה"ט . וסיינו לאוכלין אבל למשקין אין חילוק בין חולין לקודש : אות נה בחידושי אב"י וברכ"מ גם הרמב"ם מודה בזה . ופ"ם בכ"מ שבתב וכולא מבולר בדברי רבינו בשמוש ולא ידעתי מקומו : אות ס פ"ח מהטע"ו סיי לא נמצא שם . ואולי ל"ל פ"ח :

מסכת כלים

פרק א אות יב [ביכין] אבל שעשה כן לעורך כו' . ועי' הוס' פסחים דס"ע ע"ח ד"ה שמא ודבריהם ל"ע . וכבר הרגישו המפרשים שם : אות יז אבל נועל נרה בין מצע מחיצון שלו כראוי לו אינו ראוי . תמוה אמו ממור נועל נרה מנדה וזב . ועי' פתיחה סי' כ"ב כ"ג : **בועז** אות ד מדטולן דבר לא . ובכרי דם הנדה מטמא יבש . וכן איכך אם יכול לבטרות ולהזור לכמות שהיה ממאים עי' רש"ל : אות ה אב"י וברע"ב ורחוי"ע כתב ג"כ הרב"ל עיי"ש ול"ע . ועי' סרפ"ם כאן מ"ם על דברי הגר"א זצ"ל : **שם** מ"ם [במשנה אחרונה] ד"ה שלין עליו בשר כראוי . בספר"ד ואם לא נאבר כזית כו' מטמא במגע ומשא ובאהל לא מטמא ועי' מזר דל"ג דר"ד וברכ"ם שם ול"ע) : **יבין** אות נה ורכ"ל כתב כו' . ותמוה עי' לבין דב"ל ואין כאן ממיה : אות נט לפניהם כו' היה במזרח העזרה בשר שוש . תמוה דשר שוש הוא לי' משערי הה"מ . כתדות פ"ח מ"ג . שוב ראיתי לקי' ס"ז מ"ם בהרמ"ב שבתב כהמתבר הוא לי' משערי הה"מ . ולא נראה לרבנו ורבי' ד' שם . ע"ש בתפ"ם וכתפ"י :

כאן והכרעים עליו בס' ד' שם . ע"ש בתפ"ם וכתפ"י :

פרק ב מ"א [במשנה אחרונה] ד"ה וכלי עור . והכיא דבכ"ז ברך כו' . לא הבנתי דאדרבה לפי תי' הבוס' נראה דבפר"ז מיירי בקשה דברך לא בעי שיעור . דבכ"ש בתפ"י שם ע"ש אות כ"ב . גם יתר דבריו כאן מגימגם: **בועז** אות ב וא"ת ל"ל קרא כו' . לק"מ דהו"א דכאן דמלי עוסאה דמי וכו' כמוצע בארץ : **יבין** אות יד דאפי' יסתום סקבה כו' לק"מ דהו"א דכאן דמלי עוסאה דמי אינו מטמא ע"ש : **בועז** אות ד כך נלענ"ד . וכ"כ רב"א רפ"ע סוב אקמ"ע ליתא דבנקב מקבי סתימה ע"ש : **יבין** אות לח אגא ל"ל כו' אמק"ע . לכאורה סותר דאהלות ע"ש : **יבין** אות לח אגא ל"ל כו' אפ"ה אם הוא כפוי כו' אמק"ע . לכאורה סותר לעיל אות י"ח : **בועז** אות ז במוקף ובספ"ם לקמן . שם איתא לחיפוך : **יבין** אות עד למ"ם לעיל אות י"ח : בועז אות ז לא יכולהי לפלוס דבריה אלו . ועי' בסמוך אות ט' וע"ב בפי"ע מיהו בין בבבר בין במשקין כו' . לא יכולהי לפלוס בדבריה אלו . ל"י בס"ע אלו מבשם ועי' לחי"ד פי"ג מכלי כלים אות ל"ו : אות **פא** אב"י וע"ש מפ"ח כו' . ל"י בס"ע אלו מבשם ועי' לחי"ד פי"ג מכלי כלים שהרג ב בזה : **בועז** אות יד ולהכי יש מבפרשיות כו' . הא שם איתא דכל הד' בפיס מק"ע :

פרק ג **בועז** אות א וכן אמת בבבר הענינו רבעתו"ם בזה . במחב"ת הבוס' הקשו דליתבב בבמונית ריפון אם יחדו לניסטרא ואין זה ענין לקושיתו . וא"ש בבסבר"ל שבילר ביתב דבריהם דלא קבה קושיתו זאת : **שם** דברי בבעיקב בבונית כמונית ריפון כו' ואל"ל לבתמו כלל . ל"י מלי קאמר הא גם לבש"ם שם בעיקב לבין לאותמו בבלי זוטרי . ועוד לדבריו א"כ הדרא הקושי' לבוכתא לענין מלי קאמר רבא ועדיין כלי הוא לקבל רמונים . סוף דבר אין דבריו מוכנים : **שם** דבעיקב כלבוז אמק"ע . מ"ם ול"ל בזה : **שם** ע"כ בהדר בי רבא . א"כ בו"ל מונים : **שם** דבעיקב כלבוז אמק"ע . מ"ם ול"ל בזה : **שם** ע"כ בהדר בי רבא . א"כ בו"ל לעיפרך והא רבא הוא דאמר ועדיין כלי הוא לקבל רמונים כמו דפריך והא רבא הוא דאמר עד בשפחים בזבו : **יבין** אות טז אמק"ע מבשם גיסטרא . ועי' הוס' חולין דנ"ע ע"א ודנ"ח ע"ב : אות **נא** ונם לא נקט גבי מיחם כו' וסתמו בתמר . לא הבנתי דבריו וגם סותר א"ע מ"ם בחום י"ז שם :

פרק ה **בועז** אות א וכ"כ כלים בנות קבול . א"ל דהטר הוא לשון זכר . אבל נראה דקושי' הבוס' היא מלשון כבמ' למימר הואיל וחזי לקבל . [במ"ם בשבת ד"ל הואיל וחזי לקבל לבתוק בו] ומלשון הואיל שבן עשים כו' משמע הואיל דבעלמא מלינו תנאי ספק כ"ב הוי בם הנור עליו ויפה הקבה : אות ב בגוסה ב' ג' ד' . לא הבנתי דבריו . דממ"ל אם בתנור קטן בם"ם רש"י העשוי לבתוק פשיעא דאם בתייבר רובו דמק"ע עד ספק . ואם בתנור גדול הא גם מתחלה אמק"ע עד שיהי' ד"ש : **שם** לפה נקט בן ז' . לק"מ דאדרבה בן ז' הוי רבותא טפי דאף דרובו הוא קבוב לד' עשתים מ"מ אינו מק"ע ופשיטא דבן ב' ובן ד' דאמק"ע ברובו. ומ"ש לפה נקט בן ה' מלבד מש"ם המפר"ם דלבש"ל בלמק"ע בן ה' בלא"ה לק"מ דבבן ה' הא מק"ע עד ד' ספקים כיון דאא"ל בלמק"ע אלא הוי מבשו יותר ובוי רוב . מבש"ם נקט בן ה' . ושוב ל"ל ולבמ"ל : **שם** ואח"ל כו' יבי' סיפו תמוה מתחילתו . לק"מ דהא דהחילתו אמק"ע עד שיהי' ד' הוא בתנור גדול ושיריו ברובו הוא בתנור קטן ועיקר קושיתו לק"מ . דמ"ם תנור קטן מהנור גדול דבגדול אמק"ע שיריו עד שיהי' ד' דזהו שיעור של תחלתו. כ"ב בקטן דתחלתו מק"ע בעפת . שיריו מק"ע בספת . דלבכ"ם שיריו לא בגרע מתחלתו ואדרבה ברש"י קבה ודו"ק כי קאריתי בזה : **יבין** אות ב ול"מ כ"ל דר"י לקולא קאמר . עי' בפי' הרא"ש בבב"ם בפ"ם כן : [במשנה אחרונה] ד"ה כיירה . ותימה על פירש"י כו' . ובבר הקשו בתוס' בפ בל רש"י ע"ם ע"ב ד"ה בפלוגתא: **יבין** אות נא דבריו קי"ל דבלי תלוש שחברו בקרקע כו' .

הא לענין טומאה מחובר לקרקע בקרקע ואמק"ט ועי' לק' אות פ"ד . ובפשוטו דבבי דאין כאן אויר מ"מ אם נגע בחוטו קיימן כי' אבר יסול אל חוכו : **בא"ד** אוכלא דאיפרח הוא שלין ע"ה ל' . ט"ם ול"ל ע"ג . וש"ם בתוס' ד"ה חיבורי] : **יבין** אות סח מבל"ב נקב שבתבור וכירה גם מרוח בטיח מבני . לכאורה דוקא טיח ולא זפת ע"ם ובמשנה אחרונה : **אות עד** וסל"ח טיחת בעצמו בעצמו . הא בתנור של חרס מיירי דאמק"ע רק מחוכו וכ"ז שלא נגמר הא אין לו תוך ואין יקיש : **בועז** אות ו וי"ל דבאהל כו' . עי' רמב"ם פ"ב הל' ו' : **בהר"ד** אז אין נטל חוכו בהקדמת פ"ח וכ"ל דבאהל כו' . עי' רמב"ם פ"ב הל' ו' : **בהר"ד** אז אין נטל חוכו בל פעיפי . אבל הכלי גופא עיבור עי' מ"ה: מ"ב [במשנה אחרונה] ד"ה ולשון הרמב"ם בחיבורו כו' וכתב עליו בלבל"ד זה הספרים לא נמצא כו' . לא הבנתי הבנתו וכפי הנראה היה הבי' לפני הרלב"ד בהרמב"ם כלי בעף במוניא רמון וכ"ש בזה): **יבין** אות מה ולא ניל המבר מנד חוך חוכו כו' . ולריך לחלק בין בבא לבך דמ"ד הבסבן בהטר הבקדיבם עבורה אף בפי הקדיבה חוך בתנור כמ"ם . וע"ם בחות ל"ל בבסב"ד : אות מו ואפי' אם כו' הב"ם כ"ם . מיהו בביאה גבי בזיה מן המת ע"ב בב"ח מייבי דבב"ם הא הבלי שמונה בחוכו בעשה אב בטומאה ומעמא לבב"ם ג"ב : אות פז יל הלב אבה שהני כו' . ואין שייך לזה הבעם בבמשבה מטמא לרלון ובלא לרלון . ועי' בבבה בגר"א זצ"ל שבתב שזה שייך לבוף המבנה : **בועז** אות ט וק' וא"ל כו' . עי' לעיל מ"י בחיי"ם ד"ה בזה אוכל ובמח"ם בבס בתמ"ת.ולק"מ : [במשנה אחרונה] ד"ה שבמשבר כו' דבבה"ב בבטורה לא בטמא בטמא ובטמאה טמא . לא הבנתי בין דתלב אבה מטמא גם בלא לרלון דבחמת תשיב משקה לחמאי בטהורה לא הטמא]) :

פרק ט יבין אות ה וא"ל עוד כו' אפ"ה הטיר טמא . מ"ל ועי' פרק דלעיל אות ס"ח . ועי' רמב"ם פי"ב מכלים פי"ב כו' . ועי' ר"ם ורא"ם כאן ולאיתו מפ"ג מ"ו אינו בלום . דבפשיטא דבבסילה בטמאת בטבטמא בהמור דהא אם נטמא מחוכו מטמא אחרים מגבו . אבל אם טומאה בטפילה לא נטמא בהמור דאינו מומה בחוכו : אות ו מיבו ל"ז כו' בהמה שבלבפה ניל . עי' לק' רפ"ו דלא מבמע בן דדוקא בבפי על פיבן . ע"ם בהבנה אחרונה בבס בבל"ם וא"ע . ועמ"ם פי"ב דאהלות אות ל"ד : אות יז ולולין בבמ"ם בל בחבים כו' . ועי' לעיל ע"ב מ"ו מגופת בחבים אינו מיבור ולא נאלן בזה : אות יח אפי' אין בולעין ליס מ"ל . וגם בחבר מ"ם בסמוך אות י"ט שבולעין המבגופה מטמא דבל בחין בולעין המבגופה אף אם בות חוך אויר בחבים מילא ולעניין דבקוקו מומ"ל . בבסוטו בבס שייך למיתי ואם יולאין דאם יולאין ב"ם בבי ובבסין לאויר בתנור מבמ"ב בבא דיולאים ומ"מ אינם מביעים לאויר בתנור רק הם לטעלה בבגופה . ומשו"ה דוקא בחבי אבל לא לאויבה דאו עיקר הבידה : אות כט ובסל מה לזון בתנור . אף דאם בבל מה בל בבלבה הו"ל לאויבה בזאו ל"ל דגם בחת מבבחת לא דע"י בהפסקה ומשמע בידים שמה נחבר לבמה : אות לא דמי בבע בבא . בם מייבי דידעינן בודאי שבינו בלועים בם בודם עביית בתנור ובבא בבל"ל דאינן מבסק : [מ"ג במשנה אחרונה] ולבאורה אינו מובן כו' . דהוי דומי' דמחבו ובעבת דבופו) : אות כה בדמיון לעיל בגפה ובמי וחפת . תמוה בתם יצאו תחלה לרלון ועי' לעי' רבא בלן . וכ"כ בסמוך אות מ"ו : [במשנה אחרונה בפ"ו לאויר בתנור ובקי' לא' ט' . ל"י קובייתו מלי מבין בלוע לחוך חוכו : [בתא"ש ד"ה בבבבו . בבסה"ו לא מבבמ"ל ביבא מלינ בבמ"ם בין שהיא עבמה מק"ע כו' . ליתא דבם ביבא שבב"ם בעבמה עבור מ"מ אם הוא חוכה בתנור ובבבן בתנור אין הב"ם המוקף במ"ם מלינ בל הלבלין שבו . עי"ש פ"ח מ"ג בבם בחוסבתא ובפי' הר"מ בם מ"ו ובר"ב בם : יבין אות נו בבס"ד הו לאינו מבמשו . ועי' שבת ד"י ע"ח ובחוס' בם ד"ה שבמע ובמבר"ם בם ול"ע . ועי' רב"ם בם : **בועז** אות ה ו"ל דוקא בכלי מבא אמרינן דבטל . תמוה דבא בבמבע ובבעבת עבורים מייבי בם בבמ"ם בעבמו בב"א אות ז' : **שם** וק"ל כו' לא בי' ניבל בבמ"ם . עכ"מ בכ"ל מבו"מ בל' ב' מב"ם בעבין מבבר ותראה לקמ"ם ועי' לקמן פ"י בזבו אות ג' : **בא"ד** אגא בבא שב' הר"ב כו' ול"ע . כ"ב בחו"ע בם : יבין אות פא אגא אפי' בלא בבוה . בבדומה שהוא ט"ם ול"ל אפי' בבוה וכן הוא בפי' הבדפס בבר : [שם בסוף בסבק במבנה אחרונה ד"ה בזיחים אפי' בעיבה בזיח בא בבי ל"ם . אולי בוחבו לענין תוך חוכו דבא בלי אין אינו מלינ בבמ"ם ואולי בבלים בבדולים בבדולים בבמיס בבמה]) :

פרק י אות ו בלי שמחזיק מ"ם דינו בבחבל וא"ל במ"ם . ליתא דדוקא בבבחי מלינ בלי בבמ"ם ע"ם . שוב ראיתי בם בפי"ב בל בדבריו . וע"ם פי"ב בפ"ז ל"ע מ"ם ב"ב"ל בלי בבבחה בבדם בבבבבה בבמבה . אבל בלים שבחוכו בבינת בבבבה . וכן בבבר"ב בפי"ב הל' ה' ע"ם ועי' לק' פי"ח אות י"ג וע"ע . ועמ"ם בזה בהאלות ע"ז : [במשנה אחרונה ד"ה ובלי מן . וכן בבחים בבדה בבבבר בו' אף בבדבם . בבדומה בלא זבר אם דברי הבוס' שבת דמ"ד ע"ב ד"ה מובבי ע"ם] : **בועז** אות א ולבי בעבי לא זבינו לבבן בו' . הא זבו בוכי' הרמ"ם בם בבבבה : יבין אות לא אפ"ה בבבבבו יחד שוב בבמ"ם . עי' לק' בב"ח אות ל"ד בלא כ"ב : אות לב והא דלא נקט בבבבה בל חוב לבר בו' מק"ע . תמוה הא מוחין לאו בבי בבלא טומאה הם בבמ"ם בעבמו אות י"ד מלבד טומאה בעבים . ומ"ם בלבל רפ"ל תמוה ע"ם ועי' סוף פי"ב דאהלות ובחפלבת בם : **בועז** אות ו והאין אפשר בבבבידה בו' . מ"מ הו"מ לבינתי אם יעבל בינו ובבבידה מובלא בבגן בבבבבר בחבים אינו עומד בלמלא תנור בינו ובינו יולא בלד לי יותר מבד בב' ואם יעבל בינו בחבל בבבידה ועי"ש בא"ח : [במשנה אחרונה ד"ה אם בין חבים לבבידה בו' אבל אם אין בם . ע"ם ול"ל אבל אם יש בם]: יבין אות סט ובפ"ו לבאורה בים ביל מידום דין בו' בלמלבי בו' . וכ"ם אם המבקין בחיבים . דהמלבעת טומאה דלבא ממ"ב :

פרק יב יבין אות לח אגא ה"ק בו' שבוא מיבר בבלי בבמ"ם . בוחר לבי"ם בחות כ"ב :

בא ד בלאבלי עבמו ול"ל בי"ם . בוחר לבי"ם בבמ"ם . ועי' בבמ"ם בחות ל"ד : **שם** ות"ת בו' בחולין בבבבבו"ם . ע"ם ול"ל בי"ם . ובעיבר בוחבו בבן לא ידעינן רק הבלוקלי בין דבחובר בבבבבו בבלי בבמ"ע בבבבבה רק מבבבב יד לבבבים ולבוביה . גם בה דבל המבחובר לבמה בבי בוא בבוחבו בוא רק מדרבנן עי' פ"ם מ"ב בחוי"ם ובמ"ל בים פירקין : אות עה רק בומאה מדרבנן הוא . הייט לבי"ל דמבבבי בבבבלה בל מבן דבבבלה בל מבם בחל"ב :

פרק יד אות כד בלוחן בלינו מבבר בבשופבת . ועי' בבבת דל"ת ע"ב ול"ע ועי' רמב"ם סוף פי"ח מהלי כלים בבמבבים בבינבר מבבר"ו בם ד"ה בבבבה . ועי' כ"מ בב' שבבינ"ם מבבים בבבבלבה"ב וזה ליתא : **בועז** אות ה אמנם רבעבו"ם בבבבה דף ב"ע ע"ח [ד"ה הוא . ע"ם וי"ל הולאיל]. בבתבו דבבתלון אמק"ע . ע"ב בונבו אלא בבעבת מיבורן דבבעבת מיבורן בבעבת

דמנינסה מק"מ וכולה משנה מרוכה פ"ס פי"ב מ"ח. ולא"כ דבריו תמוהים דהא מדרבנן מבואר בתוס' סב ל"ח ד"ה אמר דהוצ מק"ע הוא"ל ויכול להקישו ע"ג חרס. אבל מיבכל לא מק"ע וכ"כ רש"י סב:

פרק טו יכין אות לה דקמ"ל דלא מחבר ע"י ג' נפוסים. עי' פי"ב אות ע"ד וע"ש. טוב ראיתי סב בתוי"ט בשם כרתא"ד שהרגיש בזה: אות **מט** אפי' מתוברים לחבלי כו'. עי' רפי"ב ועי' תוי"ט שם בשם רש"י ועי' פס"ז אות ס"ח: אות **נב** שבשאין מחובר לחבלי עבור. סותר למ"ש באות מ"ו: **שם** סוף הסי' בבועז עכ"פ קשה כו' מזה מוכח כו'. ל"י סברת לזה. ע"ש בר"ב ותשלרת:

פרק טז יכין אות ז אבל אבר כלים כו' וא"ל שפשוט כלל. וע"ש בתוס' תולין ד"ה להמ"ח: אות **ס** מ"י להשמטת ע"ג. עי' פכ"ב מ"ח ובתשלרת שם ועי' בועז שם: אות **סז** משמעם רק שלא בשעת מלאכה. ולא"ה מבוס שעשו לקרקע עי' פי"ח מ"ב ועי' מ"ח כלן: אות **סט** ומה קמ"ל. הרי ספר אמק"ע. ומ"מ תני תיק בל ספר במ"ש אות ס"ו: ועי' מ"ח פכ"ד מי"ג ופכ"ח מ"ד שהקשה כן באמת: אות **עב** ומה"ט לא פליג ר"י. לא הבמתי התיעוק שו:

פרק יז מ"ב [במשנה אחרונה ד"ה המתם. גם התוס' ס' במה אשה בחבו דאיות סתו' שם הוא מדברי הת"ק וז"ש. אמנם נ"ע שלא הביאו מאנה ערוכה מ"ב פ"ד לקמן דסיפו ממור מחמלתו]: **יכין** אות לו כך ר"ל פי' הסוג' וזה דלא בכבתותים שם. ל"י מאי קאמר ואין רמז בדברי התוס' לפרש בענין אחר: **בא"ד** ולא בעי כו'. ונשתם ביני ביני מהו. משום דכלים שבשעורן בכמונים מתני' דרים עיקרן הוא. לכן קבע הבעי' על כך מתני': **בא"ד** וא"כ דבריהו כו' שע"כ נטבר עי"ז. ליתא דלא כרעים עדיין בשאלה בעומאתה ע"ם בשפרשים ויותר הו"ל להקשות מדברי התוס' בעומה בסוגה דט"ו ע"כ ד"ה בהרוכה בשה"ד שכ' בהיפוך ועי' רע"א לק' פ"ם שהשיג בחמת ע"ז דעוי"ם ליתא רק בכ"מ ויותר הו"ל לבניא מפ"ם מ"ו: אות **סד** והא דלא גזרו כן. ל"י מאי קושי' עי' רפע"ז דאסלות אר"ע אני אתקן כו' וע"ש בר"ב: **[במשנה אחרונה** ד"ה כל בהיקפו עפה כו' ואינו מובן בלוך קורא לו בבינוני. כונתו לנגע של אדם בינוני והוא פבוב] **בועז** אות **ה** אלא הי"ק רק לפי אמות הגדולות. וכן מבואר ברמב"ם לבמעיין שם: אות ו ואם דאין משערין בהיך נמי כו'. משום דאין מערבין אלא לדבר מצוה לכן הקילו. והרי הקילו ג"כ לערב ברגלין: אות **ח** ואמ"ל דלא פליגי כו' וא"ל כו' ואולם אם הוא עני כו'. ומוכל לבמתיק משום דר"ל כיס עני גדול בדאיתא בגדרים דהוא ואמנם כי להם מעיל ת' משו"ה שיער בדשנם משא"כ ר"מ דהי' מתפרנס ממלאכתו שהיה סופר בדאיתא בעירובין ובמגילה לכן היה משער בדחוק. ועוד אבל לומר דבאמת ע"י שעושה בשבת יין מגבר גריל לאבול הרבה בדאיתא בערב. ואולי זהו בכלל מאמרם רוחא לבשומי שבתא משא"כ ר"י אמר בגדרים על עצמו שלא הי' יכול לשתות יין רק בשבת והיה חוגר לדעין מפסח ועד עצרת ע"ם. לכן היה אוכל בשבת מעט ועי' שבת דכ"ה ע"ב ובהגה"ב רלה"ח: **יכין** אות **סה** ולפיכך אולם לא מסיבה כו'. א"כ הו"ל להרמב"ם לבניא דברי ר"ם: אות **קיד** ובכן משמע בתוספתא מ'. ל"י משמעו אבל עי' בתוספתא עצמה והבין: אות **קבה** ומיהב עליהן כו' אמק"ע. הא רש"י כתב שם לפרי' דבבה"ג מק"ע. ועי' פסחים פ"ח. ועי' רמב"ם פכ"ו מכלים הלי י"ח. גם כרתי' שלו מפכ"ו לא בבנתי כל הצורך. גם מ"ש בתות הל"ל בתחלה ובזקא דאיכא תרתי כו' לא אמרינן הוכיח סופו כו' ל"י מל"ל הא מסקינן התם דמחבבתו מיבבת מתון מעשיו מבני ועש"ם בתוס' ותבין:

פרק יח יכין אות **יב** ולתוס' שבת כו'. התוס' לא כ"כ רק בבוסה בצמ"ם ע"ם. ומ"ש בתוס' דבטומאה נעבמה דרך הנקב עפ"ע ל"י הא זהו לענין הלון שבין בית לבית אבל לענין אמ"ם לא מבר שיער זה רק שיער זית ורמון עי' לעיל ספ"ט: **[במשנה אחרונה** ד"ה ואין גוזרין כו' ובתוס' בשבת כתבו כו'. עי' ת' בהבה"ל שבעתיק הי' בתוס' ותרלה בסדין עם המג"א. וביינו בנמעמת היא כלי בס"ש ואינה בטילה לגבי הבידה ונעשית בסים. וכיון שבגרירת הבידה מבולבל גם בטומני לכן גם הבידה אסור לגררה משא"כ באינה נמעמת היא בטילה לגבי הבידה וכיון שהיא עפילה לגבי הבידה לא נעשית בסים בל בכלי ומבו"ם מותר לגרור הבידה אף שעי"ז יתבלבל הטומני אבל מ"מ הטומני בפ"ע אסור לגרורה דלגבי עצמה בלי הבידה היא בסים לדבר האסור וזהו בונת הרא"ש בלן רק בים קנת ת"ם בתבריו]: אות **יג** קשה הרי סיפא קאמר שים בתוכה מעות. שם בשבת הני' עליה וכן הבתיקו שם בתוס': אות **כב** וכבדה תוי מבמוע. מדוע לא עיין בפי' הרא"ש ולענ"ד לפרש דמיירי שהיא בעצמה היה מחזקת מ"ם רק עם הקמרין הוא מחזקת מ"ם. רק שהיה קבוע דקאמר ת"ק דהיה ממדד עמה וקאמר ר"י דאם הינה יכולה לעמוד בלתי הקמרין. ועם הקמרין הא היא מחזקת מ"ם. ולא"כ ממ"ב היא עגולה: **בועז** אות **ן** בפ"ד בבתקנה מוזרת כו'. ל"י מל"ל עי' תו"ש ד"ה אבל. וכן משמע מרסיפת לשון של רבינו הרא"ש להמעיין שם:

פרק יט בועז אות **ד** אף דלא מזי להעלות בו המטה לגג. לשון הר"ב להורידה מעליה לגג. אמנם לשון הרא"ש מעלי לבית: **בא"ד** ומכה כותת רבינו כאן כו'. אן עעם בבל דבריו במתכ"ם: **מ"ד [במשנה אחרונה** ומ"מ דברי הר"ב כו' אלא דינו כבינה במבבב. בן הוא לבדיא בר"ם ע"ם]: **בועז** אות **ט** דסרי ודאי הבי. ועי' מ"ש בלן בבס הר"ם: **בא"ד** בבל הבדרי אבלי בתפרקו. אבבי לא מצאתי זה רק בני מעמ עי' מ"ם פי"ח: מ"ז **[במלאכת שלמה** עמאה עומאת מת כו' הפי' נפתחה מצדה. קאי על פתחה למעלה]:

פרק כ בועז אות **ה** ל"ב מסתבר לומר כו'. לא בבנתי דבריו: **בא"ד** ל"ב לומה לא יקל"ע כו'. ל"י הא בבל הידות בן דמה שלא לא בקרא יד ועי' לעיל רפי"ט: אות **ו** תיבה בשיעור בבמונה בבמונה דמון לא מבני שתיבה בשיעו גם בבמונה בשיעו.עי' פ"ג אות י"ג. גם מ"ש אבל כו'לו אזי' כ"ת כו' מבני סותר למ"ש לעיל פ"ב אות י"ד ובשמ"ם בבונה פ"י אות ד':

פרק כב בועז אות **ב** ומ"ת מ"ם קערה כו' דמודי בהו ב"ם. סותר למ"ש בבניא פ"ב אות ח': **שם** ר"ל כו' רק אחב בה המקל. סותר למ"ש בבניא אות ס"ד: אות **ו** ומ"ת הרי בל סבסון עבוהון. עי' פ"ב מ"ג גבי בסוי בלפם ופ"ב גבי בסוי עני דרופאים. ומ"ת הרי קס לה דפעמים משתמש ג"כ בבלכוי וכן הוא שהבבל בבשה ברולה לעיין בבידה מוטל בחפצים ומסדרן ע"ג הבסוי. א"כ הו"ל בבל הטיקר ובבל הטפלה: אות **ח** לחמם מפי' הר"מ כו'. אין דבריו מובנים: **יכין** אות **סג** ע"ם. בל מ"ם אמות זה תמוסים ועי' לעיל פי"ח אות ט"ו ל"ז: אות **סו** מק"ע לבבת. ומ"ם לבבת:

פרק כג בועז אות **א** שבשאין לבם שיער מדרס. אין חילוק בבם בין מדרס לבאר עומאתה: **בא"ד** ולומה מסייע לי' לברמב"ן. עי' מו"ע מ"ח סי' תרכ"ם בעיף י"ז ובהגה"ל שם ובמל"מ שם ע"ם: **שם** סוף הפרק לא קפיד כי' בעשה"ב. עי' מ"ם המחבר בהל"ב פ"ג דחגיגה:

פרק כד מ"ד [במשנה אחרונה והרי הם בבלי אבנים. א"כ אמה בבלי מתבות עמה בבאים בגמדה]: **יכין** אות **סג** ותמק"ם בלל. ל"י מל"ל. ולא נבע מסקורטיא לעיל סע"ז ע"ם אות ל"ח. מיהו עי' לק' מע"ז ובמ"ח שם ס: **בועז** אות **ג** בגיקר כמוניא זית

אם מזר ובשאם מזר לעוי"ם. לזו דוקא דמאי ענין טוי"ם לבלן. רק כ"ז שלא ניקב בריחון לא נטבר עדיין:

פרק כה בועז אות **ב** דבל מה שבוה חון מתבול תוכם מיתבב אחוריה. ל"ל הרמב"ם שם וכן מדות יין ושמן וזומה ליבטרין לין לבן לחוריה ואוך לולא אם בבלו משקין על מקצתן נעמא בולן כמו הבנדים עכ"ל. מזה מוכח דלא כמ"ם המחבר בלן ויפה הקשה במל"מ: אות **ד** כ"ב במל"מ שם. תמוה ע"ם ועי' יכין אות כ' ודוק: **בא"ד** בריך שיעבול בולן בתחה. פירוש בתקום שבריך בטילה אבל הבא תוכו א"ל שבילה: **בא"ד** ביו"ד סי' קכ"ח. ע"ם ול"ל בל"ח: **מ"ז [במשנה אחרונה** אלא שאני תמה שלא שי' הרמב"ם כו'. מפי' הרמב"ם משמע דלרבותא בקא מקבלין וכ"כ המל"מ שם וא"ב לק"מ ול"ל דלפ"ז מ"ש בתמה ובאר בל הבלים לא אלי על ידות רק על נוף הבלי ובלי אריש פירקין]: **יכין** אות **נ** הרי אפי' הרוק שבפיו כו'. לא ידעתי מאי ענין בלן לרוק ובבא במשקה קטיני: **מ"ח [במשנה אחרונה** ד"ה ותזר ושימא בבסוי וזה תימה על הרמב"ם. בבר תמה בן המל"מ שבי"ח מהלי בלים ע"ם ד"ה תק ועי' פסחים די"ז ע"ב משמע בן:

פרק כו בועז אות **ד** בשב"ד ע"ם מה שת' קושי' הרע"א. עי' שיטה בתורע"א בלן ובראה שאין תי' עולם יפה: אות **ה** בשב"ד תוס'. ל"ל לתוס':

פרק כז בועז אות **א** וזה תמוה דמע"ב כו'. הא זהו דוקא ביוצא מן הענ. אבל בנגד ובק ושיר אפי' אינו בלי מק"ע דבבלי גם עץ מק"ע בפ"ם ביבין אות ז' ועי' ל"ר: **יכין** אות **ו** לא דוקא כו' בלמר נגן. עי' רמב"ם פי"ח הל' י"ח בל שהוא אדוב כו' בין מקנבוס כו' והוא הנקרא נבר לענין עומאה עכ"ל ול"ע: **שם** בשב"ד רמב"ם פ"ח הל"ב. ט"ם ול"ל הלי"ב: אות **ז** ורמב"ם פי"ב. ע"ם ול"ל ע"ב: **בא"ד** מיהו בלי שבשאם מבבל כו'. ל"י מל"ל ועכ"ם שב"ם לפרי' דלא בדבריו ומבש"ם ברמב"ם בלי עץ מייבי של בשתן ועוד לדבריו מדוע אבל של מתבות אינו מק"ע ממש"ם ברמב"ם הא פשוטינן מק"ע ול"ל בדוחק ועי"ם פ"ח הל"י שבתב אפי' מתבו הוא קטן וכ"כ בא"ר בלן הלא בהר"ב. ועי' תיס' שבת דכ"ו ע"א ד"ה שבן מבמע דס"ל בהר"ב עכ"ה ובמהרש"א שם. ומשמע ג"כ מדבריהם שם דגם בלים במחובר לא מק"ע באבל דלא בבמע מדברי המחבר לק' אות ט"ו. ויהי' מזה קוה שייעבה ל"מ בבמוך בשם בל"מ בדעת הרמב"ם דגם בלי אמק"ע. שוב הבתונתי דמ"ם בלן מיהו בלי שבעשה מחבר לא קאי על עץ רק על בגד ועור ובק וכותבי דבלתים בלי ונעשו אבל בעינן שיהי' בשם שיעור לק"ט בחבע מת ב"ח בדינו אבל אם הוא בלי דאו מבמלין בחבע בב"ם גם באבל מבמת בבים מבא"ם עץ דוקא לא בין בלי מבמת אם נעשה אבל אבל בלא"ם אף שים בו שיעור מובב אמק"ע באבל. ועי' אות ט"ו ובד"ן ל"ע. ועי' בפ"ז דאסלות בשבת האבל ומבש"ם עה"ג: אות **י** ול"ל דגם זה כו'. ל"ב התוס' לחד תי' ע"ם בשבת דע"ז ע"ח: **בועז** אות **ב** ומזה ל"ל כו'. עי' רמב"ם פכ"ב סלי' י"ב ו"ג ובתוספתא שם ובפי' הגר"א ז"ל. ועי' לקמן סוף פכ"ח סותר למ"ש בלן ע"ם בבועז: **שם** וה"ם לבדין. ברמב"ם בתב דלבדין בעי ג' טפחים: **בא"ד** ובבון שהדבק שערות. הא בשק נמי בעינן שיהי' טווי וקלוע לבה"פ: אות **יא** דלמשבב בלין שיעור בע"ג טפחים. עי' לק' אות כ"ם: אות **טז** ונם לין בבתבו שיעור. אם עשה ל"ק ל"ל שיעור ועי' לקמן אות כ"ו: אות **נח** ונראה בזה קושי' המל"מ. ובן הקשה הפו"ע:

פרק כח יכין אות **ד** ול"ל דעכ"פ. זהו להרמב"ם בבמוך דלהרא"ש שם ע"ב בלן טהור לגמרי: אות **ו** וגם מק"ע בבן לשבת. ל"י הא דשבטל טומאת בבן לעפרא. ומה שהי' דקיי"ל בר"י הא בבגע בו בזב גם ר"י מודה ועי' מל"מ פכ"ב סל' י"ח: אות לין היינו בראש"ל סב"ב. ע"ם ול"ל דלא בראש"ל ספב"ו: אות מת מיהו ל"ל. כ"ב בתוי"ט: **בועז** אות **ב** וא"ם כו' והרי עכ"ם בגע כו'. לבאורה הם מייבי במיתם מקוב ואמק"ע קודם שעלו: אות **ג** אם בן בעצמן רק ב' אצבעות. שיעור זה ל"י מהו ועתו"ע בשם הר"ם:

סליק מסבת כלים

מסבת אהלות

פרק א בועז אות **א** מיהו לבו"ע הג' כו'. ליתא דלתוס' גם הג' ממא עו"ז מדרבנן. עי' מל"מ שם בשם תוס' [ועי' פ"ז אות כ"ד] ודברי מהרש"א שם תמוהים במחב"ת. ומאלתי אתי"ב בהרש"ם שמחה עלין וכ"כ בש"מ שם. ועי' תוס' שבת די"ז ע"א. ובהגהת בן אהרי' מש"ם בזה: **בא"ד** אבל הבלים שתחת העלין כו' עוראין. אם לא נגע בתחת בהן: **יכין** אות **ו** וכן ל"ל דאי' ברורה מש"ם. בחדומה שלא ראה דברי התוס' שם ד"ה כי ע"ם בשב"ד. ועי' בעפ"מ: אות **ב** וביותר המוחין דברי הר"ם כו' ולקמן (פ"ז מ"ב) בתב כ'.תמוה מאד מדוע לא ראה סוף דברי הר"ם מש"ם בה:אות **ג** ואמ"ל כו' אבל הין בהבל נעשה כו'. הא כ"כ שם הר"ב לחדי' ע"ם בפ"ז מ"ב ובפי"ח מ"ח: **בא"ד** ול"ל דר"ל דתע"ב דאין קולית מטמא בהבל כו'. בתחב"ת מעלה ממני גמ' ערוכה תולין דקב"ח ע"א. וכן כתב ברמב"ם פ"ב מטו"ש פל' ה': **בא"ד** עכ"פ קשה כו' ובבסבריסו לבית כו'. בתחב"ת אין בזה סוד לבלה. ועפ"ם לעיל ועי' לק' פ"ג מ"ב בתוס"ם בשם מ"ב בת' בדברי בתחבר ושם מ"ד במשנה אחרונה ומש"ם עה"ג: אות **ח** ד"ה אולם ל"ל כו' מ"ם תוס' דשפי מב'. עי"ם ול"ל דשפי מב': **שם** אבל עכ"פ הם דין חיבורין. מדברי התוס' ב"מ ק"ם ב' שהבית לעיל אות ח' לא נראה כן ע"ם וכן מהתוס' שבת ע"ם ותבין: **יכין** אות **בא** וכרבינו רב"א כו' הרי רק ר'. דבריו מגומגמים ועי' רב"א: אות **כב** וכדתמרן בסי' כ'. אולי ר"ח: **בועז** אות **יג** ותמיהני מאד בו' ע"ם בתוכן. בלן מייבי הרמב"ם בעיתו הרא"ש בלי דוב בשר לבן לריך שיהי' ניתו לגמרי רק עור אינו מעבב. ועי' תוס' תולין דבא"ח ע"א ד"ה הוצאו במהרש"ם שם ובש"מ בס"ח מש"ם ולא בבנתי דבריו דבותה דאמיתן מייבי מאתוריו במלוקת בעוף ואין לריך לדוחק שלו בעת ראיתי בפלתו סו"ם בין שב"ב: **בא"ד** ד"ה אולם הרי זה תמוה. עי' פלתי סי' ב"ז מ"ם ובבנ"ב שם: **שם** ליתא כו' ניקב הוצאם לחוד בבלה כו'. לא זבר דברי הש"ך יו"ד סל"ב סק"ד ובבנ"ב שם: **יכין** אות **נט** ול"ל כו' הרי יש בבל אבנע עלם בבשורם. בחדומה שלא ראה דברי הגמ' בבורות דמ"ם ע"א ע"ם: אות **סא** רק בלבר מת. ואבמה"ח ועי' מ"ה ודברי המחבר מבומגמין ואמל': **בועז** אות **טו** לבן אמרו בזיב ה' בעאר. ע"ם ול"ל ח': **בא"ד** הע"ב הו"ל למנות כו'. ל"י הא מ"מ בין שמסיק לבסוף בראש"ל מטמא בחבע ובאבל אין יבול לטמות הבל דאין בבן בזב דאין בבן דין אבבמ"ת. ועוד לדבריו הו"ל לטמות גם בולה ובשין ויהי' יותר מרמ"ת. אע"ב דגם לענין רוב מנין ובנין לא נבנסו בממן רק הבל דים בבן בשר גידין ועצמות:

פרק ב [במשנה אחרונה ד"ה וכזית כו' והיינו נמי דלא מעמא מבוס דס שבתוכו. תולי מייבי שיעא בדם ממנו]: **בועז** אות **ב** ול"ל דאי' כו' דאקמת אקמותי. ועי"ם

נכס"י וחוס' וכ"מ מנדפ כ"ס ע"ח. כרמב"ם פ"ע ממו"מ הל'י. ולולי י"ל כין בשר לעצם: **באו"ד** ד"ס אוכם ואח"ס מיר מגלח. פ"ס וכ"ל אין נזיר: **יכין** אות **כה** ובומאה זו מד"ס היא כו' אלא דתכמים גזרו כו'. לשון כרמב"ם שבות מד"ס. אבל לא מדרבנן כמ"ם הוא: **בועז** אות **ד** וכר"ב כתב כו' ובמתכ"ר כו'. עי' סיטב בכ"מ בבות כרמב"ם וזכו כונת הר"ב: **באו"ד** ותמוה כו'. כן הקשה הכ"מ: **שם** וכרי גם בתחלתו מעמא. ע"ש בתוס': **שם** אבל סיפי' הטפר התחום כו' לא שמעט. וכ"כ הר"ם לפרי' לק' ספ"ז ע"ש ב"ם בפי' הטוספתא בבודק אוכל בדמעו וע"ש בפי' ז"ז: [**תוא"ש** ד"ס מלא תרוח כו' ומהם חבורין ע"י אדם. חידוש שלא זכר דברי הבוס' מיר ד"ג ע"ב ד"ה ת"ש בסב"ד ועי' בוס' זבמים ק"ה ע"ב ד"ה חיבור]: **בועז אות ו** אבל אינה ק"ל לרבנן. דילמא פלוגתייהו דרבנן לענין מבא. ועוד דילמא רבנן סיימו ר' יוסי דמעמא נמי בנקבה משום מנע. עי' כ"ם רפ"ג: **יכין אות כט** ותסר מכ"א מבסו לאו מדוקדק. גם מ"ם ומיירי באינו רובע הקב. לפא"ם לעיל ביכין אות י' אי"ל נזה והרמב"ם בולכן לזה לבשתי' ע"ם פ"ב ה"ט: **בועז אות ח** בסב"ד שייר נמי מת עכו"ם. שייר נמי עכם ר' אף שיש בו רובע. וכן רובע עכומות רק שאינו מרוב מינן ובינן בפי שפי' לעיל ביכין אות י': **אות ט** ל"ג לענין טריפה אינשא. במתכ"ת זה בסתר מגמ' בכורות דל"ח ע"א דפרק שם הא הוי מקולי כ"ם ע"ש: **אות יא** וכן מוכח בדוק כו'. ועי' מ"א בלן שבוכות מדברין לסיבר. ונאמת מדברי הרמב"ם פ"ו מטו"מ שבבית בלן אינו רק' כ"כ. דמש"ם הרמב"ם דוקא בדברים שהוכים באמת"ע שהוכים לאחר שפיכתו פיינו משום דבדברים המק"ע הרי נעמלו בשה שהאיבו על המת. בשעה שהיו מונחים על הארון. אבל שומאת נו"ד לעמא באבל לאחר בפירשו מהארון אולי אין לחם. ודע דלדברי המחבר יש כאן ג' דעות, דהא מרש"י והר"ב שם מוכח דגם בדבר שאמת"ע מעמא בלבל גם לאחר שפיכה: **שם** וא"כ כו' מ"ל משום מאיכה כו'. עי' מ"ם בתוס' ברכות ד"ש ע"ב: **שם** והו הרי כו'. אינו מובן: **יכין אות כ** בסופו דלא לברוף עלה תרומה וקדשים. נ"י מ"ל דין מדש בזה והרי אדן בעמים דהוא מדרבנן לגמרי ואפ"ס שורפין על מגעה ומשלה הרומה וקדשים ומכ"ם ג"ו שמדברי סופרים. ועי' רמב"ם פ"ם הל' ר"ח ורפי"ח ועי' הוס' בתובות ד"ד ע"א ד"ה על. מ"ם בשם ר"ח ובכל המקומות שמרשם שם ועי' נ"ו ע"ב בשמנה אר"ח ובתוס' שם ד"ה ר"ח ותבין. ולדברי מ"ע ספר קבוות ושוד הטמה נמשא דהוי נמי מד"ס. וכן דם הבוסה שהיא מדרבנן מעמא בשבע ובמשא ובאבל כמ"ב: **בועז אות יב** לבבי הו"ל בפיקא דרבנן. אלא גדול דהא חיר מגלח עלי'. וכאן מוזכר עלי' הרמב"ם פ"ז מחירות ופ"ב מטו"מ ומ"ש נשם הרמב"ם שבות רק מד"ס נ"י מקומו. ועי' יבקא דעת אות ח' ומש"ש על דברי: **אות יד** אלא אבמה"ת לו אבר ממת. **סוכר** א"ע מ"ם ביכין אות נ': **אות טז** מדלא קבלנו נלשון עלמות הבשורה. א"כ גם בשמא לא ליעמא: **הלכתא גבירתא** מ"ז משום עלם בשעורה. **סוכר** נמ"ם בפי' אות נ"ז ביכין דמשנא גם לענין אבל:

פרק ג [**משנה אחרונה** מ"א ד"ה כיצד בסס"ד ותכ"ת מלשרף. עי' הוס' חולין דקי"ח ע"ב ד"ה אין ו'. ועי' הו"ח שם בסכרות]: **יכין אות יא** וכן מעמא נמי מרבמו"ם. בבועז אות ו' לא כ"כ: **בועז אות ו** וכן מוכח מדברי בסס הרמב"ם. לשון הבוי"ע בשם מסר"ם מסקנא דמלתייהו דרבנן היא ויש לפרש אליבא דר"מ ועי' יכין אות י"ח: **אות ז** דלא בשמתיינה כו' ע"ם. לבאורה הוא מביא ראיה ממשנה י"ג אי אקרבם וי"ל אין קרב ליבא ועוד תמוה דהא זהו לר"י ולרבנן מעמא בכזית: **יכין אות מה** וס"ם במסופק. דברי סוכרין ז"ח: **באו"ד** מ"ם במסופק. ע"ם וי"ל לו במסופק: **בועז אות יב** הרי ליבא בקבר סתום כו'. יותר סו"ל לבקשות דהא הרמב"ם עלמו כ"ם בל"ח לחדי' דבים מעול לא הוו בקבר סתום וכן מדברי שם בהלכ' נגאלה לחדי' שמפרש לה בפי' הר"ם במש"ם עפ"ג: **יכין אות פ** אע"פ דלר"י בומת אבל מיין. נ"י הא שם בביתו בבומת אבל ועי"ש ברש"י ותוס': **אות פב** מוד מפולם שבגיר. ע"ם וי"ל שבגור:

פרק ד בהקדמת **קרית ארבע** ומעמא נמי מרבמ"ם פי"ז. ופמ"ז הל"י בתוה"ם: **שם** ד"ס אוכם כו' אחין אבל מעיע ע"ג כו'. עי' לק' פ"ו מ"ז הל"ז. ולבאורה הדברים סותרים זא"ז. ולולי מיירי בעמוד המגיע עד הסקרקע דליבא מאבלת ע"ג: **אות ג** ד"ס קבר סתום ואין לבחלל אחת עמ"ע. בבית מתת דנמת אלא צריך ד"ש כמ"ש לאלן אות ח': **שם** סק"ד אין דין קבר סתום כו' בולע מהקרקע. זה לא מצא ברמב"ם ובס בס"ו לא מיעע אלא החקוק בסלע ואברבה משמע דאם בנוי אף בתוך הקרקע מיקרי ק"ם וכן משמע בפי"ב הל"ו. ע"ם בהבנות ובכ"מ דבעמה הוא"ל המגולין ע"ם בבדה. משמע דאם היו קבורין מיקרי ק"ם עכ"ם: **שם** סק"ה ובאמרון מומה בקבר. נ"ע ע"ש בכ"מ: **שם** סק"ז ולפ"ז נ"ל כו'. ליתא דלהרמב"ד הטעם מפורש במבבה שדרך בטומאה לגאת ועי"ש פ"ב הל"ו. שוב ראיתי שכ"כ בבועז שם אות י"ב ע"ש: **אות ד** סק"ג אי בלי המק"ע. גם בחמק"ע הדין כן כמ"ש לעיל: **שם** סק"ד ד"ס אבל כו' יש מילוק. נ"י מה מילוק יש בזה ובין כך דאות ג': **שם** סק"ה הטומאה מפפשטת לשם. נ"י מאי קאמר ועי' בסמוך אות ז' ושם בפ"ו מיירי בטומאה בבוחל: **ביכין** אות ח הרי אף בכלי המטולטל שייך טומאת ק"ם. וק' דבבועז בפ"ז אות ד' כתב שם הבוס' ב"ב לחיפר: **באו"ד** אות **א** ד"ס אוכם ל"מ סיה ל"ל נתרן כו'. לא הבנתי שיחתו כאן:

פרק ה יכין אות ג מיסו כו' רק בפ"ם. סיינו מאבל לאבל לא לטמא כל אשר באהל אבל באהל עצמו טמא בכ"ם: **בועז אות א** ומ"ה כו' אבל הכא לענין שאינו בכ"ח כו'. לא הבנתי ל"כ מ"ע הכלים שבתוב שהוכים וגם לג"ם רק מבוס גזירה ועי' רכ"ל רפי"ב: [**במשנה אחרונה** מ"א אות א' סס"ד ריב"ג מעבר רפי"ב. לענ"ד בתב בעבר נבון על התנור כמ"ם הגר"א אבל בכי שבעבר נתון על הענן לא מיקרי אבל]: **בועז אות ב** ותמיהני כו' בשבתנקב ממילא. א"כ הו"ל למיתני בבוחא יותר דאפי' נקבה בטוליא זיב כיון דלא הוי בע"ע מלא: **אות ג** וכ"כ מבבת"ל כו' דבל הכלים שיהבו לאהל מוגלין. אבל הבב"ע בתוס' לא בתב לי **שם** ומבב"ם פע"ז מאוכלין. ע"ם הל"ב ובל"ו ומרלה אחין דבריו ובוחים בלל. **באו"ד** וכן בם בריחיים כו' ג"כ זבר הרמב"ם. בבדומה שהוא ע"ם ול"ל לא זבר: **שם** ובזה יתורץ קושי' הרלב"ד. מ"ם ומרלה שבמתב"ם בל דבריו הם בפפשוטי מלים. ומ"ם בכ"ע בהבנת מפיה"מ להרמב"ם על הא דריחיים הל"ל. ואינו מובן דלדרבה מדב' ואין דעתו לפשוטו משמע דס"ל בהרלב"ד דבאין דעתו לפשוטו מיבא חוזן. ועי' פפ"ז שם בל"ד דמבואר בן לחדי'. ואולי ס"ל דמחלוקבה הוא בדעתו לפשוטו דלהרלב"ד חוזן בבמ"ם בפפ"ו הל"ב: **יכין אות מו** עכ"ם מדמבקבה כו'. משמע דבלומה מוגלת דלא בבמ"ם בתוס' מ"ד ועי' בועז אות ס: **בועז אות ה** נ"ל דדוקא בתם כו' ומבקבה מעלמה. מבומבם דהא קושייתו הוא משום דבמבדל נעשו הבקנים בבוחא ומ"כ אף לאין בבסם טע"ם במ"ם בטומאה בבבסת דרך שם ומ"כ לא מ"ם מה שכ' דבבא מבקבה מעלמה ובוחא הי' במ"ם לעיל בבועז אות ב' ושם ביכין אות ג' דלבאורה סותר בלל זה עש"ם ועי' פ"ו הבלים בבועז אות ג': **שם** אבל בשאריך כו' ובריבה היא במ"ם כו'. גם בבן אבל משמע מדברי דהא שנימה מבלת: **יכין אות נו** והיינו על דעת הר"ם כו'. נ"י מאי ענין זה לדברי הר"ם ובגלא"ה כיון שהיא שתוחה לטעלה אינה מבלת בלי

דסעות אסלים ועי' קול מחצצים אות ו' י"ח ע"ב ועי' יכין אות כ"ט: **אות סד** ואע"ג דאמר לעיל סי' ג' כו'. ע"ש בבועז אות א' ב':

פרק ו קול מחצצים אות **ב** ובכר בע"ם בתוכר פי"ב מ"ג. בתם בג"מ מייבי. **שם** ובסמוך פיה כו' ורמב"ם מטו"מ פב"ג ה"ד ע"ש. ועמ"ש לעיל בסמוך אות א' בסופו מהרמב"ם הל"ג: **אות יב** ואם פה כו' אי אמבוסה בגבר. ועמ"ש בתחבר פי"ב אות י"ח לבאורה סותר ס"ש בתן: **מ"א** [**במשנה אחרונה** והא דאמרי' פ' לא יאמור דעבו"ם כו'. בפי' רבמאמ"ב על הבליון שם בתב הר"ם ישראל ובע"ב ע"ש] **יכין אות ב** וכ"ל דבריו בבכי גזרו בה רבנן כו'. מדברי הבוס' סוכה י"ג ע"ב ד"ה ויקות משמע דמדאורייתא אינן תוכנין ע"ש. גם דבריו סוהרין זא"ז כיון דמדאורייתא אינן אבל בבמ"ם וכ"ל בבגזרו פ"ב בבינתא דה"ת: [**משנה אחרונה** ד"ה אי מל דבר. ע"ע לר"מ כו': קבת חידוש שלא בזכיר דברי הבוס' ב"ב ב' ע"א ד"ה ובוף עב"ה] **יכין אות בח**. ובוחלי זה כו' דלי"ל דה"ק בתוספתא כו'. עי' רמב"ם פב"ד סוף הל' ה': **בועז אות ד**. דהא מדבטלו מו לא תשיב בבלי. לא הבנתי דבריו דמלי' דמהבה הקבוה לבית בלית ומהבה בקבוה לעלים לעלים פ"ב בקבות בין שבלבד לבבים אמרי' ומי דמהבה בלבבית שייך לבית ומהבה אלא בעלייה שייך לבעליים. ומש"כ עוד ותיקבה כו'. זהו קושית הרלב"ד המובא בתוי"ט: **יכין אות מח** בשבטומאה מהליה ולמבה.

זהו לפי פירושו לעיל אות מ"ו אבל הר"ל לא פירש בן ע"ש:

פרק ז יכין אות **בא** הרי אמק"ע כו' דבייט שהוא בלי כו' בל"ל: סוף אות **בד** תבע כו' גם הבלישי כו'. דלא במ"ם בריש אהלות ע"ש בבועז ומש"ש עה"ג: **אות לד** ונתבעל עי"ז מלבתבב כו'. לא הועיל בזה דלהרמב"ם דמפרש דאם בפתחים נעלים מיקרי קבר סתום כ"ז שלא בפתח לדידיה בעינן במת בלם שיהיה הפתח ד"ש במ"ם בפ"ג ועי"ש בפי' המשנה להרמב"ם ובפ"ז מטו"מ בכ"ב להבליא: **אות נן** ואת"ל עכ"ם כו' גם ולדה כו'. לא הבנתי דהא אתם נמי מקום הבלוע שבבה לא אק"ע ועי' ולדה מ"ב ע"ב והעובר הוי בחתר מלינים: **בועז פתח האהל אות ג** אבל הבעשה מעלם לא זבוכים. נ"י מג"ל לחלק בין עלם וזבוכים לפ"ד ולעיל פכ"ז בלים אות ט"ו לא כ"ב וכן נראה מהרמב"ם פ"ם שבתוס עלם לתחבות ועי' בהקדמת הרמב"ם לסדר טהרות: **אות ד** לו שא' מאלר אבות כו'. מלבד טומאת נגעים שמעמא נמחובר הרמב"ם לסדר טהרות: **אות ד** וכרי לו שא' מאלר אבות כו'. לא הבנתי הבא שמעמא נמחובר הרמב"ם בפ"ג מטומ"ע: **בועז אות ד** וכרי כ"ם אבל כו'. לבאורה י"ל כמו דאמרי' בסמוך בטבע מחוכו טמא טו"ז ומאחריו טמא טו"ע משום דמבבינן לבו בבי' בלים ה"נ בהאבל ובירידוד נחבבים בבי' בלים:

פרק ח יכין אות יז דא"כ לשם לריך כו'. עי' הוי"ט ד"ה ובן בשם מהר"ם: **אות בא** ובקע"ל כו' אפ"ם בהי כו'. בתוס' סוכה י"ג ע"ב ד"ה ויקות בהבו דמבוה מיילי דבביבי וקיימי ואין הבות מבעבן מעמא דבלא"ם לא מייבי וכ"כ בב"ב ד"ה ועש"ם שבהבו לאלן בין אבל לחיבוב בחלון ובסוכה לא כ"ב ותירוב שלא בעיבו בזה שו"ר לאח"ז במבר"א שבבגים בזה וע"ש מ"ם בזה: **אות לד** ולבר"ב נאינה מחוקת כו'. מבתוי"ם מעמע דאין כאן מהלוקת והבר"ב מדאורייתא קאמר ומש"כ עוד וק"ל כו' י"ל דוקא כו'. מהבנת הרלב"ד מובא בתוי"ט מעבה זו ד"ם ובבבבות ע"ם בסב"ד לא נראה כן. ושיבר בקושי' ל"י מי הביא לו בעמת אינה יכולה לבבל: **אות לט** ותחבה כו'. לא ראה בפי' הרא"ש בבאן: **בועז אות ב** ובר"מ ציין כו'. הבר"מ בס בקיי על סוף דבריו של הרמב"ם דאם בתם בבמה היה ועוף אף בעדיין מבבבסין מק"מ ע"ש בב"ע ובראה ובסייבן בס בביא הבע"ע בעמאמ הבמ' שבפ' בהמה המקבה הבל"ל. ועי' סוכה י"ח ע"ב ובבמ"ב פ"ז מטו"ע הל' י"ד. ומש"כ בסוף הדיבור ובקבה ל"ב עוף בפורה כו'. ע"ש בתוס' סוכה ד"ה ובעמאות ובראה דלק"מ: **סוף אות ד** ואי בבחבה הבי הובשרה בבחיבה כו'. זהו לר"ש ולא קיי"ל בן: **סוף אות ו** בא בחדם כו'. ממ"ח בבם הר"ם: [**בתוא"ש מ"ה** ועי' תוס' רפ"ח ולתומר סבובה כו' אף בבות מאבל בהמה כו'. בבאבל בהמה ליבא בבבר במ"ם בתוס' בדה ל' ע"ח ועי' מל"מ פ"ג מטומ"ח]: **הלכתא גבירתא** מ"ח ומו מדמקבה ב"ב שם כו'. אינו דומה דעיקר החסרון כיון דאין דעתו לפשוטו לא בטל לגבי חנן ומיקרי סתימה משא"כ דלא דעיקרו עשוי רק לבחות ולגבול וזה פשוט ועמ"ש לק' בבועז אות ע' בפס"ו:

פרק י מ"א תוי"ט ד"ה נתן. דהתם יש חילוק בין רגלו כו'. כונתו דקתני התם נתן אח רגלו כו' טהור וזה ל"ש בדבר בחמק"ע: **יכין אות ו** והא דלא נקט כו' אבל בבא דמייבי באהלוה ס"ו בחמת המלאה אין בראהבו כדי לסחוב: **אות בח** בין שיתן דבר כו'. בזה מהורן קושיא הרמ"ם ומזמים: **בועז סוף אות א** ואין מזקת הבים מבסקת כו'. הא בבהבא אתת המשקוף בטמא הבים בפי"ב: [**בתוא"ש מ"ג** נ"י למה נסר כו'. לק"מ דלעיל במ"ח גם בטומאה בבים בטומאה עד הארובה טמא דבטומאה יוצאת דרך הארובה ואדרבה מעבר בזה אח הטומאה ע"ש במ"ח ד"ה נתן ומה דקתני טומאה בבית נגד הארובה טהור היינו בבלים בטומדים למטה נגד הארובה ואי"כ מה דקתני בס בסוף המשנה בנגד בטומאה טמא היינו ג"כ למטה בארן. מבא"כ הבא פשיטא דמהלוקתם הוא בלמעלה נגד הטומאה דלמטה בארן בפשיטא דלכו"ע טמא דלא נגע מאילו היתה הטומאה בארוב ומאהיל עליו מקבת טומאה דטמא:

פרק יא יכין אות **ט** עכ"ם הרי יש בבח לאוב כו'. דבריו מטורבבין ומהוסבין ועי' רב"ח ביאור הדברים: אות **יט** וכ"ל דפ"ם כו'. ועי' מ"ח בבם הרלב"ד: **אות נא** בטוטי בלי עץ כו'. אינו מדוקבק: **אות נד** עכ"ם בל בחתיה כו'. נ"ע עי' פ"ב סוף מ"ב: **בועז אות ו** וזה תמוה כו'. כ"ב בתו"ח:

פרק יב יכין אות ו מיהו בל מה כו'. זהו בקי על הרישא: **אות יח** הרי נסר אינו בלי כו'. עי' מפרשים בבם התוספתא וע"ש: **אות כד** עוד נ"ל כו' וכמ"ש לעיל סי' ט"ו כו'. לפמ"ש הו"ל בבפשוטות דמשו"ם הני הבם סרידה דאלו נסר חוזן בין מבה לאמלה: **אות לה** הו"ל ראשון. עי' ריש אהלות ומש"כ בם עה"ג בבם תוס' ב"מ ובבת. ועמ"ש המחבר לק' פע"ח בבועז אות ג' וע"ע: **אות נ** מתבבטת נדדיים. לעמא מה בפ"ג הבליעה: **בועז אות ב** הוחיל דמהימין כו'. כ"ז מבואר בר"ש: **אות ו** הרי לא כו' טפי מבריבא. נ"מ לענין בזאה עי' פ"ח אות ו': **שם** והתיעון שבבה בו ראבון. לבאורה בתיעון עשה אב מעמם מיבוחין עי' לק' ר"פ ט"ו: **שם** ובר"פ בעמיבן כו'. עע"ש לק' פפ"ח אות ח': **אות מ** אלא ל"ל דאמת כו'. מבואר בתוי"ט ע"ש: **שם** אלא בפ"ם כו' וז' שביעות שפת. תמוה כיון דתסר בקוטנו ז' שביעות בבם שפת ואי"כ לריך לחיפו בהקיפו עוד ג' שפתים שהן ביחד כ"ד שפתים ממ"ש בתוי"ט:

פרק יג יכין אות **לט** ולפי"ז יפה נקט כו'. אין זה ראי' נגד בר"ש דאדרבה יש לחידוק מבאן דהני פתום מבבילים בסתמא מבמעו אפילו מוכבין ולהר"ם ע"כ מיירי בבא

שניטלו נסיכות: שם וכ"מ נב"ב כו'. הו"ל לכניה מהמוקדם מפת דהקיק: אות ם. נ"ב ד"ב כו'. ע"ב ממכרס"ת שלת כ"כ: בועז אות א, המסכון הוא שלת בדיקדוק דוק והמצה שלא יאמר אלת 5/18 אות ד ולאוצה הטומאה משאר כו'. ע"ש ברב"ת בסם ההוספת ובדברי המחבר לוח ל"ת ודו"ק: אות ו דלפר' בשיור סבי כו'. לפ"ז צריך לפרש דבשיור בעי שיעור גדול מבחמילם עי' לעיל: שם עכ"פ מאיזו הים כו'. לא כנתני דבריו: שם ובעבי כלאיבוס. תמוה והו"ל רוס אלבעיים על ריחב גודל ועי' רש"ש במפנה ל' מס"ש: אות ז', המהני ת"כ כו'. תימה על תמיהתו דרש"י ל"ק שם רק על ר"י הבעיד על שם דברים מקולי ב"ש משמע לגיכה רק שם ע"ז קאמר רש"יד בחמת איכא שוד הרבה דקתניב שם רק ר"י לא סעיד רק על שם דברים שמעת וא"ב לק"מ על רש"י:

פרק טו יבין אות ב מה מין במקום הטומאה כו'. דבריו מגומגמים: אות ע וכ' יסודם ס"ל כל"ל: אות עב ים טהרה בלועה כו'. אמו מ"ש מיקרי בלוע. ולדבריו מיל למ"ש ג"כ על טומאה שבתוכו דהא טומאה בלועה ג"כ אינו משמת: אות עו ולרבנן מ"ל מדם כו'. עי' מכ"ל, גם מ"ב ומשמ, תמוה דגו"ר מיט משמת במשנ: בועז אות ד ולמ"ש שכלי כו'. עי' לעיל ס"ד אות ח': שם ואם ק"ל כו"ל"ל גם כו': אמ"ש דלבר"ב כן סדין ע"ש הטעב ותבין: אות ח עכ"ש קשה כו' צריך שיבעלנו כו', עי' רמב"ם פ"ט מטו"מ הל' ו' משמע דלעניין שיהי' טומאה רצוצה לא בעיגן ביטלו ועי' רב"ל לעיל רפ"ו ובמ"ל כאן ולעיל פ"ל ועי' פוי"ט פ"ג מ"ז בשם הרמב"ד: שם וכ"כ התוס' לאלק כן כו'. וע"ש במהרש"ל שהוכיח דשי' התוס' דחוקה בכלי לא בשי ביטול אבל לא כאוכלין ע"ש:

פרק טז יבין סוף אות ח ואל"כ אתי"ע. מ"כ מאי קשה הר"ב לעיל סי"ח הו"ל לתרץ דאין בה לוחב עשה. וכן נראה מהמ' מיר נ"ד ע"ב דשלח לו רמ"כ מיזה בית כו'

בית חדושים והגהות מאיר

מסכת טהרות

פרק א' משנה ב' הכנפים וכו'. עיין הוי"ש כתב ודבר תימה הוא וכו'. והרמב"ם לא סיים שיגע בכן סרן, וכתב בגליון המהרש"ל ולי נראה דאיירי שהוא פחות מכזית לגרפו עם שאר אוכלין, וא"כ אין סופו לעמוד עומאה תמורה ולריכה הבשר סרן ומים ואל"כ לעניין מה שייך שיהעמא. וע"כ כוונת הרמב"ם כן ע"ש. וכוונתו נמי ל"ע דאם ר"ל דאיירי בבשר הטוה כיא פחות מכזית ומפני שאין סופו לעמוד עומאה תמורה צריך הבשר וכיו הכנפים והמוצה כיד לבכנים לבשר הטומאות סרן, זה ודאי אינו שהרי בשאם הטיף נגילה שלימה וסופו לעמוד עומאה תמורה הרי כל הטוף עליו עומאת סרן. ואמו מטוס דיהיה ממנו פחות מכזית פרחה טומאת סרן ממנו דליעטרך נגיעת סרן, ואם כוונתו דהבכנפים והמוצות הם פחותים מכזית ומבעיא לי' לאעטרופי עם שאר אוכלין הא נאמר במתניתין ולא מצערות. אמנם המעיין בהרמב"ם זיל ואמר שהם יעמלו כמו בעומאה אוכלין והעמא ג"כ אוכלים ולא יעקרם להבשר להבאים כזית אם בלא אחד כזית בשר מעומאם ואחת פנוצה לא יעמא. וכ"ל הענה מבמאינו דכזית מהבנפים והמוצה אם נגע בסרן נעמא עומאת אוכלין כאוכל גמור ומעמא אוכלין אחרים וזה ודאי אין לו עומאה בלא נגיעת סרן. שהרי אפילו מצערך אינו מב"ש אם בלע כזית ממנו דלא

מסכת טהרות

פרק ו' מ"ו שכילי בית בגגות בשם שיחיד לשבת. פי' רבינו עובדי' מברטנורה. לאו רשות מפורש בגמרא. דכיון דליכא אחיות פשיעה דלא הוי רשות היחיד גמור. אבל שכילי בית בגגות דאיירי במתלקח י' מתוך ד' כמבואר בתוס' עירובין כ"ב ע"ב דבור המתחיל ואיזהו וכיון דלא אתו רבים ומבטלי הממונות למה לא ליהוי רשות היחיד. וכדמוכח שם מקושית הגמרא מני לי לימא רבנן הסתם וכו' והרי בפסין הוי רשות היחיד גמור. ומכ"ש בשכילי הגיל. אמנם כי דייקינן יפה פירש ומוכח הכי מדברי ר' יוחנן ריש הסוגיא שם דאמר מרן יהודא אין מייבין עליהם משום רשות הרבים. ומסקינן דהיינו בממעות ומורדות שבה ומעמם מסקנת הסוגיא דיהושע אוסר ישראל ולקח למה לא אמר דהוי רשות היחיד אלא ודאי דעעם זה דיהושע אוסר ישראל אינו מהני אלא דלא יהוי רשות הרבים אינה דר' יהודה דסגיהא לי' בח"ל דאתו רבים ומבטלי אחיות ומתרץ ישראל מ"מ הוי כרמלית. אבל ודאי לרבנן דסגיהא להו לא אתי רבים ומבטלי אחיות שפיר קאמר הגמרא אלינייהו הסתא וכו' דלא שכילי הל"ל הוי רשות היחיד גמור. ומדמסיק הגמרא הל"ל דאתניתין לחידוש לר"מ אתיא. שפיר פירש דלא הוי רשות היחיד גמור כדמוכח מר' יוחנן. עיין ודו"ק:

אהבת סדר טהרות איתן

מסכת פרה

פרק א מ"ב הקריבו מביא עליו נסכי איל ולא עלה לו מזבחו כו' פי' רש"ב מדבריה לו לאיל מדבריו פלגם לנסכי איל והקו"ע ד"ה לא עלה בעתיק לשון רש"י חולין ד' כ"ג שכתב אם היה מחוייב איל לבדו לו כבש לבדו ע"כ. הקשה עליו הוס' רע"ק אות ג' דמאי דמדבריו מאו לאיל הוא אלינא דר' יוחנן דסבר בריש בפ"ע הוא ל"ב אפי' אמר איזה שלבלא אקריב ג"כ לא יצא בפלגם וכ"י שם פי' בהאינעיא הכי כו' ע"ש. ואמת הוא דרש"י גופי' פי' שם בטיא דמייתי באיזה שלבלא ע"ש ע"א וע"ב רש"י ד"ה מייתי ומתני בסוה"ד כתב הכי והאינעיא היא לבר מדא אבל על מתני' פירש"י שם בהבעתקת תוי"ט מ"ב גם הפוי"ט כתב אמתני' בפירש"י דתי' לבדו ב"ש שבדש"י מיותרים הם אלא הכונה אינו ברור לו בכבש ברור וזהו לבדו הר"ל לבחור לבד בלא ואו"ו כי לב"ש פשוקא הוא מש"ה פירש"י הכי כי לריו"ם ל"ל רש"י לאיכתב הי' לבדו דפלגם בריה הוא ומשום דגם לב"ש יש ספק אם הוא רק ספק אינו ספק בכבש לו הוא גם כן ספק בריה דזהי איכעיא דחולין הנ"ל מש"ה כתב רש"י אינו לבדו לו בכבש לבדו. פי' אין בו הבחנה הבריה בפ"ע. מיהו מ"ש רש"י שם ע"ב ב"ש דרים לו לאיל לדרשא אחריתא. כו' ע"ש. זה תמוה דהא הגמי' אסיק שם בקשיא לב"ש לו לאיל לאמר לי מתחות הל"ת ע"ב, אבל הדרשא אחריתי היא על פסוק אחר דכתיב שם עוד הפעם לו לאיל. ובכה יעשה לשור אחד לו לאיל אחד כו' שם פי"ת. ומה דאמרי' לו לאיל לרבות פלגם הוא מהכתוב ס"ו שם ע"ב. ודוגא דבל קשיא יש לה תירוץ שאינו כמו תיובתא וס"ב יש לומר דגם לב"ש צריכים לרבות פלגם מלו לאיל. שהרי רש"י בתולין כתב שם לבקשות הרי מייתי ומתני ואת קיל אין מתנדבים לוג אי לו ב' לו ב' ודילמא בבש הוא ואוי לוג אי מדבש ומי' רש"י בהדי אחריתי ליה לן בה כו' ע"ש. והמוס' מגמות שם ד"ה דמייתי הוסיפו עוד לבקשות מהגמ' שם ד' ק"ד ע"ב דאי אין קבע לנסכים מהיך ד' מהכי ס' ואידך הוי נדבה אלמא דלא קבע אלי לוג בכדי אחריני. ואינו שאני הכא דאתי ד' לוגין לאיל ודאי כו' ע"ש, גם בענין המנחות דפלגם יש שם תיובתא גדול לשמ"ש תוס' שם דמייתי מנחת איל בכלי אחד ומנחת בבש בכלי אחר כו' ע"ש דאי לא"ה הא אין מערבים נסכי בבשים בכל אילים כו' ע"ש. עוד יש תיובתא לר"ש דאמר יין של נדבה לאיסים הא לא ידע איזהו לוג של נדבה דאמר לאיל לאיסים. ואינו שיפרש לספלים ומודה ר"ש בשמרים כו' ע"ש. לפ"ז גם לב"ש אי לו לאיל לרבות פלגם. ומה שהקשיתי על רש"י חולין הנ"ל מאלתי בעצמי"ת שבבר קדמנו בזה הגאון ר"ש בספרו קצות מיוחד מנחות שם וע"ש שהקשה ע"ד תוס' הנ"ל הא מפורש בזבחים ד"ל"ת ע"ב דיין גם לר"ש לספלים רק בשמן פלגי ע"ש. גם שה"ג בתמחות כתב הגאון הנ"ל ומנה דייתב. ובענין תירוץ לקשיא שבגמ' הנ"ל שלך הגאון הנ"ל בדרך אחר. ושיי' רש"י מנחות שם ל"ש דאתן שבתר ואין שולא לו מזבחו כו' וצריך להביא איל ודאי לו בכבש ודאי דאמר"ב דבריה בפ"ע היא כו' ע"ש, לפ"ז יש לומר גם בדרש"י חולין שם ע"ל ל"ל תי' ודאי בתקוש תי' לבדו

ואין לך בית שמאן בו כו' אי מסמר כו' ע"ש: בועז אות ב ולא"ת עכ"פ כו'. לי' מה קאמר הא הבאת קיימין דהאוכר מטמא טו"ז. גם מש"כ אמ"כ ולאי"ל דלהכי כו' ליהא דא"כ כו' ואין דבריו מובנים לי, גם מ"ש דהשלישי עזור לגמרי, עפ"ש ברש"י המבכתא ומש"ש עה"ב, גם יאר דבריו בכאן אינם מובנים לי: אות יב ולתוס' מזיר כו' לא מצאתי שם בתוס' עה"ה. גם מ"ש בשם הראב"ד אינו אמת שם: שם משמע הא הוסר עצמו כו'. לא ראה בר"ש שהביא התוספתא שבוק אוכל בדמעו עה"ה: שם ולתוספ' קשה כו'. לי' כונתו הא בסמוך כתב שמזה ראיה לבבי הבוס' דדוקא הוסר מוחר ולא הבודק: בתו"ח משנה ה דשל אוכל בדמו כו' ר"ש. במתכ"ת לא הבעתיק יפה ועי' ר"ש ותבין, ומ"ש בשם הרא"ש הוא ע"ש:

פרק יז יבין אות טז בחרש ק' אמה כנ"ל: אות לא ואחלו, בחבר בה קבר:

פרק יח בתוי"ט משנה ג ד"ה נזרעה כו'. הא קא מיפמא בסיסנו כו'. כונתו דלא עדיף מבשה"ר הראשון דאין ודעין בו אדע הנעקר ועי' רש"ש ועי' מו"ק ה' ע"ב ומלא שדה כו' יש בה אילנות כו' וע"ש בתוס' ומבדו לא קאמר יש בה זרעים משמע לבאורה כבי' הראשונה: יבין אות נה כתוס' שבת י"ז כו'. תמוה מאד דהא אדרבה מבואר שם לבדיל בתוס' דבבה"ג לא שייך עומאה בחיבורין ובמ"ש בתוי"ט כאן בשם תוס' ב"מ ע"ש וכ"כ בעצמו בריש אהלות ע"ש בבנוע וכ"כ בבנוע פע"ו אות ג': בועז אות ן ר"ל התם כו' תו ליכא לאיתם כו'. לי' מדוע ליכא לאיתם דבשיאור ויתרום ידלל המחיצה העצות שבאר בעומק למעז מהגי' עפתים אות ט ובק בסוגיא כו' ואולך להבא משמע בל"ל:

פרק ו מ"ו שכילי בית בגגות בשם שיחיד לשבת. פי' רבינו עובדי' מברטנורה. לאו רשות מפורש בגמרא. דכיון דליכא אחיות פשיעה דלא הוי רשות היחיד גמור. אבל שכילי בית בגגות דאיירי במתלקח י' מתוך ד' כמבואר בתוס' עירובין כ"ב ע"ב דבור המתחיל ואיזהו וכיון דלא אתו רבים ומבטלי אחיות למה לא ליהוי רשות היחיד. וכדמוכח שם מקושית הגמרא מני לי לימא רבנן הסתם וכו' והרי בפסין הוי רשות היחיד גמור. ומכ"ש בשכילי הגיל. אמנם כי דייקינן יפה פירש ומוכח הכי מדברי ר' יוחנן ריש הסוגיא דהיינו שם דאמר מרן יהודא אין מייבין עליהם משום רשות הרבים. ומסקינן דהיינו בממעות ומורדות שבה ומעמם מסקנת הסוגיא דיהושע אוסר ישראל ולקח למה לא אמר דהוי רשות היחיד דלא דיהושע זה דיהושע אוסר ישראל אינו מהני אלא דלא יהוי רשות הרבים אינה דר' יהודה דסגיהא לי' בח"ל דאתו רבים ומבטלי אחיות ומתרץ ישראל מ"מ הוי כרמלית. אבל ודאי לרבנן דסגיהא להו לא אתי רבים ומבטלי אחיות שפיר קאמר הגמרא אלינייהו הסתא וכו' דלא שכילי הל"ל הוי רשות היחיד גמור. ומדמסיק הגמרא הל"ל דאתניתין לחידוש לר"מ אתיא. שפיר פירש דלא הוי רשות היחיד גמור כדמוכח מר' יוחנן. עיין ודו"ק:

לחגאון הגדול מופת הדור ע"ה פ"ה כו' מרן **מאיר פוזנער** זצ"ל אבד"ק שאטלאנד (בעהמ"ס בית מאיר וצלעות הבית).

מסכת כלים

פרק ב' משנה א' כתב הר"ע מברטנורא ד"ה וכלי זכוכית וט' הוא"ל ומחלת בייתן מן המוכ וכו' סיאיל ומלאה תוכן כגרן. ושיינו תי' רב אחי במס' שבת. ושוב כתב ופשוטיהן עהורים עבדו כמו רגון סיכרא. ובדבוסי ממשנרדם סחדשים הקשה מהרש"ת. על הגליון. חיב הוי תפיסת המכל בתרין רחשין. דסברא זו דעבדי רגון סיכרא היינו צריך אלא דאמרן דס"ל בסוגיית דשבת דלכלי מתכות דמי. וה"ל דאלו לרב אחי אם דלא גזרו על פשוטי כלי וזכוכית כמו שגזרו על פשוטי כלי עץ, זה אלא זה מתא משום דבאחר כלים ממי חיט אלא דרגון ופומתם כלי זכוכית שכל עיקר היו אלא דרגון לא רצו לגזור תרי דרגון כמו דמשני שם בסוגיא על חורת פומתה ישנה אמ"ד שלכלי מתכות דמי. ותו כיון דלכלי חרס דומה סה בכלי חרס גופא לא גזרו שום פומתה על פשוטיהן אף דפומתתו ד"ת, וסתמת שבדעתו מפמעות מי' רש"י שם דף ע' בהסוגיא שפירש בתי' ר"ל נשנים לכלי חרס דומה פילוך פשוטיהם עטוריס, דמשמעותו דר"ל רוצה לומר דלא אנרך לומר עבדו בו רגון סיכרא אבל לענ"ד מדרבא אי' רש"י תמוה דר"ל רוצה לומר דלא אנרך לומר עבדו בו רגון סיכרא. ובדבוסי ממשנרדם סחדשים הקשה מהרש"ת. על הגליון. חיב הוי תפיסת המכל בתרין רחשין. דסברא זו דעבדי רגון סיכרא היינו צריך אלא דאמרן דס"ל בסוגיית דשבת דלכלי מתכות דמי. וה"ל דאלו לרב אחי אם דלא גזרו על פשוטי כלי וזכוכית כמו שגזרו על פשוטי כלי עץ, זה אלא זה מתא משום דבאחר כלים ממי חיט אלא דרגון ופומתם כלי זכוכית שכל עיקר היו אלא דרגון לא רצו לגזור תרי דרגון כמו דמשני שם בסוגיא על חורת פומתה ישנה אמ"ד שלכלי מתכות דמי. ותו כיון דלכלי חרס דומה סה בכלי חרס גופא לא גזרו שום פומתה על פשוטיהן אף דפומתתו מפמעות

מסכת כלים

פרק א משנה א ברע"ב ד"ה ופמא מת כו' אבל כלי חרס ואוכלים ומשקים כו' אין מעשים אב הטומאה, כ"כ לעצמו דרש"י בעירובין דף ק"ד ע"ב דכלי חרס לאו בר תצוי הוא, ובתוס' פסחים דף י"ז דכל שאין לו עסרה במקום כו' מגמ' נדה דף כ"ח, יש עעם זה גם באוהלין ומשקים וכמבואר ברש"י חולין דף קכ"ח, אבל לפעמו דברמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר טהרות, מתוספתא דילפינן מדבתי' וכל כלי עחות וכו' ת"ל לבאור אין שייך סעם זה לאוהלין ומשקים ודו"ק: **משנה ב** בתוי"ט ד"ה מרבב כו' שמעינן דס"ל דיטיבה דרביבה כו' ר"ע מגמ' עירובין דף כ"ו דהאוכף עמא משום מוסב, והתוס' ז"ל כתבו כן למאי דסליק אדעתי' דמקשה דלא ידע שיש טומאת מרבב במאי דאין יושבין עליו, וא"כ מרבב דקאי נמי במאי דיושבין עליו הוא ומקשים שפיר, אבל אליבא דאמת מוכח מגמ' דמה שיושבים עליו מממא משום מוסב, ועוד אאריכתי בזה ס"ל במק"א: **משנה ח** הר בגיית כו' שאין ביום כו' לבאור' קשה דלא תסב המשנה בעל קרי דאסור במתנה לוי' עיין פסחים דף פ"ז ע"ב וכל זה לרבות בעל קרי, שוב ראיתי ברמב"ם פ"מ מהלכות בית הבחירה שלא תסב נ"כ בעל קרי, וכי כבר תמיה בזה המשנה למלך פ"ג מהלכות ביאת מקדש ע"ש:

פרק ג משנה ב מביא שיעורה כו' ובתוי"ע שם שפתנות יתירה מזיה כו' וכן משמע מפי' ברע"ב במשנה דלעיל, ובתוי"ט פי"ז מהלכים משנה ג' ד"ה כל כלי כו', ועיין ברש"י ברכות דף מ"א, ובברע"ב שם ד"ה רבי מאיר אומר בזיתים כשהם מתני' דלעיל וכוי שהם ולא"כ מתלוקת כו' ל"ע לי משנת דף נ"ד ע"ב, והרב בתוי"ע הקשה דהא מיד תנן שמעה כר"מ כו' הלשם והקדירה כו' אבל לדעתי לא קשה דשם בשיטור זית כו' רק מדרבנן עיין תוי"ע ר"ה הלשם כו', ואין זאת הכרע על שיעור דאוריתא דהלכה כרבי מאיר:

פרק ט משנה ה וכן בנפח חדשה אבל בישנה עסור כ"כ עיין לקוחי הגאון ז"ל בתשובת מהר"ם לבי סימן ע"ס:

פרק י משנה א בתוס' חדשים ד"ה ונ"ב דמש"ס לא פסק הרמב"ם כו' ל"ב וכן כתב המגל"מ פ"ח מהלכות כלים ס"ב דהרמב"ם ז"ל סמך על הא דפי"ז מי"ד דקתני ובתמיני אין בהם טומאה כו', אבל מה שהמה על הרב תוי"ע מגמ' עירובין דף כ"ז ע"א, אי משום הא לא אתי', משום דהוי מני למידחי דאתי' דלא כר"ע, אבל אחר דידעינן דאין למדין מן הכללות כתב הרב תוי"ע אם דברינו ושבוע. [אב"ש בא' מתשובותי תירלתי ביטת הרמב"ם ז"ל דפסק דלא כר"ע מהא דכלים פ"י מ"א וכמש"כ זקיני התוי"ע אמ"ש ממשנה ט' פ"ו דמיר בהא דסתם ולא"ב מתלוקת ע"ש ולא"כ כיון דעכ"פ משעע דבמשנה זו דתנו כלים מלילין הוא דלא כר"ע

פרק ג ז טפח ע"ט על רו"ט. וצריך שיהא חלל פנוי מפח. תוי"ט. והוא מבואר בברכות [יט:] דאמר רבא דבר תורה אהל כל שיש בו חלל מפח. וזהו שהוסיף לבאר על מתניתין. ולכן הביא שם דרבא משום דממתניתין לא ידעינן זה. ולא הוי שייכה הגזירה יש בהם משום אין בהם. דרחוק שיהי' לרון ומת בתוכו פחות משע"ט. לכן מייתי מדרבא שיהי' האהל מע"ט. ולפעמים המת ממלא את כל האהל ואין בו חלל מפח. ומיושב בזה תמיהת הפ"י שם: ביב שהוא קטור כו' ויש ביציאתו פ"ט הרמשונים כתבו שהוא לוקח לוכה יותר מכזית בביב. אבל ביותר מכזית בעינן שיהא נפתחו ד"ט והרמ"ם הוסיף שיהא גם בו ד"ט. ועי' ר"ש. ורע"ב. הלומנם כי פשטה דמשנה הקודמות מורה דהא דבעי ביותר מכזית ד"ט. הוא רק להגיל על הפתחים הלתריס כשחשב לטיאיו בחד מהם. אז צריך שיהא בו ד"ט ואם לאו טולן שמאין. אבל לענין סוף טומאה לגאת כשאין לו אלא פתח אחד מאן לימא לן דלא בני בפ"ט דכי קא מרווח בי' קא מרווח וכהיא דעירובין (ל.) והיינו דתנן במשנה הקודמת. אבל להוציא את הטומאה בפ"ט. וכן לענין קבר סתום שלא יטמא כל אהל כל שהו מכזית מסוי ולפ דסוי אהל"מ מ"מ י"ל דהלכה כבתם, והרמב"ם ז"ל פי' לו רבי' גדולה דמשנה זו מולנ על ר"ע מהא דאיתא שם עלמות הבג ועורו עלמות מיט בגיים ועורה וע"ש בהרע"ב שכ' וכל כלים מעלמות העוף עסוריס דכתי' וכל מעשה עזים פרס לעוסות והוא מש"ם חולין דכ"ה והק' זקיני התוי"ע דאמאי שייכיה ותי' דכיון דלא כולן עסוריס שבמקצתן נגזו כדתנן לקמן פי"ז מי"ד חוץ מכנף הענו, אלכך כיון דלאו מלאת דפסיקא היא לא אני ליה ושייריה עכ"ל, ובאמת כש' אליהו רבא על מס' כלים לבגר"א ז"ל במשנה זו כ' דבגרסינן עלמות הבג ועורו עלמות העוף ועורו וג"ב עלמות מיט בגיים שכל בגיים מין בג הוא כל דמות שיטים לו, ומן עלמות בעוף מאי שייריה ובתוספתא קתני ליה אלא כדאמרן ע"ש, וכ"כ בבאור הגר"א על סדר טהרות שם דבגרסינן ועלמות העופות ע"ש, לכן יש לומר לפי"מ בתי' זקיני התוי"ע דשל דשייר במשנה עלמות העוף כיון דלא כולן עסוריס, א"כ כיון דבמשנה תסב שם העלמות מיט, ואי יימא כר"ע א"כ גם מיט היא כעופות דלא כולן עסוריס, א"ו דבתם מתנה דלא כר"ע ובעלמות מיט בגיים כולן עסוריס אף בכלב בגיים. ע"כ הג"ם מסמעתיק נכבו הג"מ **צבי יחזקאל מיכלזאהן** אבדק פלונסק שי').

פרק יג משנה ו בעצת של אלמוג כו' ובתוי"ע ולא"ה ואם יש בם בית קטול כו' וע"ע מגמ' סוכה דף י"ב ע"ב מהו דתימא כו' קמ"ל. [הג"ם עיין בגליון הש"ם סוכה שם, ובגליון הש"ם שבת ס"ב לבגרע"א ז"ל, ובקרבן העדה ירושלמי שבת שם, ובקושי' זו הק' כשו"ם שבו"י ח"א סי' ל"ג על ספק הרמב"ם ז"ל, והבג"י מקומעא מי' ע"ד חידוד סובא נסדטה"ל דף קל"ו, וכן נדפס בזה תשובתי לרב א' בס' תל אלפיות מ"ו בשנת תרכ"ח בחריבות, מכתבו המעתיק].

פרק כט משנה א ברע"ב ד"ה אפקרסון כו' עיין בהכות דף כ"ג לורך אדם תפלין כו' בפזיקרסתו ובהרש"י שם, ומש"כ רש"י מגיגה דף כ"ג ודו"ק:

מסכת אהלות

פרק ה משנה ה שסבל בתמין על המעמת עיין תוי"ע ומצאתי בדברי מהר"ם כו' ל"ב בבותא כו', ע"ז יש לדקדק ולענ"ד ז"ל דבלי קושי שבתמין בבר שבאה במס' מגיגה פ"ג, וע' בתוי"ט מס' פרס פ"ה מ"ל בשם שיבנה בימה לעצמו לקבלת יין ושמן כו' ודו"ק.

פרק יח משנה ב שדה שאבד כו' עיין תוי"ע בשם הר"ם, ובתוס' מס' כתובות דכ"ת ע"ב ד"ה בית בבר"ם ז"ל, ועיין בתשובת פמ"ל מ"ב סימן י"ד בזה. שם חון מילון מרק כו' עיין פי' הרמב"ם, ולענ"ד דנקע לתרוויהו משום סלוגתתם דר"מ ור"י בפ"ו משנה פ' דכלאים וזו"ק:

צבי חדושים והגהות תפארת

מכ"ק זקיני הגאון רשכבה"ג מופת דורו רבינו **צבי הירש** זצ"ל אבד"ק ברלין והמדינות. בן בתו של רבינו החכם צבי זצ"ל (בעהמ"ס צבי לצדיק וש"ס) העתקתי מכתי"ק נכדו **צבי יחזקאל מיכלזאהן** אבדפ"ק פלונסק והגליל בעהמ"ח דגן שמים וש"ס.

מסכת כלים

פרק א משנה א ברע"ב ד"ה ופמא מת כו' אבל כלי חרס ואוכלים ומשקים כו' אין מעשים אב הטומאה, כ"כ לעצמו דרש"י בעירובין דף ק"ד ע"ב דכלי חרס לאו בר תצוי הוא, ובתוס' פסחים דף י"ז דכל שאין לו עסרה במקום כו' מגמ' נדה דף כ"ח, יש עעם זה גם באוהלין ומשקים וכמבואר ברש"י חולין דף קכ"ח, אבל לפעמו דברמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר טהרות, מתוספתא דילפינן מדבתי' וכל כלי עחות וכו' ת"ל לבאור אין שייך סעם זה לאוהלין ומשקים ודו"ק: **משנה ב** בתוי"ט ד"ה מרבב כו' שמעינן דס"ל דיטיבה דרביבה כו' ר"ע מגמ' עירובין דף כ"ו דהאוכף עמא משום מוסב, והתוס' ז"ל כתבו כן למאי דסליק אדעתי' דמקשה דלא ידע שיש טומאת מרבב במאי דאין יושבין עליו, וא"כ מרבב דקאי נמי במאי דיושבין עליו הוא ומקשים שפיר, אבל אליבא דאמת מוכח מגמ' דמה שיושבים עליו מממא משום מוסב, ועוד אאריכתי בזה ס"ל במק"א: **משנה ח** הר בגיית כו' שאין ביום כו' לבאור' קשה דלא תסב המשנה בעל קרי דאסור במתנה לוי' עיין פסחים דף פ"ז ע"ב וכל זה לרבות בעל קרי, שוב ראיתי ברמב"ם פ"מ מהלכות בית הבחירה שלא תסב נ"כ בעל קרי, וכי כבר תמיה בזה המשנה למלך פ"ג מהלכות ביאת מקדש ע"ש:

פרק ג משנה ב מביא שיעורה כו' ובתוי"ע שם שפתנות יתירה מזיה כו' וכן משמע מפי' ברע"ב במשנה דלעיל, ובתוי"ט פי"ז מהלכים משנה ג' ד"ה כל כלי כו', ועיין ברש"י ברכות דף מ"א, ובברע"ב שם ד"ה רבי מאיר אומר בזיתים כשהם מתני' דלעיל וכוי שהם ולא"כ מתלוקת כו' ל"ע לי משנת דף נ"ד ע"ב, והרב בתוי"ע הקשה דהא מיד תנן שמעה כר"מ כו' הלשם והקדירה כו' אבל לדעתי לא קשה דשם בשיטור זית כו' רק מדרבנן עיין תוי"ע ר"ה הלשם כו', ואין זאת הכרע על שיעור דאוריתא דהלכה כרבי מאיר:

פרק ט משנה ה וכן בנפח חדשה אבל בישנה עסור כ"כ עיין לקוחי הגאון ז"ל בתשובת מהר"ם לבי סימן ע"ס:

פרק י משנה א בתוס' חדשים ד"ה ונ"ב דמש"ס לא פסק הרמב"ם כו' ל"ב וכן כתב המגל"מ פ"ח מהלכות כלים ס"ב דהרמב"ם ז"ל סמך על הא דפי"ז מי"ד דקתני ובתמיני אין בהם טומאה כו', אבל מה שהמה על הרב תוי"ע מגמ' עירובין דף כ"ז ע"א, אי משום הא לא אתי', משום דהוי מני למידחי דאתי' דלא כר"ע, אבל אחר דידעינן דאין למדין מן הכללות כתב הרב תוי"ע אם דברינו ושבוע. [אב"ש בא' מתשובותי תירלתי ביטת הרמב"ם ז"ל דפסק דלא כר"ע מהא דכלים פ"י מ"א וכמש"כ זקיני התוי"ע אמ"ש ממשנה ט' פ"ו דמיר בהא דסתם ולא"ב מתלוקת ע"ש ולא"כ כיון דעכ"פ משעע דבמשנה זו דתנו כלים מלילין הוא דלא כר"ע

מעיני מסכת אהלות יהושע

להגאון הגדול כו' מוהר"ר **יהושע** במוהר"ר **אהרן העליר** ז"ל אבד"ק טעלז (בעהמ"ס דברי יהושע וחסן יהושע).

פרק ג ז טפח ע"ט על רו"ט. וצריך שיהא חלל פנוי מפח. תוי"ט. והוא מבואר בברכות [יט:] דאמר רבא דבר תורה אהל כל שיש בו חלל מפח. וזהו שהוסיף לבאר על מתניתין. ולכן הביא שם דרבא משום דממתניתין לא ידעינן זה. ולא הוי שייכה הגזירה יש בהם משום אין בהם. דרחוק שיהי' לרון ומת בתוכו פחות משע"ט. לכן מייתי מדרבא שיהי' האהל מע"ט. ולפעמים המת ממלא את כל האהל ואין בו חלל מפח. ומיושב בזה תמיהת הפ"י שם: ביב שהוא קטור כו' ויש ביציאתו פ"ט הרמשונים כתבו שהוא לוקח לוכה יותר מכזית בביב. אבל ביותר מכזית בעינן שיהא נפתחו ד"ט והרמ"ם הוסיף שיהא גם בו ד"ט. ועי' ר"ש. ורע"ב. הלומנם כי פשטה דמשנה הקודמות מורה דהא דבעי ביותר מכזית ד"ט. הוא רק להגיל על הפתחים הלתריס כשחשב לטיאיו בחד מהם. אז צריך שיהא בו ד"ט ואם לאו טולן שמאין. אבל לענין סוף טומאה לגאת כשאין לו אלא פתח אחד מאן לימא לן דלא בני בפ"ט דכי קא מרווח בי' קא מרווח וכהיא דעירובין (ל.) והיינו דתנן במשנה הקודמת. אבל להוציא את הטומאה בפ"ט. וכן לענין קבר סתום שלא יטמא כל אהל כל שהו מכזית מסוי סביביו יהי' ד' גלאיכא פיתחא פפח אף בכסטומאה היא יותר מכזית. וכך משמעין דברי רש"י בעירובין שם שפי' בהא דשוג מס"ב פתחו כמילאו. לשיל על שאר פתחים. משמע דלגאר עניני טומאה שזכרנו די בפפח. אמנם בתוספתא מפורש בתרוויהו הך דיני. בכך דסוף טומאה לגאת. וכהך דבית סתום. דז"ל התוספתא פ"ה דמכילתין ביב שהוא קטור תחת הבית יש בו ד"ט ויש ביציאתו ד"ט ונפל לתוכו הבית מטור כו' יש בו ד"ט ואין ביציאתו ד"ט נפל בתוכו הבית ממא. הרי דבמת שלם (והוא הדין יותר מכזית) בעינן בפתחו ד"ט. לענין שאלת הטומאה דבך שם. ומה שהגריכה התוספתא שיהא גם בביב נופי' ד"ט. דבאמת בחלל פפח לגד הטומאה הני שיהיה אהל. רק דאם אין בכולי' מקום המת והאהל ד"ט. אז לא בעי שיהא בפתחו ד"ט. רק בגדל הביב והוא דבר חדש. והדין הנני. של קבר סתום מבואר ג"כ בתוספתא בספ"ז. קבר שפתח פתחו מממא כל סביביו. נפרלה בו פרלה א' של ד"ט אינו ממא אלא כנגד הפרלה בלבד: ודע שהך דינא דבבית הני בפפח ובעותר בעי ד"ט. נפלין בפלוגתא דתנאי בבכורות וס"ל אי אפשר לגמלם אי לא. דבפחות כל שהוא מכזית מסוי

וביותר

וכיותר כ"ם בעי ל"ם. לא משכחת לה טומאה דטופה לגאת כלל לטמא את מקום היציאה ולטהר את הבית עע"ג הביב ע"י יציאה בפ"ם. אי נימא אי אפשר לגמרי. ומ"ש בזה קולא וחומרא ודו"ק: **ואין ביציאתו פ"ט כו' הבית טמא.** מתלחת טעמי. האחד משום דהוי כקבר סתום וממטא כל סביביו ונטמא כל מה שבבית שהרי הבית מאהיל עליו. עי' תוספות (ברכות יח:) ד"ה מדלגין ותוס' (נ"ב קו:) ד"ה ורומן. השני. משום הקף הקמור עליו. ועשה אהל מעשה שהוא גולל לקבר כפ"ב מ"ד. עי' תוס' שם. השלישי. משום דסוף טומאה לגאת דרך הבית. שהרי אין לו פתח ליציאה אחרת. והו"ל כחגלו מאהלו דפס"ו מ"ה. והטעם. שהאהל כשהוא בתוך האהל אחר. ואין לטומאה שבתוכו מקום לגאת כ"א דרך האהל החיצון. אז אינו מגיע רק על שהרות שבתוכו מגיעמא. אבל לא על הטומאה שבתוכו מלטמא. וכתוספתא כלים ב"ק פ"ו ומיד פתיל ואהלין מגיעין על הטהורים מגיעמא ולא על הטמאים מלטמא ומיירי בכה"ג וכמ"ש בז"ז שם: אין בו כו' אין ביציאתו. טומאה בתוכו הבית עמא משום דרלוה היא ובוקעת עד תוך הבית ואז באה לאהל שהוא הבית והכל עמא: **טומאה בבית כו'.** משום גזה"כ דאהלו של בית כמותו. כפס"ו מ"ה:

פרק ד א אם יש שם פ"ט. בין שהטומאה בבית בין שהיא בתוך המגדל: ואם לאו **טהורים.** שכל שאין בו פ"ם אין הטומאה נכנסת לשם. אם אין אהל למעלה נגד הטומאה כפ"י מ"ב. ולא דמי לביב דפ"ג מ"ז דכשאין בו פ"ם וטומאה בבית מה שבתוכו עמא. דהתם משום גזה"כ הוא וכמש"כ שם. משא"כ מה שתחת המגדל אז עליו אז מגידו לא שייך זה דכולהו אינם אהלו של בית. והוי כחליו שבין ב' חדרים. ולא מעשה לגוד דבטומאה לא אמרינן לגוד וכמש"כ (בסוכה יח) רק משום דפשת דהכנסת טומאה הלמ"מ. אולם אם יש פ"ם במקום שהכלים שם אותן הכלים ממאים. והטוהרים נגד השני למעלה אז לטמא ושם אין פ"ם. הכלים הטוהרים שם טהורים. דהמגדול חוצץ שהרי הוא אהל שמחזיק מ' טמא. ואהלים חוצצין. ולא הוי כחדם וכלים דכלים אינם אוהל אף שטמא"ם. והוא פשוט: **טומאה שם הבית טמא.** משום סוף טומאה לגאת וכמ"ש הגר"א. ושא דאינה בוקעת כנגדה למעלה שהרי רלוה היא כשאין במקומה פשת. משום דכל שיש למעלה מהטומאה אהל שיש בו חלל טע"ט בר"ט לא אמרינן בה בוקעת. ואהאל שע"ג חוצץ אף בטומאה רלוה. וכמו שאנו עתידין לבאר זה בעוה"י באורך בכלליים שקודם פרק כוורת אות קטן י"ב. וכן הוא שיטת הגר"א לדינא. אולם שם ביארתי שהדין דין אמת אבל לא מטעמיה דרבינו הגר"א עי"ש באורך. והה צריך לדעת שהך דינא דסוף טומאה לגאת אינו אלא כשהיא אינה עולה למעלה אף כשהיא רלוה כגון תחת דופן החתתון של חלל האהל. אבל כשהיא רלוה ועולה למעלה כגון תחת עמוד שבבית שבוקעת ועולה ישן שאין עליה מגדל מחזיק מ' טמא וכי"ב. אז לא אמרינן בה סוף טומאה לגאת וכמבואר בתוספתא הביאה הגר"א בטומאה תחת רגלו של המגדל. ואין להאריך כאן יותר: **ב תיבת המגדל.** בלשונו שופלאד שהוא בתוך המגדל. וכשפותחין דלת המגדל אז מושכין אותו ממקום קביעתו ובזה נפתח. כמו שופלאדי הקאמאדין, שנפתחין וסגרין בהולכה והובאה רק בקאמדין כשמושכין השופלאד נמצא פתוח לבית, וכמגדל כשמושכין השופלאד הרי הוא פתוח לתוך המגדל ולכן מפשר ר' יוסי הבית. שיתכן שלא תבא הטומאה כלל לבית. שיכנס אדם במגדל ויסגור הדלת של המגדל בעדו ויפתח התיבה שבתוכה ויוציא חלי זית. ובפתחו יטמא רק המגדל. ואח"כ יסגור התיבה. ויפתח דלת המגדל ויוציא החלי זית מהמגדל לחוץ לבית ויכנס שנית ויוציא חלי זית הנשאר. ממלא שלא יבוא הזית לעולם בבית. ולא שייך דרך טומאה לגאת. משא"כ במגדל גופיה. ובביב דצריכין לגעיל ובכל דוכתי דאמרינן טמא משום שדרך טומאה לגאת בכולהו מודה ר' יוסי. שבשיפתח הדלת של המקום שהטומאה שם נחלקו לחלקין או לשרפו במקומו ממילא יטמא אז כל הבית שהרי יהא פתוח בפ"ם לבית בערב יתחכמו או ישרפנו. ושפיר אמרינן אף לר' יוסי שהבית או הפתח בכ"ב טמא משום סוף טומאה לגאת שהרי אין לו דרך אחרת. ולכן לא אמר ר' יוסי טעמיה משום דסוף טומאה לגאת לא אמרינן. ודייקינן לה באשר היא שם. שאין הדבר כן. אבל בזה מודה ר' יוסי. רק שסובר היכא דיש להטומאה עוד אהל אחר המקיפו מלבד הבית. אז יתכן שהזית הטמא לא יהיה נפתח אל הבית לעולם. ולא ירלה כלל פני הבית. ולא יעבור דרך שם ולכן הבית טהור. כללע"ד פשוט. ואני תמה על מה שמרחו כל המפרשים לדעת דעת ר' יוסי מ"מ שתיק להו לרבנן בכולהו דוכתי. ולא עוד אלא שגילו בשני מקומות שסבר ר' יוסי בעצמו סוף טומאה לגאת. א) הך דפ"ג מ"ו. וכמו שהקשו המפרשים. ב) הא דפי"א מ"ה. דע"כ טעמיה דר"י שם משום דסוף טומאה לגאת דרך שם ולא משום דהוי כבית אחת כשהסדק הוא פחות מפ"ם. שהרי כשהטומאה בחיצון הפנימי טהור. ועיין הגר"א שם. ועוד מה חידש התנא בהך בבא דתיבת המגדל. הלא היא ממש הך דינא דמשנה א' ומה לי מגדול ומה לי תיבתו. ורבינו הגר"א החליף המשניות מן ב' לג'. ושינה מחמת זה הגירסא במשנה ג'. טומאה בבית מה שבתוכו טמא. וכבר הביא תחוי"ם כאן דבחולין קכ"ם מוכח ומבואר דהגירסא היא שהור. והכל מפני דברי ר' יוסי. ולמשנ"ת הכא אתי שפיר בעזה"י בלי חילוף ובלי שינוי כלל. ורק בתיבה שבמגדל איתא נמא פלוגתא דר"י וחכמים ולא בכולהו דוכתי שמזכר הדין דסוף טומאה לגאת: **ג טומאה בבית מה שבתוכו טמא.** בחולין קכ"ם הגירסא שהור. והוא שאף אם הי' שם במקום המגדל דלת מנופף היה עמא תחת המשקוף שיוצן נדלת משום סוף טומאה לגאת כשלא נפתח דלת אחרת או שאין לו כלל דלת אחרת. מ"מ כאן במגדל מגיל הוא על מה שבתוכו. מטעמא דאמר ר' יוסי בתוספתא מק"ו מלמיד פתיל. אם נ"ם מגיל ק"ו אהל שמגיל על שהרות שבתוכו. ולא שייך זה למחלוקת דר' יוסי ורבנן שבמשנה ב'. ואדרבה מוכח מכאן דגם ר' יוסי מודה בהך דסוף טומאה לגאת כשאינה צריכה ליכנס לתוך האהל מנופף ופתוח. אבל כאן הוא ליכנס לא לגאת. ושפיר כתיבנא במשנה ב' בטעמא דר' יוסי: היתה מובני שלו. כפירש הרע"ב. ולפירש הגר"א יהי' מזה סתירה למתניתין משנה ד' ה' ופי"ד מ"ה. ולפסק הטוש"ע [מהרא"ש] ביו"ד סי' שע"א ס"ב. והתוספתא הביא רבינו הגר"א לא קאי אמתניתין רק אלגונתא דרבי ורבנן שם. והוא ענין אחר. וכמו שאנו עתידין לבאר בעזה"י בפתיחה לפרק י' בראיות ברורות. עיין שם ותבין מה שרמזתי כאן:

פרק ה הפרק הזה מדבר בדיני דפנות אהלים. וכבר הקדים עימנו רבינו הגר"א בביאורו על המשניות. אולם למען תלך לנגחת דרכך בביאור משנה ו' ז' אשר דברו ביסודי הלכותי' הראשונים ז"ל. הנני להקדים כללים קצרים בדיני דפנות אהלים. שלשה מיני כלים הן. א) כלי המק"מ כמבואר בתוספתא כלים. והמה אינם מגילין עם דפנות אהלים. כמבואר כמה פעמים בפ"ם ובפירקין במשניות הראשונות וכמ"ש הגר"א. ב) כלי שמטמק"מ אבל הוא כלי כמו כלי גלגים כלי אבנים כלי אדמה. או כ"ח מנגבו. שדינם שמבטלין את הטומאה ולא חוצצין כמבואר פ"ח מ"נ. וכשהן עם דפנות אהלים נעשו כאהלים וחוצצין ג"כ. ג) כלים הבאים במדה שמחזיקין מ"ם בגת. או שאינו מחזיק מ"ם אבל נפחתה כשיעור המבטלה מתורת כלי כמבואר במס' כלים. או שלא נגמרה מלאכתה. כולהו נעשין אהלין אף לחצון נפי הטומאה אף בלא דפנות אהלים כשהן לעצמן. הדין הראשון מבואר בפ"ח מ"א. והדין השני. מבואר בפ"ט כ"פ או פחותה. ומבואר בתוספתא כלים ב"ק פ"ו. הטורת והכפיסה שנפחתו במוגיא דמון מגילין באהל המת. וכ"כ הגר"א בז"ז שם דהיכא דנפחת לגבל מתורת כלי נעשה אהל וחוצץ ג"כ. ומבואר ביותר במשנה א' פ"ח דכלים כוורת פחותה כו' אם הגיעה במת כו'. והדין השלישי מבואר במכילתין פי"ב מ"א תנור חדש דהיינו שלא נגמרה מלאכתו. כל אלה השלשה נעשו אהלים בפ"ע. ואינם צריכים לדפנות אהלים ומגילין. ואולם אף שמגילין הוא דווקא בשהם סגורים אבל בשהם פתוחים או שיש בדפנותיהן נקב הגל שפח. וסיים על מקום הפתוח כלי שמטמ"ם. אינה מגלת במה שהכלי נעשית דופן לאהל הזה ונריכה נמיד פתיל. שאין הכלי שמטמ"ם מגלת עם דפנ"ה אלא באהלים קבועים ככותלי הבית והבור והדות שדרים בתוכם ומשתמשים בהם במחובר. אבל לא אלו השלשה המוכרים שאינם אהלים ממש לדירה. רק יש להם דין אהל לענין לחוצץ בפני הטומאה. ונדולה מזו שנינו נקמן מ"ז שאף כותל גינה או חגר וכמוך לה כלי שמטמ"ם אינו מגיל עם דפנ"ה מכש"כ אלו שזכרנו. ולפיכך אם פתוחים בפ"ם והניח עליהם כלי שמטמ"ם לשתמן אינו מועיל כ"א כשעשאן וחיברם בפנים. וזהו שנינו דכלי עץ הטהורים [פי' הרע"ב שמחזיקים מ"ם] מגילין בנ"פ [כלים פ"י] דבגלא נ"פ אינם מגילין. ובמכילתין פ"ח מ"א איתא דחוצץ בגלא נ"פ. אלא ש"מ דכלים שם מיירי שכיסה פתיחתן בכלי שמטמ"ם. ובמכילתין פ"ח שם מיירי בשאינם פתוחין או שכיסן בגסר וכמש"כ התוי"ט פ"ד מ"א ד"ה טומאה בבית עיי"ש. והוא האמת. ולא כמ"ש כפ"ח מ"א ד"ה והם מחזיקים:

אחר הדברים והאמת האלה הנה משנתינו משנה ה' מבוארת מעצמה. הנור והדות שבבית יש להן דין ככותלי הבית. שכשהניח עליהם או אצלם כלי שמטמ"ם מגלת הכלי והוצאת עם דפנ"ה ובתנאי שיהא לבור כותלים בולטים בגובה מקרקע הבית טפח. דאז נראה האהל ובטלה הכלי לגביה. אבל אם היתה בור חלקה שאין לה כותלים למעלה מקרקע הבית. או כוורת פחותה אפילו אינה מחזקת מ"ם כיון דפחותה היא בטלה מתורת כלי ונעשית אהל. מ"מ אין אהלים הללו מגילין כשכפה פיהם בכלי שמטמ"ם. וזהו שאמר התנא וכפיסה שהיא כלי עץ כשל רחב העשוי מגורי דקל ובה נקבים נקבים הלולים חלולים. והוי כלי מהודה [כמו אגוב של קלאין דפ"ב דכלים מ"ג. ועי' הגר"א רפ"ם דמכילתין] ואינה מחזקת מ"ם [דאי מחזקת היא עצמה אהל והרי היא כפויה על הבור שהוא ג"כ אהל. ומה בינה לבין נסר וסרידה דסיפא]. ואף שהיא כלי שמטמ"ם ומתנה ע"פ הבור החלקה שהיא אהל לעצמה. אבל אין לאהל זה **דין דפנ"ה** לגרף אליו כלי שמטמ"ם המונח על פתחו. או על הכוורת הפחותה שבטלה מתורת כלי ונעשית אהל. ועכ"ז אין לאהל זה מועיל כשסתם פתחה בכלי טהור שמטמ"ם הכפיסה. ולכן אינם מגילין. ומה שבתוכן ממא. וסיים התנא להסביר לן שהחסרון הוא מצד הכפיסה שנתונה עליהן. באף שאינה מקבלת טומאה מ"מ כלי היא ובעי' נ"פ אף שמונחת על דבר שיש לו דין אהל. ואינו אהל כותלי הבית שיגיל עם דפנ"ה. אבל אם נתן על הבור החלקה או על הכוורת הפחותה נסר או סרידה דהוו פשוטי כלי עץ או חרס שאינם כלים כלל הרי אלו מגילין ככל אהלים ומה שבתוכן טהור. שאין הכלים [שאינם נסר או סרידה אבל הם כלים טהורים ככפיסה] מגילין עם דפנ"ה. עד שיהיו להם לאהלים דפנות בגובה טפח. לאפוקי בור חלקה. וה"ה לכוורת משנה המבואר במשנה שלאחר זו. שאף כותל גינה או חגר אינו מושיל מכש"כ כותלי הכוורת ודפנותיה.

פרק ו ג ר"מ ממא וחכמים מטהרין. כתב רבינו הגר"א חכמים דהכא כסברת דר' יהודה דתרוכה דפי' מ"ג. ולפי קוצר דעתנו אין הכילון דומה לרמיה. דהתם שפיר מחלקינן בין הבית להתרוכה שאין בה פ"ם. דמקלת הוא שבבית אינו

לימו אלוק בשום דבר מיתר הזית. וכלל ב׳ דינו שהאהל שהוא על מקלת הטומאה אשינו על הטבר לו העלם של הטומאה כל מה שבאהל שמא ומאי ליכסה לן אם יחר בשר הזית יש עליו אהל לו הוא תחת אהל הא ודאי לו אויר הסמיס. מ״מ הרי הבית מאהיל על מקלתו. אולם מה שכנגד האדרונה שאין בו פ״ש דלא עיילא טומאה התם רק מעשה שהוא כנגדו למעלה. זה לא אמרינן מקלת טומאה בכל טומאה. משא״כ כאן שהאי הזית הרלוץ תחת מחליו ולאוץ אם נימא דהוי כחלוק מחליו השני שלפנים. הן הבית הן העומד מלמעלן שהוריו. ואם נימא שהכל מחובר והוו כחדא. הן הבית הן העומד מלמעלן יטמאו. ומאין לו דלעניין הבית הוי מקלת טומאה בכל טומאה ולעניין הבקיעה למעלה לא הוי כן. ומה שכלע״ד זה דר״מ וחכמים אזלי לטעמייהו דפ״ג מ״א. דלר״מ דבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה והוא עצמו מאהיל על הטומאה הכל חדא. וכשהוא מאהיל על חצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית מצטרפין ומטא. וחכמים ס״ל דמאהיל על חצי זית הוא מקרי ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית אהל מקרי ומטהר. [עיי״ש בביאור הגר״א זה שהמה מפירוש הראשונים וביאר למתניתין כשפסה דלאו בטומאה רצופה מיירי. וכר׳ יוחנן ורבא אליבא בחולין קכ״ב. והראשונים ז״ל פירשו כאביי שם] וכהגר״א שם. וה״ל הכא העומד מלמעלן והטומאה שתחתיו בוקעת ועולה על תחתיו הרי הוא מאהיל עליה. והבית עם הכלים שבתוכה הרי היא מאהלת על הטומאה ועל הכלים לכן הוו הבית והעומד מלמעלן כתרי מילי. רק דשם שהזית באמת חלוק לשנים. ואדם אחד עוסק בשניהם הו״ל כשני שמות ואין מצטרפין ומטהר. אבל בכאן שני הדברים משתמשין בזית אחד רק שמקבלי הטומאה חלוקין. זה יש לו שם אהל וזה יש לו שם מגע. הגם יש בכלל אהל טומאת מגע דלא גרע מגע מאהל. והרי בכל הטומאות יולת טומאת מת יש לכן טומאת מגע ואין לכן טומאת אהל. והיורה ריכתה בטומאת מת אהל כמוגע. ולכן האי זית השני מצטרף לטמא העומד מלמעלן כמוגע. וכ״ז לרבנן דרבי מאיר דפ״ג מ״א. אבל לר״מ דהכל כמגע ואין חלוק ביניהם לאהל כמאן דמלי טומאה דמי לכן סבירא ליה הכא דמצטרף הכל והעומד מלמעלן גם כן טמא. ויתכן לומר שזהו ממי טעמא דפלוגתתן בפרק י׳ מ״ג. ואבוהון דכולהו הך דפ״ג מ״א: ו טומאה תחת העמוד. מ״ם התוי״ט בשם הר״ם מהתוספתא דבים במקום הטומאה עש״ם בר״ש הוי כקבר שהוא דוקא בעמוד בטי. אבל אם העמוד הוא מקרקע שולם ככותל מערב אין בו דין קבר שהוא והרי היא ככותל שונית דפ׳ ז׳ מ״א וכמו שביאר שם הגר״א באורך בפירוש. והתוספתא גם כן מיירי בעמוד בטי. ונספר תפי״ם הרביב פירוש הרמב״ם המובא בתוספות חדשים אות ב׳. עם דינו של הר״ם. וקצר הדבר מהתכנס יחד. ובפ״ז מ״א אות ח׳ שם הביא דעת הגר״א הוא שוחר את עצמו:

פרק ח א ויריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין ומפץ ומחצלת. כולן במחובר לחיי וזהו שהן עשויין אהלים. דאי לאו במחובר אם הם בלוסן שמקבלין טומאה אינן חוצלין. והא דיריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין אף שאם מהדברים המקבלים טומאת אהלים אף במחוברים וקבושים. עי׳ תוספות שבת כז ע״ב ד״ה ואין מטמא שהקשו מסדין. ותירוצם אינו רק על סדין ולא על יריעה וסקורטיא וקטבליא. ועי׳ מל״מ פ״ה מהל׳ טו״מ סוף הלכה י״ב שהקשה זה. ולענ״ד נראה דהגר דמיטמאו טומאת אהלים. אין לאם דין כלים המוגעים או מאהילים בתוך על המת. שנעשין [לפי שיטת הרמב״ם ודעימיה דאף בכל הכלים לא לבד בכלי מחכות] אבי אבות הטומאה כמת מנזה״כ תרב הרי הוא כאהל. משא״כ בהגר דמיטמאי טומאת אהל במחובר דלית לן קרא. אינם נעשים כ״א אב הטומאה. ומצאתי כן בהגר״א פ״ז מ״ב. ויען שטומאת אהלים אינם רק מנזה״כ ואינן נעשים רק אה״מ עתה לכן חוצלין לענין מה שעליהם. שאם נגע שם אינו טמא רק טומאת ערב. ואם מאהיל ע״ג האהל הזה טהור לגמרי ודו״ק. והרמב״ם פ״ה הי״ב לא כתב כן אלא שהן כנגדים שנגעו במת. ועי׳ כלים פרק כ״ז משנה ז׳ מוסיף עליו הטור. ובמפרשים שם. וכ״ז באהל קבוע ומחובר. אבל בלא״ה דבר המקיים אף שנעשה אהל ומאהיל אינו חוצץ בפני הטומאה. בכללא דמלא מכילתי:

מעיני פתיחה לפירקין דכוורת יהושע

הפרק הזה. עממו עליו הראשונים ז״ל. פתחקו על אפני הכלי. הזה מה חמרו ממן הענן הוא. לו כלי חרס. ואיך צורתו דפנותיו ושוליו. פתוחות לו סגורות. שלמות לו מוקבות לו שבורות. וכמה גדלה מחזקת מ״ם לו לא, וכל אחד מתר לו דרך באופן שיסכימו המשניות להלכותיהן. עם המומר והצורה והגודל שבעריך. ואחר כל הטורח נמצר לכל אחד מהראשונים ז״ל קושיות ותירוצות שהעירו בעצמם עליהם מלבד מה שהקשו שלאחריהם. ובשם לב ידאה כי הקושיות האלה אינם נכנסים בכלל כל קושיא יש לה תירוץ. אמנם המה מערערים הומת בנינם על היסוד. וכן העיד הראב״ד על עצמו כי מאחרו לו קושיות בזה הפרק. ובאיזו נשאר מעל. והנהו אמון מוצע אמון מכוסה. למולו סתום. מעין חתום:

עד שקם אור ישורין. שקם אב בתורה. רבינו דשבב״ם הגר״א זצוק״ל. הגיב לפנינו הומר הכוורת ועורתה. שלא מסלה חדשה. הרים המכשולות. פינה הדרך. החברים העוסקים במשנה רדו לבב מכוורתו ותאורנה עיניהם. עשמו ורלאו אור. על כי הבאורים שקדמוהו אומנו בקרן זוית. והכל תפסו שיעתו החדשה. המזיקו בה ונשקו לה כמ״ם שפתים יסק משיב דברים נכוחים:

ואני העני בדעת עוסק בוסה וכלימה להגיד. כי יש לי בעמי שאלות גדולות נשאול על ביאורו. ושני כסות לראות באורו הגדול. ואלו הן: א) מאחר שהכוורת היא כלי שהור ומונחת תוך הפתח נמה לא תשוב מדין כלי לדין אהל אף לחוץ בפני הטומאה. מעשה שכלי שהור מלא עם דפנות אהלים כמבואר במכילתין [פ״ה ופ״י מ״ו]. הזכיר זה הר״ם ז״ל משנה א׳. [ומ״ש התוי״ט מ״א ד״ה כל שהוא בשם מהר״מ כגון זאת הכוורת שמונחת תוך הפתח ולא אבל הדופן כו׳ אין הענה לדבריו]. וכי מה בין זה להיא דבב״ב (י״ט:) כ״ח המונח בחלון וכן ההיא דמקידה דשלפי בבת. ומה בין פתח לחלון. והתו׳ בב״ב שם הקשו מהא דמגלה (כו:) שהניחו אה״ק בפתח שלא תיכנס הטומאה. שמעל ג״כ עם דפנות אהלים [ואמנם קושיית התוס׳ מהא דמגלה צריכה תלמוד. דהתם לאו משום דפנות אהלים. אתיקן עלה. רק משום דאורן נופים אם הי׳ עשוי לנחת הוא לי׳ אוהל לעצמו. ודמי לנמגדל (פ״ד מ״א) וא״כ אין ראי׳ לכלי המגלת עם דפא״ה דלא ליבעי לבטולי התם. ומ״מ נפ״מ שדימו התו׳ ים ראייה לדבריהם שאף בפתח חוצץ כלי שהור עם דפא״ה ודו״ק]: ב) עדיין שמיר ונפלא מאתנו מלן חכמים שנזכרו במשנה י״ב י״ד. ונפ״ד קצת מהראשונים זה סותר לכל המשניות שקדמו בזה הפרק. וכבר חתרו הראשונים למצוא, ונשאר חתוס. ורבינו הגר״א ז״ל גם הוא לא פתח עיניין להראות מלן חכמים ומנו בר פלוגתייהו ולית ליה פשרא: ג) פירושו במלת אשולה. שהוא שנשברה בין הנקבים. הוא היפך ממה שנראה מהתוספתא שנזכר בה כמה פעמים מלה זו. ואי אפשר בשום אופן לפרש שהיינו שנשבר. ואדרבה מבואר ביאורו שמה. שהכוונה שמהולק ומחובר היטב. עיין תוספתא פ״ו. ופי״א ואופנת את כל הארונה שפירושו סותמת. וכ״כ הר״ם פ״ה מ״ו שהתוספתא מעידה שפירוש אפין הוא מהולק ומדובק. ועיין בכללים אות קטן כ״א עוד ראיות לזה: ד) לפי ביאורו ז״ל מה שנזכר במ״ג ומ״ז שחותה ואפולה. פחותה היא מדפמותיה. ואפולה שנשברה משוליה יקשה למה לי׳ להתיא לחלקם לשני דברים ושני שמות. אלא שיש הר מלופנה או משוליה בין כך ובין כך הויא לה שבר כלי והויא אהל וחוצלת: ה) למה בפחותה אמר התנא שפקוקה בקש וכיינו משום שכשיש בהפתח פ״ש איילא בה טומאה [כשנבוה מהארץ טפח וטומאה תחתי׳ אף שלא כנגד הפתח] ולכן צריכה פקק כי היכי דלא תיעיל בה טומאה ומ״מ מחוברת כלי בעלה. ובאפולה שלפי פירושו הוא שנפחתה משולי׳ בין הנקבים התנה שלא יהא בהשבר פ״ש. כי היכי דלא תיעיל בה טומאה. והי׳ יכול התנא להפך התנאים ולמיתני בפחותה [וכיינו מדפמותי׳] שאין לה עפה [שג״כ בשלה בזה מחוברת כלי. וטומאה לא איילא בה] ובאפולה אף שיהיה להשבר עפה רק שפקוק בקש. לו ליתני בתרוייהו שאין להם עפה. לו שפקקן בקש: ו) אשר דחק ביותר דגלי המפרשים הראשונים ז״ל. הוא הענין הגדול שבין משנה ג׳ וז׳. ובין מי״ב וי״ד. שבראשונה שנה בד״א בזמן שהיא כלי מחולחלת. היתה פחותה לו אפולה. ובאחרונה שנה בד״א בזמן שהיא כלי ולא זכר מחולחלת. היתה פחותה כו׳ ולא זכר אפולה. ושנה במקומו לו מחזקת מ׳ סאה. וביאר הגר״א ז״ל לפי שיטתו. הענין במי״ב הוא אבב מי״ג ומי״ד. ביושבת על שוליה וגבוה עפה: ושם לא מבחת מחולחלת בשולי׳. דא״כ אם הטומאה כנגד הנקב ליממא כנגדו עד לרקיע כמבואר באורך בדברי קדשו. והנה מלבד שכל מעיין ישר יפעוט בלבד שפירלה לחוקה היא להכים בחוכה ישוב הקושי הגדול של הענין המזכר. ובפרט במי״ב מה שעדיין אינו ברור לזה כמבואר. וביותר אף שלא זכר מחולחלת ע״כ במחולחלת מיירי כמ״ש הגר״א ז״ל בעצמו. ומה מועיל שהכחיד שתנא תחת לשונו. הגם עול יש לשאול. שהרי בלא״ה בכל הפרק הך בבא דנגוה עפה בזמן שאינה כלי שנזכר ארבע פעמים מ״ד ומ״ח ומי״ב ומי״ד וכן בזמן שהיא כלי נזכר ג״כ ד״פ מ״ב ומ״ו ומי״ב ומי״ג. ס״ה שמונה משניות שהן ארבעה ארבעה ושנה הגם חלוקין בדיניהן זו מזו בפרטים בזוים כמבואר בעיל. ואחרי שבלא״ה אינן שוות יותר הי׳ כהן להתנא לשתעתי בכולי פירקין בנוונא חדא במחולחלת ואפולה רק להסיף במי״ג ובמי״ד טומאה תחתי׳ שלא כנגד הנקב: ז) ועיקר יסודו ז״ל שלכן לא תני מחולחלת משום דבשומדת על שוליה וטומאה כנגד הנקב משתנה הדין. מה לחוי לך דבכל הפרק לא חשש התנא לזה וסמך על המעיין [אם על התוספתא שבגיא]. שהרי תנא היתה פחותה ופקוקה בקש. כלומר מדפמותי׳ [לפי ביאורו ז״ל] ואפילו שהפחת הוא עפה שהפקק של קש סותם החלל [כהסיא דפ״ו מ״ב במכילתין] והיא בתוספתא [מכילתין״ש״] מודה ר״א ור״ש בטומאה תחת הפקק שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ומדר״א ור״ש דס״ל דבכוורת פחותה אף שטומדת על שולי׳ והטומאה רצופה משית אהל וחוצלת מ״מ כנגד הפקק של קש אינו חוצץ. נשמע לרבנן דבמיטמאת על דופנה ופחותה ופקוקה דבשטומאה תחת הפקק עייל בה טומאה. ומעתה פקח לא עייל ורלאה מ״ש במ״ג תנתא בני טומאה תחתי׳ כו׳ על נגבה כו׳ בתוכה כו׳ וב

במ"ל חתחי' על גבה תוכה ג"כ תלתא בני (שלף בים אהל ספח וחוצן. עכ"ז כשהטומאה נגד הפקק תיפק ותיכנס כנגדה למעלה לו למטה ודו"ק). וכן במ"ז אותן הלתא בני של רצועה. ובמ"ח אותן הלתא בני של אהל. ובמי"ב שם בני. ובכולהו צריכין אמו לפרש שהטומאה שלא כנגד הפתח וכמו שנתבאר. הרי לך שמונה עשר מקומות שסמכה משנתינו על המעיין. ופירשה התוספתא. ואם על פתח גדול של פ"ע וכי"ח מקומות לא הבין התנא לפרש זה ולהתנות שהטומאה שלא כנגד הפתח. ואין תחוש לשנות דרכה ושלא להזכיר מחולחלת ואפולה אף בעומדת על שולים. שמא נטשה ונפרש שהטומאה כנגד הנקב. ולא די לנו בזה אלא שתגב זה שיהא גם במי"ב שלא להזכיר מחולחלת ואפולה אגב מי"ד. אתמהא: ח) ומה שיש לדייק מהתוספתא הנזכרת שאין הפירוש של פתותה שנפתחה מדפנותי' [לא משוליה דמשולים היינו אפולה לדעת הגר"א] שהרי זכרה דין פתוחה ופקוקה במה שיודו בה ר"א ור"ש. ור"א ור"ש בעומדת על שוליה לחירו וכשהטומאה תחת הפתח הרי נפתחה משוליה ור"כ היינו אפולה. ואולם זה יש ליישב כיון דלפי ביאורו ז"ל לא מייתי כאן במחולחלת משוליה לכן לא שייך ליישב דאפולה בפתח כזה. דלדידי' הוי פי' אפולה כשנשברה במקום נקבים: ט) לפי ביאורו שמחולחלת בנקבים משוליה. יש להבין איך מחזקת הדבש בתוכה לכל יוצר דרך הנקבים. ואם דפנותיה בולטות באמצען כמו בטן ומחזקת בתוכה כשמונחת על גדה. הנה שבה בזה לחיות כלי המקבלת. ואז מקבלת טומאה. ומאי אהני לן מה שמחולחלת בשוליה לעתרה: י) ומה שעולה על כל הקושיות הנזכרות על שיטת רבינו הגר"א. שהכוורת מחולחלת בנקבים מלד אחד משוליה. וכשהיא בתוך הפתח ולדה המחולחלת בתוך הבית אין טומאה נכנס לה מהבית ישן אין בנקבים פ"ע. וכמ"ש במשנה א' נד"ה בבית אין שמא אלא הבית. ולענ"ד קשה טובא אלא שתכנס הטומאה בכלי לא בעינן פ"ע כמבואר במשנה פ"ע דכלים מ"ח ועי' שבת (נ"ו) ואף לפי' רש"י ותוס' שם אין טומאה נכנסת דרך נקב שיהא כשיקב ע"י שבר. אבל כשנעשה מתחלה לכך כ"ע מודים דטומאה נכנסת דרך נקב קטן. ובהדיא אמרו [שם פ"ד:] פכין קטנים ממאים בשת ועי' רש"י שם ד"ה ודין הוא. והיא הלכה מוסכמת ופסוקה. ואי"כ כיון שהכוורת נעשו הנקבים אחר באחד משוליה לעוף בתוכה הדבורים ומתוכה לחוץ הרי הטומאה שבבית נכנס לתוכה דרך הנקבים אלו שהרי נעשו בה מתחלה ולא נפתחה:

ואין לחלק ולומר שכשהכלי שהוחה אף מבפנים לא נכנסה לה טומאה עד שיהא בנקב פ"ע שהרי שניהו [כלים פ"י מ"ח] דאף בכלים טהורים בעינן ג"פ. ואף מצידיהן כמ"ש שם: וה' יאיר עיני להבין דעת קדשו ז"ל:

בהיותי משופע ברעיוני כה וכה. אמרתי אתחקה לא על שורש דבר בברייתא של

הערות למעיני יהושע

א) אהלות פ"ו מ"ח אדם וכלים נעשו אוהלים לטמא אהל לא לטהר כו'. נדבך כו' נתון על ארבעה כלים אפילו כ"ח וכ"ד וכ"ג טומאה תחתיו כלים שב"ג טמאים. טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים. והוו בנדבך הנסמך ע"ג כלים טהורים. וכשהכלי נופח מונחת ע"ג טומאה לו תחתיה מבואר שם פע"ו מ"ג ובתוספתא שם. ובזיון בביאור רבינו הגר"א שם. ולהנם דחק הר"ש שם לפרש התוספתא. ומתניתין דקתני תחת כולן טמא לא תמצא להאריך שהיה ע"ג כולן טמא וכמ"ש הגר"א שם. וכן מבואר בפירקין דכוורת כמה פעמים. בין במונחת על האדם והטומאה רצוצה בין בגבוה מן האדם עפה והטומאה מוהלת. וכ"כ הרמב"ם ז"ל פי"ב מטומאת מת ה"ל. כלים בין שהן עומדין לאהל בין שהיו עמודי האהל הרי אלו מביאין את הטומאה ואינן מוצאין בפני הטומאה. ומרגלות נפלתי על רבינו הרא"ש בפ"ו דאהלות מ"כ שהקשה על הך דינא דנדבך שמתון ע"ג כלים מהר דב"כ (י"ע). היא גופה תימה. וז"ל ותימה לי דכלי גופא שנוח שהור חוצן. ודבר אחר המונח ע"ג כלי טהור (כנדבך) אינו מיקן. וכתב דהלכתא (בלא שמא) היא. ובאמת אין תלוק כלל בין כלי טהור גופי' ובין אם הוא מעמיד דבר אחר ובמש"נ. רק דמהניא דב"כ אין סתירה כלל משום דשם עם דפנות אוהלים שהרי מונחת בתוך בית. ובלתא מתורת כלי ונעשית אוהל ובמשי"ם אי"ה לקמן בפיטות. ב) דאדנסיי' לאם שבתוכה מלגת. סגר"א בהקדמת פירקין מביא ראיות לזה ויתבאר באות הבא. ג) בשופן הראשון שים על הטומאה אוהל שפח הבה הרמב"ם והראב"ד פי"ע מטומאת מת ה"א פליגי. שהרמב"ם ס"ל שתוכה כנגד הטומאה טמא. והראב"ד ס"ל שאף כנגד הטומאה תוכה טהור. ותרוייהו הראב"ד והרמב"ם בכלי שאחש"ע מיירי ולא בתחוקת מ' סאה שהרי בהלכה ד' שם כתב לשיכך אם היתה קורות ו' באם במדה (היינו שמחזקת מ' סאה) כו' שבבר ביארנו הבא במידה בהאל הוא תשיב לא בכלים ולפיכך מוצן עכ"ל. הרי שעד עכשיו בכלי שאינו בא במדה מיירי ויש לה דין כלי שמביאה ולא מוצא ובמ"ם בהלכה ג' שם שבבר ביארנו שהכלים כו' מביאין ולא מוצאין עי"ש. ואולם בהופן הבני שהטומאה רצוצה. הרווייהו הרמב"ם והראב"ד מודו. דמה שבנגד הטומאה אף בתוכה טמא עיין הבנת הראב"ד שם הבנה ג'. אך רבינו הגר"א בריש פירקין פסק בשני התוספות דעל מה שבתוכה מלגת. והיא ראיה מהתוספתא פע"ו תניא שהן מוטות על גדיהן בחוצר כו' גבוהות מן האדם עפח טומאה מתחיהן תחתיהן ובגיהן עמא ותוכן טהור. טומאה על גביהן בגיהן ותחתיהן עמא ותוכן טהור עיי"ש בתוך. ולדייהו אינה רק על האוהל הראשון שהכלי עשית אהל ואין הטומאה רצוצה שהוה ס"ל להראב"ד בתוכה אף נגד הטומאה טהור. ותמי' התוספתא שהניא הגר"א לדי' לפיעמ הראב"ד ודלא כהרמב"ם. אבל נתוקן הבני שהכלי היא גבוה עפח והטומאה רצוצה שאף הראב"ד מודה שכנגד הטומאה אף תוכה עמא אין לו תוכה מהתוספתא לעהר. והראי' שהניא הגר"א ז"ל ממגדול (מכילתין דפ"ד) אינו ראי' לדבר כ"א זכר לדבר שהמגדול הוא ס"ע הבא במידה שדינו כאוהל אף לאוון בפני הטומאה ולכן תוכו טהור אף כשהטומאה רצוצה שהרי גם ע"ג טהור. ומה ראי' היא לכלים שלא נעשו אוהלים רק לעמא ולא לעהר ואינם מוצאים ועיע עמא מלן לימא לן בשהטומאה בוקעת דרך הכלי לע"ג שלא יעמא אף תוכה אוהלין ומשקין [בתניא שהורה מייר] ומוקפת ממיד פחיל ונתוגה ע"ג המת בתוך [לא נאוהל] כלים שלעילה [מן החיצון] ומלעתה [מן הצד] מטמאים ואוהלים ומשקין טהורים. ופסקה הרמב"ם פי"ז מע"מ ה"ו. ושם היא טומאה רצוצה ומ"מ מה שבתוכה ושם אוהלים ומשקין טהורין. וכבר הגה שם הכ"מ אם הרמ"ם לשה לא ישמעו חס שבתוכה. ומיהו היא מליבא דפסק הרמב"ם פי"ח שם שזכרנו. והיא תמיה ומתירה בפסקי הרמב"ם. אבל מ"מ ראי' כזאת היא שבלי הטור מגיל ע"מ שבתוכה אף בטומאה רצוצה הטהיה. ומה שריך שם ממיד פחיל. הוא משום שעומדת על שוליה ויש לעעלה. אלא אם לא יהיה הכיסוי מוקף ג"ם עילה בה טומאה. אבל כשמונח ויש מן הצד והיא בחוץ לא נאהל וטומאה תהיה מסיקן תבנם בה טומאה שתחת גיליה ג"ם. הא גלא אהל אין הטומאה מתפשטת לגדדין. וכ"כ הרא"ש מכילתין פפ"ו ע"מ. ועוד ראי' לזה מפא דמנית דפירקין מע"ז מבנא דחמת דוסה מבהון. וכמו שנבאר לי"ם בבוהא שמה: **וטעם** הדבר שהוכה הטור כיצד הגר"א דכל כלי שיש לה שתי דפנות. ודופן העליון נגוה מהאדם עפח דאהל הוא להניא טומאה. תו לא תהיון בתוכה תורת בוקעת דכי תבקע תניא דופן העליון הטומאה לכל תוכו ומעמא נאי ע"ג כולו דכלי נעשית אהל לעמא ולא לעהר. אלכן לא תמיקן כי' כלל בוקעת לתוכה ע"ם והדבר ברך תלמוד. וכי אלן מריכין למבטני נפשין דלא תיפק מתוכת בוקעת. כיון שמן הדין הטומאה נכנסת לתוכה שהרי בוקעת. ואם כשהכלים תפנע בדופנה העליון ותאהיל. תאהיל ותאהיל ומי עבד בדבר. ולענ"ד נראה פעמו של דבר דכל הכלי בין שכל דפנותי' סביבה הוא כלי אחד ומונחת לתוכה נעשית כסגוס עבה אף שעליותה בלומר שעתה העליון נגוה לגמה מן האדם. ע"ז כשאין שפחה התחתון גבוה מן האדם פ"ע הו"ל הטומאה בתחתיה טומאה רצוצה ובדתנן בכלילתין פע"ו מ"ה. ס"ם נעשית כל הכלי אף שהעליה בתמעיתה בכלי עבה ואין מפריזין דופנה העליון מדופנה התחתון. ולכן לא נעשה דופנה העליון אהל לבניא הטומאה. ומ"ת מ"מ מה בבנגד הטומאה מה שבתוכה ליעמא הרי הוא חיצון. והטומאה בוקעת. זה לא תמריך ולמדנה מגזירת הכתוב מכלי הטוקף ג"ם שמגלא ע"מ שבתוכה. ומי לא משכחת לה גם בטמונת על המת. ומ"מ לחמרה תורה שמגלא: וכך לי כלי הטוקף ג"ם הטמונת בתוהל לו עומדת על שוליה וכיון מן המת תחתיה בחוץ ולא נאהל. וכך לי כלי הטור שתחק"ע ומונחת על דופנה. וכמ"ש בשם הרא"ש פע"ו מ"ט דמכילתין. שהרי אין מקום לטומאה להתפשט ליכנס בה רק דרך דופנה ולכן מגלא אף בגלא ג"ם. שאין הג"ם נדיך ומוכרח רק במקום הפחות מהכלי שלא היכנס בה טומאה שיכולה ליכנס דרך הפתח. אבל לא במקום שבגובה סביב. והוא מגולה ונכון בעזה"י. ד) מבואר בתוספתא שפ"י דאהלות ובהרמב"ם פי"ז מע"מ ה"ו. הוכלו כאוהל בלות הקודם. ה) פירקין מי"ג לו מכוסה וכתב הרא"ש שם אע"פ שהכסוי מפסיק בין אויר שבתוכה לאויר שבחוצה לה לא דמי לחוסם על דלת שאין הכסוי מגוף הכלי [ודברי התוספת הנדשים שם אל לו מכוסה מגומגמין ואין להם מקום לפי המתבאר], ודע שמ"ש בפנים שאף במכוסה נכסר הדין כן. הוא משום דיין שהכסר נסמך על הכלי אינו חוצן. וכמו שביארנו [מכילתין פ"ו מ"ח] דרך [לכן גדולה ורחבה] נתון על ארבעה כלים אפילו כ"ג כ"ח כל"ד טומאה תחתי' כלים שע"ג טמאים טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים. אעפ"י שבדבר אינו כלי וכשהוא נתון על ארבעה לבנים חוצן מ"מ כשהוא נתון ע"ג כלים אינו חוצן. ומ"ש הר"ש פירקין מי"ג אבל מכוסה נכסר כו' אין הטומאה נוקעת את הסכר. דינו אמת לפי פירושו שכולי פירקין מיירי בכ"ע הבא במדה שמחזיק מ' סאה. וכשמכוסה נכסר נעשה אוהל אף לתוצן בפני הטומאה. אבל נתון דיבר בכלי שאינו מחזיק מ' סאה אף אם שהיא כלי שלמה ס"ם. אף שמכוסה נכסר יש לו דין כלי להניא ולא לתוצן. לטמא ולא לעהר. וכ"כ הר"ש עצמו מכילתין רפ"ד ועי' תוי"ט שם ד"ה טומאה בנית. ו) אהלות פ"ח מ"ח. אלו מביאין ומוצאין הסיבה והתיבה והמגדל וכן מוכה מהך דמגדול [מכילתין פ"ד מ"ח] וכ"ם הרמב"ם פי"ב מע"מ מה' פע"מ ס"ג.ופי"ב ה"ב ופי"ט ס' ד' ס' וכ"כ הר"ש רפ"ד דאהלות.ולא כמ"ש התוי"ט רפ"ד ד"ה אם בשם מהר"ם ובריש פ"ח ד"ה וכם עוי"ש שהרבים מעורבבים. והתוי"ט בעצמו רפ"ו ס"ל ג"כ כמש"כ דכלי הבאים במדה יש לה דין אהל לגמרי.

היא גדולה שמחזקת מ"ש בלח כו'. ז) בין שהיא כלי עץ. בין שהיא כלי אדמה כלי גלים כלי אבנים. ח) או שנפחתה שיעור המבטלה מתורת כלי אחד כדינו.

ט) או שלא נגמרה מלאכתה ועדיין אינה כלי:

ה ובזה אין חלוק בין שיש להאהל כזה שתי דפנות למעלה ולמטה. כגון כוורת פתוחה. י) שמונחת על גדה. בין שאין לה רק דופן אחד מלמטה. כגון שעומדת על שוליה. יא) ופיה למעלה. שכיון שגבוה מן הארץ ויש תחתיה חלל טפח חוצץ שוליה התחתון שלא תעבור הטומאה לגד השני בין ממטה למעלה בין ממעלה למטה:

ו אולם כשהאהל כזה אין תחתיו פ"ש והטומאה שתחתיו רצוצה: יב) יש חלוק בין מונח לארכו ויש לו שתי דפנות מלמעלה ומלמטה. ובין עומד על שוליו ופיו פתוח למעלה שאין לו אלא שוליו התחתון לבד. שבאופן השני בין שהטומאה למטה תחתיה או בתוכה או ע"ג טומאה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת. שהטומאה רצוצה אין דופן אחד חוצץ. ובאופן הראשון אף בטומאה רצוצה חוצץ. ואם הטומאה למעלה רק כנגדה עד לרקיע ממש. וכשהטומאה למטה רק כנגדה עד התהום ממש:

ז עוד נמצא דופן אחד שאף כשהיא כלי גמורה ואינה באה במדה ושלימה. מ"מ תחצוץ בפני הטומאה ויהיו לה דין האהל אף לטהר. יג) והיינו כשהיא עם דפנות אהלים ויש בזה עניינים שונים. ושונים זה מזה בדיניהם, אך מה שצריך לביאור פירקין הוא. כשכותל מפסיק בין שני חדרים. ובה חלון או פתח בפ"מ. והגיה בה כלי מהור שאינה מקבלת טומאה. או כלי חרס ובה כנגד הטומאה. יד) או חוצצת עם דפ ות אהלים ומה שבחדר השני מהור:

ח וכן ארובה שהיא בתקרת הבית ובה פ"ע וכלי שמק"ע נתון עליה. או כ"ח ובה כנגד הטומאה. כל מה שבעליה טהור. טו) מפני שהקדירה או הכלי שמק"ע נעמדו עם התקרה שסביבה והיא אהל אף לחוץ. וכן בור ודות שבבית. וכלי שמק"ע נתונה עליה ומיטלה בבית. טז) מה שבבור ודות טהור אף בלא נמיד פתיל.

ט כל הדינים של דפנות אהלים שכלי טהור מונרפת ממקן לחוצץ בפני הטומאה. הם דוקא בדפנות הבתים או תקרותיהם או בור ודות הקבועים ובנוים. אבל מה שנעשו אהלים ואינם קבועים. כגון יז) כלים הבאים במדה או יח) שנפחתו ובטלו מתורת כלי. יט) או שלא נגמרה מלאכתן אף שלכולן יש להם דין אהל אף לחוצץ בפני הטומאה מ"מ אם חיסר פיהם בכלי שמק"ע. אינן מונרפות לחיות כדפנות אהלים וגריכים למיד פתיל הואיל ואינם קבועים ככותלי הבתים והבורות:

י עוד מתנאי דפנות אהלים שתהיה הכלים שמוכה ומהודקת בתוך החלל של הכותל או הארובה. כ) ולא יהא בין סיקף החיצון של הכלי ובין סיקף הפנימי של החלל פילוש ואויר ואז אע"פ שאינו מבטל הכלי התם. חוצצת עם דפנות אהלים:

יא ושיעור הפילוש במשכו סביב הכלי כלומר אם נגיח חוט מקיף הכלי במקום המפולש **יב** ובין פנים הכותל בחלון. כמה יהא אורך החוט. יש בו תנאים. כא) אם הפילוש מפורר ואינו נמשך כאחת סביב ובאחר נגרף הפילושים במשכן מחזיקות אורך טפח. ואינם מכוונים זה כנגד זה [שיהיו מעלה ומטה דרוס ונפון בחלון שבכותל. או מזרח ומערב דרוס ונפון בארובה שבעליה] אז צריך שיהיו הפילושים מתרבע רוחות [כלומר בד מקומות כי הרוחות אינן מכוונות] ואם היו זה כנגד זה. אפילו מחצי רוחות. ואם הפילוש אינו מפורר ואינו נפסק במשכו. כיון שמחזיק אורך טפח כמשכו החוט אשר נתנו במקום הפילוש. או אין לכלי דין דפש"ה ואמתי היא מצלת עם דפש"ה. כשאין הפילוש מחזיק טפח במשכו:

הערות למעיני יהושע

וכ"ד רבינו הגר"א אל המפרשים. ז) רמב"ם פי"ב מה' טו"מ ה"ב ופי"ג ה"ג. ועי' בלח"ד וכ"מ פי"ב שם. ועיין תוי"ט רפ"ו דמכילתין. ותמהני אין לנו נריכין לכל מש"כ בזה. כי היא תוספתא ערוכה בגמ' מגיעה כלים רפ"ה וז"ל כלי גלים כלי אבנים וכלי אדמה הבאין במדה [כלי"ו ובוא"ו של והבאים מיותר ובוא ע"ש דמוכח שם] ר"מ אומר הרי הן כלים. וחכ"א הרי הן כאוהלים. עכ"ל. הרי שהוא פלוגתא דר"מ וחכמים ופסק הרמב"ם כחכמים. וחזינן מינה שגם ר"מ אינו בש"ש מלי עץ. שהרי בכלי עץ אין מחלוקת כלל שבשבילן במדה הן כאוהלים. ובכ"ב כ"ה בלח"ד פליגי ר"מ וחכמים. וזה דלא הבשגת הלח"ד שם ודברי הרמב"ם נכונים ובדוקים ממקור נאמן התוספתא המוכרת. ח) פירקין כ"ש היתה פתוחה. וכן בפ"ה מ"ו לפי הגירסא הנכונה או כוורת פתוחה [לא פתוחה]. ויתבאר בלתוך להלן בדיני דפנות אהלים וכ"ה בתוספתא כלים כ"ק פ"ו הכוורת והכוסה שנפחתו כמוציא רמון מלילין באהל המת [כ"ז שלא נפחתו נפ"ש. ביאור הגר"א בזר זהב שם] וכ"כ הגר"א בזר זהב שם דסיכה דנפחת ובטל מתורת כלי נעשה אהל אף לטהר ומלון. וביותר מבואר במשנה מ' פ"ח דכלים לענין הלכה מטומאה שבאור. כוורת פתוחה עייש"ה וכ"ה הרמב"ם פי"ש מטו"מ ה"ב מ' ד' כ'. וכתב הטעם מפני שהיא אהל ואינה כלי. ט) מכילתין פי"ב מ"א נסר שהוא נתון ע"פ חבור חדש כו' טומאה תחיו כלים שע"ג טהורים טומאה ע"ג כלים שתחתיו טהורים. משום שנסמך על החבור שלא נגמרה מלאכתו ונעשה אהל אף לחוצץ. ועי' ביאור הגר"א שם. י) פירקין מ"ב ומ"ח ומ"ט. יא) פירקין סוף מי"ד. יב) הטופן הראשון נלמד מפירקין מ"ג ומ"ז ומי"ב וכן הוא מוכח מפ"ד מ"ח דמכילתין בהיות דמגדל. דכל שיש לאהל שתי דפנות מלמעה ומלמעלה אף בטומאה רצוצה חוצץ. והטופן השני מתבאר שם מהתוספתא פ"ה וז"ל רי' [המגדל] מוטל על מתניו ומוקף [כלומר שסתם מגדל דלתו בצדו. וכשמניחו על מתניו לא הדלת למעלה]. וטומאה תחתיו כנגד עוביו [כנגד עובי דפנו ולא כנגד תלו. הגר"א בזר זהב שם] וכיון דוצצת טומאה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת. וביאור הגר"א בזר זהב שם דלי לאו מינף ואין לו אלא דופן התחתון וטומאה רצוצה תחתיו. אז אפילו כשהטומאה מתחת שוליו נגד חוור תוכו ומי בוקעת. אלא במונף אז אמת שוליו נגד אויר פיו בוקעת טהיל ויש לה שני כסויים עייש. ועיין בגליון רבא פ"ד מ"א שם בתוכך. ואמן בעיונן אשכחת דבדבר זה שבטומאה רצוצה תחת דופן אחד של אהל שע"ג הדופן יש להאהל תוך רק שאינו מכוסה מלמעלה פליגי מ"ק וא"ח ור"ש בפירקין מי"ד. דת"ק ס"ל אף שנעשית אהל ע"י שנפחתה. אז שהיא מתחלה אהל ע"י שמחזקת מ' סאה. מ"מ כשהטומאה רצוצה ואין לה רק דופן אחד משוליה. טומאה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת. וא"ח ור"ש ס"ל דכיון שלעולה מטולים יש לה תוך והיא כולה אהל לא כלי. חוצצת אף בטומאה רצוצה. ולא דמי לטומאה רצוצה המונחת תחת רגלו או כותלו של מגדל שלא כנגד אויר מונח בתוספתא פ"ה שם. שבוקעת ושולה בוקעת ויורדת. שאם אינה פוגעת בחלל האהל וכמ"ש שם בתוספתא למה הוא דומה לעמוד שהוא עומד תוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת. טומאה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת ע"כ. משא"כ כשפוגעת באויר החלל הרי פוגעת באהל. וכיון שיש לה דין אהל אף דופן התחתון חוצץ. שהרי גם הדופן התחתון בהוא שוליו ג"כ לחד מדפנות האהל ועי"ז נעשה אהל. והפירוש הזה בפלוגתתן של ת"ק וא"ח ור"ש הוא מוכרחת מאד אשר כל הראשונים נדחקו בזה. עיין תו"ש ד"ה ר"א ור"ש ודבריו הם דברי הראשונים ז"ל וכבר הקשו הם בעצמם עליהם שזה תימא גדולה לומר שבכל מקום שבבנה כלים שבאים במדה תעלינן ונעשה בסתמא בלין חוצץ הכל אליבא דר"א ור"ש היא. ואף דבריו הגר"א שבאים לו דרך חדשה בפירקין עדיה לשאיר דפלוגתתן היא בכלי ונעשה אהל. ולא זכיתי להשתמש בתורו. שהרי מחזקת מ' סאה שיש כאן והיא אהל מתחלה. ולעו"ד מש"כ הוא נכון בעזה"י. יג) מכילתין פ"ה מ"ג ומ"ה ומ"ו ומ"ח. ופ"י מ"ו. ב"ב י"מ: שלחי שבת. יד) ב"ב שם. שילחי שבת שם ופקקו את המאור בטפית עייש. טו) מכילתין פ"ה מ"ג ומ"ט ופ"י מ"ו שם. טז) מכילתין פ"ה מ"ו שם. ויתבארו פרטים של הלכה זו, בכלים שנפחתה לפי"ב לשלשה משניות הראשונות שם בעזה"י. כי אין כלן מקומם. יז) כלים פ"י מ"ח אלו כלים מטילים בגיפ כו' וכ"ע הטהורי' [ופי' הראשוני' שכם כלים גדולים הבאים במדה שמחזיקים מ' סאה]. וז"ל הר"ש בביאור התוי"ט רפ"ד דאהלות ד"ה טומאה. תימה דמשמע בכולה פירקין דכ"ע הטהורים לא בעי ג"פ ורפ"י דכלים בגיי ג"פ קא חשיב כ"ע הטהורים. וי"ל דה"מ כשמכוסה בשתר כלים אע"פ שאינו מקבל טומאה. אבל בלתותיו מחוסות. או מכוסה בנסר מהני בלא ג"ש וכו' עי"ש. ועי' תוי"ט פ"ה מ"ו דאהלות מ"ש בשם פמ"ש להרמב"ם ז"ל בד"ה אז טהורים. וסמעיין בפמ"ש שם ידאה שאינו מוכרח שהיה דעת הרמב"ם כן. יח) מכילתין פ"ה מ"ו אז טהורים פתוחה [היא הגירסא הנכונה וכמ"ש נתוי"ט שם] כלומר אע"פ שבטנפתחה יצתה מהותה כלי ונעשית אהל [ומחזקת פחות ממ' סאה] מ"מ הואיל וכפושה שהיא כלי שאינה מק"ע נחונה עליה אינה מצלת בדפא"ה ובריכה מיהות בג"פ. ומלאים שם בעזה"י. ב) כ"ת ור"י בהוס' [ב"ב כ.] ד"ה היא יום) אהלות פי"ב מ"ב. וכמו שנבאר שם בעזה"י. כ) ר"ת ור"י בהוס' [ב"ב כ.] ד"ה היא גופה. מחלקים. דהא דכלי שמק"ע חוצצת בכמהנה בחלל טפח אשר בכותל. אף שלא מכסל לה הכה. הוא בשמלאה וסומכת כל החלון. אבל אם רק ממעטת משיעור פ"ש ואינה כוחמת כל החלון בני ביטול עייש. וכ"ה דעת הרא"ש בהק"ש סלכות טומאה ה"ש. ובביאורו להק"ש כל הרי"ף כתב בכן הוא גם דעת הרי"ף. והיא הלכה מרוחתה בטוש"ע יו"ד סי' שע"א בני הולק. ובעכיותן אמרו לעיינן ממתכתא הספתא אהלות פ"ו. וז"ל הרמב"ם [בל הקדירה] מונדק לקורה. ס"ז מצלת [על מה שבתוכה] היתה מטוכה ממנה בש"ש אינה מצלת. פתות מטפח אבל שתול אומר בזו הוא מחלוקת ברע"א מצלת ותכ"א אינה מצלת. עכ"ל. והנה בבר פירשה הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה ופסקה בתבורו בכ"א מה' טו"מ כ"ה. שהקורה מכסה כל פי הקדרה וכשהקדרה פיה דבוקה אל התחתית הקורה דב"ע לא פליגי שמצלת. אף שכלי טהור אינו חוצץ ואינו הקורה אינו נמיד פתיל לה מ"מ מצלת ע"מ שבתוכה משום דפנות אהלים. [שזה נ"כ חוצץ אחד מאוהלי דפא"ה בשבתוכו] אז התקרה מכסה פי הקדרה הסמוכה ודבוקה בה] וכ"בין עליונה של שפת הקדרה ובין תחתית הקורה יש פילוש וגם ע"ש בלומר שהשפה העליונה של הקדרה מתחתית הקורה אשר עליה רחוקה עפת.אז דכ"ע ס"ל שאינה מצלת והטומאה נכנסת בהוכה והקדרה וכל מה שבהוכה טמא. וכשפת הקדרה סמוכה לתחתית הקורה רק שאינה דבוקה בה ויש בינה ובין הקורה פחות משפת בזה פליגי ר"ע ורבנן. והיא הסלוגתא דמתני' סוף מ"ז פ"ה דאהלות. הרי חזינן דלרבנן דהלכה כוותייהו צריך שתהיה כלי סמוכה לאהל ודבוקה בה. וכך לי דין דדפנות אהלים בחוקן זה. וכך לי דין דדפא"ה בחלל הארובה או הכותל וכלי מהור שמק"ע או כ"ח וגבה כנגד הטומאה מונח בחלל זה שצריך ג"כ שיהיה הקף החיצון של הקדרה דבוק אל הקדרה הפנימי של החלל. שדין דפא"ה אחד הוא בכל תנאיו. ודבר ה' בפי' הראשונים ז"ל הר"י ור"ש והרי"ף והרא"ש ור"ע אמת. כי מקורם ברוך מהתוספתא אף שלא הביאוה לראיה. כא) זה לשון התוספתא פ"ו דאהלות איזהו ממולחלת [אמהביתין דפירקין דכוורת קלר] כל שיש לה עפת מדי רוחותיה. ומב' רוחותיה זו כנגד זו אינה אסולה כל שאין לה עפת מרוח אחת. עכ"ל. והבריה קשים לתולמם לפי מה שביאורה המפרשים הראשונים והגר"א ז"ל בביאור זו וזה. שהכוורת נפתחה אחת שיש בו חלל עפת. וקשיא דיעת הרמב"ם דנרשא אמרה דבר' רוחות זה כנגד זה. אז בד' רוחות זה שלא כנגד זה. הא אם נפתחה רק עפת ממקום אחד אין בו ממולחלת והו"ל אסולה. ונסיפא קתני אינה אסולה כל שאין לה עפת מרוח אחת. הא יש לה עפת אפילו ממקום אחר אין זו אסולה והו"ל ממולחלת. וכבר מתלבטו הראשונים ז"ל בפירושה. [ורבינו הגר"א ז"ל שינה ביאורו עליה רבא מביאורו בזר זהב עיי"ש] ודי כמה שבעידו הם בעצמם אין הדעת מתיישב בם. והראב"ד בתק על פי' הרמב"ם. ולא ראה נחת גם מפירושו בעצמו. ועיין ר"ש בפירקין:

אמנם לפנין דעת ביאור התוספתא בחופן פשוט. נחתקה גם על ביאור הממולחלת מאוהלת ואסולה סמוכים במשנה. בחופן שיסיים עם זה פירוש התוספתא. שפירשה אחרון להלכה. ממולחלת היינו שמונח אינה דבר בדבר אחר. אבל הוא רשי ואינו מהודק בו. מהנענע וקרוב ניפול. ושרשו בלה"ק חול מלשון מלחלה [כל"א ציטטערין] יען שאינו עומד על עמדו בחוזק רק רותח. ולשון המשנה [כלים פ"ו] מנופת הבנית הממולחלת. כלומר שאינה מהודקת. [מקולות פ"ד מ"ג] היו לרוחות מתחלחלים בתוכו. ופי' הרע"ב מתגלגלים בתוך הבית קטון שאינם מהודקים בו. אף ע"פ שתמלאה מהם. אלא מתנענעים אילך ואילך. לשון והתחלחל המלכה. [טבול יום פ"א מ"ה] קשיות של מים הממולחלת. פי' שאינה דבוקה כולה בעוים רק נפותה עליה. זהו ביאור ממולחלת. וביאור אסולה הוא היפך זה שהדוקה היטב בחלל. שאשן הוא הידוק וחיבור וכ"כ הר"ש שהתוספתא ע"ו ופי"ל מוכחת שאשן הוא דבוק והדוק. וכירושלמי [שבת פ"ג] אז באסולה ופי' נקה"ע שם בהפיתה דחוקה בתוך הכר וסותמת הנקב בכבר. ושם אים לך לימר בני נחלים אסולות הן. פי' שבגחלים הימם יכולים להיות הדוקים וסותמין. ומבואר ביותר בירושלמי שם פי"ו ה"ו. הלכן שבקרוים אם ממלאין בם ואינה נופלת ממלאין בה כיון שהיא אסולה לה בעוסה היא. וכן מבואר בביאור רב אלי גאון לאהלות וכן תירגם בעל משנה ערוכה. **צוואגען**

ומעתה יצא לנו הביאור מפולש בתוספתא שבתרשם שפירשם כמה יהיו ביעור הפילוש בחוקן הקף הכלי בחיצוניותה בינה לבין הקף הפנימי של בותל החלל. הפשיעור במשכו שבחוקן נקראת כלי ממולחלת. ובאחר יהיה הפילוש קצר מזה. תקרא אז אסולה. לפנין דעת שיעור הדיון שבמשנה. ובאיזה שאם מצד שהקף בפ"ה מפה נאורך. וגם הוא מפוזר ונפסק בארבע

אלה הם סימנות והמצוות. פסרשים והכללים הצריכים לביאור פירקין דכוורת. כולם ברורים. כולם נכונים. לא הגדתי בהם דבר שלא שמעתיו מהמשנה והתוספתא והרא"שונים ז"ל. המה יתנו עליהם עדיהם. ידידיקום וימרו אמת. המכונות האלה יוליכון בדרך להבין ולהשכיל הפרק הזה לנתחיו. ארבעה אופנים שונים. א) פיה לחוץ. ב) פיה לפנים. ג) מונחת באמצע. ד) עומדת על שוליה. וכל אופן ואופן ארבעה חלקים כלומר שמה שהם ארבעה. א) כלי מחולחלת. ב) פחותה או אפוצה או מחזקת מ"ם. וכל אחד תרי גווני. א) מונחת על הארץ. ב) גבוה טפח. הכלים האלה כתבם על לוח לבד. המה יתנו לפניך הדרך ותבונת אל עיר הדעת בטח. אמנם כגון דא צריך לאודועי. שמי שרוצה להקל מעליו המורח ללמוד הכללים ולדעת אותם. וירצה לגשת אל ידיעת הפרק בלי שיוקדם לו ידיעת הכללים. הנה אם יתיה באמונה להאמין בכל מקום שנ"ם בביאור הפרק כמבואר בכלל פלוני. הנה יתכן לו גם זה לאחוז לו דרך קצרה באמונה נאורה ערוכה וסמורה:

הערות למעיני יהושע

רוחתיה וע"י צירוף יש שם סביב אורך טפח ואינם מכוונים זה כנגד זה. לא חשיבא מחולחלת. וכן אפילו אם משך פסילים שבארכו טפח הוא משוך בשתי רוחות. אבל הם מכוונים זה כנגד זה. לא ג"כ נקראים מחולחלת. אבל כשהפילים אינו מחזיק טפח אפי' במקום אחד. שלא בכלי נוטיבעת לא יציע לביציעת הקיסה [שהרי לפחות מחזקת טע"ט] ובעגולה לא יהיה הפילים חלק תנוכות ומחלה בקירוב מכל סביבות הקיסי. לא נקראת אפוצה. ויהיה לפי"ז ביאור מה שמכר במשנה כ"פ איזהו אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד. אפילו ממקום אחד. שבשפילים מפוזר במקומות רבות היא יותר מחולחלת מבמקום אחד אף שיהיה מרכז שוה בס"ה בשניהם [סימן לדבר טריפות הקנה בכליסר וכרוב הקיסה עי' ש"ך וט"ז סי' ל"ז]. זהו ביאור התוספתא בלי שום דחק ושקפוק. ותוספתא זו דפרק י' והתוספתא דפרק ו' שזכרנו כאות הקודם יתדו מהליטות. שצריך שלא יהא בין הקורה והכלי לא בין היקף כחלל לבין היקף הכלי שום פילוש [כפי הביאור המבואר] ולא מצלת עם דפנות הכלים:

מסכת פירקין דכוורת אהלות

פרק ט א כוורת. שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ. כזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ. כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא. וכל שאינו כנגד הזית. תוכה. והבית. טהור. בבית. אין טמא אלא הבית. בתוכה. הכל טמא: **ב** היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה. או בבית. או על גבה. הכל טמא אלא תוכה. ובתוכה הכל טמא: **ג** במה דברים אמורים. בזמן שהיא כלי מחולחלת. היתה פחותה. ופקוקה בקש. או אפוצה. איזו היא אפוצה. כל שאין לה טפח ממקום אחד. כזית מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד התחום טמא. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא. בבית אין טמא אלא הבית. בתוכה אין טמא אלא תוכה: **ד** היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית. תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור. בתוכה אין טמא אלא תוכה. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: **ה** במה דברים אמורים בזמן שפיה לחוץ. היה פיה לפנים וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ. כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא. וכל שאינה כנגד הזית תוכה והבית טהור. בתוכה או בבית הכל טמא: **ו** היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה הכל טמא.

מעיני יהושע

א כוורת. הכוורת היא כלי לאסוף בה הדבורים לעשות דבש (ב"ב עח:) [מכר כורת מכר דבורים] והיא כלי תלולה ועגולה ולה שתי שוליים. האחת קטנה ושלימה. והשנית עשויה להכניסה ולסלקה ואינה קטנה בה. זה תוארה ולורתה. אמנם תומרה. יש עושין אותה מקש או קנים (כלים פט"ו מ"ח) ויש עושין אותה מעץ ויש עושין אותה מעשי מגולל ומיובשין אותה בחמה. ואין צורפין אותה בכסף [ונקרא בל' המשנה כלי אדמה. במ"ש התו' מנחות סב: ד"ה כלי אדמה] כי אינה צריכה צירוף. יש אין תשמישה ע"י הארור ולא מחזיקין בה דברים המחלחלים אותה. והתנא כל היכי שמזכיר הראשונה. מדבר ממה נעשית. אולם השניה והשלישית מזכירין סתמא. והמבין יבין לפי הענין כל היכי דתני בה שהיא מקבלת טומאה מוכח דשל עץ היא. והיכי שלפי הענין מוכח דאינה בת קבולי טומאה בכל אדמה מיירי. ובכאן בכל הפרק מוכח דבכלי שאמק"ע מיירי. וע"כ שהיא כלי אדמה. או כלי אבנים. ואינה מחזקת מ' סאה. דאי לאו הכי הו"ל אהל כמש"ת מי"ב. ומעתה נתחיל בעזה"י לבאר המשניות דפירקין אחת לאחת: שהיא בתוך הפתח. ומונחת על הארץ לארכה: ופיה לחוץ. שוליה הפתוח לחוץ. והסתום תוך הבית: נתון תחתיה. דהוה ליה טומאה רצוצה: או על גבה. כיון דכלי מטר שאינו מקבל טומאה היא כדלמרן. וכלים אינם חוצצים בפני הטומאה כמבואר בכללים אות מ'. נעשית הטומאה כמו שמונחת לגמרה. והו"ל ג"כ רצוצה: כל שהוא כנגד הזית. שטומאה רצוצה אינה מתפשטת לצדדין רק בוקעת ועולה בוקעת ויורדת מכלי אמק"ע ואינו מחזיק מ' סאה אינו חוצץ: תוכה כו' טהור. דכל הכלי נעשית כגוף אחד והוא"ל והיא אינה מקבלת טומאה מפני שהיא כלי אדמה כדלמרן אין הטומאה נכנסת בה והרי היא כב"ח המוקף למיד פחיל אמצלת על מה שבתוכה אף שהטומאה מונחת תחתי' וכמו שביארנו באורך בהערות של כלל ג' אות ג': והבית טהור. שהרי הטומאה הרצוצה מחוץ לה: אין טמא אלא הבית. שאין לטומאה מקום חלל פ"ט לנאת. מהבית ותחתיה. ואתיוהה מצלת שהרי דופנה הסתום דהיינו שוליה הוא מונחים לגד הבית והדופנה מצלת: בתוכה הכל טמא. שאין דבר שיחוץ שכלי טהור אינו חוצץ. ודומן העליון לעמה נעשה אהל. להביא לכל מה שתחתיה ולא לטהר לחוץ לכל מה שעליה ולבית: **ב** במד"א בזמן שהיא כלי מחולחלת. כלומר שיש לה שני תנאים. האחד שהיא כלי שהיא שלימה ואינה פחותה. והשני שהיא מחולחלת שאינה דבוקה בכותלי אבל הפתח ומונחת בתוכו רפויה ונמצאו פילוסים ביניה ובין דופני החלל. אז דינה כמ"ש במשנה א' ב' דהוא"ל והיא כלי שלימה אינה חוצצת בפני הטומאה. כמבואר בכלל א' ב'. והוא"ל והיא מחולחלת ורפויה ואינה מהודקת בחלל הפתח. אינה מצלת עם דפנות האהלים. ואין לה דין אהל לחוץ בפני הטומאה כמבואר בכללים כלל י'. וכשהיו אלה נקבצו בתו לא אז דינה שהיא כלי נהנית הטומאה ולא לחוץ לשתה ולא לעבר רק הדופנה מצלת הוא"ל והיא כלי אדמה ופחורה מלק"ע: היתה פחותה כו' או אפוצה. הם שני תנאים היפך אלו. שכשיהא אחד מהם תלה הכוורת מדין כלי ותשוב לדין אהל. האחד שהיתה פחותה. שנפחתה. עד שבטלה מתורת כלי. ואז נעשית אהל אף לחוץ. וכמבואר בכללים כלל ד' מהמשניות והתוספתא. וחכר בזה התנאי שתהיה פקוקה בקש משום פחת פ"ט שאז צריך לפקק שלא תכנס בה הטומאה (במ"ש המפרשים ולא כבעל תפי"ש). והתנאי השני אז אפוצה. כלומר מהודקת בחלל הכותל היטב סביב [כמבואר באורך ביאור מלה זו בהערות של הכללים אות כ"א] שאז ג"כ יוצאת מתורת כלי לתורת אהל אף שהיא שלימה משום דמצלת עם דפנות אהלים כמבואר בכללים כלל ז' י' י"א. והיא אף חוצצת בפני הטומאה. ושני אלה התנאים הם היפך ממש משני תנאים הראשונים הנזכרי' במתני'. פחותה ואינה כלי הוא ההפך מתנאי בד"א שהיא כלי. אפוצה ומהודקת הוא היפך מתנאי מחולחלת ורפויה. וביאר התנא ואמר איזהו אפוצה. כלומר עד כה תהיה מהודקת וכמה הוא שיעור הפילוש שיאמר ועדיין נקראת אפוצה. כל שאין לה טפח ממקום אחר. כלומר שאין הפילוש מחזיק באורך היקיפו שבין הכוורת לחלל הפתח שיעור טפח. באחד משני אלה חזר הדין שתהיה הכוורת אהל אף לחוץ בפני הטומאה. ואז יהיה פסקי ההלכות כך: כזית מן המת נתון תחתיה. רק התחתים עד התחום טמא. אבל עליה אף בטומאה רצוצה היא אינה בוקעת ועולה. יש הכוורת שיש לה דין אהל חוצצת. וכן ע"ג חוצצת על תחתיה [ומכש"כ תוכה]. וכן בתוכה חוצצת גם כן שהרי שוליה הסלם שבתוך הבית ג"כ חוצץ. או משום פחתה או משום דפת"ה. ואינם רצוי לדעת שאף שדין טומאה התחתיה ודין טומאה בתוכה שוים שהכוורת חוצצת בעדם. עכ"ז חלוקים המה שבטומאה תחתיה ואז היא רצוצה. מה שהאהל חוצץ הוא משום שיש לו שתי דפנות למעלה מהטומאה ואלו לא הי' רק דופן אחד התחתון לא הי' חוצץ אף שיש לה דין אהל. אמנם בשטומאה בתוכה ולא לדיך רק שלא תתפשט הטומאה מחוץ לה והוא"ל ויש לה בפנים אויר מע"ש ואינה רצוצה אז די לחוצץ אף בדופן אחד ומבואר בכללים כלל ה' ו'. לכן אין ממא אלא תוכה: **ד** היתה גבוה מן הארץ טפח. ומ"מ משכחת לה שהיא אפוצה כגון שבתוך שבו חלל הפתח מקיפה גם מתחתיה ותחת היקף הכותל יש בו פ"מ שמגיע הטומאה לבית. וחלוקי הדינים מבוארים במה שקדם בטעם השקפה: **ה** נתון תחתיה או ע"ג מבחוץ. דהו"ל טומאה רצוצה. לכן רק כנגד הזית למעלה מן הכוורת ולמטה ממנה ממש. משום דבוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואין כלי מהור חוצץ. אבל מדנפשה מצלת ולכן תוכה כולו מהור: והבית טהור. כיון דתוכה מהור אין לטומאה מקום פ"ש ליכנס לבית: בתוכה או בבית. שנכנס הטומאה דרך פיה מזו לזו והדופן העליון שיש תחתיו פ"ש נעשה אהל ומניח הטומאה לכל שתחתיו דהיינו תוכה. ולכל שתחת הכוורת דכלי אינו חוצץ ולכל שלמעלה מהכוורת ג"כ מעטש זה ולבית משום דעיילא ביה טומאה דרך פיה וגם דרך דופנה

ז במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת. היתה פחותה ופקוקה בקש. או אפוצה. איזהי אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד. כזית מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד התהום טמא. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא, בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים: ח היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: ט היתה ממלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח. טומאה בתוכה הבית טמא. טומאה בבית מה שבתוכה טהור. שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. בין עומדת בין מוטה על צדה בין אחת בין שתים: י היתה עומדת בתוך הפתח. ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח. טומאה בתוכה הבית טהור. טומאה בבית מה שבתוכה טמא. שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס: יא היתה מוטה על צדה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה. כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא. וכל שאינו כנגד הזית. תוכה טהור בתוכה הכל טמא: יב היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אלא תוכה. בתוכה הכל טמא. במה דברים אמורים. בזמן שהיא כלי. היתה פחותה ופקוקה בקש. או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. כנגדו עד התהום טמא. על

מעיני יהושע

הפליון החלק שבבית ולכן הכל טמא. וכן כשהטומאה בבית משום דעיילא דרך פיה וכולה מעשה אהל לטמא ולא לתוך ולטהר: ז בד"א בזמן שהיא כלי. כלומר שאינה מהודקת בחלל הפתח רק מתנענעת בה שג"כ דינה כאמור. אבל היתה פחותה. שאז יצאת מתורת כלי ונעשית אהל אף לתוך. וכשהפתח טפח היא פקוקה בקש. או אפוצה. שמהודקת ואז אפילו כלי שלם מצלת עם דפא"ה וחוצלת: נתון תחתיה או ע"ב. כלומר מבחוץ וכמשנה ו' ד'. וכן צריך לפרש במשנה ג': ח אלא גבה. שאף שהטומאה בתוכה. הדופן שלמעלה חוצץ או משום שפתותה ונעלה מתורת כלי. או משום שאפולה ומצלת עם דפא"ה וכשיש לטומאה חלל פ"ם. אף דופן אחד חוצץ וכמש"כ מ"ג: ט נתבארו עניני משניות אלו בדברי המפרשים לעיל פרק ד' בהא דמגדל. ועי' תוי"ט כאן מ"ש במ"ע בשם מהר"מ ותראה שנפתרו דבריו מהסיא דפ"ד שזכרנו. ובאמת עניגם אחד הוא: יב בד"א בזמן שהיא כלי כו' או מחזקת מ' סאה. פה המקום אשר כל מפרשי המשניות עמדו והשתוממו על המראה. למה הסרה המשנה כאן תנאי דמחוללת בריש ותנאי דאפולה בסיפא. וזכר במקום אפולה מחזקת מ' סאה. ומאן חכמים אלא ידעני מהם בענין כלי המחזיק מ' סאה ומאן פליג עלייהו בזה. ורבינו הגר"א בביאורו החדש העלה תרוצה קלת. וכבר העירותי בדבריו מה שיש להשיב עליהם בפתח אמרינו. ולאחר כל הדחק מאן חכמים לא הגיד לנו. אולם לפי הדרך שהתויתי בעזה"י יבוא הדבר על מכונו. והענין על אפנו. עד כי לא לבד שיתישבו כל הקושיות. אבל עוד יהיו לראיות מוכיחות ועדות ברורה על אמיתת ביאוריו בכל הפרק. והוא החלק השלישי מזה הפרק מתחיל ממשנה י"א היתה מוסה על גדה באויר שאין שם לא בית ולא פתח ולא דפנות אהלים. ולא שייך כלל בזה תנאי קביעתה בפתח החזק הוא הרפס. מחוללת או אפולה. הפילוש. הקצר הוא או ארוך מאחר שהיא מוגחת באויר. לכן לא התנה כי אם תנאי אחד בריש דמשנה י"ב בד"א בזמן שהיא כלי. לכלכל בזה דיני משנה י"א וריש דמשנה י"ב. שכשהיא כלי כלומר כלי שלימה והיא מהודקת שהיא כלי אדמה בכל הפרק נעשית אהל לטמא ולא לטהר ואינה חוצלת וחלוקי הדינים דמשנה י"א וריש דמי"ב מבוארים היטב במה שקדם ואף למותר לשנות הדברים בטעמן פעמיים. ותנאי מחוללת לא משכחת לה מצלת להוס לו ולהתנות עליו. ולכן לא הזכירו. וכן בסיפא לא מצי למיתני או אפולה בביאורו לפי מ"ש שמהודקת היטב בחלל הפתח. שהרי אין כאן לא כותל ולא פתח שהרי מוגחת באויר. ושנה במקום זה תנאי דמחזקת מ' סאה שבכלי עץ נעשית אהל וחוצלת לד"ה כמבואר בכלים כלל ד' בראיות מהמשנה והראשונים. אבל בכלי אדמה וכ"ג וכלי אבנים כשמחזיקים מ' סאה היא מחלוקת ר"מ וחכמים כמבואר בתוספתא ב"מ כלים דפ"ה וז"ל כ"ג כא"ד וכא"ב הבאים במדה ר"מ אומר הרי הן כבלים וחכמים אומרים הרי הן כאוהלים ספק הרמב"ם פי"ב ופי"ג מהל' טו"מ וחכמים. וכבר התבאר כי כולי' פירקין מיירי בכלי אדמה. לכן שנה התנא במקום אפולה שזכר עד כה כשמוגחת בפתח. ונחלק זה שמוגחת באויר ולא שייך אפולה שנה במקומו מחזקת מ' סאה וכדברי חכמים שאף כא"ד נעשה אהל ותוץ. ולא כר"מ דכא"ד אף שמחזיקין מ' סאה דין כלים להם. ועד כה שהי' לו לתנא להתנות תנאי דאפולה לא רצה לאוריי בפלוגתא. אבל עתה במוגחת באויר וחסר לו תנאי דאפולה שנה

גבה כנגדו עד הרקיע טמא. בתוכה אין טמא אלא תוכה. היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה תחתיה טמא. בתוכה תוכה טמא. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: יג היתה יושבת על שוליה והיא כלי. טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוה מן הארץ טפח. או מכוסה או כפויה על פיה. טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא: יד במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי. היתה פחותה ופקוקה בקש או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ר' אליעזר ור' שמעון אומרים אין טומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה. היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה תחתיה טמא. בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: טז ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן והמת בתוכה הנוגע בה מלמטן טהור ומלמעלן טמא. רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא. היתה שוה הנוגע בה מכל מקום טמא דברי ר' אליעזר. ר' יהושע אומר מטפח ולמטן טהור מטפח ולמעלן טמא. העשויה כמין קמטרא. הנוגע בה מ"מ טמא. כמין גלוסקום הנוגע בה מ"מ טהור חוץ ממקום פתיחתה: יז חבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או בתוכה

ממקומו תנאי דמ' סאה וכחכמים. והוא ברור ונכון בלי פקפוק ובלי דוחק. והתנא שנה דבר דבור על אמיתו. והדבריה מאירים ומבלימים בעזה"ש. ופרמי הדינין דסיפא דמשנה י"ב מבוארים במה שקדם: יג או מכוסה. אפי' בנסר כיון שהמעמיד הנסר הוא כלי אף שאמק"ם אין הנסר חוצץ ודמי לנדבך שע"ג כלי"ג כא"ב כא"ד דפ"ו מ"א. ולא כהרע"ב והסיא דפ"ה מ"ו שהבית. בכוורת פחותה מיירי. היאל והיא עצמה אהל: יד ר"א ור"ש אומרים. עי' ביאור הגר"א וכבר כתבתי בהערות הכללים אות י"ב מה שיש לי להשיב על דברי ק'. וביותר אני תמה שהרי אף באהל מעיקרא כשהטומאה חוצלת ואין עליה רק דופן אחד. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כדמוכח מתוספתא פ"ה בטומאה תחת רגלו של מגדל. וכן מוכח מתוספתא פי"ג. גמל [שהוא אהל אף לטהר כמ"ש פ"ו דמכילתין מ"א דבר שיש בו רוח חיים] שהוא עומד באויר כו' הי' רבון טומאה תחתיו כנגדו עד התהום ממא [משום שיש ע"ג הטומאה שתי דפנות תחתיו והוא בפנו וגביו והיא שלרחו] כו' טומאה תחת רגליו והיא רוצלת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. והוא משום דתחת רגלה אין עליה חלל פ"ם מלמעלה ולכן בוקעת ועולה. אף שהיא דופן אהל. ומה זה שכ' הגר"א דוקא בכלי ועשה אהל. אולם לפמ"ש שם בשערה אות י"ב. פשוט הדבר הואיל ושוליה העומד על הארץ יש ע"ג תוך והוי אהל למה שבתוכו. רק שאינו מכוסה מלמעלה. בזה פליגי. דת"ק ס"ל כיון שאין לה שתי דפנות למעלה מטומאה הרצוה. בוקעת ועולה כו'. ר"א ור"ש ס"ל דמ"מ אהל הוא אף לתוץ. ואין טומאה עולה ולא יורדת. וכמו שהסברנו שם הענין בפעמו: טז ארון. הפסיק רבינו הקדוש נהך משנה בין מתנייתי דכוורת למתני' דחבית אף שאין ענינה דומה להם כלל. משום שמחלקינן בה בין כנגד דופנותיה או כנגד חללה. ודמיא בהא נהא לך דחבית. לכן קבעה רבי הכא. ומפני שיסודותיה הם ענין אחד בכללן דפירקין. לכן כתתיה בלא ביאור. והרוצה יעיין במפרשים: טז חבית. עיין במפרשים הראשונים ז"ל מה שהחקו. דמתני' בחבית שאינה מקק"ם מיירי ומש"כ והחבית ממלאה לומר מה שבחבית. והמעיין היטב יראה כמה זר הוא לפרש כן והקושיות שנופלות בביאורן. ורבינו הגר"א ייסר הדורים בביאורו. אולם מחק הגירסא והבנא של בד"א בטהורה. אבל אם היתה טמאה. והגאון בעל תפארת ישראל עירבב שי' הראשונים עם שי' הגר"א ולחק לייסב גירסת הספרים דמשום טומאה בחיבורין קאתי עלה. וכמ"ש הרע"ב והתויו"ט. ודבר זה ג"כ זר מאד שהרי לא זכרה מתני' תנאי שצריך שיהיה כעוני המרדע כמבואר פט"ז. אולם ע"פ היסודות אשר קדמו לנו בכללים אחר הידיעה הומר החבית ופורתה יתבאר לנו ביאור המשנה באופן פשוט. וכגירסת הספרים בלי שום הגה"ה ובלי חסר ויתר. והוא. החבית היא כלי חרס. כדמוכח [כלים פ"ב מ"ב ג'. פ"ג מ"ב. ג' ד' ח'. פ"ד מ"א ב'. פ"ע מ"ב. ח'. פ"י מ"ג ה' ו'. ב"ק פ"ג מ"א. ובגמרא שם שנתמין לזכות בהרסי' אהלות כפ"ו מ"ט] וידוע דינה שאינה מקבלת טומאה מגבה ומק"ט מתוכה ככל כלי חרס. ולכן שנה בה התנא תנאי הטומאה והטהרה לענין עצמה והחבית ממאה. והחבית טהורה. דד"א בטהורה אבל אם היתה ממאה. והכל כפשוטה לענין החבית נופא וכמו שיתבאר בעזה"ש [מה שלא התנה כן התנא בכל בני דכוורת. שלפי מה שהתבאר שהכוורת היא כלי אדמה ואינה מקבלת טומאה כלל. לא שייך לאפלוגי בה לענין עצמה] למנגה ליורה ותמונתה הוא. יש לה שתי שוליים האחד שתוס והשני פתוח.

כנגד קורקוריתה. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טמאה. תחת דפנה מבחוץ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה. בתוכה ותחת דפנה. אם יש בדפנות פותח טפח הכל טמא. וכנגד פיה טהור. ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים בטהורה. אבל אם היתה טמאה או גבוה מן הארץ טפח. או מכוסה. או כפויה על פיה. טומאה תחתיה או בתוכה או על גבה הכל טמא:

מעיני יהושע

וכו קבוע המגופה לפתוח ולסתום פתחה. ובדפנותיה היא רחבה באמצעה ומתקצרת והולכת למעלה ולמטה בשיפוע גדול ובולטת מאמצעה כמו בטן. והכליפה גדולה כ"כ שהשיעורה המתרחב והולך משוליה לאמצעה הוא משפע יותר לרחבה מלגובהה עד שהשומדת על שוליה אין לרבע ע"מ תחת הכליפה שהוא הבטן סביב מפני שהיא כמוכה. שהשיפוי אינו מגביה והולך אבל מתרחב והולך כזה ס זה חומרה של הבית ותוארה. וזה גבוה אל הקודם לבאר מבחינו החמורה. שיש בה ריפא וסיפא. ריפא עד במה דברים בטהורה וסיפא מן אבל אם היתה טמאה ובריפא תלתי בני. א) טומאה כנגד קרקעיתה תחתי' לו בתוכה [וה"ה למעלה ע"ג כנגד פיה שהוא כנגד קרקעיתה ג"כ]. ב) תחת דפנה מבחוץ. ג) בתוכה ותחת דפנה. ובסיפא ד' בני. א) טמאה. ב) גבוה טפח מן הארץ. ג) מכוסה. ד) כפויה על פיה. ובגמרא אחת לאחת בטעמן בעזה"י. חבית כו' תחתיה לו בתוכה כו' כבר מבואר בדיני הכוורת. שהטומאה הראוה בשהיא בוקעת ויורדת אם היא פוגעת בכלי הפתוחה למעלה. אז כל מה שבכלי כנגד הטומאה טמא. שאינה מגלת אדנפשה רק בשהיא שוכבת על גדה שבשהטומאה חוזרת ויורדת פוגעת בכלי שהוא דופנה העליון. אבל בשפתוחה. והטומאה פוגעת במה שבתוכה אז אינה יכולה להגיע מלהטמא מה שכנגד הטומאה. והוא פשוט ומבואר. אולם הכלי עצמה אם היא בא"ב וכ"ג וכא"ד שאינם מקבלים טומאה כלל אפילו מתוכן הנה נשארת טהורה בלי ספק. אולם אם היא כלי חרס. שרק אינה מקבלת טומאה מגבה אף שהטומאה תחתיה מגבה שהיא מיטמיאתה. מ"מ הואיל והיא רצופה וחוזרת ובוקעת ויורדת ובשחוזרת פוגעת בתוכיותה בקרקעיתה ומתוכה הרי היא מקבלת טומאה. והחבית שהיא כ"ח טמאה. ומבואר בזה דיני הבבא הא' ובזו הבבא לא הרחקנו לגמרי מביאור הגר"א: בבא ב) תחת דפנה מבחוץ. כלומר תחת הבטן שבולט העולה ומרחיב מקרקעיתה בשיפוע גמור. ואין לרבע תחתיה ע"מ ברוח טפח. שדינו ג"כ שהטומאה למעלה. ובוקעת ועולה ובוקעת ויורדת. ולכן כל שכנגד הטומאה למעלה מן בטן החבית ולמטה הימנו טמא. והחבית עצמה וכמ"ש מה שבתוכה טהור. והוא מפני שכלי שאינה מקבלת טומאה אפילו רק מגבה כלומר מחיצותיה. מ"מ כשהטומאה בוקעת ועולה ובוקעת ויורדת פוגעת רק בחיצוניותה ולא בפנימיותה אז אדנפשה מגלת כדין כלי שאינה מק"ט כלל. כמבואר בכלים כלל א' ג'. וכל מה שבתוכה ואף היא עצמה טהורה שהרי כ"ח אינה מק"ט מגבה. ובבא זו נמיתי מביאור הגר"א. כדי שלא נדחוק לגייר בהחבית שתי תמונות בבבא ב' תהי' החבית לדעת הגר"א דפמוחיה שוות ובבבא ג' דפמוחיה בולטות בתמצון. ולדידן הכל בנוונא חדא דפמוחי' בולטות. ואולם מה שדחקו להגר"א ז"ל לפרש כן הוא משום דקשה לי' למה לא חילקה מתניתין בבבא הראשונה בין אם יש בדפנות פ"ט או לא. שאם הי' בדפנות פ"ט אז כל שכנגד הדפנות סביב התחתון וע"ג עמא וכנגד פיה למעלה ולמטה ובתוכה תחת דופנה טהור כמבואר במעט השקפה. ולכן ביאר הגר"א דבבבא זו מיירי בדפנותי' שוות.

פתיחה למשנה ד' ה' דפ"י

בדבר מ"ש הרא"ש בהל' טומאה ובביאורו על הרי"ף. ופסקוהו בטוש"ע י"ד סי' שע"ב ס"כ באורוכה שבין בית ועליה. ואין בה פותח טפח וכיון מהמת למטה בבית כנגד האורוכה. בבית טהור והעליה טמאה. הנה גאוני דורנו הגאון המפורסם מו"ה נפתלי צבי יהודה האב"ד ור"מ דוושנלאזין. והבימל"ח. הגאון המפורסם מו"ה בצלאל הכהן ז"ל מווילנא. הארכו למעייתם בספר העמק שאלה לאסור דינו בראיות מן התוספתא והגמרא. ומן הסברא. ואנכי בעניותי נתתי את לבי לקיים דברי רבותינו הרא"ש ושוע"ע אשר מפיהם אנו חיין. ולהעמיד דבריהם על מכונן. וראיתי כי התוספתא שהביאו לאסור יש לה פנים אחרים ודינו של הרא"ש יש לו ראיות מהמשניות והתוספתות. ודבר ד' בפיהו של הרא"ש אמת. והמקום יהי' בעזרי לכוין האמת. ואל יגיע מפי דבר אמת:

א תניא [תוספתא אהלות פי"א] אורוה בתוך הבית לעליה ואין בה פותח טפח. טומאה בבית כלים שבעליה טהורים. טומאה בעליה כלים שבבית טהורים. כלים שנגד הזית רבי מטמא וחכמים מטהרין. שאני רואה את הקורות. כאלו הן יורדות וסותמות. דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאת הימנו אלא בפ"ט. אמר רבי רואה אני את דבריהן מדברי ע"כ:

ביוצא בזה תניא (שם פ"ה) היתה מוכני שלה [של המגדל השומר בפתח של בית] משוכה [קצתה לגד הבית] ולחוריו שלה אצבעות [והמוכני פרוצה לגד מעלה. כדקתני סיפא בד"א בפרוצה. ואלו היתה המוכני ארבע אצבעות בבית טמא דהו"ל פ"ט פתוח. דמביא טומאה על הבית. והכא הואיל וליכא אלא ג"א הבית טהור. וכן אלו לא היתה כנגד הקורות. כנגד הזית מיהא טמא לב"ע. שהתא דטומאה כנגד הקורות קמיפלגי ר' ורבנן בכנגד הזית]. (כל המאמרים המוסגרים הם מביאור הגר"א בז"ז שם). כלים שכנגד הזית רבי מטמא וחכמים מטהרין [לענין הבית טהור קמיפלגי. הגר"א בז"ז שם] שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. ד"א אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאת ממנו אלא בפ"ט. אמר רבי רואה אני את דבריהן מדברי. כיוצא בזה תניא (שם פ"ט) ר' יוסי אומר חבילי הסיסה ומריני ההגומות חוצין את הבית ואת העליה אלא הטבור הטומאה גלד שני. היו נתונות ע"ג המת באויר המאהיל. כנגד הנקב טמא אלא כנגד הנקב טהור כו'. ר' יהודה אומר אם יכולה לקבל מעזיבה בימות חוצין. היו נתונין בתוך הבית. הרי אלו חוצין שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. עד כאן:

ב הובאו שלש ברייתות מתנאות בסגנון אחד. ושלשתן עסקו ממני הפלא ופלא. דמתוקת רבי ורבנן ע"כ בשהזית טומאה מונח בארץ כנגד האורוכה. דאל"ה למה לי כנגד הזית הא כל מה שתחת תקרת הבית טמא כמבואר במשנה ג'. אלא ע"כ שהזית כנגד האורוכה. והכלים הם בעליה נגד האורוכה שכנגד הטומאה. וא"כ קשה מאד. אחר שבעליה מקורה למה לא יטמאו כל הכלים שבעליה בהאל המשכה. ומאי שנא אהל זה מכל האהלים שמביאין את הטומאה לכל מה שתחתיהם. גם דעת חכמים

נעלמה. שאמרו רואין את הקורות כאלו הן יורדות ומותמות. שברי אף היכא דאמרינן חבוש רמי (סיכה כב.) לאו שאין הטומאה שולה עד העליונות שביניהן. רק לענין ממלפרפות העליונות והתחתונות להמשיך הטומאה לכל תחתיהן בהמשכה מזו לזו. ואיך תושל בכאן התקרה שבעליה שלא תעלה הטומאה דרך הארובה שכנגדה ונגד הטומאה. ואף אם יתיב שאלו רואין כאלו ירדה ממש. הנה בהכרח לומר שהכלים שתחתיה למעלה מן הארובה ג״כ ירדו למטה. שברי הם תחתיה. ומי זה החליף עליונים [הקורה] למטה. ותחתונים [הכלים] למעלה. יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא. וא״כ גם הכלים הנם בתוך הבית ולמה לא יטמאו. ומה שאמר עוד שם דבר אחר אין ס״מאה נכנסת כו׳ אין לו ביאור כלל. זהו רק בהמשכת הטומאה והתפשטותה מן הכלי. אבל לא כשהטומאה כנגדה לגמרי.

פ״ו. ומאי ק״מ בהך ד״א דקאמרי חכמים ומה הוסיפו בזה:

ג ונבאר תחלה דעת רבי. הנה מבואר בפירקין שקל הוא דין כלים הטומאים על הארובה שאין בה פ״מ כשהטומאה מונחת בארץ כנגד הארובה. מדין כלים הטומאים על הארובה שיש בה פ״מ אף שהטומאה היא בבית נגד התקרה ולא נגד הארובה. שברי בדין הראשון אם קדמו כלים לטומאה עהורים. ובדין השני הרי הם טמאים כמבואר במשנה א׳ וב׳. ולהכי סבר רבי ג״כ כשהטומאה נכנסת לעליה דרך ארובה שאין בה פ״מ. קילא לענין זה ג״כ. שאין בה טומאת המשכה והתפשטות. שלא שייכא טומאת התפשטות כ״א באחד משני דרכים. א) כשהטומאה תחת איזה דבר מתוח ופרוש עליו מלמעלה גבוה חלל טפח. שאז מביא על כל שבתחתיו מדין אהל דאוריתא שכתוב נקרא כל אשר באהל. [ועי׳ רש״י סוכה י׳ ד״ה טעו״ם הלמ״מ הוא. כוונתו רק על השיעור. וכן ברכות י״ט: רש״י ד״ה דבר תורה הלמ״מ. ג״כ כוונתו על השיעור דלא כתיב באוריתא]. ב) כשהטומאה בבית אחד ואהל הכותל בית אחר ובכותל שבין שני הבתים יש חלון ובו טע״ם. וכן הדבר בתקרה שבין בית לעליה ויש בה ארובה פ״מ אף שלא כנגד הטומאה. וזהו הלמ״מ. עי׳ מג״א סי׳ שמ״ג. אבל כשהטומאה נכנסת רק דרך ארובה שאין בה פ״מ. כגון שהיא כנגדה. הנה שלא אמרינן בה לבוד (סוכה י״ח) מהלמ״מ ועיילא בה טומאה. מ״מ מ.יין לנו שתתפשט שם ג״כ בהמשכה. לא מן התורה ולא מהלכה למ״מ. ודינה כדין קורה שאין בה פ״מ שמונח למעלה מהטומאה אף שבגובה ממנה הרבה. מ״מ אינו מביא וג״כ אינו הוגן בפני הטומאה. וכל מה שלמעלה ולמטה כנגד הטומאה טמא. כמבואר כ״ם במשנה. כן הדבר בטומאה הבאה ממקום וחלל שאין בו פ״מ אין בה כח להתפשט. ולא מגיעו טומאה נמשכת ומתפשטת כיולא בה. ומצאתי ראיתי כזאת בדברי רבינו הגר״א בס״ד דאהלות מ״א כמעך לטיפה. וז״ל אם היתה הכוותל מחולחלת בדפנותי׳ [כשמונחת על דפנותי׳] למעלה או למטה אע״ג דליכא בנקבים כ״מ נהי דלא עיילא טומאה לתוכה [במה שאינו נגד הנקב דאינפשה מגלת]. כלים דתוכה דכנגד הנקב דכנגד הטומאה. מיהא מיטמאי. דכל כנגד הנקב לא בעינן פ״מ. עכ״ד שם. ולמה לא יטמאו כל הכלים שבתוכה ולמעלה ולמטה [דכלי אינו חוץ ומביא] אחרי שדופנה העליון יביא את הטומאה בכולה בהמשכה. והרי כבר נכנסה לתוכה ע״י הנקב שכנגד הטומאה. אלא ע״מ שהטומאה שנכנסת דרך נקב שאין בו פ״מ אינו מטמא רק כנגדה למעלה ולא בהמשכה והתפשטות. וזו היא ג״כ דעת רבי בתוספתא שם:

ד ועתה אל חכמים אלך. דאינהו מפרי משום דרואין את הקורות [שבעליה] כאלו יורדות וסותמות את הארובה שהיא פתוח מפ״מ. ושאינן טמאין. והלעג״ד הנה בעירובין (י״ד.) סובאה בריתא לענין קורה של מבוי שגרוך שתהא רחבה טפח. ר׳ יוסי ב״ר יהודה אומר היו אחת למעלה ואחת למטה רואין את העליונה כאלו היא למטה כו׳ אמר אביי ריב״ז ס״ל כאבוה בחדא דאית לי׳ רואין. ובסוכה (כ״בז) מפרש לה רב כהנא אליבא דרבא בשאין ביניהן בגובה בין זו לזו ג׳ טפחים דלכ״ע אמרינן לבוד. ובשו״ע או״ח סי׳ שס״ג סכ״ג איתא ב׳ דעות במאי דאמר אביי ר״י ב״ר יהודה סבר לה כאבוה דאית ליה רואין. והדעה הראשונה שם מפרשי דאין כך רואין משום שהחסרון מצד עצמו שכל אחד אינו יכול לקבל אריח מפני דקותו. והוי כמו של קש. דה״ל אף שאין ביניהן ג״מ פסולה. וכדעה השני׳ בשו״ע שם. רק דהחסרון הוא ריחוק זו מזו בגובה יותר מג״מ. ויש שאין בכל אחת מהן רוחב טפח לא אמרינן חבוש רמי. וכדבא בסוכה שם. ולכן כשאין ביניהם ג״מ דאמרינן לבוד אף רבנן דפליגי על ריב״ז ואבוה מודו שהקורה כשרה. ורק ברחוקים יותר מג״מ בגובה פליגי. ואלו הי׳ אביי מפרש להא דריב״ז כמו שפירשה רב כהנא אליבא דרבא בסוכה שם לא הי׳ אומר דסבר לה כאבוה דאמרינן רואין. דבאין ביניהן ג״מ לא צריכין לכך דרואין. ומה שאמר אביי דס״ל לריב״ז כאבוה משום דאיהו מפרשה כשסבה בגובהן רחוק זו מזו יותר מג״מ זו למעלה ממש וזו למטה ממש. וע״ז אמר דס״ל כאבוה. ואמרינן חבוש רמי אפי׳ בפחות מטפח. וזהו דעת הרי״ף שהביא להך דריב״ז שתמא. ולא אפי׳ שאין ביניהן שלשה טפחים ולכן פסק שם שאין הלכה כמיתו. אבל באין ביניהן בגובה ג״מ כ״ע מודים דאמרינן לבוד ואין צריכין לרואין וחבוש רמי. וכ״ה דעת הרמב״ם ז״ל. וקאי בין בגובה בין בהרחקה וכמ״ש בב״י. ועי׳ ב״ח שפי׳ דהרמב״ם ז״ל רק בגובה קאי. ור״ל אליבא דרבא בסוכה שם רק דחויה קמדחי שמוכל לומר שלא ריב״ז מיירי בשאין בגובה ריחוק ג״מ ושערים ושברה הרי מילי בינהו. ובזה אף רבנן מודו. אבל באמת דעת ריב״ז שאף בריחוק ג״מ בגובה אמרינן רואין וחבוש רמי אף בפחות מטפח. משום דס״ל כאבוה וכאביי. ובאמת לענין דינא דפסקינן כרבנן וכרבא בסוכה שם אין ל״מ כלל אם נאמר דריב״ז בשיטת אבוה ר׳ יהודה קאי או שנפרש דבריו דמייתי בשאין ביניהן ג״מ. זו היא שיטת הרי״ף והרמב״ם והטו״ש בדעת הראשונה שם. המחלק בין ים ביניהן ריחוק בגובה ג״מ או לא:

וראיתי בירושלמי עירובין פ״ק סוף ה״ג. מיפלגו בזה עצמו בביאור דברי ריב״ז. אי כאביי בעירוב אי כר״כ אליבא דרבא בסוכה. וז״ל אמרה תני ר׳ יוסי בר״ז בשיטת אביו דו אמר רואין את התחתונה כאלו היא למעלן ואת העליונה כאלו היא למטן. [וזהו כדעת אביי בעירובין] ר׳ יוסה מיגנא בר שלמיא ר׳ יודן חינגא בר שלמיא בשם רב והוא שתהא עליונה בתוך שלשה טפחים לתחתונה. ופירש בפירי קרבן שם הרמב״ם סבר דרב פליג אהא דאמר אביי [ותני כך קודם לזה] דריב״ז בשי׳ אביו קאמר אלא דאייתי בפחות מג״מ וכ״ע אתי ומעטא לבוד. הרי דפליגי בדעת ריב״ז אי כאביי אי כר״כ אליבא דרבא. וכלמפרשינן לה בשם הב״ח. ובאמת לאו פלוגתא היא. רק דמר מפרש להא דרבי יוסי בר״ז דכתאבי אמרה למילתי׳ ובשיפתי׳ דאבוה קאי. ומר מפרש לה דמשכחת לה בתופן דלא רבנן דר׳ יהודה יודו זה בשאין ביניהן ריחוק ג״מ. וכך דרכן של חז״ל מר מוקי לה כתנאי ומר מחדש לה אליבא דכ״ע:

ויש לי בעצמי ראי׳ מפורשת דבזה פליגי ר׳ יהודה ורבנן. אי אמרינן רואין וחבוש רמי בפחות מטפח. וכדעה הראשונה שבשו״ע מתוספתא דאהלות פ״ו. [הובאה בתוס׳ נדה ל״ז. ד״ה אינן] אלו הן סכות אינן שמיכין על הארץ [פי׳ והענפים קרובים זו לזו עד שיכולים לקבל מעזיבה להרמב״ם מפאת חוזקן ולהראב״ד מפאת קרבתן זו לזו ובשאין בכל אחת מהן רוחב טפח עי׳ בפי״ג ממו״מ ה״ב ובתוי״ט פ״ח מ״ב] ר׳ יהודה אומר רואין את התחתונות כאלו עולות למעלה והעליונות כאלו יורדות למטה. ופי׳ הר״ם במשנה שם והגר״א בז״ז שם. שיש מן העופין של האילן למעלה ויש מהן למטה ואלו היו בוין היו נוגעין זה בזה ברוחב טפח. אז רואין כאלו הן שוין העליונות והתחתונות ומביא וחוזר. הרי מפורש דפליגי בזה רבנן ור׳ יהודה אי אמרינן רואין בפחות מטפח. דבלאו רואין אינו אהל אף לחוזר. כלמוכח סוגיא דסוכה שם:

ה ומעתה עכל לאשכוחי פיסרא לטעמייהו דרבנן דרבי בתוספתות הנ״ל. בשנקדים עוד כלל בטעמא דמשנה ב׳ דפירקין. אם רגלו קדמה את הטומאה מהור כשאין בארובה פ״מ. וטומאה כנגדה בארץ. דלכאורה קשה מאי איכפת לן שרגלו קדמה ע״פ הארובה. הא קיי״ל דדבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה. וכל שהטומאה כנגד הארובה עולה היא למעלה אף בפחות מפ״מ ולמה לא תעלה ג״כ כשרגלו מונח עליה שהרי אינה חוצצת. אולם הטעם פשוט ומבואר דכ״ז שהטומאה שמונחת למטה אין לה מקום להתפשט כגון שהיא נגד ארובה שחלקה לאויר. אז עולה למעלה אף דרך ארובה שפחותה מפ״מ. והרי הבית מהור כמבואר במשנה. אבל כשמונח רגלו למעלה הרי עירבב את הטומאה וכל הבית טמא. וכיון שהטומאה נמשכת ומתפשטת בכל הבית קלישא לה ואינה נכנסת בפחות מפ״מ ורגלו מהור. וחילוק זה מוכח ומבואר. ולא לידון בזה בדבר המדע שאלמלי היתה הטומאה מוקפת מחיצות סביבה ממטה למעלה. עד פי חלל הארובה. אז אין הטומאה יכולה להתפשט בבית. והבית מהור: הנה אז אפילו אתן רגלו קודם הטומאה. נטמא האדם וכל מה שעליו עד לרקיע. והדין דין אמת:

ו ובזאת נאמר. כי רבנן דרבי סיינו ר׳ יהודה ובנו ר׳ יוסי דס״ל רואין וחבוש רמי אפילו בפחות מטפח. וכדמוכח מהתוספתא שהבאתי בשם ר׳. וכדמוקי לה אביי בעירובין שם. והוי דין הארובה שבתקרת הבית עם תקרת העליה שכנגדה כדין הקורה שבעליה שבין קורות של הבית. שבשאמרינן חבוש רמי טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא ומתפשטת בכל הבית ושולה ג״כ עד תחת כל קורה וקורה. כן עד התחתונות והן עד ביניהן עד העליונות. וה״נ כי׳ הדין בתקרת העליה עם הארובה שתחתיה בתקרת הבית כשסי׳ בה פ״מ. הי׳ שולה הטומאה עד תקרת העלי׳ שכנגדה. להרי רק רואין אמרינן. אבל לא שבאמת כן הוא. והרי יש בין התחתונות [או בארובה] פ״מ. ושולה למעל׳. אולם עתה שאין בארובה פ״מ. הנה אף שהתקרה העליונה רחבה הרבה. עכ״ז כיון שאלו הארובה שתחתיה אמטה אין בה פ״מ. יש להתקרה העליונה רק דין פחות מטפח. וכמ״ש הר״ן בסוכה שם ופסקוה בשו״ע סי׳ תרל״ה ס״ה בהג״ה. והנה לאמן דלא ס״ל רואין אז אם הטומאה כנגד הארובה פשיטא דשולה למעלה. אולם לאמן דס״ל רואין. ואז הטומאה מתפשטת בכל הבית [כמו בקורות שיש בהן פ״מ] ובשאין ביניהן פ״מ. אחר שנרגל הך רואין להתמשך ולהתפשט שכל הבית יהי׳ טמא. שוב לא תוכל הטומאה לעלות אם קדמה רגלו את הטומאה לא בהמונחת כנגד הארובה. והאדם מהור. ס״ל מה שבעליה מהור אף נגד הטומאה. יען שע״י רואין וחבוש רמי נתפשטה בכל הבית. ושוב אינה יכולה לעלות בפחות מפ״מ. וזהו טעם רבנן דרבי בהך תרתי בריתות דתוספתא דפי״א ודפ״ה. הך דארובה והך דמוכני. וכל זה לר׳ יהודה ובנו ר׳ יוסי דס״ל רואין וחבוש רמי בפחות מטפח. אבל לדידן דלית לן זה וכדפסיק רבא בסוכה (כ״ב שם) וכדאיפסיק בדי״ף ורמב״ם ושו״ע שם. הדרן לדינא דדבי דכלים שכנגד הארובה למעלה שאין בה פ״מ

והעליה מקורה. והטומאה בארץ כנגדה עיילא בעליה. ואע"ג דקלסן רבי לחכמים הלכתא כוות' וכמ"ש רבינו הגר"א שזכרתי למעלה סוף אות ג'. ועוד ידוע נמוים להראות בגליל שחכמים דרבי הייט ר' יהודה מפורש יותא. ויבא לקראתנו בביאור התוספתא הבלשית בשם":. שם מצאתו ושם נדבר ממנו:

ז ממוצא דבר נלמוד דאף ע"ג דקיי"ל דנפחות מטפח לא אמרינן חבוש רמי. מ"מ אם הקורה הנתונה למעלה לבין הקורות שלמטה אף שאין ביניהן פ"מ. אם אינה נבוה מהן ג' טפחים. שאז אמרינן רואין לכ"ש מטעם לבוד [ואף דבהלכות טומאה לא אמרינן לבוד כלאיתא (בסוכה י"ת) הייט לענין כניסת וייצאת הטומאה. אבל לענין רואין כאלו יורדות למטה להתפשט הטומאה תחתיהן. הואיל דנפחות מג"מ אמרינן רואין אז יכולה היא להתפשט כמו לר' יהודה ובמו ר"י רבנן דרבי אחוה פסוט] וכדאוקמינן לרבא הך דריב"י וכדפסיק הרמב"ם והטו"ע לדעה הראשונה. ואז אמילא אין הטומאה עולה למעלה יותר מן הקורות התחתונות. אף כשהיא כנגד אויר שביניהן. יען היא מתפשטת בכל הבית. וכהיא דמתן רבנו אם קדמה לטומאה ובמו שנתבאר:

ח הדרן לביאור התוספתות בהא דאמרי רבנן דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאת ממנו בפחות מפ"ם. דאקשינן עלה דה"מ כשאין הטומאה למטה כנגד הארובה. אבל כשהיא תחתיה כנגדה שולה היא למעלה כמבואר בפירקין. ועוד מאי הוסיפו בהך דבר אחר. ומה שהראה בזה הגאון ע"פ מה שהורנו רבינו הגר"א בביאור א"ר למשניות. וז"ל בפ"ד דמכילתין מ"א. כל טומאה שתחת הכלי ובלבי שני כיסויין. וכיסוי העליון נבוה טפח מהתחתון. לא אמרינן בי' דין בוקעת. בין שיש לה דין אהל לחצון בפני הטומאה כי הא דמגדול כגון שמחזיק מ' סאה בלח. בין שהוא כלי שאין לו דין אהל לחצון בפני הטומאה. אלא דהוא עצמו כלי שהור מלקבל טומאה. כי הא דכלי גלגים דפ"ו וכוורת דפ"ט. שנעשו אהלים לטמא ולא לטהר. להגאת טומאה נעשו אהלים ולא לחצון כדתנן בפ"ו. בכולן אם יש להן שני כיסויים. וכיסוי העליון נבוה טפח מהתחתון. אין אומרים בו דין בוקעת. דבל בוקעת לא אמרינן אלא שיהא דביקעת כנגד הטומאה. ושולה. לא מהלדין. וכאן אם בכלי שנעשה אהל לטהר. אינה בוקעת למעלה הימנו. ולתוכה תהיה מביאה אכולה. משום דכי בקעה לתוכה הרי כיסוי העליון הגבוה טפח. נעשה אהל ומביא את הטומאה לכל תוכה וחוצץ על שלמעלה ממנו. ולא בקעה הו לעל גבה של כלי. וכפיק מדין בוקעת לדין אהל לחצון דלא ליבקע לע"ג ולהביא לכל תוכו. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת אפילו לתוכו כי היכי דלא בקעה לע"ג. ואם בכלי שהור שנעשה אהל לטמא ולא לטהר. וע"ג כנגד הזית עמא משום דאינו חוצץ וכמאן דליתי' דמי ומטא כנגד הטומאה עד לרקיע. לא אמרינן בוקעת דלעמי תוכה אלא תוכה שהור. משום דכי בקעה לתוכה הרי כיסוי העליון הגבוה טפח מביא את הטומאה לכל תוכו דלעמא נעשה אהל ולחצון אינו נעשה אהל ומטא כל שע"ג. ופיק נמי מדין בוקעת לטמא מחוברת אהל כל תוכה וכל ע"ג אפילו שלא כנגד הזית. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת ותוכה שהור וע"ג כנגד הטומאה עמא משום דלא חייץ וכמאן דליתיה דמי עכ"ל קדשו

שמה ושנה כן בפ"ם מ"ח ושילם פפ"ו מ"ג:

ובזה יתבארו דברי הכמים בברייתות הנ"ל שאמרו דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל כו' בפחות מפ"מ. לומר שדין טומאה זו כדין טומאה רעוה שאינה מתפשטת לגדלין רק מטמאה כנגד הטומאה. ואלו לא היתה העליה מקורה היה שולה עד לרקיע. אבל עכשיו כשפונעת בתקרת העליה שלא בע"ל תתמשך ותתפשט כדין כל טומאה שתחת דבר מחוח ואהל. ואלא מחוברת בקוע לתורת אהל לטמא כל שתחת תקרת העליה. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת. וכל מה שבעליה שהור אף

נגד הטומאה כדין המגדול וכמו שביאר והסביר לנו רבינו הגר"א בראיות:

ט אמנם כגון דא לריך לאידועי. שמלתא דא דפליגי רבי והכמים לא דמיא להא דמגדל וכוורת וחבית שזכר רבינו הגר"א. דשם הם סתומות נגד הטומאה שלמטה מהם. ובכה"ג לא אמרינן בוקעת לחוכן מעשה הכ"ל. אבל היכא דנקבו כנגד הטומאה עיילא טומאה בתוכן אפילו בפחות מטפח. וכמש"כ הגר"א בפ"ט מ"א שם בבירוש ח"ל. ואם היתה מהלכלת בדפטותיה. אע"ג דליכא בנקבים פ"ם. כלים דתוכה דכנגד הנקב דכנגד הטומאה מיטמאי מיטמאי. דכל כנגד הנקב לא בעינן פ"ם עיי"ש. ומ"מ לא רחוקה היא לומר דחכמים דרבי ס"ל כן אף בנקב שנגד הטומאה בארובה שאין בה פ"ם דלא הוויל טומאה בעליה מטעם ההוא בעלמו. ומה שאמרו תרי מילי אין נכנסת לאהל ואין יוצאת הימנו. יש לכוון זה לדעת הראב"ד כי"ט מהל' טו"מ דטומאה רלוה ס"ל שהם שבתוכה כנגד הטומאה שמא. ובנבוה טפח אהל תחתיו אף מה שכנגד הטומאה תוכה מהור. וה"נ כשהארובה שבעליה נבוה מהטומאה שבארץ בבית. הרי יש להטומאה אהל. ואז אינה יוצאת אף למעלה כנגדה בפחות מחצי טפח. ואולם הראב"ד מיירי בפחות ורבנן מיירי בנקב פחות מפ"מ:

והילוק גדול יש בין טעם הראשון דחכמים שרואין את הקורות כאלו הן יורדות ופותחות. ובין הטעם השני דאין טומאה נכנסת לאהל בפחות מפ"מ. דלטעם הראשון הוה כל מה שבבית שמא. שהרי הקורה שפתחה את הארובה שירבבה את הטומאה [והוי מ"ב קוייהו דרבנן בלמעלה מהארובה חומרייהו בדין כל אשר בבית דלרבי אין שמא אלא כנגד הטומאה] אבל לטעם השני אינה מתפשטת בבית שהרי היא נגד הגג הארובה ואין לה דבר שיתחבר לבית והתפשט שם:

ו' אחרי אשר נתבארו בעזה"י שתי התוספתות דפי"א ודפ"ה מילתא בטעמא לרבי ולרבנן. נבואה לבאר דברי התוספתא הבלשית דפ"ם שם. שראשית דברים הם דברי ר' יוסי עד שלא בנגד הנקב שהור הוא בגמרא (הולין קכה:) וסופה הבאתי דברי ר' יוסי עד שלא לנגד הנקב בתוספתא זו. מה שיש לדקדק בתוספתא זו. נתומם בתוך הבית. לכאורה היינו הך דר' יוסי. שבית למה לא כיאר ר' יוסי מלתא בטעמא על ריש"ל דידיה שאני רואה את הקורות כמו שביאר ר' יהודה. שלשית מפני מה בשתי התוספתות דפי"א ודפ"ה הנ"ל הוסיפו בדברי חכמים דבר אחר אין טומאה נכנסת וכו' ופה בפ"ם לא זכרוהו. הלא דבר הוא. רביעית למה השמיט רבי א"ע מלאות דעתו גם פה שבלים שבנגד הנקב כנגד הטומאה למעלה ממאים. כמו שסובר שאינו בתי ברייתות המזכרות:

יא והנראה בזה דר' יוסי ור' יהודה בהך דחכלי המטה ובריני החלונות דהולין אף כנגד הנקב שעמיה דמר לא שעמיה דמר. שעמיה דר' יוסי הוא דהנקבים שביניהם בעלי לגבי החבלים והבריעים. והוי כבולים שתוס הוא ומלאכתן כך וקבעם בין קורה לקורה במקום הקרה ובמלוס. כמו שהדין בסכוכות דפ"ח מ"ב. שהוא אינן המיסך על הארץ בענפים מובדלים זה מזה מעט. שבטל אויר הסדקים שביניהן לגבי הענפים הוא"ל וכך גידולן ולכך הולין בפני הטומאה. אם אין הסדקים רחבים עד שיוכלו הענפים לקבל עליהן מעזיבה ביטוית. ולזאת אין מביאין תחתיהן בהמשכה טומאה מלאורייתא. רק מדרבנן להומרא. וכדלתתא (נדה סח:) וכמ"ש הר"ם והגר"א. וה"ל בהך דסרינין וחכלי המטה. אף שבהן לא גזרו רבנן להביא תחתיהן את הטומאה כשהן לעצמן. עכ"ז כשקבצן בין הקורות בטלי. ואף נגד הנקבים חוצץ. ולא עיילא בהו טומאה להיותם יחד כלי אחד ונתבטל בין הקורות. וכמש"כ רש"י בחולין שם. ולא דמי כלל לארובה שבבית פחות מפ"ם. שאין הארובה בטילה לגבי הקרקע ושומדת בפ"ע. ולכן כשהטומאה כנגדה למטה עיילא בה. משא"כ הבריעים והחבלים שאי אפשר להם בלי נקבים שביניהם. ולא לנקבים בלתי הבריעים והחבלים. וכולהו חד. ולכן כשביניהם בין הקורות בטלי וחוצץ שנעשה הכל כסתום וכמש"ם רש"י בתוספת ביאור. משא"כ כשפרוסין על המת באויר. די לו שהבריעים והחבלים בעצמן חוצץ. אף שאין בכל בריע וחבל רוחב טפח. וקיי"ל דכל פחות מרוחב טפח אינו חוצץ אף שגבוה הרבה מהטומאה. מכל מקום כאן בבריעים וחבלים מצטרפין [לחיותם נחרגים יחד] כאלו יש בהם רוחב טפח. אבל לומר שיהיו גם הנקבים שביניהן כסתומות. זה לא אמרינן כיון דלא בטליהו לגבי הקרה. זהו טעמיה של

ר' יוסי וע"פ ביאור רש"י ז"ל שם:

אמנם ר' יהודה הוסיף לומר שאף בשאין באויר אם יכולין לקבל מעזיבה ביטוית. שהחלונים קטנים. אז דינם כסכוכות ופרעות. בהם שנפי אילן ואבני גדר הסוככים על הארץ באויר שאף שיש ביניהם סדקים מכל מקום אם יכולים לקבל מעזיבה ביטוית חוצצים. וכמו כן דין של הבריעים וחבלים אם יכולים לקבל מעזיבה ביטוית חוצצים בפני הטומאה אף שהיא כנגד האויר שבחלונים הקטנים. ובלא בהא של ר' יוסי. דר' יוסי לא מפליג בשאין באויר אם יכולין לקבל מע"ב. וכנגד הנקב שמא. ולא דמו לסכוכות ופרעות. וכמו שמחלקת מתניתין דפ"ח מ"ב ומ"ד לענין הכאת הטומאה תחתיהן. בין סכוכות ופרעות לבריעים וחבלים. אבל ר' יהודה ס"ל דלא מחלקינן ביניהו ואם יכולים לקבל מע"ב כולן חוצצין. [ואולי יפלוג ר' יהודה גם אמשנה ד' הנ"ל שאף הם מביאין מדרבנן אם יכולן לקבל מע"ב. ובמלי דסיים ר' יוסי כשמוחים באויר התחיל ר' יהודה]:

שוב בא ר' יהודה למיפלג גם אראשא דר' יוסי כשתחתות בין בית לעליה בין הקורות. דשעמיה דר' יוסי משום דבטלי הנקבים לגבי הבריעים הקבועים. ואמר ר' יהודה שלא מן הטעם הזה חוצצין אף נגד הנקבים. רק מטעם שרואין את הקורות כאלו יורדות וסותמות. ולשעמיה אזיל דס"ל שירוכין (י"ד) דאף שאין בקורה [או בחלל שתחתיו] טפח. אמרינן חבוש רמי. וכמש"כ למעלה. והבחתי שם התוספתא פ"ם לענין סכוכות דס"ל לר' יהודה רואין בפחות מטפח [עי' סוף אות ד' בדבריו]. והילוק גדול יש בין טעמא דר' יוסי לטעמיה דר' יהודה. דלרבי יוסי דוקא כשקבועין בין הקורות במקום התקרה ונבלים שם וכמ"ש רש"י בחולין שם. אבל כשהניחם לשעה ופרסם בבית באמצע נובהה של הבית שאין דרך להניח שם קורה והקרה. אז לר' יוסי כשהטומאה היא נגד הנקבים התלוים שלה היא למעלה. אבל לטעמי' דר' יהודה שהתקרה של הבית יורדת וסותמתן מטעם חבוש רמי אף בכה"ג לא עיילא בהו טומאה:

ובשנדקדק בדיוקו של ר' יוסי בר"שא דליה ושל ר' יהודה בסיפא דליה. הנם שלכאורה היינו הך עכ"ז שיטו גדול יש ביניהם דר' יוסי אמר שחוצצין את הבית והעליה. כלומר בין הבית להעליה. [וכן הוא בחולין שם שהוצאה כרייתא זו והלומדן דוקא היא]. שדרך להניח שם קורות ותקרה והיות במקום התקרה את הבריעים וכמ"ש רש"י. ור' יהודה אומר היו נתונים בתוך הבית. ולא זכר את העליה. ס"מ דבתוך נובה הבית בית שאין דרך תקרה להיות שם. והוא מורה בשאבא לדכתיבין דזה הוא שהוסיף ר' יהודה לטעמיה של הא דר' יוסי:

יב ומעתה נגלה לנו תעלומת שם החכמים דפליגי אדרבי שהגדו למעלה אות ו'

שהם ר' יהודה וכמו ריב"ש בהשגה בעלמא ובראים מנקום אחר. עתה שמחנו מאד שמלאמנו ראיותו בתוספתא זו שאמרנו עתה בביאורה. מפורש בשמו ר' יהודה.

וממש בהמי לישנא דתרתי ברייתות דפי״א ודפ״ב דמכילתין רואין את הקורות כאילו יורדות וסותמות. ואברכה את ה׳ שהחיני בדרך אמת. ונתישבו בזה שתי קושיות הראשונות שהקשינו בתוס׳ י׳. שר׳ יוסי באמת לא ס״ל כלל רואין ור׳ יהודה ס״ל רואין. וג״מ טובא ביניהם. והוא מבואר במעט השקפה:

ויען כי הטעם השני של שתי ברייתות הראשונות דפי״א ודפ״ב דקאמרי חכמים דבר אחר אין טומאה יוצאה כו׳ בסתות מפ״ם ובאורתו למעלה אות ח׳. לא מליט לר׳ יהודה שיסבור זאת לכן לא הזכירו ר׳ יהודה בדבריו כאן. ויען כי בדין זה של הפריגים וחבלי המטה כשקבוע בין קורות העליה. אף רבי דפליג בשתי התוספתות הנ״ל מכל מקום בכאן יודה דלא עיילא טומאה בנקבים. ולזו משעמי׳ דר׳ יהודה רק משעמי׳ דר׳ יוסי. לכן לא פליג רבי בכאן כמו שפליג בשתי הברייתות דפ״ב ודפי״א. ומתישבו גם שתי הקושיות האחרונות שהקשינו בא״ת ר׳ ודברי שלשת התוספתות כולן. נהירין ולא רין בחדא מחתה מתחיכה ומדוקדקים בלשונם:

יג אדר הדברים והאמת האלה נבואה לבאר תרתי מתניתין דפירקין מ״ד ומ״ה. שנדברו בארוכה במפרשים הראשונים ונהלקו בהם לדינא מהר״מ והרא״ש וכמבואר בדבריהם. והנה בביאור דבין מלמעלן בין מלמטן הנאמר במשנה נהלקו ג״כ אם פירושו הוא לא זה לא זה בכבל הש״ס. וכמו בין דבר המק״ם בין דבר שלמק״ם דמ״ה. לא שפירושו הוא בחרוייהו למעלה ולמטה כסך דבין למעלן בין למטן דקרים [פ״ג מ״ב]. והנה במשנה ד׳ מוכח שהפירוש הוא בהרוייהו דליכא למימר בזו לא בזו הינה שמתן למעלן לא הכל ממא דהפ״ם שבארוכה שבין בית לבית העליה מבית טומאה בחדרה מעליה לבית שהעליה מקורה אבל כשהגן למטה לבד היאך תהא העליה כולה ממאה הלא היא פתוחה למעלה והארובות מכוונות. לא יהא אלא שהטומאה עצמה מונחת בעליה כנגד הארובה שאין ממא אלא כנגדה וכ״כ הר״ם והרא״ש. ולא כהרמב״ם בכה״מ והרע״ב, ולפרש דבבית כולה ממאה אם אין מלמטן דבר המק״ם. ובעליה רק כנגד הארובה [והוא יותר מכנגד הזית. שהרי כבר נתפשטה תחת דבר המק״ם בגדן בתחתונה] גם זה דוחק. וכמ״ם הרא״ש דלא משמע כך לישנא דהכל ממא. אלא ע״כ צריכין לומר לפרש דבין מלמעלן ובין מלמטן כלומר בשתיהן. וע״פ זה נמשך ביאור שתי המשניות מ״ד ומ״ה באופן אחד. ונלמדה לדעת כי התנא דקדק לשנות בין בנא לארובה דמשנה ד׳ לבנא לארובה דמ״ה וכמו שהקשו המפרשים. וכמו כן כל שאר שתי המשניות האלה יהיו ערוכים ומסודרים. וכן הך דינא של הרא״ש ומוס״ע בארובה שאין בה פ״ם בין בית ועליה נמצאהו מפורש יולא במשנתינו. לא מאיזה דיוק ומשמעות. ולא מרמז ושוב קושיא. רק כמ״ם הרא״ש שדבר זה מפורש בפ״י דאהלות במתניתין דאין בארובות פ״מ. אמנם פרש כתחיל לבאר נחזור על הראשונות במחלוקת דרבי ורבנן בפי״א דמכילתין שהבאתי למעלה ושם בארה והוא:

יד תבנא לדינא. כבר כתבנו דדעת חכמים דרבי. הוא דעת ר׳ יהודה ובמו ר׳ יוסי דאמרין רואין וחבוש רמי אפילו בפחות מטפח. והעמדנו ע״ז ראיות מפורשות. וא״כ כבר איפסק הלכתא בסוכה [כ״ב] דלא כוותיה. עתה נשובה ונחקרה לי הלכתא כרבי דרק נגד הטומאה ממא למעלה מהארובה. לא שתפשטת בעליה נגד כל התקרה ובדעת הרא״ש ומוס״ע הנ״ל. ואמריהו לעיין ממשנה מפורשת דלא כרבי ובדעת הרא״ש [מכילתין פי״ד מ״ה] בני זיזין שבי״ז ויש בהן פ״ם ובינהן פ״ם כו׳ היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח כו׳ טומאה תחת המותר כו׳ רי״א ביניהן ותחת המותר ממא ותחתיהן טהור. ושתה הגע עצמך. ומגיר הזיז התחתון כאלו הוא בית מקורה שהרי יש בתחתיתו בית לבין הארץ עע״ם בר״ם. והמותר של זיז העליון נחשב כאילו הוא אויר שאין בו פ״ם חוץ לזיז התחתון. שהרי אין לטומאה להתמשך חוץ מזיז העליון. וכשהטומאה עולה מלמטה בארץ כנגד העודף הרי גם שם לתחת העליון דרך אויר שאין בו פ״ם שבין הזיז התחתון עד הנוד אחת של העודף של העליון, ועכ״ז מתפשטת תחת כל הזיז העליון וממא ביתו ובין התחתון. כמשכב תקרת העליה אשר על הארובה שאין בה פ״ם והוי הדין שביניהן ממא לגינא דכ״ע בין לר״מ בין לר״י ותחתיהן לר״י דהלכתא כוותיה מטור ורק כנגד המותר ממא. וכן הדין הזה ממש בבית ועליה. למטה בבית רק כנגד הארובה ממא וכר׳ יהושע. ולמעלה כל מה שתחת תקרת העליה ממא לגינא דכ״ע.

וזו ראיה שאין עליה תפוכה. לדינו של הרא״ש ולא כרבי:

טו ושמעינן מינה שחלוק דין הארובה שאין בה פ״ם בין בית לעליה והעליה כולה מקורה. מדין שתי ארובות בבית ובעליה מכוונות ושתיהן פתוחות. בשני דברים. האחד בעליה ושני בבית. בעליה שבאופן הראשון הכל ממא כל מה שתחת תקרת העליה. ובאופן השני רק כנגד הטומאה ממא. ובבית שבאופן הראשון ממא כל חלל הארובה שבבית. וכמו שביארנו כל שתחת המותר ממא. ישן התקרה העליונה שכנגד הארובה ממשכת אותה ומחזירתה לבית כנגד כל חלל הארובה התחתונה. שאין דבר חוץ ביניהן. משא״כ באופן השני כשתיהן פתוחות אין ממא רק נגד הטומאה. ואם חלל הארובה רחב מהטומאה וכלים כנגד החלל לא כנגד הטומאה אז שהרי אין דבר מגיל עליהם:

כי ראוי שנדע שמ״ם הרא״ש בה״ק שם. אבל אינה חוזרת ויורדת לבית כיון שאין בארובה פ״ם. אין כוונתו שאינה יורדת כלל. שזה דבר שאין לו שחר. ומי זה אמר ותהי שרות הטומאה העולה למעלה בעליה תמשוך אחריה גם שכזית מהמת המונח למטה בארץ עד שיחשב כאלו גם היא עלה למעלה וכבר אינו בארץ. עד שהכלים אשר למעלה מהבית בבית לא יהממאו. פה קדוש כהרא״ש יאמר דבר זה. ומה בין זה לשתי ארובות בבית ובעליה זה כנגד זה ושתיהן פתוחות שכל מה שנגד הטומאה בבית ובעליה מיממאי. וכי בשביל שהעליה מקורה מינרע נרע. וביותר נראה שאף שכזית הטומאה מונח בעליה נגד ארובה שאין בה פ״ם למטה ממנה בין בית לעליה בין שהעליה מקורה בין אינה מקורה. וכלים תחת הארובה כנגד הטומאה מיממאי הרי כלים שכשם שהטומאה עולה למעלה כך יורדת למטה בעבדה עד התחים. וזה סלמ״מ. וברור לכל מבין עם המליד באהלות. וכפה משניות מוכיחות כן. ואך לאותר להאריך בזה. אפס מונת הרא״ש שכל מה שבבית נגד התקרה טהור ובעליה ממא. אבל כל שכנגד הארובה שאין בה פותח טפח כשהעליה מקורה לא כנגד הזית בין שהוא למעלה בין שהוא למטה פסיעה דגם בבית ממא. ואין לריך לפיס:

טז ובגון דא מבעיא לן לאודויי דלא תיקשי מדידי. מה שהביאו במתניתין שם היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח. טומאה תחתיהן. תחתיהן ובינהן ממא. לפי מה שביארנו שתחת הזיז התחתון הוי כמו תחת תקרת הבית. והעודף הוי כמו ארובה שאין בה פותח טפח. אין עולה היא הטומאה אל תחת הזיז העליון כשמונחת תחת זיז התחתון. אלא בבית ועליה כשהטומאה בבית תחת התקרה אינה עולה כלל דרך ארובה שאין בה פותח טפח כמבואר כמה פעמים בפירקין. שמע מינה אלא דמו מהדדי הך דזיזין והך דהבית והעליה ולאיתנו בשארה מעל. והנה בעלי משמעה. דהא דתנן טומאה תחתיהן לא תחת הזיז התחתון לבד. אלא תחתיו ותחת העודף. ובכל אחד כזית לרבי יהודה דפירקין מ״ג. וכן לכל מר כדאית ליה. ונאמת כך מפין דברי הגר״א נמ״ם והטומאה שכנגד העודף עולה למעלה ופוגעת שם בכל הזיז העליון שהוא פותח טפח. הלכך תחתיהן ובינהן ממא. אולם שיטת דהיקא לא משנינא. והרא״ם והרע״ב כתבו בפירוש תחתיהן תחת התחתון. אבל האמת הוא דאף כשמונחת תחת התחתון לבד. ג״כ מיממא מה שכנגד העודף. משום דסוף הטומאה לעלות דרך אויר משלשה גדדין כל הזיז הכולל ופתוח תחתיו לאויר. והוי כמו מת בבית ולו פתחים הרבה דפ״ג מ״ג [ועי׳ מג״א סי׳ שמ״ג] שכולן ממאות:

יז אדר אשר אשר תמכנו דינו של הרא״ש. ונגוא אלוס לבאר שתי המשניות מ״ד ומ״ה שמשם הוציא הרא״ש את דינו. ולא נעריך מערכת הקדוקים וטיוטים. אפס נמשיך הביאור על פי הר״ם והרא״ש והגר״א. שפירשו הך בין מלמעלן ובין מלמטן כלומר בשניהם. ואולא בריש״א נמ״ד שבשם בהן פותח טפח ומתן דבר המק״ם [שאינו חוצץ ומבית] בשתי הארובות הכל ממא בבית והעליה. כי הדבר הנתון ע״פ הארובה מערב את הטומאה ולהיותה פותח טפח עולה היא למעלה וכמ״כ אם לא נתן רק בעליונה שהכל ממא. רק שאז לא היה לריך לאפלוגי בין דבר המק״ם לאמק״ם. ולהנא רוצה להשמיענו דגתה שאפילו נתן בשניהם אם נתן מלמטן דבר המק״ם אינו חוצץ והכל ממא. ולכן תני שנתן בשניהם. אולם בסיפא כשנתן דבר שאמק״ם. יש כלל אחר. יהיה שהיתה אחת לא שתים. הכל תלוי בזה. שתחת הבתיתה ממא ולמעלה טיומה מהור. ולכן לא זכר בין מלמעלן ובין מלמטן. וכלל הדין בקבלה ממנו ולמטן ממא יהיה בתחתונה לא בעליונה אחת לא שתים:

משנה ה אין בארובות פ״ט. כתוב כו׳ בין כו׳ בין כו׳ אין ממא אלא התחתון דטומאה שבבית מתפשטת בכולה שהרי עירבב את הטומאה. וה״ם כשנתן למטן לבד נמי דינא הכי. רק לרבותא קתני בין מלמעלן. דסלקא דעתך אמינא כיון דביתא כמלן דמלית טומאה דמי. והדבר הנתון ע״פ הארובה מלמטן הוא דבר המקבל טומאה ומלמעלן ג״כ מכוסה. והישוב אם כן הטומאה מבית לעליה להמשל עליה והממא כל מה שבעליה. קא משמע לן שאינה נכנסת ישן אינה כנגד הארובה מלמטן ומנא לפי״ז שביאור בין מלמעלן בין מלמטן דרישא דמשנה ד׳ ודרישא דמשנה ה׳ דרך אחד להם. כלומר שניהם יחד. אך רישא דמשנה ד׳ תתפרש הוא הדין מלמעלן לבד. ורישא דמשנה ה׳ תתפרש הוא הדין למטן לבד:

שם דטומאה בנגר ארובות כו׳ הבל טמא. מכאן מוכיח הרא״ש פלגא דדייה שבהארובה העליונה מכוסה והתחתונה פתוחה ואין בה פותח טפח שהעליה ממאה שהרי נדון התחתון לענין חלילה כמלן דליתא דמי דבר המקבל טומאה אינו חוצץ. ועכ״ז העליונה ממאה כולה. זה דלא כחכמים ודלא כרבי דהוספתא פי״א הל״ל. כרבנן לא אתיא דאינהו סברא להו דכל היכא שהטומאה מתפשטת למטה אפילו ע״י רואין לא שוב אינה שולה למעלה דרך פתוח מפ״ם. והרי כאן כשנתן למטן דבר המקבל טומאה שירבב את הטומאה ומתפשטת בכל הבית. ומכ״ז שולה למעלה ומטמאת כל מה שבעליה. וכרבי נ״כ לא אתיא דאינהו סברא ליה דאינה שולה דרך פתוח מטפח רק כנגדה אבל אינה מתפשטת אף בעליה מקורה. ומתניתין קתני הכל ממא כלומר כל מה שבעליה ובבית. ואולם זהו דוקא בששניהם מכוסין בדבר המקבל טומאה. אבל כשנתן מלמעלן לבד מה שבעליה הכל ממא ובבית אין ממא אלא כנגד ארובה [עי׳ לעיל אות ט״ו] וכשנתן מלמטן לבד אז הבית כולו ממא והעליה רק כנגד ארובה ממא. ולזה הי בין מלמעלן ובין מלמטן כלומר בשניהם דווקא ולא בא״ד מהם:

וכי תאמר מנין לנו שבהארובה שתחתה למטן לבד אלא שהיה הכל ממא גם מה שבבית. בשלמא מה שבעליה יודעין אנחנו מתני׳ דהכי הכל ממא כשנתן מלמעלן דלגבי העליה אין שום ר״מ אם נתן גם מלמטן דבר המקבל טומאה אם לא נתן כלל למטן. אבל מנין לנו שגם הבית לא נטמאה אם נתן בעליונה לבד. ואלא בין

משנה ו ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה. שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות בארובה. טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית. תחתיה והבית

מעיני יהושע

בין בין נפרס כלפרשינן לה בריש״א דריש״א עשה ג״כ אין הדין מסתם. בין אם נתן למעלה לבד או נתן בשניהן. סגה באמת גלמדה מדשני חתנא סיפא דמ״ה מסיפא דמ״ל והוא:

ודבר שאינו מקבל טומאה. בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא התחתון. ואי הוי הדין שבשנתן מלמעלן לבד מיממא אנא תחתון שהרי חוץ שהוא דבר שאינו מקבל טומאה אם כן ליתי כמו דתני בסיפא דמשנה ד׳ דבר שאין מקבל טומאה ממטו ולמטן אמא. שהרי דינם שוה סיפא דמשנה ה׳ כסיפא דמשנה ד׳. ולמה שינה התנא ושנה פה בין מלמעלן ובין מלמטן ולומר שאין אמא אנא תחתון. אנא ע״כ שהתנא בא לגלמדו דדווקא שבאן בשניהם. אבל אם לא נתן רק למעלה אין אמא אנא העליה. ולאחת לא מצי למיתני כדתני בסיפא דמ״ד ממטו ולמטן אמא. ואין לומר מנא לן למידק דאם נתן רק למעלה דאין אמא אנא העליה נדייק בהיפך שאין אמא אנא הבית וכמהר״מ. הנה זאת כבר ידעינן מריש״א מנתן דבר המקבל טומאה וכמו שהתבאר שם. ממנא שדברי רבינו הרא״ש שרירין וקיימין. מתרתי בני דמ״ה נלמוד דין העליה שהכל אמא. ומדין הסיפא שהרת הבית [לבד מה שבנגד הארובה] ומבוארים כל הבנות על מכונן. ואנא דוקנא הוא לגלמדו דעת. ופיר כתב הרא״ש שדינו מבואר בתחתיתן. בביאור ולא ברמו ומראה ולא בחידות. ובכל זה התבארו דברי משנה ה׳:

משנה ו שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות. הגר״א ז״ל הגיה שפתותיה נוגעות ובעל תפי״ש קיים הגירסא הישנה ובאור שמ״ש ואין שפתותיה נוגעות שאין הכוונה על גדלי הפה. כ״א על הפה העליון שעל הפה מלמעלה. שהתחלי הוא אלא הנע בתחתיתה של הקדרה שסביב חלל הארובה. באופן שבשתעלה הקדרה לא הכה פה העליונה של הקדרה בתקרה שסביב לחלל הארובה. רק תכנס כולה בחלל. ותמצא כל החלל שבארובה. באופן שדפנות הקדרה מבחוץ יגעו בדפנות שני החלל מבפנים עיי״ש. ובכלל ביאור המשנה הלך בדרך רבינו הגר״א. ועיקר יסוד ביאורם הוא. שבשאמר גוד אחית מן הפה של הקדרה יפגע הגוד בקרקע שסביב הקדרה לא אמרינן גוד אחית ויש לקדרה דין דכנית אהלים. אבל אם חלל הארובה קטן מעט מהיקף הקדרה מבחוץ. וכאשר נאמר גוד אחית יפגע הגוד בקדרה עצמה בשפתה סביב. אז. אז לא אמרינן גוד אחית. אז אינה מגלת עם דפא״ה. ואני בעיני אשתומם על המראה ולא אבין ויש לי בזה שאלות:

א) אחרי אשר רבינו תלה הדבר בדיני גוד אחית. בע״כ שהי׳ מתנאיו הנאמרים בו. אשר משם נלמדנו בכאן. והרי מבואר דינו דמארבע רוחות לא אמרינן גוד אחית [עיין תוס׳ סוכה י״ח ובשא״מ שהביאו שם. ועיין שבת ק״ח בהא דמרסקיל. ושו״ע או״ח ס״ס עס״א סי׳ נ״ה] ומתניתין קתני ארובה שבתוך הבית ומשמע אפילו בחמצע הבית וארבע כותליו רחוקים מהארובה:

ב) היה לו להתנא להתנות בזה שיהי שני התקרה בחלל הארובה עובי טפח. דאל״כ לא אמרינן בכה״ג פי תקרה יורד וסותם ולא שייך לומר גוד אחית. וכמ״ש הת״ס׳ בשם רש״י. סובא בהגהת פגאון רע״א ז״ל בשו״ע או״ח סי׳ שס״א ע״ש:

ג) אחד מתנאי פי תקרה יורד וסותם בדינא דגוד אחית הוא שיהי׳ מחיצה למקום שיש בו ד׳ טפחים. ואם כן צריך בכאן שיהיה בין חלל הארובה להכותל שמצדו ד׳ טפחים. ורוחב הקירוי ד״ע ותהי׳ המחיצה למקום של ד״ם. וכדמוכח בשבת ע׳ ובעירובין בגזזטראות דרתב״ע. וכמ״ש בהגהת שו״ע שם. והו״ל להתנא לאשמועינן דדווקא בכה״ג מיירי:

ד) עיקר דינו של רבינו הגר״א וחילוקו שבפונע הגוד אחית בקרקע שסביב הקדרה אמרינן גוד אחית ומצלת עם דפא״ה ובפונע בשפה הקדרה לא אמרינן גוד אחית. לא שאינו מציל בכה״ג עם דפא״ה איך שתהא כוונתו ז״ל. הוא דין חדש ובעניותן לא מצאנו לו מוצא ורמי׳ ולא שמענו שיהי׳ חילוק בדין גוד אחית במה שפונע בירידתו. ואם כוונתו ז״ל שאף באמרינן גוד אחית איני מציל בכה״ג עם דפא״ה בפונע בשפת הקדרה. הנה ממתניתין דאהלות פ״ה מ״ו ופי״א מ״ח ממש ראי׳ להיפך. שהרי כתוב שם מחוסה עליו משמע על הכתלים. ובפי״א מ״ח שם לא יתכן כלל לפרש שהכפיסה נכנסת לתוך החדות. שהרי מסיק ובפיסה עומדת על פי החדות. ומה לי הכפיסה עם כותלי החדות כשמונחת עליהן. או הקדרה עם כותל הארובה בפונעת בהן. וה׳ יאיר עיני לבנין דרכו בקודש:

ה) לו יהא כדבריו ז״ל שלא אמרינן גו״א בפונע בשפת הקדרה או שאינו מציל עם דפא״ה למה לא נימא לחזיון שהמחיצה של גוד אחית הולכת בשיפוע רחבה מלמטה עד שתגיע להקיף הקדירה שהי׳ בתוכה ותגיע עד הקרקע. ותציל עם דפנות אהלים

טמא. תוכה וגבה טהור. בתוכה. או על גבה הכל טמא.

א נסר שהוא נתון על פי תנור חרש. ועודף מכל צדדיו בפותח טפח טומאה תחתיו. כלים שעל גביו טהורים. טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים. ובישן טמא. ר׳ יוחנן

יהושע

משום שיפועי אהלים. וכמ״ש באמת כן בהאספתא בכה״ג. ועי׳ מכילתין פ״ז מ״ב כל שיפועי אהלים כו׳:

אמנם לפ״ד יש למשבתו יסוד אחר. שיטו [מכילתין פי״ב מ״ה] קורות הבית והעליה שאין עליהן מעזיבה כו׳ הוי העליונות כבין התחתונות. טומאה כנגדן כנגד כולן אמה. על גביהן כנגדן עד לרקיע אמה. ובסוכה (כ״ב.) הביאה הגמ׳ הא דתני עלה בד״א כו׳ אבל אין ביניהם פ״ט כו׳ ומוכיח מינה בתלמוד שם דאמרינן חבוש רמי כשים שם עפה. כלומר כאלו הקורה העליונה מתחה ויושבת לה בין התחתונות. וכאלו כולן מונחות זו אצל זו בשוה והכל הקורה אחת. עוד צריך שתהא שבהטומאה תחת קורה או נסר שיש בו פ״ט. ומקלת הקורה מאהיל על מקלת כלי. כגון שבשפת הקורה עומדת בלי שבולה חוץ לקורה. רק שבשפתה מצדה האחד עומדת תחת הקורה בקצהו. כשמאה הכלי. אף אנא נעשית אהל לאמה כלים שתחתיה [אם אינה נוגעת בקורה במשך טפח] מ״מ לגבי עצמה מקבלת טומאה אף לאמה המונע בה טומאת שבבה. עי׳ כס״ו מ״ב מבליות של עץ כו׳. ובכפ״ז מ״ב. ובאלה שהי הקדמות נכיאה לביאור מתניתין. ומהם ניקח לנו יסוד גדול וברור לדינא דמתניתין. והנה הרישא אינם צריכה לביאור ארוך. שהטומאה רצופה אף שיש לקדרה דין דכנית אהלים. מ״מ בוקעת כו׳ משום דלמי לאהל המרודד על הארץ מקאתו. דפ״ז מ״ב דמכילתין. שהטומאה הרצופה שתחתיו בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכנגד הטומאה למעלה ולמטה אמה והקדרה אמאה משום חוצרת ויורדת שפוגעת הטומאה בתוכה. וכלים אנא כנגד הטומאה שבתוך הקדרה יש להם דין כלים הנוגעים בכלים דהו״ל דיקרב בדיקרב ועי׳ פ״ו דמכילתין מ״ב. אמנם בסיפא כשגבוה מן הארץ טפח והתקרה שסביב חלל הארובה שלמעלה המכוונת כנגד הקדרה יש קורה קטנה שגבוה מן הארץ טפח. אז צריכין לחשוב כאלו הקדרה היא קורה קטנה שגבוה מן הארץ טפח והתקרה שסביב חלל הארובה שלמעלה המכוונת כנגד הקדרה שלמטה. אמרינן עליה חבוש רמי וכאלו התקרה הגבוה והקדרה הנמוכה הוי לאהלים כתקרה אחת כולה מקורה. כמו שהוא בעינן בקורות הבית והעליה. כשהוי העליונות כבין התחתונות. ומאי נפקא לן מינה אם העליונות מרובות מהתחתונות או להיפך. רק כשירדו אלו למטה תחמנא כל התקרה. והו״ל כאלו כולה סתום ומקורה. וה״ל בקדרה הכי הוי שאמרינן בכל התקרה שסביבה למעלה חבוש רמי והרי כולן תקרה אחת בלי ארובה. והנה כל זה כשהקורות העליונות אינן רחבות יותר מהאויר שבין התחתונות. אבל אם עודפות על התחתונות קצת. אז הכלים שעומדות על התחתונות ובפתן מגיע אל תחת קצה רוחב העליונות. ומומאה בבית. נטמאו הכלים. שהרי קצת שפת העליונות מאהיל עליהן וכמש״כ בהקדמה שניה. וכן בהך דקדרה דמתניתין שמצלת עם דפא״ה ע״י דאמרינן חבוש רמי אם פחת ואנא הארובה קטן מעט העליון של הקדרה ואם תעלה יהיו שפותיה נוגעות בשפה התחתונה של התקרה שסביב הארובה. הנה קצת התקרה מאהיל על שפת הקדרה. ומומאה הקדרה וכלכתיבין משום כלי שתחת קצת אהל המת. והטומאה היא מאוירה ותוכה. וכ״ת מק״מ מאוירה. וכשנטמאה הקדרה שוב אינה מצלת עם דפא״ה שכלי עמה אינו מציל עם דפא״ה. ובין שהטומאה בבית בין תחתיה כשגבוה מן הארץ טפח הכל עמה שהרי הכל נעשה אהל הקדרה והתקרה. והקדרה אינה חוצלת. לכן כל שנטמאה הימנה ותחתיו עד לארץ. וכל שתחת תקרת הבית הכל עמה. ולכן התנה התנא שלא תהי׳ הקדרה רחבה אף מעט מחלל הארובה שאם תעלה לא יהיו שפותיה נוגעות בתקרת הבית שבשפת הארובה מלמטן. בכדי שלא תאהיל עליה ואז הדין בפיר שבהטומאה תהתיה או בבית תוכה וגבה טהור. והוא ברור ונכון. ולפי המתבאר אתיין כל הני בני דתוספתא שהביא רבינו הגר״א כאן בפיר. אלא שבהך בבא כיתה מתוכה תחת הארובה שאם תעלה שפותיה נוגעות בתקרה כל שהוא כו׳ היתה גבוה מן הארץ טפח ומומאה תחתי׳ או בתוכה או ע״ג הכל עמה ע״כ. הנה לדעת הגר״א אינה מצלת עם דפא״ה משום דלא אמרינן בה גוד אחית. ולדידי משום שבשפת התקרה מאהלת על שפת הקדרה ונטמאת. ואינה מצלת עם דפא״ה ומביאה הטומאה ואינה חוצלת. ודו״ק:

א נסר שהוא נתון ע״פ תנור כו׳. מ״ב סרידה כו׳. מ״ג נסר כו׳. גדולי המבארים מוקמי הך דסרידה מ״ב בתנור יש. והגר״א ז״ל העתיק אהל מלת יש שבמשנה ג׳ ותקנו במשנה ב׳ בהך דסרידה. והסרידה נופה הנה הר״ש והרא״ש והרע״ב והגר״א והפי״ם כולהו בהך שיטה קיימי דבסרידה חלקה מיירי. ואינה נסר וכמ״ש בתוספתא. וקבלא להו להר״ש והתוי״ט והפי״ם מ״ש בים לה לזבר חוצלת. ומחמת זה יצאו לידון בדברים הדשים. דסרידה שאין לה לזבר אמה מדרס. והו״ל אהל לאמה ולכן אינה חוצלת. ובים לה לזבר ואינה מגופה סביב מד׳ רוחותיה אינה מקבלת טומאה כלל שאף למדרס לא חזיא והוצלת ומה שנסמכת ע״ג התנור ומוקפת אמיד פחיל לא מיקרי סמיכה ע״ג כלי. וקבלא לי בגוה טובא. ח) כל היכי שנוכר כלי

בן נורי מטהרו. נתון על פי שני תנורים. טומאה ביניהם. הם טמאים. ר' יוחנן בן נורי מטהר: **ב** סרידה שהיא נתונה על פי התנור פוקף צמיד פתיל. טומאה תחתיו או על גביו. הכל טמא. כנגד אוירו של תנור טהור. טומאה כנגד אוירו של תנור. כנגדו עד הרקיע. טמא: **ג** נסר שהוא

מעיני יהושע

זו דסרידה ירקה דכשאין לה נפיים מטורה ביותר מיש לה נפיים. וכשהיא פרוצה מרוח אחת דמיא לאין לה נפיים וכמ"ש כלים פט"ו מ"ב סרוד כו' של בעלי בתים טהור. ניפסו מד' רוחיתיו טמא. נפרץ מרוח אחת טהור ובפ' ח' מ"ג סרידה כו' ואין לה נפיים כו' טמא כו' טמאים שאין מגיעין מיד כלי חרס אלא כלים. ג) אם רמא דחלקה שאין לה לזביז [שהוא כמו נפיים] מקבלת טומאת מדרס כדבריהם ז"ל א"כ תקבל ג"כ טומאת מת שהרי כלל מסור בידן כל הטמא מדרס טמא טו"מ. ואיך שתם התנא כלים פט"ו מ"ב שם שהוא טהור אם הוא של בעה"ב. גם מהתוספתא עצמה שהביאו כאן לראיה. ראיה לאחור. שהרי היא אומרת דסרידה חלקה היא כנסר. ונסר אינו מק"ם כלל כפשוטו כ"ע וכדמוכח מריש' טומאה תחתיו כלים שע"ג טהורים. וכן מוכח ממ"ש פ"ה דאהלות אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה נפיים. וכבר הקשה מזה בתוי"ט. ג) אם הסרידה הוא כלי חזק"ט. למה דתקו לפרש במיירי בתנור יש [ובחפי"ם כ' שהתנא סמך על המבין שהתמא דמלחא אלא סרידה יש לתתוס אופס ואלא אופס מסתמא התנור הוא יש]. והוא רק מגיה אין צרך להאריך בסתירתו]. אם לא שיטת דבהדם אין מועיל ל"פ. הנה מ"מתני' דכלים פ"י מוכח שאינו כן. שהרי כ"ע הבאים במדה שהם ג"כ אהלים נטולים בל"פ. ד) הך דינא דכלים שיש לסם ל"פ ונדבך נתון עליהם שנעשה לדידהו אהל אף לטהר ארץ ראיה. ובעניי מלאתי בתוספתא פי"ג דאהלות ממש להיפך וז"ל נסר [שהוא כמו נדבך] שנתון ע"פ תנור יש ומוקף ל"פ טומאה תחתיו או ע"ג הכל טמא הרי שאינו חוצץ. ויש לו דין נדבך הנתון ע"ג כלים שאמק"ט וכ"כ הגר"א בזר זהב שם. וסמה מדברי רבינו הגר"א נראה שהלך ג"כ בשי' הר"ם דמתניתין. דבסרידה חלקה מיירי. ואולם הוא ז"ל אינו מפרש דמקבלת טומאה. רק שהיא כנסר ממש ואינה מקבלת טומאה כלל. וקשה להלוט לפי דעתו למה שינה התנא במשנה ב' למתני' סרידה. ולשנות ממשנה א' ומשנה ג' שמה בהן נסר. וכי מה בין זו לאלו. הלא תרוייהו סרידה ונסר דין אחד להם וכמו שבינו בהוספתא. סרידה שאין לה נפיים הרי היא כנסר. גם שינוי ותלופי הגירסאות לפי שיטתו להעתיק תנאי יש שבמ"ג למשנה ב' קשה עליו לשבש הספרים:

ואחזה אנכי אמית לבי לשלם משניות אלו ואחר העיון בעזה"י עלתה בידי ששפתי התנא ברור מלגו. לשנות במשנה א' ג' נסר. ובמשנה ב' סרידה. ולשנות במשנה א' רק החילוק שבין יש לחדש. ולא זכר בה הנאי דמוקף ל"פ. ובמשנה ב' התנה שיהיה מוקף ל"פ ולא זכר החילוק שבין יש לחדש. ובמשנה ג' התנה שהתנור הוא יש ולא זכר תנאי דמוקף ל"פ. והכל ע"פ יסודות ברורות ערוכות וסמורות ומהם מזכר בכללים אשר קדמו לביאור פירקין לכוורת והם:

א) כלים שאינם מקבלים טומאה כלל כל"ג וכא"ד וכא"ב. או שאינם מקבלים טומאה מנגע כל"ח. ומכוסים על פיהם לריכים ל"פ [כלים פ"י]. והבאים במדה. או שנפחתו כשיעור המפרש. או שלא נעמרה מלאכתן. ומכוסים ג"כ בדבר שאינו כלי כנסר וכיוצא בה. א"ל למיד פתיל. [כלים לפירקין לכוורת כלל מ' ובמראה מקומות שם אות י"ז י"ח י"ט]:

ב) אולם אם מכוסות בכלי אף שאינו מקבל טומאה. או בכ"ח ונגה כנגד הטומאה לריכין ל"פ [שם ושם]:

ג) כלי שאינו מקבל טומאה שחבה שיה בנסר שאינו כלי כלל. לריך למיד פתיל בין הכלי לנסר. ואז לדדי הנסר היוצאים תוך להכלי סביבה נעשו אהלים לטמא אבל לא לטהר. שלינו כנדבך הנתון ע"ג כלים [תוספתא הבאתיה פה בשאלה ד'] ומה שבתוכה טהור שהל"פ מציל:

ובאלה נשנה ונלכה לרגל מלאכת ביאור ג' משניות אלו ויתישבו הדברים על מכונן בעזה"י:

משנה א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. הנה הנסר והתנור החדש שניהם אינם כלים כלל ונעשו אהלים אף לחצץ. וא"ל שיהיה הנסר מוקף ל"פ לטהור להציל על מה שבתוכו. כיון שאינם כלים וכמ"ש בכלל א' כאן: ובישן טמא. מפני שהנסר נסמך ע"ג התנור שיש לו דין כלי. ונעשה הנסר אהל לטמא ולכן כל שתחתיו של העודף מכל לד טמא ואינו חוצץ על שלמעלה הימנו ולכן כל שע"ג כנגד העודף סביב ג"כ טמא. וכן להיפך בטומאה ע"ג כיון שאינו חוצץ. אולם מה שבתוך התנור והתנור עצמו. זה הלוי אם הנסר למיד פתיל עליו. הוא ומה שבתוכו ומה שלמעלה כנגד פיו טהור. ואם אין לו ל"פ גם התנור ומה שבתוכו ונגד פיו הכל טמא. שהנסר המאהיל מניח הטומאה לכל שתחתיו והאוהל והתנור יש אינו מיצל כ"א ל"פ. וכמ"ש בכלל ג' כאן. ובזה לא חיירי התנא בכאן לענין התנור עצמו ומה שבתוכו. דכבר ידעינן של"פ מציל ובאין ל"פ טמא. רק שהעיקר מה שאתא התנא לאמושינן הוא החילוק שבין יש לחדש לענין העודף סביב. והניח התנא דין התנור עצמו שלמלמה ממשנה ב' והתוספתא ביארה זאת. וז"ל נסר שהוא נתון ע"פ תנור יש ומומאה תחתיו או ע"ג הכל טמא והתנור טמא כו' היה מוקף ל"פ כו' כנגד אוירו של הנור טהור.

ושעמו של ריב"ג מבואר בביאור הגר"א ע"י"ש:

משנה ב סרידה שהיא נתונה. התנא רצה להשמיענו במשנה זו אופן אחר ממשנה א' בנוגע שלא יהיה חילוק בין הנר יש לחדש. ולכן בנה

צמיד פתיל. טומאה תחתיו או על גביו. הכל טמא. כנגד אוירו של תנור טהור. טומאה כנגד אוירו של תנור. כנגדו עד הרקיע. טמא: **ג** נסר שהוא

מטמא שע"פ התנור סרידה נתונה לא נסר. ויצטרך להגאי של למיד פתיל. אמנם מה היא הסרידה הנה כבר כתבתי בשם הר"ם ויתר המפרשים דבסרידה חלקה מיירי ושם הבאתי על שי' זו. אולם הרמב"ם מפרש דבסרידה שיש לה שפה ויש לה חוד מיירי והיא כלי חרס [כן כתב בפה"מ כאן]. וכן כתב בפי"ע מ"ז ובפ"ו מכלים כתב דבשל עץ מיירי. ולפי פירושו במתני' דבשם לה חוד מיירי ע"כ הביא חרס ובשכבוים על פיה לבסות התנור בלמיד פתיל אינו מקבל טומאה מנגע. ואלו היתה של עץ הרי היא מקבל טומאה ואיך תליל בלמיד פתיל] וכתב כן בשם התוספתא. ובאמת בתוספתא שלפנינו מבואר בהרמב"ם. וכן בראה מגוסחת הגר"א שהביא בשם התוספתא ואם היתה חלקה הרי היא כנסר. בשם מינה שמתניתין לא מיירי בחלקה. ומוכח ממשנה ג' פ"ח דכלים וממכנה ו' פרק ה' דאהלות דסתם סרידה יש לה נפיים. מדפרש שם ואין לה נפיים שמע מינה דסתמא יש לה נפיים. אמנם תמוהה הנה המדקדק בלשונה דמתניתין כלים פרק ט"ו משנה ב' ניפסו מד' רוחותיו. ובתוס' שם דמכילתין פי"ג יש לה לזביז ירקה שהוא כמסגרת סביב לסרידה [עיין מנחות ל"ז. בשהיפה את לבזבזין]. והמדקדק בדיני תוך ובנות הכלים בכלים פרק ב' ירקה שעליהו של לבזבז דין נב יש לו. ואחר שבתבאר שסרידה היא כלי חרס ויש לה לזביז וכשכפויה על פי התנור והלזביז עודף עליה מכל לד. הנה להציל תוך התנור לריכה למיד פתיל כמבואר בכלל ב' כאן. ואחר שפה העליון של הלזביז היא עתה כשחפו סרידה את התנור ופיה לתנור נתפסך למטה ונקרא נב כ"ח. אינו מקבל טומאה. ומכל מקום כלי קבול הוי סרידה ולריכה למיד פתיל. ובזה אין חילוק בין תנור יש לחדש. שבין כך ובין כך לריך למיד פתיל משום חיפוי הסרידה. ולכן לא זכר התנא פה במשנה ב'. תנאי התנור אם הוא יש או חדש. שהרי דין אחד להם. רק שהשב הלוקי דיבין שבהתנור הוא למיד פתיל וכיסויו עודף עליו מכל לדדיו. והעודף הוא הלזביז כדבעינן למימר לקמן ומומאה תחתיו או ע"ג. כל שכנגד העודף טמא. בין למעלה בין למטה. מכני שהכסוי הוא כלי ואינו חוצץ בפני הטומאה: וכנגד אוירו של תנור טהור. מבני שנגד הלמיד פתיל למעלה אין כאן טומאה. וגם התנור ומה שבתוכו טהור:

טומאה כנגד אוירו של תנור כנגדו עד הרקיע טמא. ומה שבלדדין אינו טומאה כנגדו ואין נעשה אהל כלל ואין מקום אהל לטומאה שתתפשם. וראוי שתדע שאין דין תנור המוקף למיד פתיל שום לכל דבר לכלי המיקף למיד פתיל. אף לרבנן דריב"ג במשנה א'. שהכלי המוקף למיד פתיל ומוכח על הארץ וטומאה תחתיה או ע"ג טומאה בוקעת ועולה למעלה אין הכלי אף כשהיא למטה. בוקעת ויורדת למטה מן הכלי אף כשהיא למעלה. אף שהכלי מגלה על מה שבתוכה. וכמו שהתבאר פעמים רבות בפירקין לכוורת. אבל בתנור המוקף למיד פתיל אין הדין כן. דבשטומאה כנגד אוירו של תנור למעלה אינה בוקעת ויורדת. ורק כנגדו עד הרקיע טמא. משום דהתנור דקביע וקיימא. ורק מגזירת הכתוב הוא דמקבל טומאה [אשר מעשה זה באמת מבאר ריב"ג במשנה א' וכמ"ש הגר"א שם] אף לרבנן דריב"ג אין זה לגמרי דין כלי להיות הטומאה שלמעלה בוקעת ויורדת תחת התנור. וזהו טעם מתניתין בסיפא. טומאה כנגד אוירו של תנור רק כנגדו עד הרקיע טמא. והתבאר לנו בכ"ז טעם שהיה התנא ממשנה א' למשנה ב' דמשנה א' נקט נסר. ומשנה ב' סרידה. משום דבמשנה א' מחלקין בין חדש ליש. ובמשנה ב' לא מחלקין בזה. דבסרידה שהיא כלי אין חילוק כלל בין תנור חדש ליש:

עם שאמור יזבאר לנו דברי התוספתא שהמובה אשר קשה מאד להולמה. וכבר שמד עליה קצת בתוי"ט במתניתין. וז"ל פי"ג. סרידה שהיא נתונה על פי תנור חדש ויצאה כל שהו ויש לה לזביז טפח. טומאה תחתיה כלים שעל גבה טמאין. טומאה ע"ג כלים שתחתיה טמאין. ואם היתה חלקה הרי היא כנסר ולריכה פותח טפח עכ"ל. ומה שיש לתמוה עליה הוא. שאיך תאהיל על הטומאה לטמא כל תחתיה בהיקף סביב התנור ושעליה. אחרי שאין היוצא מגדרי התנור מחזיק ברהבו סביב טפח. ועמד ע"ז בתוי"ט. והרי כלל בידינו שכל שאין הטומאה תחת האהל עע"ש בר"מ אינו מביא את הטומאה ורק כנגד הטומאה טמא כטומאה רגולה. ומה שכתב התוי"ט שבאמת כן הדין שרק כנגד הטומאה טמא. הנה מלבד שאין לשון התוספתא מוכיח כן. עוד יקשה לא ניתני לא ה"א ולא וא"ו. ליתני כמו במשנה א' שעודף מכל לדדיו בפותח טפח וטמא כל שתחת העודף סביב. ומה שיקשה ביותר הוא שתנא התוספתא שיעור הלזביז טפח. טפח זה למאי מבעי. אפילו לזביז כל שהוא מוציא מפשעי כ"ח לכלי קבול אפילו מקבל כל שהוא. ובפ"ב דכלים שינו. הטהורים שבכ"ח שבלא שיש לה לזביז משמע שאין לה כלל. ובם מ"ז בינו הטמאים שבכ"ח שבלא שיש לה לזביז משמע אפילו כ"ש. ושם פט"ו משנה ב' סרוד כו' ושל בעלי בתים טהור ניפסו מארבע רוחותיו טמא ולא מזכר שהגיפוף יהא מחזיק טפח. וממשנה א' פי"ח דכלים מוכח שסתם לזביז אינו נבוה טפח. ועי' כלים פי"ז משנה א':

אמנם מה שיראה בביאורו ע"פ היסודות שבתבנו הוא. שהסרידה של הרם כשיש לה לזביז סביב הרי היא כלי קיבול ודינה שמיטמאת מאוירה ואינה מיטמאת

נתון על פי תנור ישן. יוצא מזה ומזה טפח. אבל לא מן הצדדים. טומאה בצד זה. כלים שבצד השני, טהורים. ר' יוסי מטמא. הכטח. אינו מביא את הטומאה. היה בו זיז. ר' אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה. ר' יהושע אומר רואים את הכטח כאילו אינו. והזיז העליון מביא את הטומאה: ד סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית. אם יש בו פותח טפח. הכל טמא. (נ"א מביא את הטומאה). ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת: ה קורות הבית והעליה. שאין עליהן מעזיבה. והן מכוונות. טומאה תחת אחת מהן. תחתיה טמא. בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא. על נבי העליונה. כנגדו עד הרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות. טומאה תחת אחת מהן. תחת כולם טמא. על גביהן כנגדו עד הרקיע טמא: ו קורה שהיא נתונה מכותל לכותל. טומאה תחתיה. אם יש בה פותח טפח. מביאה את הטומאה תחת כולה. ואם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. כמה יהא בהקיפה ויהא בה פותח טפח. בזמן שהיא ענולה הקיפה שלשה טפחים. בזמן שהיא מרובעת ארבעה. שהמרובע יתר על העיגול רביע: ז עמוד שהוא מוטל לאויר. אם יש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים. מביא את הטומאה תחת דפנו. ואם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת: ח כזית מן המת. מודבק לאסקופה. רבי אליעזר מטמא את הבית. רבי יהושע מטהר. היה נתון תחת האסקופה. ידון מחצה למחצה. מודבק למשקוף. הבית טמא. רבי יוסי מטהר. היה נתון בתוך הבית. הנוגע במשקוף. טמא. הנוגע באסקופה. רבי אליעזר מטמא. רבי יהושע אומר מטפח ולמטן. טהור. מטפח ולמעלן. טמא:

מעיני יהושע

מגבה. והשטח העליון של הלזביז דין גב יש לו. ולכן כשכופה הסרידה של התנור זכיה לפי התנור אם היתה השטלה של הסרידה כשמכסה התנור עודפת על התנור מגדיים עד שהי' ממלא חלל בין הגדיים הפנימיים של הלזבו לבין הגדיים החיצונים של התנור הרי תוכה נראה לחצה סביב התנור. וכשטומאה החתיה היתה הסרידה נטמאת שהרי הטומאה כשעולה פונעת באויר שבין הלזביז להתנור. וכל כלי טמא אינו מגיל בגמיד פחיל. לכן מתגלי הכפוי המגיל הוא. שהיה הלזביז שסביב התנור מדוק בהנור ומחוברת שם. וכשהיה הדין שכשהטומאה שתחת מקום אחד משטח הלזביז הרואה את פני הקרקע כשכפוי על התנור יטמא כל הריקף שסביב התנור התת הלזביז. יצטרך שיהיה רוחב הלזביז טפח. שכל פחות מטפח אינו מביא את הטומאה. ונעתה דברי התוספתא מבוארים ומפורשים. סרידה שהיא נתונה על פי תנור חדש. שאף שהתנור החדש אינו כי מכל מקום הרי הסרידה היא כלי וצריכה גמיד פחיל ונגלת בו. ואלמה כל שהוא כלומר מעט מזעיר כ"ופן שהלזביז ירד ויקיף שפה החיצונה שהיא העליונה מהיקף החיצון של התנור דאי לאו הכי אמתא באמתא היכי יתיב. ויש לה לזביז טפח. אין הכוונה שיהיה נבהו טפח. אבל שיהיה רחבו טפח ונמצא עודף מכל גדדיו מהתנור פותח טפח. ואז מביא הטומאה לכל החתיו. והסרידה אינה נטמאת שפנים התחתון של הלזביז הוא גב הסרידה לא תוכה וכ"ה אינו מקבל טומאה מגבה. ולהיות הסרידה כלי אף שעורה אינה תוצלת לטלטלה ומביאה לכל שהה של הלזביז סביב. ולכן טומאה תחתיה כלים שעל גבה טמאין. טומאה ע"ג כלים שהחתיה טמאין. ואם היתה חלקה כלומר שאין לה לזביז ואינה כלי כלל הרי היא נסבר. וכשהיא נתונה על פי הנור הדם מגלת אף בגא גמיד פחיל וכמו שכתבה ההוספתא דיני הסבר קודם זה. וצריכה פותח טפח להביא הטומאה לכל שתחתיה לבד כשעודפת על התנור מכל גדדיו. ונתבארה בזה התוספתא החמורה בהופן נאות אין פרץ בדבריה. ואין בה יוצא מכללי יסודי ההלכות. אין בה שום זרות ושום מהסור. דרכיה נועם ונתיבותיה אור:

משנה ג נסר שהוא נתון. הנה במשנה א' שנה התנא פלוגתא דת"ק וריב"ג כשתנור ישן והנסר המכסהו עודף עליו מכל גדדיו אם יש לתנור דין כלי הואיל ומק"ם מגזירת הכתוב. אז יש לו דין אהל הואיל שהוא קבוע ומחובר. ולריב"ג אף שאינו מוקף ג"פ מגיל. וכבר כתבנו משנה ב' פיסקא טומאה כנגד אוירו. שאף לרבנן דריב"ג אין לתנור לגמרי דין כלי. ובא התנא להשמיענו במשנה ג' כשהטומאה רק מגד אחד של התנ ר דפליגי ר' יוסי ות"ק אליבא דרבנן דריב"ג. דת"ק ס"ל דבזה מודים רבנן לריב"ג שהתנור מפסיק אף באינו מוקף ג"פ. שהרי לריב"ג דמשנה א' נ"כ לא בעי ג"פ וכמ"ש הגר"א שם. ואין הטומאה שוברת לגד השני אף שאין התנור מוקף ג"פ. רק שנ"מ לענין התנור עצמו. שאם מוקף ג"פ הוא מה שבתוכו טהור ואם אינו מוקף ג"פ גם הוא ותוכו טמא. וכן כתב הרא"ש ז"ל. ואף שהתנור טמא מפסיק הרי דאף באינו מוקף ג"פ שאז התנור טמא מ"מ מפסיק שלא תעבור הטומאה לגד השני. משום דכאן שאין הטומאה מקפת מכל גדדיה מודים רבנן לריב"ג ולריב"ג לא בעי ג"פ ולכן לא זכר התנא במשנה ז' תנאי דג"פ. שהנ"מ רק לענין התנור דלאו עלה קאתי שזה ידוע ונשנה בפ"מ ופ"י דכלים. כמו שלא זכר זה במשנה א' וכמו שביארנו שם. ורבי יוסי ס"ל דאף בכה"ג ס"ל לרבנן שאין התנור מפסיק. אולם כ"ז בתנור ישן אבל בתנור חדש ונסר על גביו. נשאר אהל לכ"ע. וכ"ע מודו שבגד השני והתנור ומה שבתוכו טהורים. לכן התנא התנא במשנה ז' שיהיה התנור ישן:

וכל זה כשמכוסה בנסר דלריב"ג במשנה א' הואיל והתנור קבוע אין בכהו לבטל מהורת אהל את הנסר הסמוך עליו וס"ל לת"ק דמתניתין דבכה"ג אף רבנן מודו וכמ"ש. אבל אם הי' מכוסה בסרידה שיש לה לזביז שהיא עצמה כלי וכשהיא אהל לטמא ואינה חוצלת דכ"ע ל"פ שהכלים שבגד השני טמאים. לכן שנה התנא משנתו ז' נסר שהוא נתון לא סרידה. ויצאנו בכ"ז ידי ביאור שלם משניות אלו בעזר הצור ברחבה. באין חסר ויתר. באין להך ולהך. הכל בדקדוק והקר. כל דין על מכונו. כל נוזני ההלוקות במקומותם לאובנותם. על פי יסודי ההלכות יתנו לדגליהם. ותנא דוקנא הוא להסביר כל זה בפהרת לבוא. אחת לאחת לטעת חשבונו:

מסכת כלים

פרק א מ"ו י' קדושות הן ז"י כו' עד בית קדשי קדשים מקודש מהן כו'. משום דלעיל מימיה קתני הטומאות שזו למעלה מזו ועשר עומאות הפרשות מן המדה קתני נמי בכלי עשר קדושות זו למעלה מזו כמ"ש זה לעמת זה עשה האלהים וכמו שהם למעלה בעולם התחתון כן העשר **קדושות בעולם** המלאכים כדאיתא במדרשות וכן בעולם הלמעלה כפי דעת קצת מההוכיחים והכן זה וק"ל:

פרק יז מט"ז אוי לי אם אומר אוי לי כו'. מפורש בב"ב פ' בספינה ע"ש:

פרק ל מ"ב אספקלריה. עיין פירוש הרמב"ם ועי' כפ"ם בהולן:

מסכת נגעים

פרק יב מ"ה כנגע נראה לי בבית אפילו מ"ח כו' לא יצוור כו'. רש"י בתומים כתיבת זה הדרש וכתב הרא"ש שלקחו מת"כ ועכלם ממנו שהוא משנה שלימה בלן ועוד כתב הר"ש ולא ידעתי טעם בזה כו' דמ"מ אין שיאמר לאחו בלבון וחלי לו בלבון ספק כו' דאין הנגע טמא עד שיאמר הכהן טמא הוא אבל שמעתי כו' אלא מפני דרך ארץ בלא יאמר אדם ודאי אלא ספק וא"ש הא"ל לאוך לאוך לומר איי יודע מ"ל. ואני לומר הטעם הזה פשוט מזה הטעם בעצמו כיון דהדבר תלוי בהכן ושמא לא יראה בעיניו נגע אבל והתהה בעל הבית בדברי גם שלא יפתח פיו לשון דאפשר שיתנה לסימן טהרה קודם ראיית הכהן ודו"ק: **שם** אם תאמר כלי עצים ובגדיו ומתבותיו מטביל כו'. ופירש"י בתומים הוסיף לומר אם על לובלין ומשקין יאכלם בימי טומאתו כו' ע"ש **ויש** לדקדק דמ"ב בכלי חרסו נמי יטמאם בהם בימי טומאתו ואפשר להבדות בלי חרס טמא בגיהו דטמא יטמאם בהן בטהרה וק"ל: **שם** אם כך על של הרשע ק"ו כו'. מפירוש הרמב"ם שהארעת בא על לשון הרע כו' ע"ש אבל בכל דמיירי בנגעי בתים לא מן הבית בזה בא הארעת אלא בשביל גזל וגרת עין כדאמרינן פרק יש בערבין אמרקא זה על הגזל ופיטו את הבית הוא בגם ממון שלהם אלו כו' ועל גרת עין דכתיב ובא אשר לו הבית מי שמיומד ביהו לו ולא לאחרים ודו"ק: מ"ן לוי לרשע לוי לשבנו שהיה הולכין כו'. מדכתיב בלבון רבים ותלנו וגו' ולקחו אבנים אחרות והביאו וגו' דרשו שבנו המבוקש עמו במחיצה יהיה עמו בהלוצת אבנים ובחירתן בשם אבל בטיחה יעסוק הוא עמו כדכתיב בלבון יחיד ועבר אחר יקח ושם. וק"ק דמאי רבותיה דבא הבן נמי מצדו צריך לעות ואפשר דבטיח גם מצד שבנו מוטל על בית המטוגע גם יש לעיין גבי אם פשה הנגע שכל הבית טמא אמאי כתיב בלבון יחיד ונתן הבית וגו' והוצא וגו' דבזאחר יש שם לוי לרשע לוי לשבנו שכל המחיצה שמצד בית המטוגע נפרצה לשבנו וק"ל:

מסכת ידים

פרק ג מ"ה שלין כל העולם כולו כדאי כיוס שניתן בו שיר השירים כו'. דלכך נקרא בן שיר שהוא על כל השירים שכל הכתובים קודם ושיר השירים קודם קדשים שכולו ירמה בשיש וקבול עול מלכותו כן פירש"י בספר שיר השירים ע"ש ונקמר הכא רבי עקיבא דכיון שהוא קודם קדשים יותר יש לגזור בו שהטמא את הידים כדי שלא יעת הלוו תרומה שהיא ג"כ קודם ומנין שנקרא קודם קדשים גם בדברי המתרגם מפורש בעשר שירות היו בעולם וזו למעלה מזו וזו למעלה מכולם וכיון שהולם קודם הוי העשירי שהוא קודם בכל מקום למעלה מכולם הכא נמי קודם קדשים וק"ל:

פרק ד מ"ג קונע אתה את הבשים מלהוציא כו'. כדלמרינן פ"ק דחגיגה אין הבשמים נעלים אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות שנאמר שם גם הוא יגאלו מימי שלג כי' ע"ש וקונע לשון גזל הוא כדאמרינן פרק ראוהו כ"ד ע"ש והייתו שקונע וגוזל מן הבשמים הבשם והבל ומייתי שי' שקונע אדם אלהים וגו' ואמרתם בשם קנעתך המעשר והתרומה ע"י התרומה ומעשר שאתם קובעים וגוזלים אותי והייתו מעשר שני שהוא קודש כמו התרומה אבל מעשר עני אינו גזילה שמיש אלא גזילת עני וק"ל: **שם** מה הידוע שיש לכם בב"ה שיש כו' ואמר שוד ה' ליראיו וגו'. מפורש פ"ק דמגילה ע"ש: **מ"ד** כבר עלה שמתרב ונבלל כו'. עיין כלן בפירוש הר"ש והתוספות פ"ק דסוטה ובתרוייהו שם וק"ל: **שם** ובתי את שבות עמי ישראל ויבודו ועדיין לא שבו כו'. דליכא לפרושי על עולי בבל שבבו דמשמע במקראות אלא עלו מבבל ישראל אלא מבני יהודה ובנימין וקא מבני לוי ועוד דכתיב בתר הכי ועבדו את ה' וגו' ואת דוד מלכם וגו' וזה לא מקיים בעולי בבל וק"ל: **מ"ו** אף כתבי הקדש לפי חיבתן היא עומדתן כו'. מפורש בפירוש הר"ש אלא עשה מהם שתיתן לבמה עכ"ל. אין זה עיקר הטעם אלא משום הפסדן שמא יתן אבל תרומה כמפורש לעיל ולא קאמר להו הכי אלא לפי שעשו שלמדו בעצמות של כ"ג ומי דמלאן משום מיבחן כו' קא"ל ומי הכי דרך ליצות במ"ש הרמב"ם דבעצמות של כ"ג ומי דלא בשי עשמת דעומאת עם בחדם מן התורה היא וק"ל: **מ"ח** אמר אין גלוי כו'. בכל הכי דלעיל נקט לומרים לדוקים שבם מאמינים בתורת משה והכלל קאמר אין גלוי ע"ש בלבון אין יפול על תלמידי אותו לים כפירש"י פ"ק דמגילה גם שהוא מודה שבתה הורה מן השמים הוא לומר שבשמים ולא נתנה לתיות והשאלה הפרושים שהיו כותבים שם כתלך עם משה בגם היה הכוונה לבטל זו הדעת המוטעדת שאמר התורה תשתנה מ"ו ולכך בכ"מ מהמנים לפי המושל לא היו כותבים כדהו אלא כדת משה וישראל והוא הוראה מוחלטת אלא השתנה תורת משה בכוש אחד מהמנים והמין הזה כבוד בא דרך לבוא עד"ז ואמר כי אדרבא גרעון הוא לשם בל משה לכתוב בגנו שם שלך ומ"ש הביאו לו מפלי קרא מי ה' אשר אשמע וגו' גם שמעון הרבה מקראות בתורה כיוצא בזה שנזכר בו שם המושל עם השם בשמוך ובהלי עזיאה גוזיה בקרא דלעיל מיהיה כיתב ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' וגו' אבל הוא מבואר פרעה לא כפר באלהי ישראל אבל כפר בשם כן ד' המורה על אחדות וד"ש מי ה' אשר אשמע בקולו עד בשלקה ואלה מכות המוטלגים שאלהי ישראל הוא אחד הודה ואמר ה' שהוא שם אחד הוא הגדיק ולזה הפרושים הביאו לו מפלי קרא ורמזו לו רמז אחה ג"כ שאינך מודה באחדות בשלקה על כך בכו שלקה פרעה ע"ז אז הודה לשם האחד כדכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ויאמרו ג"כ ה' אחד ושמו ד"ק:

מסכת עוקצין

פרק ג מ"ב אריב"ל עתיד הקב"ה לגמול כו'. מסיים כל מסכת הש"ס במאמר זה ע"פ מ"ש בפרק יש נוחלין אמרו על ריב"ז אלא הנה מקרא מפנה תלמוד הלכות כו' דבר גדול ודבר כו' לקיים מה שנאמר לגמרו לאוהבי ה' ולאוהביהם אמלא אמר שהקב"ה יתיל אותם בעה"ב כ"ב יש עולמות למלא אוצרותיהם שבנו להם בעה"ז בלימוד התורה וכל תכמתם שזכה כמ"ש תכמות בחתם ביתה תנכה עמודיה ז'. ובעמין יש עולמות עיין בפירוש הרמב"ם והבע"ב אבל לפי הסוגיא דפרק הלק יש לפרשו כמשמעות שאמרו שם שהקב"ה נותן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו ברכה אלא בדוק ה' יום יום יעמוד וגו' וקאמר דל"ח לאדם לקבל מלא עומסו שבכי אין לו מקום ליתן שהרי כל העולם אינו אלא כמזרח ועד אגוזל וקאמר דבים שלמות נתלה לשם מלא עומסו של הקב"ה ועה"ז מסיים נמי כמאמר זה לא מלא הקב"ה כלי מחזיק כו' לפי שברכת ה' רבה היא מלא עומסו וא"ה לו לצדיק לקבלה בפ"ח כאילו אין לו כלי גדול כ"כ המחזיק ברכה כ"כ ואמר שמלא הקב"ה לצדיק זה הכלי שהוא יחזיק הברכה כ"כ שנאמר ה' עוז לעמו יתן דהייט שנתן לשם הבורה שהיא עוז בעמיה כולנא כל הסכמות שזכר בפרק י"ג ולאוהב ליתן לשם שכר גדול כ"כ למלא לוצרותיהם שעשו וכנו לשם בעה"ז ומלא לשם הקב"ה **ליתן לשם** בכלי ובמדה ה' שהיא הבלוס שהיא מדה גדולה לחזיק על ידה ברכה כ"כ ושהשה נתלקת **כי"ם עולמות** וכן הלל יתי' יברכנו לבלוס ה"ם:

לתנ"ם ירוחם יהודה ליב פערלמאן זצ"ל (הגדול מבינסק).

מסכת כלים

פרק א מ"ג שהוא מטמא מבכב התחון כעלון. יש לעיין קלת בביאורי הגר"א דבד"ה תתחון כעלון כתב דעליון אין בו אלא טומאת מגע מבשיון שיגע דוקא. ובד"ה ואין מבכב עושה מבכב כתב דאפילו עשה זה על גב זה ואפילו על גב אבן מסמא טומאתו בטומאת מגע מבואר דל"ב מגיעה. גם יש לעי' מאי המחלק בד"ה ואין מבכב עושה מבכב הכ"ל לענין כלים דעליונות כולם טומאתו אפילו ע"ג אבן מסמא טומאה קלה ותחתונות שאין ראויין למבכב לא טומאתו אלא אינו מזקן דמ"ם לטמאה מלמעה. גם יש לעי' בד"ה והמרכב מטמא באבן מסמא דאין הגיה אלבע למטה בין למעלה טומאת אהלים בגדים וע"ע בלמעלה מי מאיר ממגע מרכב דאינו מטמא בגדים. ולא נפיתי לעיין בכ"ו:

פרק ג מ"ח ר' יוסי מטהר בשיהם. ל"ש בהגר"א דנראה דר' יוסי לא פליג רק בקומקוס שמיוחד לחמין ולא בחביה וחדש דבמשנה ג' לא פליג ר' יוסי ואפשר דלפי מה דמפרש לעיל בכלי זפת ע"כ בפירוש א' דהרע"ב יעו"ש בסג"א דמסתמא עשויין לצונן ע"כ דפליג ומי על משנה ג' וסוף משנה ז' פירש פר"ח בהו"א ולא משום דעשוי לצונן ע"ש:

פרק ד מ"ב בתוי"ט ד"ה גיסטרא שתרועשה כו'. עיין מה שכתב בשם הר"ש. ולפע"ד אינו מוכרח דאפשר דהתם שאני משום דסוף סוף מקבלת טומאה מהתודין ולמטה לכך סתודים נמי כל שמקבלים זיהים מקבלים טומאה מש"ה בלא ליכא טומאה כלל כגון שמלמטה ניקבה במוגיא משקה מהורה לגמרי:

פרק ו מ"ב בהו"ש ד ה עליה ושל הכן כו'. תמיהני על הרע"ב דיה קו' עצומה דנודלי תמוה לומר דשלכן שהי' בוסף עליה דאני בלבון יחיד כוונתו לב' לבנים שהכין. וגם מי דתקו לרע"ב לבל הדוחק הגדול כזה למדחק כולי האי ולאוקמי כר"י הלא יתיישב יותר כרוחתא דקבלות דשלכן סיום אבן יחיד דמשמעו וכפשוטו ואתיא כר"ש. ורלי' פיר דלפי' ה' נר"ש

דנפשתה גבוס מפשת סחיטנה לא בעינן לפעמת דתוך תוכו רק דבלא"ה מצלת דהוי כמוקף ומיד פחיל כיון דבאויר הכלי הסיגנה ליכא פחיתה הפעמית דכ"ג בתת מי מצלת כדאיתא בב"ב (כ' ל') במומתת על תרוכה והגב לפעים דהוי כמוקף ומיד פיל. וא"כ ה"ל לף בלאו טעמת דתוך תוכו בשפתה בגוס מצלת מעטמת דהוא כמוקפת ומיד פחיל דמצלת דלעיגן לה ממכל הלוכל ולא בעינן טעמת דתוך תוכו רק בפעמית כלי שבף דאינה מצלת ומיד פחיל ולא"ה מצלת מטעמת דתוך תוכו ואפ"ע דקאמר ולפילו כלי שבף מצל דבכלי חרס פחיטת דמציל לף בלא הטעם דתוך תוכו משום דמוקף ומיד פחיל מצל מצל"כ בכלי שבף. ולא"ה מי הוטב בזמחים שם דלכלי חרס לא בעינן קרא רק לכלי שבף. ולפענ"ד הדברים נכונים מלוד. שוב אמ"ז רב מלאכי לבנר"ת בלליהו רבה כלן דבתב בעין זה ישוסב"ע. ונהנ"ל ה"ם ברוחתא יותר כמבואר להמעיין:

פרק יח מ"ט בהר"ב ד"ה **מיטבאת** חבילה כו'. עיין בתוספות חדשים ויעויין ביטב נסוכה (מ"ו ב') בתוס' ד"ה בתרוכה ושם (מ"ז ל') בתוס' ד"ה מעה. הנה לפי מ"ש התוס' ד"ה מעה לפרש בתחלה מעבה זו לפי ריבמת דמתני' ה"כ מוכרת דהא דר"ת ל"ייר בדעתו להחירה דלג"כ הא אינה תוכרת לטומאה יצא כדקתני מחירה מקבלת טומאה מכלן ולהבא. מכלן ולהבא אין לומבע לא. וע"כ בדעתו להחירה לייר ולא"ה מפרש גנמ' שם דאיבריה היינו דוקא קלה ושתי כרעיים ומפרש ג"כ למאי הוא ל"מת דלא בדעתו להחירה עכ"ז בעינן דוקא תרוכה לו קלה ושתי כרעיים מכלל דבגנגנה אחילו בכה"ג לא מהני ופקעה הטומאה. וזה מבואריין דברי התוס' שם (ע"ו ב') ד"ה בתרוכה דהוכיחו דמייר בדעתו להבדה ולא דמו דהלי דגנגנה מייר דליכא תרוכה ושתי כרעיים וכמ"ש בתמת הר"ל חסיד והוסיף הרא"ש בברכות (י' ב'). אמנם לפי ה"ל דבריהם מוכרחין מסוגיא דסוכה דלא בדעתו לחבדה בעינן תרוכה ושתי כרעיים דיבא הוא לאחלי ושיטו והא דתנן הכם כרע שהיה טמאה מדרס כו' ואם מקופל לדבריהם הקודמים דבלא דבריהם הקודמים הייתי אומר דבכא לייר דאין דעתו לחבדה אבל בכולה קיימת ודעתו לחבדה אף כרע אחד טמא. אבל לזה שבעון מקודם קשיא והוכרחו לפרש בטומאה ישנה. וכ"ל מבואר מלשון הר"ם במשנה זו דאל"כ אין סבנה לדבריו ובפי' הרא"ש הבא מבואר כן ביותר ביאור ישו"ש. וכ"ז לפי ביאורם בתוד"ה מטה הנ"ל לפי הריבמת דמתני' דהבא אבל לה אסבלו בתר הכי מהתוספתא. א"כ אחרבא מוכח ממתני' דמטה טמאת ליבדים דלא הכרע לתודי' דלא חי לתודי מקבל טומאה והיינו בדעתו לחבדה. והא דאמר גנמ' מאי מיהו קאי אתבילה דר"ת דמאי ניהו אתבילה דאי לא חזיין לתודי תיבור הוא בעת וא"כ הא הכרע בטוף הדיבור הקודם הנ"ל אבא בפסיעות והדברים בסיפן ממ"ש בדיבור הקודם. וממ"ש נתייאב ביטב הנ"ע של המהרש"א יעובה"ע דלק"מ לפמ"ש דל"ב כלל לרבנן דלהודי חזיא לתודי רק כיון דדעתו לחבדה וסופו לחבדה מקבל טומאה. ואת דסדיק למאי חזיא היינו אתבילה דר"ת וכנ"ל ומה שלא פירשו כן מעיקרא בדיבור הקודם כבר נתבאר על נכון. אמנם מה שנ"ע לפי"ז דאיך יקבל טומאה הכרע לתודי' משום דיבול להחירה הא מבואר בשבת (דף י"ע) דסופו להחירה ל"מ-וא"כ קשיא לרבנן דאמרי מטמאת ליבדים. ויש לעיין עדיין בכ"ז. אמנם הרמב"ם והרע"ב בפרק זה פירשו דהכרע לתודי' מקבל טומאה וא"כ לפשר דגם התוס' דסוכה אזלי בהאי ש' ואע"ב כפי שפירשתי לעיל ועיין. שוב מצאתי דמ"ש המהרש"ל דלפשר הנגמ' לסוכה (שם) נית לו פי' התוס' עפ"י התוכפתא. דהוא גם פי' הרע"ב הבא. רק בפי' הרלשון שבתוס' הנה בזה הוא חבם עדיף מבנינא ומצאתי מפרש בתוספתא דבלים בב"מ פ"ח דפליגי בפלוגתא דר"א וחבמים דר"ש מפרש בתוספתא כמו שבנינא בתוס' מבם בתוספתא ור' פליג התם ומפרש פלוגתתם במ"ש התוס' בעמם ובגמ' דסוכה שם ליתא אמר ר"מ אמר ר' עיקבא"ע. ועדיין יש לעיין בזה ובנינאורי הגר"א שם בתוספתא דפליג על התוס' בגרמה מפיוהשו. וא"ע לוך יפרש בתרוכה ושתי כרעיים כו' ע"ש וא"ע בזה:

פרק כה מ"ט כל הכלים כו' ומהבנה אינה מבעלת מעבה כו' עי' תוי"ט ד"ה ומהבנה כו' הקשה לי אחד ממבאירין ע"ג מבנה ה' ו' ז' דאמר ר' יהודה אי אפשר שלא נשמות דמם היה בעין דיבור א"כ שפיר אפשר ואפשר שלא אמר. והשבתיו עפ"י מ"ש כל הרחוקים דדבריה שבלב אינם דברים אמם היכא דמוכח לכל כו' דברים א"כ שפיר קאמר כיון דאי אפשר שלא לשמות א"כ שוב אין צריך דיבור ומשב"ע:

מסכת נגעים

פרק יג מ"ח [בתוי"ט ד"ה] **מהור כו' ומי נק"ל כו'. עי' תוס' שבועות (י"ז. ב') ד"ה אפילו:**

מסכת פרה

פרק ד מ"ג [הוי"ט ד"ה] **רבי אליעזר** כו' שמעתי מבבות דרש פרקין כו'. תמוה דאיך שמעתי מתשבת פיגול משתחה שלא לשמה דהא בכל הקדשים משתחן שלא לשמן [בשר] ולפ"ה מתשבת פיגול פסול וא"כ לא שמעתי מבישא:

מסכת טהרות

פרק א מ"א [בתוספות חדשים ד"ה] **ול"נ** כו' ומריבה הבשר מיס כו'. אשתמיט לי גמרא כיתות (דף כ"ל). וכן עיין במבנה ב' בתוספות חדשים ד"ה ולינו כו' ומריבה הבשר שרן ומיס כו' וגם זה ליתא מגמרא דבריהם הנ"ל אמנם יש לעיין בשב' ב"ק (ע"ו ל') ד"ה סיה כו' הקשה בקונטרס כו' ולין לחרן קו' הקונטרס כו' דמ"מ מעמת הוא לוכלין ומשקין כו' ויש לעיין דלפי דעתה דמשום סיום לשמת טומאה מחורה אי"ל לעמת דשמת הבשר א"כ מאי מהני הי"-רש"י שחיטתו ומ"ל מיבוף ל' ולינו יעויי"ש:

פרק ח מ"ן [במשנה] **נוזל** שנפל לגת כו'. הנה תוס' בנדה כתבו דמעולם לא הי' אוכל דאי הי' אוכל שב' אינו נפסל עד שלא יהא ראוי לבלב. אמנם לדעת הרמב"ם דבלל זה אינו רק בקבלת טומאה אבל לא בלוכל שלא קבל טומאה אמנם בגוזל כיון דטומאה בלא הבשר כו' הקבלה טומאה ועדיין קשיא דהא מחיים לא קבלה טומאה רק במיתתה ואז מיבף נפסלה מלדם ול"ב לא הי' עלי' קבלת טומאה מקודם אף לי מהבת חיים שמה מתבבה. וכ"ל דגיתה מלהבו אינו מיבף בשעת המיתה רק לאחר המיתה א"ב מיבף בשעה המיתה עדיין הי' לוכל אמנם קודם שיטלנה מבם יהי' אמלם ולבך בעי מתבבה הוא דרוח וא"ע לפי' הרמב"ם והראלה לבי' הרמב"ם דאי הוי לוכל מחיים לא פקע שם לוכל מינה מה שהפסל ממם מלכילת אדם אבל נטילת עוף לף דבעי מתבבה מ"מ לא מיבפל מלוכל אדם ורלי' דמהני מתבבה דנפסל מ"מ אף מתבבה לא מהני. וא"כ מ"ש בפשוט: שם [בתו"ט ד"ה] **ריבינ** מטמא כו' שלא מיבע שום טומאה כו'. בבריתא שם ליתא לא לם לאמרת בטומאה אחרת שכן אינה יורדת לכך ובגמ' מוקי לה שהובאה בתוי"ט והתוס' שם (מ"ל ל') ד"ה שום טומאה הקשו אמאי לא מפרש הא דקתני אינה יורדת לכן מתבבה גופה דלא מיבע טומאה מבוחרים מתבבה בשום מקום ושיטו ושיטו

מבילה מי בעינן שתהא ראוי לגר לגר מדת יעו"ש. ויעויין בהגהות רש"ש דדברי התוס' אינם מובנים לכאורה. ומלה דקושייתם הי' דבטומאה חמורה ל"ש מתבבה אלא [דאי הי' שיך מתבבה ולפ"ה מטמא אבל במתבבה ל"ב חזין דהוי אוכל שפיר הוי קו"ת לטומאה אלא כיון דמי' דהוי לוכל. רק דקושייתם הי' דבטומאה חמורי' ל"ש מתבבה אלא דאין בטומאה מחמת שהוא אוכל מ"ב ל"ש קו"ת אלא. ועי"ז הכנו דהא בעינן שתהא ראוי' לגר ול"ב גם לטומאה חמורה בעינן שתהא לוכל ולפ"ה הקשינן לי' לאוכל שלא במתבבה ל"ב שפיר הוי קו"ת לטומאה ול"ש. אמנם הא דכתבו התוס' לגר פדת תרוה דהא לף לגר"ן מ"מ בסרוחה מעיקרא דאינה ראוי' לגר מתחלתה מדה כדאיתה בכורות (כ"ג ב') וכתב דמיה לסרוחה מעיקרא כיון דמתחלה ל"ה לי' לאוכל אלא מתבבה:

פרק ט מ"א [בתוי"ט ד"ה] **אבל** כו' ומתיסבי כו'. יעויין תוס' פסחים (ג' ב') ד"ה אין דיבוי רגיל לעשות כן בזיתים ומש"ה לא נגרו ול"ב לק"מ:

מסכת מקואות

פרק ז מ"ד [במשנה] **נפל** לתוכה יין לא מוחל כו'. עיין בתוי"ט ד"ה ומוחל מה שבניה מגמ' דשבת (קמ"ד ב') וזהו דברי רבא שם ואביי מוקים שם לתמני' דבכא כי' יעקב בברייתא דסובר דמוחל כרי הוא כמשקה. ואל"ע במלי דקאמר ר' יעקב הוא ולא קאמר ר"מ במבשילין פ"ו מ"ה ובכ"ק דטהרות פ"ט מ"ג: מ"ן [בתוס' חדשים] כו' עכ"ל הבית דוד כו' וא"כ דברי הוי"ט נכונים. לפי סברתה כ"ז הוא שביאה במת"כ דהבינו דטהור לקי לסגוס וז"ל דטהור לקי אחדים וא"כ אחדה כל פלפולם בזה:

פרק ט מ"ד לפלוף שבעין כו': עיין ברע"ב ותוי"ט דדוקא בלא לינו הוגן אבל ביבש הוגן. במקלת הספרים ולית הלכתא כלל הני אמרתה דכי אימר הני לטבילה טהורה כו' יעו"ש בתוס' ד"ה פתחה עיניה כו'. והנה התוס' שם בתוך דבריהם כתבו ושוב דתניא בפרק התולן (מ"ז ב') כל דבר שהוגן בטבילה תולן בגר ובעבד משתחר ובגדה וביינו גדה לגעבלה דל"ל לטהרות מלי שלא דקתי בה ושוב זומיא דגר ועבד משתחר דאיירי בטבילה ליטור ואיתר יעו"ש ויעויין ב"י יו"ד (סי' קל"ח) [בדפוס קטיגסבערג הנדפס בשנת ש' תורה] דף ס"ע ב' שהביא הוספתא כל התולין בכלים תולין בגדה ובגר בשעת טבילה ובתולין אין תולין ובביאה ר"ש הבא במשנה זו וא"כ מבואר דקשו גדה אבל גר וכוונתו לטהרות. וביותר נראה דשא היא הבריתא דיבמות זו היא גופא הוספתא הנ"ל ומיושב בזה תמיהת התוס' יבמות (שם) ד"ה וכל דבר. וכוונת הברייתא וכל דבר שהוגן בטבילה הייגו טבילה כלים ממש דברי הוספתא הנ"ל ולק"מ. ויעויין בתוספתא מקואות סט"ו שנגי' הגר"א כל המתולין בכהנים. וב"נ י"ל הכא ביבמות:

מסכת נדה

פרק ג מ"ה [במשנה] **המפלת** טומאה ומתרגיעות הבא לזכר ולנקבה. בנ"ב (קכ"ל ל') על טומאה שקרע ומלא זכר אמר ר' שבי תחינו נימל לשמונה דאמר קרא לשם כי תזריע וילדה זכר וגו' עד שיהא זכר משעת לידה ומקבה בגמ' שם ממתני' דסכא וקאמר שם לימא תהוי היינתא דרב שבי ומשני מגא ספוקי מספקא לי' ולתומרא ומרוך לי הכי תבב לזכר ולנקבה ולבדה מיבעי לי' קשיא. ישו"ש בהבנ"ש בדתקן על הא דקאמר קשיא על ר' שבי ולא קאמר תיובתא יעו"ש. וקנת"ל ע"פ מ"ש התוס' נדה (ל"ו ל') ד"ה הלכתא דלגי בד' מעיינות הן לף הכא דלא הוי לידה עכ"ז יש לה יומי טוהר רק דאיכא נ"מ לענין לראה ביום ז' וי"ד יעו"ש ל"ב ל"מ דלא קתני ולבדה מבום דימי טוהר לית לה. וא"כ שפיר י"ל דס"ל כלי ישו"ש והו"ק ומ"ש יתיישב קו' ר"ש פיק זל"ל שבשיטת עב"י מה"ד סי' קס"ג על הא דתנו דברי רב שבי לף דלא קאמר רק קשיא ולבל"ל יתיישב הטב בטוב טעם דהאי דלא קאמר תיובתא היינו משום דאפשר דס"ל כלו. אבל הלכתא דפסק שם בגמ' כרב מ"ב ממילא הוי תיובתא גמורה ונדחו דברי רב שבי ממתני' בתיובתא אלימתא. ויעויין בס' קבא דקושייתא מרי"ש ז"ל דבקדק מלשון הרא"ש דכתב דלהוציא לרב שבי ממתני' דגרים תיובתא דרב שבי ולה"ל א"ש דלדין הוי תיובתא. וכ"ז ע"ד פלפול קצת. אמנם בילקוט שמעוני ריש פ' תזריע הביא הגי' תיובתא דרב שבי ל"ב שפיר י"ל דזהו גי' הרמבנים הנ"ל ול"ש בפשיטות:

פרק ד מ"א [בתוי"ט ד"ה] **ואין** מיחין כו' אבל הא דפי' רש"י בעירובין כו'. ועיין שוד רש"י סנהדרין (פ"ח ל') בריש העמוד יעו"ש:

מסכת עוקצים

פרק ג מ"ב בתו"ט ד"ה **וכן** כו' אבל לשון הלבן לא אחי שפיר כו' יעויין ברע"ב פ"ב ומ"ח כו' אלא נבילת בהמה כו'. וא"ש הלשון הלבן דלף דאיכא בית בני מחבבה:

מ"ג [בתורת"ת לאת א] עי' מה ש' בית מהתוס' מנחות (ס"ט ל') דבתנו דאין לרבי מכאן דשחני לאסור מטומאה דבין לוקח לאכול אין מחבבה גדולה מזו. תמיהני לכלוכה דה"ל מלי פריך בריתות (כ"ח ל') על משנה זו דל"ל מחבבה לטומאה קלה הא היא נופה טומאה היא והוצרך לדחוק בבאות מבית בפשוטו אלא מחבבה אינו מטומאה משום נבילה גם כן דהוי בסרוחה מעיקרא דלכ"ע לא מטמא ואיל"ל לפתרך מהבשר אבל לא על מחבבה יעו"ש בבריתות. וכן קשה על תוס' נדה (כ"ח ל') סוד"ה בנם טומאה. ולפשר דאין כוונת תוס' בנדה דמש"ה לגבעי מחבבה רק דמש"ה שייך הקיא אבל על תוס' ממנות קשיא. עוד קשה לי דלפי"ז מלי קאמר נדה (נ' ב') על נבילת עוף שהוא אם מטמאה טומאה חמורה שלא במחבבה והא נבילת עוף ליכא רק טומאת בית הבליעה ואם כן איך קאמר שטמאה שלא במחבבה הא אין לך מחבבה גדולה מזו לגר"ש הרשב"ם ולפשר הדר סברת דמחבבה בהאכילה ל"ש אלא בחוזר ולא בחוזר ומומאת בית הבליעה מטמא לף בחוזר וכן מבואר מלשון רש"י שם (כ' ב') ד"ה טומאה חמורה. אמנם הא גופי' תיקבי דאמאי מטמא כיון דאינה ראוי' לגר בלתי מחבבה ול"ע בכ"ז. עוד אפיל דבנה הרמב"ם שסק דנבילת עוף מטמא בבית הבליעה עד שהפסל מאכילת כלב וא"כ בלוכלה אחר שהפסל אלדם דאז ל"ש מחבבה רק משום דמחבלה הי' ראוי לאדם לף אלא מחבבה וא"ש הא דהקשה הא אין לך מחבבה גדולה מזו ובכנ"ל א"ש. והי' מהיישב בזה קלת הא דתמה בכמתת חיטן דמל"ל לרמב"ם בנבילת עוף כיון דבתיב בי' אכילה ולבל"ל מוכח כן מגמ' דנדה הנ"ל. ולפשר דבתוס' מגמת הנ"ל יתיישב קו' הגרב"י מ"ק חיו"ד (סי' כ"ו) דסכיתא הריפא מפסקא קלאי הא בחד נבילה מקרייי ולא"ל ל"ל דלעגין אכילה הל מאכ"ל לעגין טומאה אלא מחבבה דבנפסל מ"מ לף מחבבה לא מהני. וא"כ מ"ש בפשוט: שם [בתו"ט ד"ה] **ריבינ** מטמא כו' שלא מיבע שום טומאה כו'. בבריתא שם ליתא לא לם לאמרת בטומאה חמורה שכן אינה יורדת לכך ובגמ' מוקי לה שהובאה בתוי"ט והתוס' שם (מ"ל ל') ד"ה שום טומאה הקשו אמאי לא מפרש הא דקתני אינה יורדת לכן מחבבה גופה דלא מיבע טומאה מבוחרים מחבבה בשום מקום ושיטו ושיטו

מ״) משמע דקלי על בגילת טהורה וכן משמע קצת מעשה הגמרא שם: [כתוי״ט ד״ה] **והרחלב** בשווקים. הגיה פירוש הרמב״ם ופירוש הר״ש והרמב״ם בתיבורו כתב כפי׳ הר״ש. והמראה דזה הלוי בתיליפי הגירסאות שהגיה התוי״ט מקודם בד״ה ונגלת העוף הטהור. דלכאורה פי׳ הרמב״ם תמוה דהא הלי והחלב בשווקים הוא דבר וסיפוקו הוא ממשנה מ׳ דבריהם ממשנה מ׳ תני דהחלב בכפרים ומבגיה מתבגה והכשר ועל זה אמר בסיפא דחלב בשווקים אין נזיר מתבגה ולא הכשר והוי דבר וסיפוקו דמחלק בחלב בין כפרים לבריה״ם ע״כ מוכרח כפי׳ הר״ש דאיך הפה יכול לדבר כפי׳ הרמב״ם דמיירי בטמאה מ״כ לא סיפא ריעא ולא ריעא סיפא ואין זה סגנון כלל. ע״כ נראה ברור דהרמב״ם בפירושו גריס גם ברים מ״ג והחלב בכפרים ופי׳ דקלי על בהמה טמאה [לפסר לף בשחוטה דטמאה דשחטה ישראל דבכה״ג הבשר מ״ל מתבגה בהמה טהורה דליכא רק חד דיחוי לפמ״ש רש״י בבכורות (י׳ מ׳) וכן מבואר מעין ק״מ ישו״ם] ומ״כ הוי שפיר דבר וסיפוקו בהך מבגה גופי׳ ובתיבורו חפס גירסת רש״י. ויותר נראה דפי׳ הרמב״ם על הוא חלב קלי רק תרישא דמשנה ג׳ וסיפא דתפרש הסיפוק מגיבה ממשנה מ׳ ומרים משנה ג׳ לא בעיר מרוויחו לא הכשר מרן ולא הכשר מים והא דמשנה מ׳ ל״ב הכשר מים ע״ש רק הכשר מרן והא דכיל להו בהדדי ל״ק דהא גם לפי׳ הר״ש כיל לא עם בבלת בהמה טהורה ונבלת עוף טמא וכל הד וחד כדיני׳ ה״נ לי הלי והחלב כיל מרוויחו אבל״ע דלאן סתירה כלל מפי׳ הרמב״ם לבתיבור. אמנם מדהמשמיע בתיבור הך דיחא דחלב דרים משנה ג׳ נראה דלא גרס ליה. ע״ש לין שיבי׳ בזה מ״מ מה שבתבני לעיל הוא נכון והדברים בורים דהלי בחלוף הגרסאות וכל״ל והתוי״ט לא עמד ע״ז. שוב ראיתי לרבה״ם בהגהותיו שהרגים בזה יעו״ש אך מ״ש מתרה זה תלי׳ בני פירושים שפירש רש״י בבכורות שם אם הטעם כמ״ש רש״י בתחלה מקום המתיסה ל״ל דבמתרה לא מתיסה ואם הטעם מקום ב׳ הדוחים בעיון שמיעה ולכך דקדקתי לעיל דבמעה בבדי דליכי שפיר אף לפי׳ הבי׳ הר״ל. ומלשון הרמב״ם פ״ג מטומאות לוקלין ה״ד דכתב וה״ה בשאר הבגלות משמע דבמתרה לא עדיפא מבגילה שמתה וכן בהשגת הראב״ד שם דכתב ולא משום שלא״ב מתשבה משמע ג״כ דהוי כמתה לפיכך הבכון בס״מ. ואמה בעיקר החילוק בין כפרים לבריה״ם הגה רש״י בבכורות (י׳ מ׳) פירש מקום דכפרים עניים כם ואינם לוקלין עוטות ומומן רק בבריה״ם דכם עשירים. וה״כ מתמת מעלותה דלקלין אין נלקלין בכפר. והתוס׳ שם פירשו לוקלין דכפרים עדיפי ואינם לוקלין רק מילי מעלותה משה״כ בבריה״ם. ואמה לכלוקה מגדה (י׳ ב׳) דקלמר נהו מלאתו ומשלו בכפר משמע מקום גרישותה דלוקלין והבהוס׳ ולכך הוכח דהלוקל נמלאם שזב לף בכרך אין לוקלין לותו כמו בכפר ודר טעמא לבדוייהו דבעי לוקל מעלותה גם בכרך ובכפר עוד יותר. משה״כ לפירש״י. ה״כ אין טעם כפר מקום גרישות הלוקל רק מקום גרישות הלדם ובגתו מלאתו הוא מקום גרישות הלוקל ואין תלי זב״ז. ומשמע כפי׳ התוס׳.

חידושים מאת המחבר שנויי נוסחאות

מסכת כלים

פרק י מ״ה בתוי״ט ד״ה חבית שנתקלפה כו׳ ותכ״ל כו׳. כפי׳ הרמב״ם בלשון „אם הבריק בין החבית והכסוי בזפת הגיל״ והתוי״ט הביא בלשונו והכ״ד תקן „והכ״ל הוגיל והכסוי דבק בזפת הגיל״ והבעתקה פי׳ הרמב״ם החדשה לבר״י דירבנורג ליתא: „והכ״ל הוגיל והזפת יתכר החבית והכסוי הגיל״:

פרק יא מ״ב במשנה והפותה. רע״ב פי׳ כמין כוס קטן כו׳ ואיר סדלת סובב עליו כדי שיבא עוד להפתח וכו׳ והזגמתו במקרא והפותות כו׳. אולם הר״ש הביא הפסוק הזה לראיה הנמים אשר מתן לו במוכן מפתח והוא מהעיון. ואולי הגיה הכתוב לראיה על ב׳ פירושיו ובפיה״מ לרמב״ם הוא לגמרן. ודע כי הוראת הבדם פתח בכה״ק כלתמי פתח היא לבריחיב מקום בעצם לקבל לו לגוזית דבר [כי ירמיב (דברים י״ב כ) ת״ת מרי יפתי] ומזה בא הפועל לכל עניני פתוי במקרא לקבל דברי המפתה וגם לפותח שפתיו לדבר בכל הפולה על רוחו כמו ולפותה שפתיו (משלי כ) הגם כי כן יסבול ששם פותה במשנה ומקרא שהי הסולתות יחד גם בסולתה מפתח גם בסולתה הכלי אשר יתן בתוכו אם שעל ידו יפתח סלתה לו כי בו מתרחב מקום להכנסת סאיר. כף יד (בראשית לב כו) ת״ת פרי ירכה. והוא המקום המרוחב שבריגל מהוה בו. ויוכל היות כי גם הגיר הענינו היה נתון בפותה (עי׳ תפס״ו) ואין סירכה ע״ז ממ״ש במשנה כפותה שחתה אגיר דמשמע אגיר הוא על הפותה ולא מתחתיה. כי כן במקרא נאמר (ירמיה לח) מתחת לחבלים לף שהיו הסחבות רק תחת מעלות ידיו וממעל להחבלים:

פרק יב מ״א במשנה קורת החלי. עי׳ ברע״ב ג׳ פירושים והם מהר״ש. וכפי׳ השני פי׳ גם הערוך ח״ל קורת החלים כו׳ פי׳ מלי מקרא המטרה לתן [יותר נכון לגרום בערוך מטרה לתן והוא הבאור לקורת החלים דמשנתינו ולא כוון כאן לה״ב שמביאו לאלן] וכן בגמ״ת כו׳ ואיבני המטרה לתן כו׳ רבנן דהכא לאמרי קורת חלים שיבל מקומשים [מקבקבין] בה והיא עומדת עכ״ל. אולם המוסף פי׳ שבלי רומיה הוא הפשה שבחלים מונחים בה. כלה״ר ברע״ב. ורמב״ם פי׳ כפי׳ הבעתקה החדשה של הר״י דירבנורג וז״ל וקורת החלים הקורה אשר יקחו לבם למטרה ולולי היתה המותה אלא שידבקו בה קצה מהברזל כו׳ עכ״ל. והבעתקה דשמה הדברים מגומגמים: מ״ח במשנה והכן הכנה. עי׳ ברע״ב שפי׳ האמה שמסרגלים בה הבפרים והלות שתחתיה כ״פ הערוך. ולדעת התפלרת ישראל הלות שמסרגלין עמו את הגירות כדי לכתוב יפר מקרא בלשון המשנה כן ליתיל בלשון תלכנוי. והלות שמניחים עליו הגייר בשעת הסרטוט נקרא כנה עכ״ל. ואין לנו יודעין מה עיבו של נות זה בתחבון והלא הבפרים מניחין את הגיירות על הבלתן לא על מקום אחר ולאיזה צורך יבא הלות כזה מתחתיהן. והגה סרמב״ם מפרש והכן הוא המטבר אשר יקוו בו את הגירות והכנה היא המטבדת עכ״ל אגם בשאיר המעתיק את המלות מטבר ומסטרא בלי פעתקה. אך בכרים הדברים שבוותם כפי׳ הערוך וחזו שבחב התוי״ט והרמב״ם נראה שמסרגלין בו הגירות וכנה היא הלות עכ״ל. הגה כי לא יומר כי הכן הוא קנה בעין גריפעל שבו מסרטטין את הגייר [וע״ד שלמרו בירוש׳ מגילה הלכה י״ח ומסרגלין בקנה] והכנה היא הלות לגיתיל שעל ידו ישרטט הקנה קויים ישרים וכמו עפרים בתליטו רבא:

פרק יד מ״ה והתפרכם. ברע״ב ד״ה והתפרכם וכן מביאו הערוך בערך לרפכם (ובפי׳ הנראה שם היינו סך) וכמו עשה לתנך בהפרכמת (וי״ג כהרפכמת) דתגיגה (ג׳ ב׳).

פרק טו מ״ח במשנה חפוי עטור. כתב הרמב״ם בפירושו (כפי׳ הבעתקה החדשה) כמו שמתפיין הבימות בטפי זהב וכסף וכמו שמגלפין אותן בשן ספיל וכמו זה מתפיין כלים רבים בעור ע״כ. והבעתקה הישנה הדברים מגומגמים. ועי׳ בספר מלאכת שלמה:

פרק כא מ״א בתוי״ט ד״ה המגע בגמר כו׳ ובגמ״ר עימה הלוג כו׳ ושוא מחובר בבגד ג״כ ע״כ. וזה לשון הבעתקה החדשה לבר״י דירבנורג. ועימה הכלכל אשר בתוכו הקנה (כן הבתיק המעתיק (על פי נוסחת ה״י) את המלה אלמסרק״ה בערבית שלא מצלה בלוגי הבריבים) שבחיל כרוך עליו ולזה הקרא הפקעת (לגזיל ולא לגזיל״ך) עימה לפי שבפשתן כרוך עליה ועל זה הפתיל אשר על הקנה אומר גמר שעל העימה ובתגלי שיהיה מחובר בבגד. והשוויה הכוס אשר עליו הפתיל אשר יקחמהו. וזהו גם כן מחובר בבגד ע״כ: מ״ב במשנה ובכורך בגי״ת. כתב הרע״ב והכורך (בכ״ף) עץ עקוש דומה לגרכב והוא הנטוש על הקרקע בעת מתיישב עכ״ל. וז״ל הרמב״ם בפירושו. וכורך הוא עץ המעוות אשר יכינו בו והוא דומה לגרכב ה״דם והוא אשר יפסבע עם שעת הלתן ולזה הקרא כורך. עכ״ל. ובפי׳ הגראה הבתמם הרע״ב בפירוש זה. אך גם דברי הרמב״ם מגומגמים הם דמה עניין המלה כורך לגרכב הלדם ובפסר מלאכת שלמה תקן דברי הרע״ב וז״ל ובכורך עץ עקוש דומה לגרכובה של הלדם והוא הנטוש כו׳. ומלת ובכורך גרסינן בגי״ת שהוא מלבון ברכים כמו ויברך הגמלים וכן ג״כ הגיה הר״ם ז״ל בדפוס״ דאמלות הלי כורך הבכא חבר לכורך דבחם כו׳ עכ״ל ויפה כיון. שכן הוא בבעתקת פירוש הרמב״ם החדשה (של הר״י דירבנורג) וז״ל וכורך (בגי״ת) הוא הענן העקוש אשר יתחבו בו חצי והוא דומה לגרך הלדם והוא המתפשט עם שעת הלתן בעת התיישב ולזה תקרא כורך עכ״ל. ועיין עוד בערוך ובפי׳ סדר עהרגות לרב הלי גאון ושם נמצא פירוש גם לגרי כורך (בכ״ף) ע״ש וע״ש. ועיין עוד בתוי״ט כאן:

פרק כב מ״ו במשנה קנקלין שיש בה בית קבלת כסות. עי׳ ברע״ב שגירסתו היתה כסות והגר״א ז״ל כתב כוסות גרסינן כו׳. וכמו שהוא בכה״ד ולא נתן טעם לגירסתו. וז״ל הרמב״ם בפי׳ (כפי׳ הבעתקה החדשה) ושוטי׳ מקיים ונעפים סבבה גבוהה אשר לה דפנות ויעשו ג״כ משבע ומבליטים עליה סבגדים ושורפים בלי מוגמר תחתיהם לעשן הבגדים. ושם הסבבה הוא קנקלין ושמה הידוע במגרים אלמגל״. ואם היה בה מקום לקבל הבגדים בבר מהיה מכלי [אולי ז״ל לכלי] קבול כו׳ עכ״ל. הגה גם לפנין היתה הבוסחת כסות וכן לפני הערוך ע״ש ומביאת דברי הפסיקתא ז״ל מה הקנקל הזה בשהוא מלא כלים אחה מעשן תחתיו וכולם מרגישין כו׳ עכ״ל. ודברים דבם רפ״ו הלשון בך „האחן לגוף הקינקל לכלים שכן הקינקל ממה כלים נתנין עליו ואת נותן מוגמר תחתיו וכולם מתעשנים כך כו׳״. ולין המלה כלים מבוארת לבף זכות הגי׳ כוסות כי גם בגדים נקראו גם בלשון הארקת גם בלשון רבנן בשם כלים ולכן ל״ע בטעמי׳ של הגר״א ז״ל. ועי׳ בס׳ מלא״ש:

פרק כג מ״ב הגר״א ז״ל מהפך דברי המשנה והאי עמא דלוקח הוא עמא דלוקח בלעם הרמב״ם בפי׳ כפי׳ נוסחתו וכ״ה בגנוז כ״י הערוכי והבעתקה החדשה ז״ל

אבל יוסף הנלקח יטמא משום חזה עמון ומואב ומזה לדברי הכל לפי שהוא יושב עליו עכ"ל. והנה מה שאמר זה עמון ומואב ומזה לדברי הכל משמע שבאדר בשבת היה לפניו כמו לפנינו ולא כני הגר"א. אולם בשבת ל"ד כפי שביאלה הרו"ש כתוב טמא מדבר כו' שהוא יושב עליו ואולי הקנו בנוסחא זאת עפ"י מה שכתב הרמב"ם בחבורו פי"ב מהל' כלים פרק כ' שאוכף של נלקח טמא מדבר וכלאה"ד הביאו ע"ש וז"ע: מ"ה בהע"ב ד"ה המרס כו' וקרוי זומן וכו'. והנה מדבא בב' הידועה משמע כי ו' פתחרוסה היא מן הטם ולא כמו שבאופן המחרון לא לפשר לגוף בב' הידועה כידוע. אך בפרק ל"ת מ"ע איתא העושה בגד מן החכם טהור ומשהו טמא. משמע כי הו' הוא לבמוי ולפי"ז ל"ל גם כאן מפני שהו (ולא הזהו) וכ"ה בערוך (עי' ערוך הבלב) ובמשניות שעם הפי' עץ חיים. אולם הר"ג בפירושו מביא הזהו ואיכא דאמרי הזומן ובאופן זה אין הכ"ת מיותרת. והנה הרמב"ם מפרש וזהו היא שפות הסבכה והוא מקום דומה לכלי לר הפה מאד כו' והוא המוס דמשמע שהוא בעליונה של הסבכה ולא בתחתיתה. אך בהסעתקה החדשה איתא וזהו הוא תחתון הסבכה והוא מקום דומה לדלי לאבר מקבו אריס וכן פירשו כל המפרשים. ובערוך הבלב מפרש בזה דברי המדרש הנית פסוק אהי נלבנון. תרגום זה יעקב מה תרגום זה כל עוכו נהן בזהו כך בהוה מיעקב לוה מיעקב כו' ודרש תרגום מלבון תרס פי' רשת אבר יקבא בו הדגים כמו כן ביעקב אינו נכלל יחוס העם כולו כו' עכ"ל:

פרק כד מ"א במשנה ודיעת הערבייס. עי' ברע"ב. וכ"ה ברמב"ם בפי' שבתב ודיעת הערבייס הוא תכיס קטן מלד ואין לאוי לדבר אלא לנעב ולשתות עכ"ל. ומשמע דהר שעמא הוא. משום דקטן הוא ביותר לכן אינו ראוי לדבר כו' אולם הר"ש הלקם לשיטת ר"ל דיעת הע' תכיס קטן הוא ביותר. אי נמי לפי שעשויה לעיה (אולי ל"ל לדיעה ועי' עוד לקמן) ואינה ממשמשי אדם וכל כלי שאינו ממשמשי אדם אינו מקבל טומאה כל עיקר עכ"ל. ובלבון אמי נמי' בר"ש איתא גם כן ברמב"ם פכ"ז מהל' כלים ה"ד ושם שעשויה לעורה. ואולי ל"ל גם בר"ש כן:

פרק כה מ"ד במשנה של בת קודמין היא. עי' ש"ג ובהע"ב ב' פירושים וכנ' הרע"ב הראבונה כ"ה גם בפי' הר"ג ובריון בלתי מובנים שם. גם מפרש הגי' של בת על דרך הכתוב האיסה והבת הוכן אחר (יחזקאל מ"ה) ע"ש. ובבי הר"ג מובאים גם בערוך ערך שלחת והוא מביא גם גירסת שלחת. וגם מגא"ש מביא שלשון זה איתא גם כיון ס"ש בחלת דתרומות (ולפיכו אם של בית קודמין היא) ובכל אלה הגירסות ובפירושיהן אין גם אחת אתנות דשתנו עליה. ועי' עוד אליהו רבה. ולכן במקום דוחקא כזאת אולי יש לפשר ל"ל כאן שלבת (במלה אחת) והכונה הנדה הכפולה הזאת היא משולבת ומאוחדת מבני מודות קודמין בשנה ואין אנו יכולים לתת את הקדימה לאחת על חבירתה ועי' בעיבוכין (מג:) ברש"י ד"ה תא דאוכלין כו' ולומרת מי שלבתי בכ"ה והיתה ר"ל שלבתי בב' כמו משולבות כלומר חברתי ע"כ. וגם ביחשלמי אם יש לפרש בהופן דומה לזה והכונה אם אחרי כי דברי ר"מ ור"ש היא קבועת דברי התנאים הקודמין ולכן הוצרכו לומר הלכה כר"ש ע"ש ו"ע ועי' עוד בערוך הבלב ע' שלוש (שלבב):

מסכת פרה

פרק א מ"א בתוי"ט ד"ה הון וכשלהה לומר כו' ובנוסחת מהר"ם כו'. גם מגא"ש בתב וז"ל שלבים בנקודה פתח תחת השין והלמ"ד ובס"ח מגא כ"ר יהוסף ז"ל שלשים הלמ"ד בצירה ויש גורסין השין בנקוד שבא שלבים כמו מלת רבעי והיא גירסא יותר נכונה וכן פנ' הר"י המ' הר"ל עכ"ל. אולם יותר נראה דעת מהר"ם ז"ל שהביא התו"ט ויש לנקד שלבים בחיריק צירה וחיריק עכ"ל. וכן יש לנקד גם רבעי בחיריק צירה וחיריק והם הוצרים לגוף שעבר עליו זמן של שלש או מרבע ביום. וכן מצינו בהוצרה שלבים, רבעים (שמות כ ה) כהוצרים לבית הא שעבר עליו זמן של שלשה או מרבעה חדות:

פרק ג מ"י בתוי"ט ד"ה הון מנהה כו' אבל הרמב"ם כאן מפנים ו"ל אם נהלקת האם וכו'. כ"ה דברי הרמב"ם כאן גם בד' מאפלי הדברים מגומגמים. ואולם בהסעתקה פי' הרמב"ם בהחדשה לחר"ר דיגבורג הדברים יותר ברורים שיפיע אור גם על הסתום בד"ל. וז"ל בהתחלת פי' המשנה. אם הנית בפרה והעלים נוערים והרסה האם את המערבה אחר העלים ערוכין עליה. ונקרא זה המקום קולו בת לפי שהוא דומה לבת בלתר ידרוך בה האדם בעניני וסר סידוסה ונפחתו קצת הגרעינים ונשאר קאתה" עכ"ל. מזה נראה כי המלות העוני עניים שבד"ל כן במובן המערבה ערוכין שבהעתקה החדשה מהמלות אלתעבי"ם מעני"ם. אך מלבד זה נראה מסגנון לבוש. כי הוא בא לפרש כאן שני עניינים ענין נקעה וענין מגתה ואחר לפי בוסחת ד"ל לא הגיד לנו הרמב"ם דבר. הנקעה זו מה עניינה. אך לא כן לפי הסעתקה החדשה. בה נראה כי בראשית דבריו בא לפרש גם את המלה נקעה ואחר לאמורה ר"ל בדרך הפרה כי דבר אחד השמיענו בזה הרמב"ם כי אין הפועל נקעה מוסב אל נוף הפרה בעצמה. כ"א אל מערבה הנעים (המזכרת במשנה הקודמת) והיינו שנקעה ונחרס סדור עניים ע"י אלם ועי"ז נפלה הפרה בינתים וסלם מקפת אותה מכל צדדיה אז רוצה. אז הכונה בפועל נקעה גם על הפרה עצמה. כי היא פלסה לה־ניתיב בין עני המערבה הסרוסה ע"י אלם ועדה"ם ויבקעו אלבת הגבוהים ממהנה אלבתים (ש"ב כ"ג מ"ז). ולשון הספרי ממנה הרמב"ם ג"כ סובל זה הפי'. וז"ל „ובספרי והלוין אל הון שרפת. שומע אני מבעבה אפר מ"ל הפרה אי הפרה שומע אני לעפ"י שלא בארפה ת"ל שרפת הא כיצד משיצת אלור ברוצה והבילו ג"כ ראיה מלמדו אל הון ביצלים בהוכה בעת שנקעה" עכ"ל. אולם בהבורו כתב הרמב"ם ותקרע בעצה והוא עפ"י ההוספתא. ע"ש וע' ש"ג כאן. ומה שהוסיף התו"ט אחרי דברי הרמב"ם הע ג ים ע ב ים נקרא הוא אלתי מוכן כלל ולתקן כמו בקלת תקנו נקבא את גם זה הוא הוהן ומיותר לפי נוסחת ד"ל. ואינו נכון כלל לפי ההעתקה החדשה כמובן. ולפי הנראה יש כאן תפנון דברים הרבה. או כי גם אלה מיותרים המה:

מסכת נגעים

דף ה פ"א מ"א באליהו רבא ד"ה שאת כו' מובהקת. כ"ב בר"ם מוגבהת [וכ"ה בתו"כ]:

דף יב פ"ב בעטרת תפארת יכין אות א' התיצבו ל"ל התישבו:

דף י"ז חדושי מהרי"ח שורה ד' מלמעה דלא יהא [אלא] נגע חדש כו' דאין צריך כו' כל"ל ותי' או נמחק:

צד 36 פ"ד שורה ז' שיש בשער כו' כל"ל:

דף כ"ו הלכתא גבירתא מ"ד וצריך שיהיה לבן שער ל"ל שיהיה לבן שער:

צד 54 חדושי מהריי"ח שורה ג' מלמעלה ולא יש חלב. ל"ל ואין שם חלב:

דף מ"ב בועז אות ה' ד"ה י"ל ספרח ל"ל כפרח:

שם ע"ב בועז שורה ב' מלמעלה תי' רק השמי נמחק: שם שורה המתחלת מ"כ לפ"ז אעיפ ל"ל אפי':

דף נ בועז שורה ב' מלמעה ל"ל ראב"ע: שם ע"ב בהערה ל"ל עי' נס' בית דוד:

דף נ"ב משנה אחרונה ד"ה כנרים אפינו נכרן כנרים כל"ל:

צד 106 בתוי"ט ד"ה וניתק. וכי יהיה נקרחת או נגבחת כו' כל"ל:

דף נ"ד תוי"ט שורה ב' מלמעלה וכ"פ הרמב"ם בפ"ח כל"ל:

צד 108 במשנה אחרונה שורה ט' מלמעה. ובחבורו פ"ה [ה"ח] בעיקר כו' ולא [הזכיר זקן ובסוף] הפרק כו' כל"ל: שם בתוי"ט בשורה אחרונה ונגבחת ל"ל או נגבחת:

צד 122 בועז סוף אות ג' בסימן ע' ל"ל נ"ח: שם בסוף העמוד כו' נ' ל"ל נ"ג:

דף ס"ג בציונים בנפש שם פי"ג ה"ע כל"ל:

דף ס"ה בועז אות י"ח סי' ע' ל"ל נ"ה: שם ע"ב בועז סוף אות י"ח שורה ראבונה חדש, ובעור הו"ל פכיון הי' אלו מיותרין וצריכין למחוק: שם ביכין שורה ג' מלמעה לא ידבק ביזך מאומה מן החרס כל"ל:

צד 132 בתוי"ט ד"ה חון. פי' הרמב"ם. כ"ב כ"ה

גם בפי' הרמב"ם דפוס נאפולי (רל"ב), ומאחר כי התוי"ט לא ראה את הדפוס הזה, ע"כ יכוון אל דפוס אחר אחר היה לפניו, וכ"ה בכמ"ג, אך בדפוס ריוזא די מרינטא (ש"כ) מנטובה (בכ"ב) באסיליאה (ש"מ) וויניציא שם"ו ניתא למלא ו נ ו פ ן:

צד 148 ביכין שורה ב' מלמעה אבל בהני דאורחי' כו' כל"ל:

דף ע"ה יכין שורה ג' מלמעה בשנכנס לתוכו ממא כל"ל:

צד 156 יכין שורה ה' מלמעלה בב"ב פ"ב מ"ד כל"ל:

צד 160 יכין שורה ג' ותי' לעיל פ"ב סי' כ"ד כל"ל:

דף פ"ח יכין שורה ד' מלמעה אשם בבר [קרבן] אשמו כל"ל: שם בתו"ח ד"ה תוי"ט סד"ה [זו שאמר] כו' כל"ל ותי' קרב קרבנו נמחק:

דף פ"ט הלכתא גבירתא מ"י שורה ג' ומגד [כל הזאה] מבילה כל"ל:

דף קט"ז ברע"ב ד"ה פסולים כו' כל הזיות ל"ל כל הויות:

דף ק"ל בועז ד"ה ותו כו' מזה ל"ל [מה זה]:

דף קמ"ג הלכתא גבירתא מ"ז כשהשרינ רק שמן בו כן ל"ל רק:

דף קמ"ה בועז ד"ה וכ"ש כו' כדי להזות על הטמא כל"ל:

דף קמ"ח יכין אות ע"א) היינו שיש בהבית יד [חרש וכדפי' רש"י בקרני היה (הולין כ"ט ב') וכן פי' ב"ל סי' כ' וה"כ קדושות היינו שעשו קלה הבית יד] כעין מקדח כו' כל"ל: שם אות עב) הגתל היא מוש ממחוברין [בו אלים הרבה יחד כדי להבילו בהן כמה מינים לשוק: עג) הוא כלי העשוי כעין מטה רק ממחוברין] אחת כל שטח כו' כל"ל ומ"ש אח"כ: עב) כלי של חוליות מחוברין לדום בו הוא טה"ל ולריך לחוק:

צד 328 בועז ד"ה ואגב כו' ב) אבל אדם הטהור [לתרומה] לא יגע כל"ל:

דף קס"ה יכין סוף העמוד שאם נגעו חסר סימן כא) ביכין קודם תי' שאם: שם ופולה ל"ל ועושה: שם בחידושי מהרי"ח שורה ב' מלמעלה פי' הרע"ב כל"ל: שם שורה י' מלמעה האיך ל"ל הך סברה כו':

צד 330 בסוף הפרק במשנה הרי אלו כתרומה חסר כאן סימן סא) ביכין:

צד 332 במשנה וגוש של זיתים ל"ל גוש בגא ו':

צד 334 בועז שורה ה' מלמעה ומ"כ מה זו ראיה כו' כל"ל:

דף קע"ח בועז ד"ה מ"כ כו' וכבר שאינו כו' ל"ל [אלא אפי'] ככר שאינו אלא תולדה:

דף קע"ט בועז ד"ה ואת"ל מ"כ למה [לא] קאמר כו' כל"ל:

צד 358 בועז סד"ה ונירושלמי כו' לכמ"ן ברה"י ל"ל ברה"ר: שם ד"ה ובל"ו דלהך ל"ל דל הך טעמא:

דף קפ"א בועז ד"ה אין מחזיקין כו' בכל אחד ל"ל בכלי אחד: שם ד"ה אע"ג במשנה ל"ל במסכת:

צד 362 בהלכתא גבירתא מ"ה וטמא מזב וחבריו הוא. וכל הו' וכו' כל"ל: שם מ"ז או אם ממאו לדבר אחר כל"ל: שם ריש עמוד ב' (ברה"י) ע"ם הוא וצריך למחוק: משנה י"ב בפסק חולין יש כו כל"ל: שם פ"ה יכין בע"ב שורה א' נ ל ד ל"ל נ ל ב: דף קפ"ב יכין אות י"א) הא קאי אכזית מת כו' כל"ל:

תקונים והשמטות בעטרת תפארת מהדורא תנינא ובשאר המפרשים.

צד 364 יכין שורה ב' מלמעלה באדם וכה"ג ל"ל
באדם וכליס: שם שורה המתחלת אפ"ה
מפסר ר"ש ל"ל אפ"ה מטמא ר"ע: שם שורה המתחלת
וגם לי נימא כו' אינה מ ב' הנופים כל"ל ותי' מ כ ל
ס"ם הוא: שם בועז ד"ה ו י ם מיצורר לך וכלתשכחן
כל"ל: שם בח"מ רס"א ל"ל רמ"א: שם ד"ה ו"ל כו'
וכמ"ם לעיל ביכין סי' י"ג כל"ל:
דף קפ"ג בועז ד"ה אמנם כו' לפענ"ד זה דוחק כו'
כל"ל:
דף קפ"ד בועז ד"ה ואח"ל כו' ממנו ל"ל ממ"ג: שם
ד"ה ואפילו כו' אי נשרף מהן א ח ד אי לא
כל"ל:
צד 368 יכין שורה אחרונה אחר הי' לאחד חסר
וכל"ל „אבל הכא הרי ב' הספיקות סתרי
אהדדי, וכמ"כ בנאו לאמ" זא"ז וכו':
דף קפ"ה יכין אות (ג) שורה ה' אחת דגברי וטמאים
חסר וכל"ל א"ל נקט ב' המצניות תרווייהו
נרגוהא דר' יומי, משנה ה' לף הה"ל פומאה דאוריתא
אפ"ה בזה אחר זה טהורים, ומשנה ו' כו': שם בועז
שורה ב' כאופן שיטמא גם „האדם" שלבשו כל"ל: שם ספק
עגל „זב" בגנדו כל"ל ותי' ג"כ נמחק: שם ותי' לעיל
סי' כ"ג ל"ל לקמן ביכין סימן ל"ז: שם סוף העמוד
ועמ"ם בס"ד כלים פ"ב בבועז סי' ג' כל"ל:
צד 370 בועז ד"ה והיינו כו' ולא סמוך ל"ל ולפ"ל
סמוך: שם ד"ה אלא אי קשיא הא קשה ל י
כל"ל ותי' ל ה ו נמחק:
דף קפ"ו בועז ד"ה מיהו הרי אתם לחומרא הוי
כל"ל: שם ברוגא ל ס ו ק וחזקה ל ס ו ק
כל"ל: ד"ה דיעה ב' הרמ"ם רפ"ט דיבמות ל"ל רפמ"ז:
צד 372 יכין אות (מת) מדקאמרה שאינה נדה כל"ל:
שם בועז סוף שורה ז' מוציאו כל"ל: שם מזמן
לזמן דהן שהיו כל"ל ותי' זמן נמחק: שם סי' י"ד ל"ל
כ"ז: שם לעיל פ"ד בבועז סימן י' כל"ל: שם היינו
בטומאה דרבנן כל"ל ותי' רק נמחק: שם (אות מו)
שורה ב' דא"כ למה אינטריך כל"ל ותי' לא נמחק:
דף קפ"ז יכין שורה א' בכריתות י"ב א' כל"ל:
שם אות (ח) שורה ז' מלמטה אי דלמא ותי' דל"מ נמחק:
שם בועז בס"ק י"ד ס"ם הוא ול"ל י"ז: קודם שנגע
ל"ל קודם: שם (אות יח) סבלתי מטומאה זו אינו כל"ל:
שם סימן ל"ג ל"ל מ"מ:
צד 374 בועז ד"ה אמנם קשה לי למהרי"ק הכ"ל לעיל
בבועז סי' י"ז כל"ל: שם הלכתא גבירתא
מ"ג שורה ז' מדאכל אוכלין ממאין כל"ל ותי' מדאורייתא
נמחק: שם מ"ד אנחנו בפסרתן ל"ל בטומאתן: שם מ"ה
עי' נדה פ"ב מ"ד כל"ל: שם מ"מ ואפ"ה יהיה טהור.
טהור. כל"ל: שם פ"ו בועז סי' א' לרבינו ל"ל לרבותינו
כו' לתוקי ולומר:
דף קפ"ח יכין שורה ה' שלא ידעו בו אם אי כל"ל:
צד 376 יכין פ"ג סי' י"ם ל"ל ל"ד:
דף קפ"ט סי' יב) שמא אי הכיס הטהור לא ס מ מ א ה
כל"ל: שם בועז אות ד) ועי' לעיל בבוע
סי' א' כל"ל: שם ע"ב בבועז שורה המתחלת דנקט
תנא ב' בני כל"ל: שם כפ"ד סי' י"א ל"ל י"ד: שם
ד"ה אמנם. וכן הו' ספיקות כו' אכל ב' בני כו' ל"ל
וכל ה ג' ספיקות כו' אכל ד' בני: שם סוף העמוד
גיר ג"ל ל"ל נ"ר:
דף ק"צ יכין אות (ה) כלעיל סי' ט"ו ל"ל י"ם:
אות (ח) כלעיל סי' ט"ו ל"ל י"ם. שם
בועז אות ו) דנסי דלא הוה ל"ל ק"ל דנסי דלא כו':
דף קצ"א סוף אות (ח) רה"י ל"ל רה"ר:
דף קצ"ב יכין שורה ב' מלמעלה בשבת דל"א ל"ל ד"ז
א': שם בה"ל סוף מ"ב ר ג י ו ת מעורבות ל"ל רשויות
מעורבות: שם פ"ז יכין שורה ב' שלא יגע אדם כל"ל:

שם ע"ב בתו"ח סד"ה תוי"ט ע"פ אורין טו' לתוכן כל"ל:
דף קצ"ג א"ל מ"ג דסמכי דעתייהו כו' משמר
לחו כל"ל:
צד 388 בועז סוף אות ד') דחוסמת שמא כו' כל"ל:
שם אות ה) דלא אכפת ליה כל"ל:
צד 392 ה"ג סוף מ"ה אי נ ס כל הרהוי כו' כל"ל:
שם סוף מ"ט קרוב להסרות ס ה ו ר י ס
ואפי' אסה כו' כל"ל:
דף קצ"ז יכין שורה ב' סי' ט"ז ל"ל י"ם: שם אות
ה) ובפירקין סי' ט"ו ל"ל י"ט: שם אות ו')
מלבד שמטמאים עו"ח ל"ל שטמאין עו"ז: שם סוף אות
ו') ד כ ל י ם אוקמ"ו רק כו' כל"ל:
דף קצ"ט בועז אות ה) שנגרף כל פרטי דיניו
כו' כל"ל:
צד 398 יכין סוף אות כ"ט) ועמ"ם נ פ"נ דשוקלין
כו' כל"ל: שם בועז אות ה' כיומו כו'
כ ר כ י ב ח אבן כו' ל"ל כסביבת אבן כו':
צד 400 יכין אות מ') פ"ח דזבחים סי' מ"ז כל"ל:
שם סוף אות מ"ב בפרק פ"ח סי' ל"ו כל"ל:
דף ר"א במשנה ח' איכן מלטרפות מת) ושתים מט)
מלטרפות כל"ל: יכין אות מת) יחד כביצה:
מת) לטמא משקין כו' כל"ל ותי' אין מלטרפין נמחק:
שם ולא נטמא ה ע י ס ה ל"ל ה ע ר י ב ה: שם כפ"ט
סי' ל"ז כל"ל: שם אות ג' פ"ג סי' ס' ל"ל פ"ג בבועז
סי' ב':
צד 402 יכין אות נה) ולפעמים בלשון נקבה (ממ"ם
רס"י פ' ויצלח) ובל"ז כו' לכל שאין בו רוח
חיים זכרתו ונקבתו כל"ל ותי' כמ"ם רש"י בפ' ויצלח
ארוך להיות נמחקים: שם בבועז אות י"ג) שהחזירו לך
הכמים ל"ל שהחזירו לך: שם ד"ה תדע דמשקין מקבלין
טומאה כל"ל ותי' אין נמחק:
דף ר"ב יכין סוף העמוד בפרה פ"ה מ"ח כל"ל:
שם בבועז סוף העמוד מקואות פ"ג מ"ב בבועז
סי' ג' כל"ל ותי' סי' ט' נמחק:
דף ר"ד יכין אות כ"ח) דהאי יטמא התרומה ל"ל דהרי
יטמא כו': שם בועז אות ב) בקיצור ובמפרים
יפרים ל"ל ובמפורש יפרים:
צד 412 יכין אות כ"ד) ד"ה כך פירש זית מ מ מ בטעה
ל"ל זית מ מ ח בטעה: שם פ"ח סי' מ"ח
כל"ל:
דף ר"ז בועז שורה א' כתוב' יבמות פ"ג ב' כל"ל:
דף ר"ט יכין שורה ג' פ"ט מ"ח כל"ל: שם בועז
אות ג') ביצה דף ח' ב' כל"ל: שם פ"ב בועז
שורה המתחלת זעוק"ל הרי זה המעם אינטריך כו' כל"ל:
דף ריא בועז אות ז') וקשה לי עכ"פ יתמא כו'
כל"ל: שם וכ"ל טעם הדבר אלא נ ר י ע י
משקין כו' כל"ל: שם לעיל פ"ג מ"ג סי' י"ח ודו"ק כל"ל:
צד 422 בועז שורה א' ידיה פ"ב סי' כ"ב כל"ל:
שם וכיון ס כן איך אפשר כל"ל: שם לעיל
ביכין סי' כ"ג כל"ל: שם לא נעשה מ ס י ד י ס רק כו'
כל"ל: שם לעיל סי' כ' ל"ל כ"ג:
דף ריב בועז שורה ג' לחכלי הבי' ס ס י ס נחוץ
כו' כל"ל:
צד 424 בועז אות י' פומאה ממקוס למקוס כל"ל:
שם יכין אות סא) שלא יתפסו כנגד כל"ל:
צד 30 מקואות פ"ל יכין אות מו) בשעיקר פסול
המים ה ו א רק כו' כל"ל:
דף מ"ח בועז אות א) ועמ"ם פ"ה דסברות סי' כ"ה
ומכ"ם כו' כל"ל: שם סוף שורה ג' מלמטה
ויומא ד"ו) ומהאי טעמא מטמא נמי כו' כל"ל:
דף פ"ז תוי"ט ד"ה וים כו' וכן בהיטורו פ"ה מהלכות
ל"ל פ"ב:
דף ס"ח חדושי מהרי"ח וים אים לו מלמים כו' כל"ל:

צד 136 יכין אות (ח) שחורות הפוסלות בפרה כל"ל:
דף ע"ה ביכין סוף אות ג) י"ד קכ"ב ל"ל קל"מ:
דף פ"ט יכין ע"א שורה אחרונה בזורק אבן לגנו
ל"ל לגו:
דף צ"ב יכין שורה א' ע"ב ספק נפלו קודם כל"ל:
דף צ"ח תוי"ט ד"ה אלו ו א ל ו ו א ל בחיטורו פ"ב
ל"ל פ' י"ב:
דף ק"א ברע"ב ד"ה אם היו משקין עצמן מהן ו א ס
אותן ל"ל ו ע ס אותן:
צד 226 ברע"ב ד"ה ראה אחת כו' לתניא מנה
הכתוב שתים ו ק ר א ו ממא כו' אליבי
ו ק ר א ו ממא כל"ל: שם בא"ד אאם ראה הזב אלא
ראיות כו' כל"ל: שם יכין אות ד') דדין זב תלוי כל"ל:
צד 228 תוי"ט ד"ה לטילוח כו' לסנהדרין דף
ס"ע כל"ל:
דף קט"ז תוי"ט סד"ה מומעוס בסוף פ"ה דטיר כל"ל:
שם ד"ה ובלבן כו' כתב הר"ב דדומה
לנובן ביצה כו' כל"ל:
דף קי"ז תוי"ט ד"ה רבי אליעזר בגמרא פ"ד
דנדה כל"ל:
צד 234 תוי"ט ד"ה רבי יוסי כו' ו נ ר א ה לומר
כל"ל ותי' ש ים נמחק:
צד 238 תוי"ט ד"ה בבהה רע הלא היא רותת כו'
כל"ל ותי' אלא ט"ס:
דף קכ"א יכין אות כח) טוהה כל"ל הטוהה:

צד 242 תוי"ט ד"ה כסה עי' במשנה פ"ז פ' כ"ד
דכלים כל"ל:
דף קכ"ה תוי"ח משנה ז' זה יכול וזה אינו יכול הו"ל
כמסייע כו' כל"ל ותי' אינו אלא נמחק:
צד 254 תוי"ט סוף ד"ה חוץ. במשנה ג' פ"ב דכלים
כל"ל:
צד 266 תוי"ט ד"ה ובטול יום פ"ק דשבת דף י"ד
ועיין כו' כל"ל:
דף קל"ו תוי"ט ד"ה רבי יהודה ובהטורו פ"ח מהט"א
כו' כל"ל: שם ד"ה קלות ומל' הרמב"ם
פ"ז מ ה ט"א מטמע כו' כל"ל:
צד 272 תוי"ט סד"ה והתורמוס ופי' תורמוס בדפי"ח
דשבת נ"ב ל"ל דל"ל במ"נ פ"ק דכלאים:
דף קל"ח מעשה ארג מ"ד אפילו היה סוגע אדם
ש א כ ל אוכלין ממאין כל"ל:
צד 280 בתו"ח במולין קי"ז כל"ל:
צד 290 בתוי"ט שורה ג' ועי' במשנה ב' פ"ב
דעוקצין כל"ל:
דף קמ"ו מ ר ש ה ארג ע"ב אף אם יגע כו' כל"ל:
שם בא"ד שלא לרצון להא משקין כל"ל:
דף קמ"ז חדושי מהרי"ח שורה ח' שיהא מ ו ס ר ש
ומובדל כל"ל:
צד 302 יכין אות יח) שורה אחרונה (ע"ח) דאם היה
הפרימי כלי שבור אינו מגיע כו' כל"ל:
דף קנ"ב יכין ע"ב במקואות פ"ו מ"ג וס"ח דפרה מי"ח
כו' כל"ל:
צד 306 הלכתא גבירתא מ"ח. וי"ח דאפי' בטולין
ה מ ת ר ו נ י ם כל"ל: שם בא"ד על מקוס
שלא נטל רק [אם לא נטל פעם ב'] רשאי לטול כו' כל"ל:
שם בסוף העמוד כמבואר בפנים כל"ל: שם תוי"ט ד"ה
משפיפה כו' שורה אחרונה ובידו אחת ס ו א דסני כל"ל:
צד 308 תוי"ט ד"ה נטל כו' בפ"ח דחולין דף ק"ז
ל"ל: שם בתו"ח מ"ב ובשעת נטילה ב ק ל
נטמאו עכ"ל:
צד 310 תוי"ט שורה ב' מלמעלה בתוספתא ה ב י א ו ס
הרמב"ם כו' וכן ה ע ת י ק ה הרי"ף כו'
כל"ל: שם ד"ה דשב"ג כדי לכלוך ל"ל לכלול כו':
שם בא"ד ולכן לא הזכיר ס ה ו ר ל ע נ י ן אנילה ב י ד
מטוה

מקום כו' כ"ל לא הזכיר הפור לענין טבילה כי"ל כו':
שם ביכין שורה ג' (ע"ה) ואעפ"כ אם נמל ע ל י ד ו
א ח ת מיס דאמנים כו' כל"ל ותי' כ ל י ממחק: שם
(ע"ב) שבולה מהן מותר כל"ל: שם רביעו מנ"א
סקי"ז כל"ל:

דף קנ"ו תוי"ט ד"ה נעל כו' וכב"ה העתיק לשון הר"ם
כ"ל הרמ"ם: שם יכין אות כח) וכמ"ל סי'
י"ג כל"ל: שם סוף אות כב) אחס מ ד ס פ ה ו ר אות
כו' כל"ל: שם פ"א דמקואות סי' ז' שהארכתי כל"ל:

צד 314 יכין אות לד) כמ"ש פ"א סי' ל"א כל"ל:
שם בא"ד לקמן פ"ג סי' י"ג כל"ל: שם אות
ל"ה) חגיגה דף כ' כל"ל:

צד 316 הלכתא גבירתא סוף מ"ב ונמל ט מ א
כל"ל ותי' שמא ממחק: שם ביכין אות ד)
כיון דהנוגע היה כל"ל ותי' דהמגיע ממחק:

דף קנ"ח יכין אות ו') וגזרו חז כל"ל: שם אות ט'
מאב הטומאה בין שהוא כל"ל: שם אות
יג) כטהרות פ"ד כל"ל:

צד 318 יכין אות ע"ז) בחפסל נס היא כל"ל:
שם סוף אות ע"ח) טומאה ולאית מדאורייתא
כו' כל"ל:

דף ק"ם יכין אות כ') ונ"מ סו"א כל"ל ותי'
הוא ממחק:

צד 320 יכין אות כ"ד) מקודש נכן ע ד י י ן חול כו'
כל"ל ואות ש' ממחק: שם לכתוב עליו ס"ת
ותפילין כו' מחובר ל ק ד ו ש ה כל"ל:

דף קס"א יכין אות ל) דלא נ א מ ר ה ברה"ק כל"ל:
שם אות לב) פ"א סי' מ"ד כל"ל:

דף קס"ג ברע"ב ד"ה הן בשביעית שהיא נחלת רחובן
כל"ל: שם אדן סיחון ו ע ו נ אלא כל"ל:
שם ד"ה לא שניתי כו' שלעולם אחר הסנה כו' כל"ל:
שם בתוי"ט סד"ה עמון כו' במקומות בתוספתא כל"ל:
שם ביכין אות כס) לא ענך אחה היום כו' וירמיה ל"ז
כו' כל"ל: שם אות ל"ב) ל"ל דנעשה בקמץ נרסינן כל"ל:
שם אות לג) ולרב"א כו' חכמים מעשר עני ל"ל מעשר שני:

צד 326 מ"ג (תהלים כ"ה) סוד ה' ליראיו כל"ל: ברע"ב
ו נ ב ל מעשה יפן כל"ל: יכין שורה א' אם
לא אפתח ל כ ס כל"ל:

דף קס"ד תוי"ט ד"ה א"ל דקרא מסייעני ואח"כ אמיב
כל"ל: יכין אות מז) ש ל ח ו ל"ל יעלו:

צד 328 נפנים והתילוהו כל"ל: שם יכין (ע"א) שורה
ז' תדע דהרי אמרינן כו' אמא"כ מיסרמל
אין נפ אחד כו' כל"ל: שם סוף הדבור ועיין ר"ם
כאן והוס' יבמות כו' כל"ל ותי' תוי"ט ממחק:
דף קס"ה ב-ע"ב ד"ה תרגום כו' תומרון ל ה ו ס כו'
כל"ל: שם יכין שורה ד' מלמעה כ"ל יוקל
לכל אדם:

מסכת עוקצין

דף קס"ו תוי"ט ד"ה יד כתב הר"ב וכן עצם כל"ל:
יכין אות ב) המונלע בהפרי שאומר לפרי
מרקבון כל"ל:

צד 334 יכין שורה ב' כל אחד מהם לאחרים ולכלמן
סי' כ"א כל"ל: שם סוף אות ז') לקמן במשנה
ד' כל"ל:

צד 336 במשנה האוכל ערסי החרים כל"ל: שם אמן
גדול חסר כאן הגיון אות יד): יכין אות
יא) ויאמה כמין עמוד כל"ל: שם אות יד) רק שורש
הגדול של הנטע מגערף: י"ד כל"ל: שם ע"ב שורה ב'
אאקרא בלשון לאמין מינמא כל"ל: שם אות יח) הם כל
מין ירקות שצריך לזרען כל"ל ותי' שייר ממחק:

דף קס"ט יכין סוף אות כו) דמדמשאה כבד א"א לנטאה
במין כו' כל"ל ותי' שנאמר ממחק: שם אות כז)
הוא העוקץ של אתרוג כל"ל ותי' העיקר ממחק: שם
אות ל') נדלין התמרים ובסרניטין כו' נקרא מכבד
מדעשוי לאלמא כו' כל"ל:

דף קע"א יכין אות נא) ומעמא ומאמרא „משום דאגב
אגייהו חזי לאכילה [הר"ם]" ובתוספתא כו'
כל"ל: הלכתא גבירתא סוף משנה ג' אורך העוקץ
ל' אצבעות „קנה של שבולת ג' אצבעות" וכן כל כו' כל"ל:

דף קע"ב יכין אות ח') ד"ה והרא"ש כתב דהקיבות
הוא פרי ר כ ה שמתקלקלת כו' וכן שבראתו
לא יחמצכו תחת כו' כל"ל ותי' ר ש ה כו' ית ע כ ב ו
ממחק: שם אות יב) וכשיבקע הפרי כל"ל:

צד 344 תוי"ט ד"ה חותל א"ל לאיכך חותם של יבשה
כל"ל ותי' לפי ממחק: שם ד"ה נלעיגה אע"פ
שיוצאה מגערפת כל"ל: יכין סוף אות יז) ועמ"ם לעיל
סי' ט"ו כל"ל: שם אות יח) דלעיל אמריק שיוצאת מגערפת
„תירק הראב"ד ז"ל [שם] דהתם בספרי אלימה אבל
הכא מיירי כשנאכל חציה ור"ל מדנאכל חציה בטולי
בעליה להאי מקלת הגרעין שתחתיו, ולהרמב"ם שם בבא
דהכא שיורשת דרשא הוא דהא דאמרינן לעיל אע"פ
שיוצאה מגערפת" הייט רק כו' כל"ל: שם ולא קאמר
שיוצאה משמע דר"ל שאפשר לה כו' כל"ל ותי' „מקאמה
ולאי משמע טולה וגם מדלא קאמר שיוצאה רק שיוצאה
הא ולאי" כל זה ממחק:

צד 346 יכין שורה א' כפרה פי"א מ"ח כל"ל:

צד 348 יכין אות מו) שורה ג' ומדניחא ליה בבנינה
נמורה כו' בדיבוקן ולא אחחיל כו' כל"ל:
שם אות מז) שורה אחרונה ליקח חלק אחר חלק
מ ס פ ר י לכתירנו כל"ל:

דף קע"ה יכין ד"ה ואין להקשות (וקשה לי מהלכות
בגיעות הפת כל"ל: שם שורה אחרונה רגילין
לקשרן יחד באגוד כמין אגור כל"ל ותי' באגוד ממחק:
שם ע"ב אות נו) ד"ה אולם אמנה כו' פ"ד מעמאה
מ ת ס"ם כל"ל ותי' לוקלין ממחק: שם עכ"ל הסבר
והוא בספר החתום כל"ל:

צד 350 יכין שורה ג' לקיא החלב שיקרו כו' כל"ל:
שם ואפילו הכי מיבור כל"ל ותי' הוו ממחק:
שם ע"ב שורה ב' מלמעה אין ע ל סאמר כל"ל:
דף קע"ו יכין אות סג) ר"ל העלם הו"ל כל"ל:

צד 352 ברע"ב סוף משנה שנפתח ונחרבה כ"ל
שנתפא ונתרבה: שם יכין אות עד) הן כעין
קנים חלולים ורגיל להיות בתוכן ליחה וי"א שהוא עמוד
כו' כל"ל:

דף קע"ז יכין ע"ב אבל אין להקשות לר"ם מהך דכלים
כל"ל: שם הרי אי אפשר שיהא הטומאה אלא
מהחלק כל"ל ותי' הטמא אלא ממחק:

דף קע"ח הלכתא גבירתא סוף משנה א' כל כך
וכמו כן הטבר שעל הקיטופין וסגן שבראשו
אע"ג שמונחין לפני התנור דניחא ליה שיטאלו עליהן
היינו רק לגרלה ואין עליהן דין יד אי שומר כל"ל:
דף קע"ט בתוי"ט ד"ה והרגילה ואע"ג שברפ"ז דטביעית
לעזו הר"ב כל"ל:

צד 358 יכין אות י"ז ועמ"ם לעיל פ"ב סי' ע"ג כל"ל:
שם ועמ"ם סוף סימן ו' כל"ל: שם אות י"ח)
דמפיק להו כל מר ומר במלת חוץ כל"ל:

דף ק"פ יכין (ע"ב) שורה ב' לאוכלין טהורין ע"ז
משנה הש"ם כל"ל: שם לעיל פ"ב סי' ל"ו
כל"ל:

צד 360 יכין ד"ה הכי מסיק הש"ם בגמרות דף ו'
כל"ל ותי' בכריתות ממחק: שם ע"ב [כריתות]
נ"ב נ"ע:

צד 632 ברע"ב ד"ה ולאחי בשמיס כנון אגוז כו'
כל"ל: שם תוי"ט ד"ה וחלות וק"ל דבפ"א
דכלאים כל"ל:

דף קפ"ב יכין ע"ב כדמוכח מגדא פ"ה מ"ו כל"ל:

צד 364 יכין ע"א עיין לעיל פ"ב סי' ס"ב כל"ל:
שם ויהיו ל מ ל כל"ל:

דף קפ"ג יכין סוף ע"א ע מ ד ו ל"ל עומד: שם דלא
נעשי אנשי אדעתא דהכי כל"ל: שם אות
סא) משמע דעכ"פ אפשר כל"ל:

צד 370 יכין ע"ב שורה ג' אבל לענין מילי אחריני לכתוב
כל"ל: שם אבל בטומאה דהוא איסורא.
איסורא ממנונא כו' כל"ל: שם וכלעיל סי' ס' ל"ל פ"ו:

דף קפ"ו יכין ע"ב שורה א' עד דנסק מיניה דמא
[שבת פ"ח ע"ב] כל"ל ותי' כתובות ק"ב
א' ממחק:

צד 372 יכין ע"ב שורה מ' ברבה בביתו היינו רק מדלא
כו' כל"ל: שם וכמ"ם בב"ר פל"ה כל"ל:
שם ניחוס' פאה פ"א כל"ל: שם נגיא לה' לבדו כל"ל:

צד 374 תוי"ט כל אם כ"ל ל"ל: